

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKO KANTON
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA**

**NASTAVNI PLAN I PROGRAM
za sedmi razred
devetogodišnje osnovne škole**

Bihać, jula 2010. godine

Izdavač: Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta
 Unsko-sanskog kantona

Za izdavača: Amir Hadžić, ministar

Uredila: Jasminka Bujanović

Štampa: D.D. „Štamparija“ Ključ

Tiraž: 300 primjeraka

Ovaj Nastavni plan i program odobren je za upotrebu Rješenjem ministra Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, broj: 10-38-6396-1/10, od 25. 6 . 2010. godine

SADRŽAJ

Rješenje o donošenju Nastavnog plana i programa za sedmi razred devetogodišnje osnovne škole

1. **Programi obaveznih školskih predmeta**
 - 1.1. Bosanski/hrvatski/srpski jezik i književnost
 - 1.2. Prvi strani jezik
 - 1.2.1. Engleski jezik
 - 1.2.2. Francuski jezik
 - 1.2.3. Njemački jezik
 - 1.2.4. Arapski jezik
 - 1.3. Drugi strani jezik
 - 1.3.1. Engleski jezik
 - 1.3.2. Francuski jezik
 - 1.3.3. Njemački jezik
 - 1.3.4. Arapski jezik
 - 1.4. Matematika
 - 1.5. Fizika
 - 1.6. Biologija
 - 1.7. Geografija
 - 1.8. Historija
 - 1.9. Tehnička kultura
 - 1.10. Informatika
 - 1.11. Likovna kultura
 - 1.12. Muzička kultura
 - 1.13. Tjelesna i zdravstvena kultura

Na osnovi člana 59. Zakona o osnovnom i općem srednjem odgoju i obrazovanju ("Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona", broj: 5/04), ministar Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona d o n o s i

R J E Š E N J E

O DONOŠENJU NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA ZA SEDMI RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE

I

Ovim se rješenjem donosi Nastavni plan i program za sedmi razred devetogodišnje osnovne škole u Unsko-sanskom kantonu.

II

Nastavni plan i program je zasnovan na temeljnim principima Konceptije devetogodišnje osnovne škole i Modelu Okvirnog nastavnog plana i programa za sedmi razred devetogodišnje osnovne škole za Federaciju Bosne i Hercegovine.

III

Nastavnim planom utvrđeni su nazivi obaveznih i izbornih/fakultativnih nastavnih predmeta sa sedmičnim i godišnjim fondom nastavnih sati.

IV

Nastavnim programom utvrđeni su odgojno-obrazovni ciljevi i zadaci, programski sadržaji svih obaveznih nastavnih predmeta, očekivani rezultati (ishodi učenja), indikatori uspješnosti, didaktičko-metodičke napomene, upute za evaluaciju i ocjenjivanje napredovanja učenika (učeničkih postignuća), te profil i stručna sprema nastavnik/nastavnicaa.

V

Nastavni plan i program za sedmi razred šampat će se u posebnom izdanju, a primjenjivat će se od školske 2010/11. godine.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona dostavit će Nastavni plan i program za sedmi razred svim osnovnim školama Unsko-sanskog kantona i drugim relevantnim ustanovama, najkasnije do 31. jula 2010. godine, radi njegove daljnje provedbe.

VI

Rješenje o donošenju Nastavnog plana i programa za sedmi razred devetogodišnje osnovne škole objavit će se u "Službenom glasniku Unsko-sanskog kantona" i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj: 10-38-6396-1/10
Bihać, 25. 6. 2010. godine

Ministar
Amir Hadžić

NASTAVNI PLAN ZA SEDMI RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE

REDNI BROJ	OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI	SEDMIČNI BROJ NASTAVNIH SATI	GODIŠNJI BROJ NASTAVNIH SATI
1.	Bosanski/ hrvatski/ srpski jezik i književnost	4	140
2.	Prvi strani jezik	2	70
3.	Drugi strani jezik	2	70
4.	Matematika	4	140
5.	Fizika	1	35
5.	Biologija	2	70
6.	Geografija	2	70
7.	Historija	2	70
8.	Tehnička kultura	1	35
9.	Informatika	1	35
10.	Likovna kultura	1	35
11.	Muzička kultura	1	35
12.	Tjelesna i zdravstvena kultura	2	70
UKUPNO		25	875
	IZBORNI, FAKULTATIVNI PREDMETI	SEDMIČNI BROJ NASTAVNIH SATI	GODIŠNJI BROJ NASTAVNIH SATI
13.	Vjeronauka/Vjeronauk	2	70
	Ukupno izborni/fakultativni nastavni predmeti	2	70
14.	Odjeljenjska zajednica	1	35
15.	Vannastavne aktivnosti	1	35
	U K U P N O	29	1015

**1. PROGRAMI NASTAVNIH PREDMETA
ZASTUPLJENIH U SEDMOM RAZREDU
DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE**

1.1. BOSANSKI / HRVATSKI / SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

KNJIŽEVNOST

KNJIŽEVNI TEKSTOVI	KNJIŽEVNO - TEORIJSKI POJMOVI	ODGOJNO - OBRAZOVNI CILJEVI	ISHODI UČENJA	
			MINIMALNI	OPTIMALNI
<ol style="list-style-type: none"> 1. D. Cesarić, Voćka poslije kiše 2. T. Ujević, Dažd 3. N. Šop, Bakine naočari 4. M. Krleža, Čovjek je lava 5. M. Dizdar, Zapis o zemlji 6. E. Kišević, Lampa na prozoru 7. H. Humo, Akvarel 8. S. Jesenjin, Pjesma o kuji 9. V. Ilić, U poznu jesen 10. D. Trifunović, Nešto važno da ti kažem 11. Nerkesi, Pjesma o peru 12. M. Antić, Poslije djetinjstva 13. V. Novak, Iz velegradskog podzemlja (odlomak) 14. Z. Dizdarević, Naza vezilja 15. Č. Sijarić, Hrt (odlomak) 16. S. Čorović, Ibrahimbegov čošak 17. A. P. Čehov, Vanjka 18. K. Bruckner, Sadako hoće živjeti 19. R. Pavlović, Čistač obuće 20. Z. Grey, Komanči (odlomak iz pustolovnog romana Grmljavina stada) 	<p>Lirika</p> <p>Ritam: intonacija, pauza, opkoračenje - pauza u opkoračenju, naglašavanje riječi i ritam</p> <p>Stilska sredstva: metafora, inverzija, kontrast;</p> <p>Vrste : pejzažna, šaljiva, opisna (deskriptivna) i rodoljubiva pjesma</p> <p>Epika</p> <p>Fabula: pokretači fabule, zaustavljanje fabule</p> <p>Lik: psihološko-etička karakterizacija,</p> <p>Portret - vanjski i unutarnji</p> <p>Forme pripovjedaanja</p> <p>Pozicija pripovjedača u priči</p> <p>Pustolovni i historijski romani</p>	<p>Prepoznaje metaforu, inverziju, kontrast i njihovu ulogu u književnom tekstu, razumije preneseno značenje</p> <p>Prepoznaje osnovna obilježja opisne (pejzažne), rodoljubive i šaljive pjesme</p> <p>Prepoznaje pokretače fabule i sredstva zaustavljanja</p> <p>Može okarakterizirati lik</p> <p>Uočava glavne značajke historijskog i pustolovnog romana</p> <p>Uočava različite pozicije pripovjedača i forme pripovijedanja</p> <p>Uočava razliku između ljetopisa, putopisa i dnevnika</p> <p>Uočava glavne značajke drame: dijalog, likovi</p>	<p>Otkriva stilsko-izražajna sredstva u književnom tekstu</p> <p>Prepoznaje osnovno osjećanje u lirskoj pjesmi</p> <p>Otkriva glavne kompozicijske dijelove književnog teksta</p> <p>Prepoznaje glavne karakteristike historijskog i pustolovnog romana</p> <p>Prepoznaje fabulativnu i tematsko – idejnu okosnicu djela</p> <p>Razlikuje književne i ekstraknjiževne elemente</p> <p>Uočava razliku između drame i drugih književnih rodova</p> <p>Prepoznaje usmenoknjiževne vrste</p>	<p>Određuje i razumije stilska sredstva, upotrebljava ih u vlastitom tekstu</p> <p>Određuje pokretače radnje, sredstva zaustavljanja radnje</p> <p>Povezuje ritam i osjećanje u pjesmi</p> <p>Razumije, zapaža i povezuje sa suvremenom stvarnošću psihološko-etičke karakteristike lika</p> <p>Uočava glavne karakteristike fantastične književnosti</p> <p>Uočava glavne karakteristike ljetopisa, putopisa i dnevnika</p> <p>Uočava glavne karakteristike usmene književnosti</p>

<p>21. A. Egziperi, Mali princ (odlomak)</p> <p>22. M. M. Bešeskija, Sarajevski ljetopis(odlomak)</p> <p>23. N. Čukovski, James Cook (odlomak)</p> <p>24. I. Sekulić, Oslo pod snijegom (odlomak)</p> <p>25. Dnevnik Ane Frank (odlomak)</p> <p>26. P. Kočić, Jazavac pred sudom (odlomak)</p> <p>27. F. Šehović, Putovanje kapetana Porporelosa</p> <p>28. Hasanaginica (narodna balada)</p> <p>29. Narodna romansa (po izboru)</p> <p>30. Narodna lirska pjesma (sevdalinka) po izboru</p>	<p>Fantastična priča</p> <p>Granične književne vrste: ljetopis, putopis, dnevnik</p> <p>Drama:</p> <p>Satirična komedija Dramski igrokaz</p> <p>Usmena književnost</p> <p>Termini balada i romansa Epsko – lirske karakteristike</p>	<p>Uočava glavne karakteristike lirske i epsko – lirske poezije</p>		
---	--	---	--	--

SPISAK KNJIŽEVNIH DJELA ZA DOMAĆU LEKTIRU:

1. **Alija H. Dubočanin: Brod na vidiku (izbor pripovjedaka)**
2. **Šukrija Pandžo: Ruka na kosi (izbor pripovjedaka)**
3. **Skender Kulenović: Gromovo đule**
4. **Dragutin Tadijanović: Srebrne svirale (izbor poezije)**
5. **Dubravko Jelačić Bužimski: Sportski život letećeg Martina**
6. **Branka Primorac: Maturalac**
7. **Stevan Raičković: Na kraju grada (izbor poezije i proze)**
8. **Desanka Maksimović: Strepnja (izbor poezije)**
9. **Nenad Radanović: Mali Jan (izbor pripovjedaka)**
10. **Isak Samokovlija: Nosač Samuel i druge pripovijetke**
11. **Mark Tven: Kraljević i prosjak**
12. **Oskar Vajld: Sretni princ i druge bajke**

U toku jedne školske godine treba obraditi 6/7 djela domaće lektire, po izboru nastavnik/nastavnica/ce i djece.

RJEČNIK, GRAMATIKA, PRAVOGOVOR I PRAVOPIS

PROGRAMSKI ZAHTEVI	ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI	ISHODI UČENJA	
		MINIMALNI	OPTIMALNI
Naglašene i nenaglašene riječi (naglasne cjeline)	Uočavati nenaglašene riječi i pravilno ih čitati u izvornim cjelinama	Pravilno piše i izgovara nenaglašene/ atoničke riječi	Razlikuje enklitike i proklitike
Riječi za imenovanje pripadnosti mjestu, kraju, zemlji – narodu	Razlikovati osnovno značenje od prenesenog (dopunskog, proširenog) značenja riječi	Uočava preneseno značenje riječi na jednostavnim primjerima	Prepoznaje preneseno značenje iskazano pjesničkom slikom u književnim djelima
Osnovno i preneseno značenje riječi	Uočiti da riječcama možemo preoblikovati rečenično ustrojstvo	Prepoznaje osnovne riječce (da, ne, li, za)	Uočava da riječcama možemo izreći i svoje dojmove (ma, god, doista, naravno, sigurno)
Riječce (čestice) proširivanje znanja o ovoj vrsti riječi		Razlikuje glagole po značenju	Razvrstava povratne glagola na prave povratne, nepravne i uzajamno povratne
GLAGOLI	Prepoznavati glagolski oblik/lice i broj u rečenici	Razlikuje glagole po predmetu radnje i po vidu	Razlikuje i uočava trajne i učestale glagole
Glagolski oblik/lice i broj	Razlikovati prijelazne, neprijelazne i povratne glagole	Razumije ulogu infinitiva u tvorbi glagolskih oblika	Razumije ulogu infinitiva u dopuni glagola
Glagoli po predmetu radnje	Razlikovati svršene i nesvršene glagole	Pravilno upotrebljava glagolske pridjeve	Uočava glasovne promjene u glagolskim pridjevima
Glagoli po vidu	Prepoznati infinitiv i njegove završetke	Prepoznaje prezent i razumije njegovo osnovno značenje	Razumije pravu i prenesenu sadašnjost
Infinitiv (infinitivna osnova i završeci)	Prepoznati i tvoriti glagolske pridjeve	Kongruira glagole u prezentu prema morfološkim obilježjima (rod i broj)	Uočava palatalizaciju i jotovanje u prezentu
Glagolski pridjevi i glagolska imenica	Prikladno upotrebljavati prezent u govorenju i pisanju	Prikladno upotrebljava perfekt u govorenju i pisanju	Uočava futurski perfekt
Prezent : konjugacija prezent pomoćnih glagola	Usvojiti prezent pomoćnih glagola	Može proizvoditi oblike glagola koji se u aoristu, imperfektu i pluskvamperfektu najčešće upotrebljavaju	Može zamjenjivati aorist, imefekt i pluskvamperfekt perfektom
Perfekt	Prepoznati perfekt i razumjeti njegovo osnovno značenje	Koristi aorist i imperfekt pomoćnih glagola biti i htjeti	Uočava glasovne promjene u promjeni glagola
Izricanje prošlosti aoristom, imperfektom i pluskvamperfektom	Vladati oblicima perfekta pomoćnih glagola		
Izricanje budućnosti futurom			
Izricanje zapovijedi i molbe imperativom			

<p>Kondicional I i II</p> <p>Glagolski prilozi</p> <p>REČENICA</p> <p>Prosta proširena rečenica</p> <p>Predikat - imenski i glagolski</p> <p>Priloške (adverbijalne) odredbe u rečenici (uzrok, količina, društvo)</p> <p>Objekt (bliži i dalji)</p> <p>Atribut: kongruentni i nekongruentni atribut</p> <p>Apozicija (pojam)</p> <p>Složena rečenica (pojam složene rečenice)</p>	<p>Prepoznavati aorist i imperfekt kao proste oblike</p> <p>Prepoznavati pluskvamperfekt kao složeni oblik</p> <p>Prepoznati, razlikovati, pravilno pisati i izgovarati futur prvi i drugi te razumijevati njihova značenja i tvorbe</p> <p>Prepoznati imperativ kao glagolski način i razumjeti njegovo značenje i tvorbu</p> <p>Prepoznati i razlikovati kondicional prvi i drugi te njihovu tvorbu</p> <p>Uočiti značenje, tvorbu i službu u rečenici</p> <p>Razlikovati imenski predikat od glagolskog predikata</p> <p>Primjenjivati i uočavati prilošku (adverbijalnu) odredbu uzroka, društva i količine</p> <p>Uočiti i prepoznati objekt u rečenici Razlikovati bliži (izravni) i dalji (neizravni) objekt</p> <p>Razlikovati kongruentni i nekongruentni atribut</p> <p>Prepoznati apoziciju</p>	<p>Samostalno kongruira glagole u futuru I i II</p> <p>Prepoznaje imperativ u rečenici Imperativom izriče zapovijed, molbu i zabranu</p> <p>Pravilno koristi kondicional I u govorenju i pisanju</p> <p>Upotrebljava glagolske priloge u govorenju i pisanju</p> <p>Prepoznaje imenski predikat</p> <p>Uočava priloške odredbe</p> <p>Prepoznaje objekt u rečenici, atribut i apoziciju</p> <p>Razlikuje bliži i dalji objekt</p>	<p>Uočava isti oblik prezenta i aorista u trećem licu jednine kod nekih glagola</p> <p>Uočava gnomski i futurski aorista</p> <p>Zamjenjuje futur drugi svršenim prezentom</p> <p>Preoblikuje prezent u oba futura</p> <p>Uočava pripovijedni i svezemski imperativ</p> <p>Uočava i razumije značenje i tvorbu kondicionala II</p> <p>Objašnjava službu glagolskih priloga u rečenici</p> <p>Prepoznaje imenski predikat u različitim glagolskim oblicima</p> <p>Uočava da glagoli otvaraju mjesto različitim vrstama objekata</p> <p>Razlikuje kongruentni i nekongruentni atribut</p> <p>Pravilno piše zarez kod apozicije</p> <p>Uočava glagolske pridjeve u funkciji atributa</p>
--	--	---	--

<p>PRAVOGOVOR I PRAVOPIS</p> <p>Veliko slovo u jednočlanim i višečlanim imenima pokrajina i krajeva, dijelova naselja, trgova i ulica</p> <p>Glasovne promjene Pisanje etnika Pisanje klitika</p> <p>Pisanje i izgovor zamjenice sebe (se) uz povratne glagole</p> <p>Pisanje i izgovor aorista glagola biti i negacije uz glagolske oblike</p> <p>Pisanje infinitiva i glagolskog pridjeva radnog</p> <p>Izgovor i pisanje glagolskih oblika u kojima su provedene glasovne promjene</p> <p>Izgovor i pisanje enklitika i proklitika (zamjениčkih i glagolskih)</p> <p>Zarez u prostoj i složenoj rečenici (odvajanje apozicije, pisanje vokativa, nabranje rečeničnih dijelova, nabranje rečenica)</p> <p>Pisanje apostrofa i tačke sa zarezom</p>	<p>Pravilno pisati veliko početno slovo u imenima pokrajina i krajeva te dijelova naselja (gradske četvrti, dijelovi sela, trgovi, ulice, parkovi)</p> <p>Pravilno pisati i govoriti povratne glagole (smijati se, šaliti se ...)</p> <p>Pravilno pisati i govoriti infinitiv</p> <p>Pravilno pisati glagolski pridjev radni u m. r. jd. čija osnova završava na - je (htjeti, smjeti, živjeti, umrijeti, vidjeti)</p> <p>Slušno razlikovati i pravilno pisati i izgovarati riječi u kojima su provedene glasovne promjene</p> <p>Pravilno upotrebljavati enklitike i proklitike u izgovoru i pisanju</p> <p>Prepoznati i pravilno pisati apostrof i tačku sa zarezom</p>	<p>Primjenjuje pravila o upotrebi velikog slova u primjerima koje predviđa program</p> <p>Primjenjuje gramatičku normu u govoru i pisanju</p> <p>Primjenjuje stečena znanja u govoru i pisanju</p> <p>Razlikuje naglašene i nenaglašene riječi</p> <p>Prepoznaje pravopisne znakove i koristi ih u pisanju</p>	<p>Pisanje naziva naselja i dijelova naselja na stranim jezicima</p> <p>Pravilno izgovara i piše glagolske oblike u svakodnevnom razgovoru</p> <p>Uočavae glagolske oblike u kojima su provedene glasovne promjene u jezično i pedagoški primjerenim tekstovima</p> <p>Prepoznaje i pravilno izgovara naglašene i nenaglašene riječi</p> <p>Uočava i obilježava naglasne cjeline</p> <p>Primjenjuje pravopisnu normu u tekstovima (zadace, plakati, pismeni sastavi)</p>
---	---	--	--

KULTURA IZRAŽAVANJA

PROGRAMSKI ZAHTEVI	PROGRAMSKI SADRŽAJI	ODGOJNO- OBRAZOVNI CILJEVI	OČEKIVANA POSTIGNUĆA	
			MINIMALNA	OPTIMALNA
Pričanje	Pričanje događaja ili doživljaja retrospektivnim slijedom izlaganja	Povezivanje događaja po njihovim uzajamnim vezama i odnosima	Mogućnost stvaranja redoslijeda značajnih trenutaka i uvođenja retrospekcije u priču	Kompozicija sastava složenija
	Pričanje događaja/ doživljaja uz upotrebu opisa (pejzaža ili lika)	Stvaranje složenije kompozicije sastava Uvođenje retrospektivnih epizoda u pričanje Uočavanje povezanosti opisa s doživljajem i njegov značaj za tok radnje Uočavanje stilske funkcije glagola, imenica i pridjeva	Opis pejzaža usklađen je s tokom događaja i povezan	Složenije pripovijedanje i skladno povezivanje niza događaja i doživljaja u cjelinu Mogućnost upotrebe retrospektivnih epizoda i shvatanje njihove funkcije Sastav opširniji Opis pejzaža upotpunjuje pričanje doživljaja, predstavlja njegov prirodni sastavni dio
Opisivanje	Opis lika	Opis vanjskog i unutarnjeg portreta Prikazivanje osobina, osjećaja i postupaka lika te utjecaja društvene sredine na lik	Razlikuje vanjski od unutarnjeg opisa osobe Samostalno pravi plan za opis U sastavu iznosi podatke o izgledu lika, njegovim postupcima, sklonostima i interesovanjima	Opisuje društvenu sredinu u kojoj lik živi i način na koji ona utječe na njegovo ponašanje i osjećaje Prikazuje detalje koji su važni za doživljaj lika
	Opis dinamičnog zbivanja u prirodi	Uočavanje redoslijeda prikazivanja pojedinosti u dinamičnom opisu	Opisuje zbivanje uz pomoć plana U sastavu upotrebljava glagole	Izgrađen stil i jezik Sažetom, kratkom i izražajnom rečenicom dočarava

<p>Čitanje i slušanje</p>	<p>Interpretativno čitanje lirskih, pripovjednih i dramskih tekstova</p> <p>Ostale vrste čitanja: čitanje u sebi, usmjereno čitanje</p>	<p>Mogućnost opisivanja vizualnih i akustičnih pojedinosti</p> <p>Funkcija glagola u opisu</p> <p>Služiti se govornim vrednotama: rečenični naglasak, rečenična intonacija, boja, visina i jačina glasa</p>	<p>kretanja, pojedinosti slijede jedna iza druge u vremenskom toku</p> <p>Pravilno čita tekst</p> <p>Umjerena brzina govora i pravilna artikulacija glasova</p>	<p>uzbudljive trenutke</p> <p>Slika zbivanja oko sebe, ali i svoje raspoloženje i misli</p> <p>Govorno obilježava intonaciju rečenice te bojom i jačinom glasa dočarava sadržaje</p>
<p>Pisanje</p>	<p>Pisanje autobiografije</p> <p>Pisanje diktata: kontrolni diktat, stvaralački diktat, diktat sa sprečavanjem grešaka</p> <p>Pisanje školskih pismenih zadaća: dvije tokom školske godine</p>	<p>Upoznavanje s načinom vođenja dnevnika</p> <p>Napisati autobiografiju</p>	<p>Bilježi događaje, misli i osjećaje</p> <p>Iznosi podatke o svom životu: prije polaska u školu, polazak u školu, kako je dobio/la ime ...</p>	<p>Dnevnik pripovjedački uobličen, zanimljiv način slikanja događaja i osjećaja</p> <p>Autobiografija prožeta humorom</p>

MEDIJSKA KULTURA

PROGRAMSKI ZAHTJEVI	ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI	OČEKIVANA POSTIGNUĆA	
		MINIMALNA	MAKSIMALNA
<p>Filmska izražajna sredstva</p> <p>Kadar, plan, ugao snimanja Knjiga – film:</p> <p>Mark Twain: Kraljević i prosjak (igrani film)</p> <p>Henryk Sienkiewicz: Kroz pustinju i prašumu (igrani film)</p> <p>Kazališna/pozorišna izražajna sredstva: govor, gluma, scenografija, kostimografija</p> <p>Izražajna sredstva stripa: crtež, kvadrat, fabula prikazana kvadratima</p>	<p>Prepoznati izražajna sredstva u filmu; pokreti kamere kao izražajno sredstvo filma (statična kamera, dinamična kamera, vožnja, panorama)</p> <p>Filmska maska, scenografija i kostimografija kao filmska izražajna sredstva</p> <p>Prepoznati kazališna / pozorišna izražajna sredstva u predstavi: scenografiju, kostimografiju, rasvjetu</p> <p>Prepoznati izražajna sredstva stripa</p> <p>Uočiti sličnosti i razliku između filmskog kadra i kvadrata stripa (plan i ugao gledanja)</p>	<p>Upoznavanje načina stvaranja filma – uočavanje nastanka jednog kadra</p> <p>Povezivanje filma sa stripom; crtanje iz raznih uglova – pravljenje pokretnog stripa</p> <p>Razumije ulogu kazališnih/pozorišnih izražajnih sredstava u kazalištu/pozorištu</p> <p>Uočava razliku između glume u kazalištu/ pozorištu i glume pred kamerom</p> <p>Razumije priču u stripu i način izražavanja govora stripom</p>	<p>Razumije tehniku stvaranja filma</p> <p>Razvija sposobnost za estetsko i etičko vrednovanje filma</p> <p>Uočava sličnosti i razlike kazališne/ pozorišne i filmske glume, scenografije, maske i kostimografije</p> <p>Razvija sposobnost etičke i estetske procjene vrijednosti pojedinih stripova</p> <p>Sposobnost primanja poruka stripa (reklamnih, rodoljubivih, ekoloških)</p> <p>Razlikuje vrste stripa po temi – historijski, kriminalistički, pustolovni, naučno – fantastični</p>

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Nastavni program za predmet Bosanski,hrvatski,srpski jezik i književnost u VII razredu devetogodišnje osnovne škole strukturiran je od slijedećih nastavnih područja:

1. Jezik (rječnik, gramatika, pravopis, pravogovor)
2. Književnost (interpretacija književnih tekstova, čitanačkih i lektirskih)
3. Kultura izražavanja (oblici izražavanja u nastavi i vježbe usmenog i pismenog izražavanja, te dvije školske pismene zadaće)
4. Medijska kultura

Nastavni program uključuje jezičke, umjetničke, stvaralačke i medijske sadržaje zasnovane na međusobnom prožimanju (korelativnost i integrativnost) nastavnih područja i nastavnih disciplina i predmeta (interdisciplinarnost i povezanost sa drugim nastavnim predmetima: historijom, likovnom kulturom, muzičkom kulturom i dr.)

Također, nastavni program se temelji na:

- a) izboru umjetničkih i naučnih sadržaja na principima primjerenosti, reprezentativnosti, egzemplarnosti, odgojnosti, tekstualne adekvatnosti
- b) rasporedu, odnosno organizaciji nastavnih sadržaja po principima kontinuiteta i vertikalno-spiralnog slijeda, kao i principima integracije i korelacije

Osnovni ciljevi, zadaci, složenost i svrha nastave po pojedinim nastavnim područjima trebaju biti zasnovani na usvajanju osnovnih pojmova iz gramatike, teorije i interpretacije književnosti, vježbi usmenog i pismenog izražavanja, stvaranja vlastitih tekstova (pismenih sastava), te ovladavanju osnovnim elementima i tehnikama iz filmske i scenske umjetnosti i medijske kulture.

Prilikom izrade Nastavnoga programa iz književnosti vodilo se računa o estetskim, etičkim i nacionalnim kriterijima u izboru književnih djela i pisaca, što je uzrokovalo relativno veći broj obaveznih tekstova za čitanku. Zato je važno naglasiti da sami nastavnici/nastavnice prilikom izrade globalnih i operativnih nastavnih planova i programa mogu vršiti određenu selekciju obaveznih književnih tekstova, ali svi tekstovi moraju biti zastupljeni u čitankama.

1.2. PRVI STRANI JEZIK

ENGLESKI

FRANCUSKI

NJEMAČKI

ARAPSKI

1.2.1. ENGLISKI JEZIK

SEDMI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE - PETA GODINA UČENJA

U nastavi engleskog kao prvog stranog jezika u sedmom razredu osnovne škole treba težiti potpunom dostizanju nivoa A1.3* i djelimično nivoa A2.1* Zajedničkog evropskog okvira za jezike – CEFR (funkcionalno početno znanje)	
Jezičke vještine	Očekivani rezultati/ishodi učenja
Slušanje i razumijevanje	<p>Dijete će moći</p> <ul style="list-style-type: none"> • razumjeti pitanja koja se odnose na lično iskustvo i svakodnevne zahtjeve i rutine • razumjeti poruke/savjete, potvrdne i odrične zapovijesti u rutinskim dijalozima koji se odnose na neposrednu situaciju • razumjeti opis stvari i situacija iz svakodnevnog života • razumjeti iskaz ukoliko je jasno artikuliran standardnim jezikom i sporije od normalne brzine i ako mu se obraća direktno, ali će često morati tražiti da mu se određene stvari ponove
Čitanje i razumijevanje	<p>Dijete će moći</p> <ul style="list-style-type: none"> • pročitati poznate i neke nepoznate riječi i pasuse iz kratkih tekstova koji govore o svakodnevnom životu, rutinskim događanjima i koji sadrže jednostavna uputstva • pronaći određenu informaciju u tekstovima u kojima se koristi jednostavan jezik (red vožnje, jelovnici, natpisi na javnim mjestima, vremenska prognoza) • čitati i razumjeti kraće i jednostavne tekstove na poznatu temu, koji sadrže najfrekventniji vokabular • razumjeti glavne ideje i neke detalje u kraćim tekstovima
Govor	<p>Dijete će moći</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisati sebe, porodicu ili druge osobe i razgovarati o osnovnim svakodnevnim aktivnostima • učestvovati u jednostavnom neformalnom razgovoru • obavljati jednostavne transakcije: u kupovini, na pošti, u restoranu • izgovarati bez poteškoća poznate riječi i fraze uz oklijevanje kod manje poznatih riječi • voditi računa o gramatičkoj korektnosti, pravilnom izgovoru i intonaciji
Pisanje	<p>Dijete će moći</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisivati situacije lične prirode u okviru svakodnevnih potreba i iskustva • pisati jednostavne tekstove na obrađene teme • popunjavati jednostavne obrasce • vršiti prepisku s prijateljima: razglenice, kratka pisma, poruke, ali će kod slobodnog pismenog izražavanje praviti brojne greške različite prirode
Znanje o jeziku	Učenici su već usvojili neka znanja /pravila o jeziku i razvili osnovne strategije učenja stranog jezika i počinju ih svjesno primjenjivati.

* **A1.3** za sve četiri jezičke vještina i **A2.1 djelimično** za slušanje i razumijevanje te čitanje i razumijevanje

Nastavni plan i program za sedmi razred, peta godina učenja engleskog jezika

Nivo	Teme	Funkcije i sposobnosti	Aktivnosti	Gramatika	Vokabular
7. razred peta godina učenja engleskog jezika Razvijanje osnovnog znanja o jeziku	Porodica Škola Moja zemlja Zemlje engleskog govornog područja i druge zemlje Zdravlje – zdrava ishrana Svijet životinja Slobodno vrijeme Vrijeme i godišnja doba Životni uvjeti	<p>Djeca će znati:</p> <p>reagirati na odgovarajući način na izjave drugih ljudi</p> <p>koristiti javne usluge (npr. supermarket, telefon, poštu, željezničku i autobusnu stanicu, aerodrom)</p> <p>izražavati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slaganje i neslaganje vezano za zadate teme <p>opisivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osobe, predmete, mjesta - svakodnevne aktivnosti - prošle i sadašnje događaje <p>upoređivati</p> <ul style="list-style-type: none"> - ljude - predmete <p>govoriti o prošlim događajima i aktivnostima</p> <p>izražavati svoje mišljenje o poznatim temama na jednostavan način</p>	<p>RECEPCIJA:</p> <p>a) SLUŠANJE I REAGIRANJE:</p> <p>Djeca će slušati izgovoreni tekst i reagirati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odgovaranjem na pitanja nastavnik/nastavnica ili druge djece - sastavljanjem rečenica od novonaučenih riječi - pričavanjem kratkih tekstova - spajanjem stubaca A i B - rješavanjem zadataka višestrukog izbora - označavanjem: - određenih riječi, fraza i rečenica tačnih/netačnih tvrdnji - popunjavanjem praznina <p>b) ČITANJE I REAGIRANJE</p> <p>Djeca će čitati kratke tekstove u sebi ili naglas i reagirati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odgovaranjem na pitanja - pričavanjem dijelova teksta ili cijelih kratkih tekstova 	<p>Djeca će ponavljati ili učiti:</p> <p>Imenice: brojive i nebrojive pravilnu/nepravilnu množinu</p> <p>Zamjenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lične (padež subjekta i objekta) - pokazne (<i>this, that, these, those</i>) - upitne (<i>who, which, what, whose</i>) - prisvojne (<i>mine, his, hers, its, ours, yours, theirs, one's</i>) - neodređene (<i>somebody, anybody, nobody, something, anything, nothing</i>) <p>Pridjeve</p> <p>Determinatore</p> <ul style="list-style-type: none"> - članove: <i>a, an, the, zero</i> - prisvojne pridjeve - pokazne pridjeve: <i>this (girl), that (boy), these (girls), those (boys)</i> - pridjeve neodređene količine i broja, npr. <i>some, any, much, many, all, (a) few, (a) little</i> - upitne pridjeve, <i>what, which, whose</i> 	<p>Djeca će ponavljati ili učiti nove riječi vezane za zadane teme, npr.</p> <p>Porodica, prošireniji rječnik, npr. <i>family gatherings</i></p> <p>Škola, prošireniji rječnik, npr. <i>school curriculum, some extra-curricular activities</i></p> <p>Moja zemlja, osnovni rječnik, npr. <i>geography, climate, people</i></p> <p>Zemlje engleskog govornog područja i druge zemlje, osnovni rječnik, npr. <i>geography, climate, people, social customs</i> itd.</p> <p>Zdravlje, zdrava ishrana, osnovni rječnik, npr. <i>names of some meals, preparing meals, ordering or serving a meal in a restaurant, culinary art</i> itd.</p> <p>Životni uvjeti, osnovni rječnik, npr. <i>possessions, employment, unemployment, working conditions, transport</i> itd.</p> <p>Svijet životinja, nešto prošireniji rječnik, npr. <i>pets, domestic and wild animals</i></p> <p>Slobodno vrijeme, prošireniji rječnik, npr. <i>sports and games</i></p>

			<ul style="list-style-type: none"> - recitiranjem recitacija i pjesama - rješavanjem zadataka višestrukog izbora i tačnih/netačnih tvrdnji - ispravljanjem pogrešaka, dopunjavanjem nedovršenih rečenica <p>PRODUKCIJA</p> <p>a) GOVORENJE</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sastavljati dijaloge - davati specifične obavijesti - sudjelovati u razgovorima na zadane teme - igrati po ulogama i dramatizirati <p>b) PISANJE</p> <p>Djeca će pisati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diktate - kratke opise ljudi, predmeta, događaja, mjesta ... - pisma prijatelju ... - redati riječi u rečenice 	<p>Opisne pridjeve vezane za zadane teme</p> <ul style="list-style-type: none"> - nepravilnu usporedbu pridjeva <p>Brojeve: redne: 1-100</p> <p>Glagole:</p> <p>Present Simple Present Continuous Past Simple pravilnih i nepravilnih glagola Future Simple Present Continuous za izražavanje budućnosti <i>Going to</i> -oblik Glagole <i>be, have/have got</i> (potvrđni, niječni, upitni) Modalne glagole: <i>can, could, may, have to, must, will, would</i> (niječni i upitni oblik) Zapovjedni način, sva lica jednine i množine</p> <p>Priloge sa i bez nastavka <i>-ly</i></p> <p>Prijedloge vezane za zadane teme</p> <p>Veznike: <i>and, but, or, because</i> itd.</p> <p>Rečenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vremenske rečenice - <i>If</i>- rečenice (prvi tip) - Red riječi (red riječi tipične rečenice) 	<p>Vrijeme i godišnja doba, prošireniji rječnik, npr. <i>description of climate, seasons of the year, particular weather, outings</i> itd.</p> <p>Osim stalne nadogradnje svog rječnika, djeca će naučiti koristiti:</p> <p>Afikse, vezane za zadane teme i gramatiku, npr. <i>expensive, dirty</i></p> <p>Antonime, vezane za zadane teme, npr. <i>dirty-clean, ask-answer, cry-laugh</i></p> <p>Složence, vezane za zadane teme, npr. <i>school choir, guitar lessons, orange juice</i></p> <p>Kolokacije, vezane za zadane teme, npr. <i>discuss a subject, walk a dog, care about us</i> itd.</p> <p>Prijevodne ekvivalente čestih i ključnih riječi, selektivna uporedba sa materinim jezikom djeteta i nekim drugim stranim jezicima</p>
--	--	--	--	---	--

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE I PREPORUKE

Suvremena nastava stranog jezika treba da proizilazi iz najnovijih dostignuća nauke o jeziku, suvremenih psihološko-pedagoških teorija i saznanja o procesu učenja i kao takva treba biti usmjerena ka djetetu. Metodika nastave stranog jezika i u ovom razredu treba omogućiti skladno razvijanje djetetovih sposobnosti, poticati kreativnost, te razvijati njegove kulturološke, estetske i intelektualne sposobnosti. Na ovim polazištima zasnivaju se i didaktička uputstva.

Prije svega neophodno je uspostaviti pozitivne emotivne odnose i atmosferu uzajamnog povjerenja i razumijevanja između nastavnik/nastavnica i djece, jer taj afektivni potencijal predstavlja preduvjet za nesmetani razvoj kognitivnih sposobnosti u procesu učenja. I na ovom nivou (peta

godina učenja) treba istaći poseban značaj motivacije, kao i pažljivog izbora nastavnih sadržaja usklađenih sa spoznajnim svijetom djeteta i njegovim doživljajima i uzrastom. Raznolike aktivnosti trebaju imati za cilj učenje stranog jezika bez pritiska i straha od neznanja, uz punu slobodu neverbalnog i verbalnog izražavanja. Sredstva, načini i postupci kojima nastavnik/nastavnica može pomoći učenicima u svjesnom učenju jezika su raznoliki. Preporučuju se:

- dinamičnost i krativnost
- favoriziranje interaktivnog i grupnog rada
- poticanje dječije inicijative
- obogaćivanje nastave elementima igre, ritma i dramatizacije
- unošenje civilizacijskih i interkulturoloških elemenata
- upotreba suvremenih tehničkih sredstava
- stalno ohrabivanje i poticanje djece na samostalno učenje
- analiziranje teškoća u procesu učenja
- poticanje djece na vrednovanje vlastitih dostignuća (portfolio) kao i dostignuća drugih

Treba ponoviti da u ovoj fazi djeca stječu kognitivne sposobnosti razvijanjem vještina slušanja, govora, čitanja i pisanja. Između usmenih i pismenih aktivnosti treba nastojati uspostaviti ravnotežu.

U razvijanju vještine slušanja postepeno se pristupa slušanju malo dužih tekstova i dijaloga. Prije slušanja nastavnik/nastavnica će odgovarajućim aktivnostima pripremiti djecu za uspješno razumijevanje sadržaja.

Mada komunikativni pristup u nastavi podrazumijeva usklađenost sve četiri jezičke vještine, značajnu pažnju treba posvetiti razvijanju vještine govora. Za uspješno razvijanje ove vještine potrebni su: pažljiva priprema, izbor i prilagođenost teme, precizna uputstva, optimalan period za razmišljanje i pripremanje, nuđenje potrebnih riječi i izraza i sl. Poželjno je da u ovim aktivnostima učestvuje što veći broj djece. Preporučuje se rad u parovima ili u manjim grupama kako bi se svi uključili. Tokom aktivnosti usmenog izražavanja dijete ne treba prekidati niti ispravljati, već mu nakon toga, uz pohvalu za aktivno učešće, na prikladan način ukazati na greške.

Cilj vještine čitanja je da osposobi dijete za samostalno čitanje tekstova odgovarajućom brzinom i razumijevanje njihove osnovne ideje, određene pojedinačne informacije, za uočavanje pojedinih detalja itd. Pri izboru tekstova treba voditi računa o tome koje tekstove odabrati za ovaj uzrast, da bi im bili što atraktivniji, raznovrsniji i pristupačniji. Treba voditi računa i o korelaciji sa ostalim nastavnim predmetima, koliko je to moguće.

Cilj razvijanja vještine pisanja je osposobljavanje djece da u pisanoj formi ostvare komunikaciju i svoje misli izraze na logičan i razumljiv način. Metodički pristup pisanju podrazumijeva da se poštuje zadata tema, da se logički slijede događaji koji se opisuju, koristi odgovarajuća leksika, poštuju gramatička i sintaksička pravila, kao i pravila pravopisa i interpunkcije. Naravno, ulogu igra i kreativnost izražavanja. Pisanje može biti vođeno (dovršavanje teksta, pisanje prema modelu, popunjavanje formulara, jednostavan opis) ili slobodno (kreativno), kao što su pisanje pisama, oglasa, izvještaja, SMS ili e-mail poruka itd. Sve ove vještine trebaju biti u skladu sa jezičkim kompetencijama djeteta ovog uzrasta.

Korelacija među predmetima

Na ovom nivou za učenje stranog jezika koriste se znanja iz maternjeg i drugih stranih jezika. Već usvojena teoretska znanja iz maternjeg jezika olakšat će razumijevanje pojedinih jezičkih kategorija u stranom jeziku. Pri učenju stranog jezika djeca će također koristiti stečena znanja iz geografije historije, umjetnosti, matematike, biologije, što će im omogućiti da se bolje upoznaju i shvate sličnosti i razlike među kulturama.

Djeca će nastojati uspostaviti kontakte s vršnjacima iz zemalja čiji jezik uče. Tu će im pomoći znanje iz informatičkih tehnologija.

Da bi se ostvarila što bolja međupredmetna povezanost potrebna je saradnja kolega u školi i po mogućnosti zajedničko planiranje godišnjih nastavnih planova odnosno interdisciplinarnih projekata.

Provjeravanje znanja i ocjenjivanje

Provjeravanje i ocjenjivanje vrši se kontinuiranim praćenjem aktivnosti na nastavnim satima, prilikom individualnog i rada u parovima i grupama. Provjeravanje znanja je sastavni dio nastave i treba po mogućnosti da se obavlja na svakom satu. Cilj provjeravanja znanja je da dijete dobije povratnu informaciju o svom radu, ali i da nastavnik/nastavnica sagleda uspješnost metoda svog rada. Radi uspješnijeg i objektivnijeg ocjenjivanja preporučuju se češće i kraće provjere znanja putem testova, kontrolnih zadataka, pismenih vježbi, diktata (10-15 min) nakon svake obrađene nastavne jedinice uz prethodno jasno obrazložen cilj provjere. Na osnovu rezultata provjere nastavnik/nastavnica se vraća unazad, ako je potrebno usporava tempo i prilagođava metod rada. Treba istaći da provjeravanje ne podrazumijeva uvijek i ocjenjivanje. Provjeravanje znanja se provodi prema unaprijed utvrđenim kriterijima.

Tokom školske godine rade se dvije školske pismene zadaće, u svakom polugodištu po jedna.

INTERDISCIPLINARNI SADRŽAJI:

Djeca će također učiti jezik i proširivati svoj vokabular oslanjajući se na znanje stečeno kroz učenje nekih drugih školskih predmeta, a u okviru datih tema.

INTERKULTURALNE VJEŠTINE:

Djeca će se:

- Upoznavati sa sličnostima i različitostima između svoje zemlje i zemalja engleskog govornog područja u području kulture, edukacije, slobodnog vremena, načina življenja, a u okviru datih tema
- Navikavati da se ophode učtivo u komunikaciji s pripadnicima kulture o kojoj uče
- Učiti da komuniciraju i da se ponašaju u svakodnevnim situacijama na način koji je prirodan za kulturu zemlje čiji jezik uče, obraćajući posebnu pažnju na odnose među ljudima pri neposrednom kontaktu, komunikaciji, na ono što ih interesuje itd.
- Naučiti da poštuju tradiciju, običaje, navike drugih ljudi itd.

UČENJE KAKO TREBA UČITI:

Djeca će učiti da:

- budu odgovorna i aktivna kada uče jezik
- koriste različite radne metode i strategije učenja tipične za učenje jezika, kao što je razumijevanje smisla iz konteksta itd.
- nadoknađuju praznine u znanju korištenjem različitih metoda, kao što je parafraziranje
- koriste informacione tehnologije kod učenja jezika
- ocjenjuju svoje aktivnosti i aktivnosti svojih drugova iz razreda, kao i nivo svog i njihovog znanja u odnosu na postavljene ciljeve i, ako je potrebno, mijenjati metode rada
- koriste samostalno udžbenike, rječnike i druge priručnike

1.2.2. FRANCUSKI JEZIK

SEDMI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE - PETA GODINA UČENJA

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

U nastavi francuskog jezika u sedmom razredu osnovne škole treba težiti dostizanju u potpunosti nivoa A1.3 i djelimično nivoa A2.1. Evropskog okvira za strane jezike (funkcionalno početno znanje)

Jezičke vještine	Očekivani rezultati / ishodi učenja
Slušanje i razumijevanje	<p>Dijete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razumije govor na poznatu temu iz svakodnevnog života • razumije jednostvne poruke, savjete, zadatke, pitanja, vremenske i prostorne upute • razumije kraće dialoge sastavljene od poznatih informacija, • razumije osjećanja i stavove govornika • uspljeva pratiti standardan govor, ukoliko mu se obraća sporije i direktno
Čitanje i razumijevanje	<ul style="list-style-type: none"> • čita i razumije kraće tekstove na poznatu temu • čita i pronalazi tražene informacije u prospektima, oglasima, uputstvima, natpisima • čita i razumije kratka pisma, poruke, čestitke, pozivnice, vremenske i prostorne upute
Govor	<ul style="list-style-type: none"> • učestvuje u razgovoru na poznatu temu, izražava lični stav i osjećanje • govori o svojim svakodnevnim aktivnostima • postavlja pitanja i daje odgovore na njih • pjeva, recitira i govori uloge iz kraćih skečeva • u govoru vodi računa o pravilnoj artikulaciji glasova i intonaciji rečenice • komunikacija može biti otežana zbog ograničenog fonda riječi i specifičnosti izgovora pojedinih glasova u francuskom jeziku, te zahtijevati ponavljanja i pojašnjenja
Pisanje	<ul style="list-style-type: none"> • piše jednostavne tekstove na obrađene teme • popunjava obrasce, upitnike, križaljke • piše lične poruke, čestitke, pozivnice, oglase, plakate • pri slobodnom pismenom izražavanju pravi brojne greške različite prirode
Znanje o jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • Na ovom nivou učenja djeca prepoznaju, ponavljaju i upotrebljavaju stečena znanja o jeziku • Djeca stiču znanje o najznačajnijim strategijama učenja stranog jezika

Nivo	Teme	Funkcije i sposobnosti	Aktivnosti	Gramatika	Vokabular
<p>7. razred osnovne škole</p> <p>peta godina učenja francuskog jezika</p>	<ul style="list-style-type: none"> Moja porodica i ja Kuća/dom (stanovanje i bliža okolina) Kupovina Škola Francuska / moja zemlja Slobodno vrijeme Zdravlje i ishrana Priroda (svijet životinja) 	<p>Djeca će znati:</p> <p>predstaviti sebe i druge</p> <p>opisati sebe, članove porodice, predmete koji ih okružuju, svoju okolinu...</p> <p>reagirati na izjave ili upite drugih ljudi</p> <p>tražiti i dati informacije (postavljati i odgovarati na pitanja, razmjenjivati, provjeravati i potvrđivati informacije)</p>	<p>RECEPCIJA</p> <p>SLUŠANJE I REAGIRANJE:</p> <p>Djeca će slušati tekst koji je izgovorio nastavnik/nastavnica ili izvorni govornik i reagirati:</p> <p>1. neverbalno:</p> <p>obilježavanjem određenih riječi i fraza - tačnih ili netačnih tvrdnji</p> <p>popunjavanjem praznina novonaučenim riječima i izrazima</p> <p>sastavljanjem rečenica od novonaučenih riječi i izraza</p> <p>2. verbalno:</p> <p>odgovaranjem na pitanja nastavnika/nastavnice ili osobe sa zvučnog snimka</p> <p>prepričavanjem kraćih tekstova</p> <p>rješavanjem zadataka višestrukog izbora</p> <p>postavljanjem pitanja nastavniku/nastavnici ili drugoj djeci</p>	<p>Djeca će stalno ponavljati naučeno i učiti i primjenjivati novo gradivo.</p> <p>Rečenica:</p> <p>Red riječi u potvrdnoj, upitnoj, odričnoj i nezavisnosloženoj rečenici</p> <p>Fonetika:</p> <p>Stalno insistirati na intonaciji rečenice, (pogotovo upitne) i na vezivanju riječi u izgovorne cjeline</p> <p>Imenice:</p> <p>rod - prirodni i gramatički</p> <p>na - e i neki oblici na - eur, euse i eur, trice</p> <p>množina pravilna na -s</p>	<p>Djeca će ponavljati i proširivati vokabular uvezi sa slijedećim temama:</p> <p>Porodica i događaji unutar porodice</p> <p>les fêtes en famille : Le Jour de l'An, Noël, l'anniversaire, les cartes d'invitation, les cartes de voeu, choisir/acheter des cadeaux, les chansons de fête....</p> <p>Kuća / dom</p> <p>Stanovanje, selidba, naselje: le quartier (j'habite loin de / près de/ au centre de....)</p> <p>l'immeuble :le rez-de chaussée, les étages, monter/descendre l'escalier, prendre</p>

		<p>prihvatiti ili odbiti poziv</p> <p>izražavati slaganje ili neslaganje, zahvalnost, interesovanje, bol, želju, sposobnost...</p> <p>govoriti o prošlim događajima i planovima za budućnost</p> <p>koristiti javne usluge u zemlji francuskog govornog područja (supermarket, pošta, telefon, željeznički, autobuski i avio saobraćaj)</p>	<p>ČITANJE I REAGIRANJE:</p> <p>Djeca će znati čitati kratke tekstove u sebi ili naglas i reagirati:</p> <p>1. neverbalno :</p> <p>rješavanjem zadataka višestrukog izbora i tačnih i netačnih tvrdnji ispravljanjem pogrešaka dopunjavanjem rečenica</p> <p>2. verbalno :</p> <p>odgovaranjem na pitanja prepričavanjem teksta u cjelini ili njegovih dijelova recitiranjem recitacija i pjevanjem pjesmica</p> <p>PRODUKCIJA</p> <p>a) GOVOR:</p> <p>Djeca će u skladu sa dostignutim jezičkim kompetencijama:</p> <p>govoriti na zadatu temu sastavljati kraće dijaloge davati i tražiti obavijesti igrati po ulogama i uz pomoć nastavnika/nastavnice dramatizirati tekst</p>	<p>neki primjeri nepravilne množine na -x : eau –eaux, al – aux...</p> <p>Član:</p> <p>ponavljanje određenog i neodređenog člana partitivni član</p> <p>Zamjenice:</p> <p>lične zamjenice u funkciji subjekta i direktnog i indirektnog objekta lične naglašene zamjenice proste upitne zamjenice : qui, que, de qui, à qui... neodređene zamjenice : on, tout, personne</p> <p>Pridjevi:</p> <p>-prisvojni -pokazni -upitni</p>	<p>l'ascenseur, les voisins, l'appartement: les pièces, les meubles , ma chambre, mettre en ordre, faire le ménage</p> <p>...</p> <p>Kupovina</p> <p>Aller aux centres de commerce, au supermarché (les rayons, les articles, les prix, mauvaise santé, aller voir le docteur, prendre des médicaments, avoir de la fièvre, avoir mal à... prendre des vitamines, des fruits et des légumes ; les repas, les recettes....</p> <p>Priroda</p> <p>les animaux domestiques : visite d'une ferme les animaux sauvages : visite de ZOO</p>
--	--	---	---	---	---

		<p>Napomena: sve ove funkcije i vještine će biti svedene na djetetove jezične kompetencije</p>	<p>b) PISANJE:</p> <p>Djeca će znati pisati:</p> <p>kraće diktate pisma poznaniku/poznanici iz frankofonske zemlje SMS ili e-mail poruke na francuskom jeziku od ponuđenih riječi napraviti kraći tekst popunjavati tabele i jednostavne križaljke</p>	<p>opisni – pravilna komparacija</p> <p>Glagoli:</p> <p>Potvrdni, odrični i upitni oblik prezent ponavljanje pravilnih glagola učenje povratnih glagola i osobnosti glagola sa infinitivom na – ir, re, oir bliski futur futur I perfekt glagola na - er perfekt pomoćnih glagola avoir i être</p> <p>Brojevi do 1000</p> <p>Ponavljanje glavnih brojeva</p> <p>Djeca će koristiti, ali ne i učiti o sljedećem:</p> <p>Prilozi:</p> <p>za mjesto: ici, là, où, dedans, dehors</p>	
--	--	--	---	--	--

				<p>za vrijeme: maintenant, encore, toujours, puis, ensuite, finalement, longtemps za količina: peu, assez, beaucoup, trop, très, encore</p> <p>za način : bien, mal, vite, volontiers, souvent</p> <p>priloški izrazi za vrijeme i mjesto: d'abord, à la fin, loin de, près de, à côté de, au milieu de...</p> <p>Prijedlozi:</p> <p>à, dans, de, chez, en, pour, avec, entre, contre...</p> <p>Veznici:</p> <p>et, ou, mais car, parce que</p>	
--	--	--	--	--	--

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE I PREPORUKE

Suvremena nastava stranog jezika treba proizilaziti iz najnovijih dostignuća nauke o jeziku, suvremenih psihološko-pedagoških teorija i saznanja o procesu učenja i kao takva treba da bude usmjerena ka djetetu. Metodika nastave stranog jezika i u ovom razredu treba omogućiti skladno razvijanje djetetovih sposobnosti, potiče slobodu i kreativnost ideja, te razvija njegove kulturne, estetske i intelektualne vrijednosti i sposobnosti. Na ovim polazištima zasnivaju se i didaktička uputstva.

Prije svega neophodno je uspostaviti pozitivne emotivne odnose i atmosferu uzajamnog povjerenja i razumijevanja između nastavnika/nastavnice i djeteta, jer taj afektivni potencijal predstavlja preduvjet za nesmetani razvoj kognitivnih sposobnosti u procesu učenja. I na ovom nivou (peta godina učenja) treba istaći poseban značaj motivacije, kao i pažljivog izbora nastavnih sadržaja usklađenih sa spoznajnim svijetom djeteta i njegovim doživljajima i uzrastom. Raznolike aktivnosti trebaju imati za cilj učenje stranog jezika bez pritiska i straha od neznanja, uz punu slobodu neverbalnog i verbalnog izražavanja. Sredstva, načini i postupci kojima nastavnik/nastavnica može pomoći djeci u svjesnom učenju jezika su raznoliki.

Preporučuju se:

- dinamičnost i krativnost
- favoriziranje interaktivnog i grupnog rada
- poticanje inicijative djeteta
- obogaćivanje nastave elementima igre, ritma i dramatizacije
- unošenje civilizacijskih i interkulturoloških elemenata
- upotreba suvremenih tehničkih sredstava
- stalno ohrabivanje i poticanje djece na samostalno učenje
- analiziranje teškoća u procesu učenja
- upoznavanje djece s kriterijima učenja itd.

Treba ponoviti da u ovoj fazi djeca svjesno stiču kognitivne sposobnosti razvijanjem vještina slušanja, govora, čitanja i pisanja. Između usmenih i pismenih aktivnosti treba nastojati uspostaviti finu ravnotežu.

Kod slušanja postepeno se pristupa slušanju malo dužih tekstova i dijaloga, a prije njihovih slušanja nastavnik/nastavnica odgovarajućim aktivnostima priprema djecu za uspješno prihvatanje sadržaja.

Mada komunikativan pristup u nastavi podrazumijeva usklađenost sve četiri vještine, značajnu pažnju treba posvetiti razvijanju vještine govora. Za uspješno razvijanje ove vještine potrebni su: pažljiva priprema, izbor i prilagođenost teme, precizna uputstva, optimalan period za razmišljanje i pripremanje, nuđenje potrebnih riječi i izraza i sl. Poželjno je da u ovim aktivnostima učestvuje što veći broj djece. Preporučuje se rad u parovima ili u manjim grupama kako bi se svi uključili. Tokom aktivnosti usmenog izražavanja dijete ne treba prekidati niti ispravljati, već mu nakon toga, uz pohvalu za aktivno učešće, na prikladan način ukazati na greške.

Cilj vještine čitanja je osposobiti dijete za samostalno čitanje tekstova odgovarajućom brzinom i razumijevanje njihove osnovne ideje, određene pojedinačne informacije, za uočavanje pojedinih detalja. Pri izboru tekstova treba voditi računa o tome koje tekstove odabrati za ovaj uzrast, da bi im bili što atraktivniji, raznovrsniji i pristupačniji. Treba voditi računa i o korelaciji nastavnih sadržaja, koliko je to moguće.

Cilj razvijanja veštine pisanja je osposobljavanje djeteta da u pisanoj formi ostvari komunikaciju i svoje misli izrazi na logičan i razumljiv način. Metodički pristup pisanju podrazumijeva da se

poštuje zadata tema, da se logički slijede događaji koji se opisuju, koristi odgovarajuća leksika, poštuju gramatička i sintaksička pravila, kao i pravila pravopisa i interpunkcije. Naravno ulogu igra i kreativnost izražavanja. Pisanje može biti kontrolirano (dovršavanje teksta, pisanje prema modelu, popunjavanje formulara, diktati) ili slobodno (kreativno), kao što su pisanje pisama, oglasa, izvještaja, SMS ili e-mail poruka itd. Sve ove vještine trebaju biti u skladu sa jezičkim kompetencijama djece ovog uzrasta.

Korelacija među predmetima

Na ovom nivou za učenje stranog jezika koriste se znanja iz maternjeg jezika i drugih stranih jezika. Već usvojena teoretska znanja iz maternjeg jezika olakšat će razumijevanje pojedinih jezičkih kategorija u stranom jeziku. Pri učenju stranog jezika djeca će također koristiti stečena znanja iz geografije historije i umjetnosti, što će im omogućiti da se bolje upoznaju i shvate sličnosti i razlike međuljudskih odnosa. Određeni nastavni sadržaji koji se obrađuju u ovom razredu povezani su sa biologijom (okolina, životna sredina), fizikom i hemijom.

Djeca će nastojati uspostaviti kontakte sa korespondentima iz zemlje čiji jezik uče. Tu će im pomoći znanje iz informatičkih tehnologija.

Da bi se ostvarila što bolja međupredmetna povezanost potrebna je suradnja kolega u školi i po mogućnosti zajedničko planiranje godišnjih nastavnih planova.

Provjeravanje znanja i ocjenjivanje

Provjeravanje i ocjenjivanje vrši se kontinuiranim praćenjem aktivnosti na nastavnim satima, prilikom rada u parovima, individualnog izlaganja, tumačenja i razumijevanja. Provjeravanje znanja je sastavni dio nastave i treba se po mogućnosti obavljati na svakom satu. Cilj provjeravanja znanja je da dijete dobije povratnu informaciju o svom radu, ali i da nastavnik/nastavnica sagleda uspješnost metoda svog rada. Radi uspješnijeg i objektivnijeg ocjenjivanja preporučuju se češće i kraće provjere znanja putem testova, kontrolnih zadataka, pismenih vježbi, upitnika, diktata (10-15 min) nakon svake obrađene nastavne jedinice uz prethodno jasno obrazložen cilj provjere. Na osnovu rezultata provjere nastavnik/nastavnica se vraća unazad, ako je potrebno usporava tempo, produbljuje, proširuje ili mijenja pedagoški pristup. Treba istaći da provjeravanje ne podrazumijeva uvijek i ocjenjivanje. Provjeravanje znanja provedeno prema unaprijed utvrđenim kriterijima, sa insistiranjem na pozitivnim stranama učenja, predstavlja pomoć djetetu i nastavniku/nastavnici.

Tokom školske godine rade se dva pismena zadatka, u svakom polugodištu po jedan. Ocjena pismenog zadatka treba biti jedan od ključnih faktora za formuliranje konačne ocjene.

INTERDISCIPLINARNI SADRŽAJI:

Djeca će također učiti jezik i proširivati svoj vokabular oslanjajući se na znanje stečeno kroz učenje nekih drugih školskih predmeta, a u okviru datih tema.

INTERKULTURALNE VJEŠTINE:

Djeca će se:

- Upoznavati sa sličnostima i različitostima između svoje zemlje i zemalja francuskog govornog područja u području kulture, edukacije, slobodnog vremena, načina življenja, a u okviru datih tema
- Navikavati da se ophode učtivo u komunikaciji s pripadnicima kulture o kojoj uče

- Učiti da komuniciraju i da se ponašaju u svakodnevnim situacijama na način koji je prirodan za kulturu zemlje čiji jezik uče, obraćajući posebnu pažnju na odnose među ljudima pri neposrednom kontaktu, komunikaciji, na ono što ih interesuje itd.
- Naučiti da poštuju tradiciju, običaje, navike drugih ljudi itd.

UČENJE KAKO TREBA UČITI:

Djeca će učiti da:

- budu odgovorna i aktivna kada uče jezik
- koriste različite radne metode i strategije učenja tipične za učenje jezika, kao što je razumijevanje smisla iz konteksta itd.
- nadoknađuju praznine u znanju korištenjem različitih metoda, kao što je parafraziranje
- koriste informacione tehnologije kod učenja jezika
- ocjenjuju svoje aktivnosti i aktivnosti svojih drugova iz razreda, kao i nivo svog i njihovog znanja u odnosu na postavljene ciljeve i, ako je potrebno, mijenjati metode rada
- koriste samostalno udžbenike, rječnike i druge priručnike

1.2.3. NJEMAČKI JEZIK

SEDMI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE - PETA GODINA UČENJA

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

U nastavi njemačkog jezika u sedmom razredu osnovne škole treba težiti potpunom dostizanju nivoa A1.3 djelimično nivoa A2.1 Evropskog okvira za strane jezike (funkcionalno početno znanje).	
Jezičke vještine	Očekivani rezultati/ ishodi učenja
Slušanje i razumijevanje	<ul style="list-style-type: none"> • Dijete može razumjeti jednostavne i često korištene rečenice (npr. kratke informacije o nekoj osobi, porodici, poslu, bližoj okolini) • Razumije bitne stvari iz kratkih jednostavnih obavijesti i priča • Može dati informacije o kratkim tekstovima koje je slušalo • Može pratiti standardan govor ukoliko se govori tempom sporijim od normalnog i ako mu se neko obraća direktno. Često mora zahtijevati da mu se nešto ponovi • Razumije bitne stvari iz kratkih jednostavnih obavijesti i priča • Može dati informacije o kratkim tekstovima koje je slušalo • Može pratiti standardan govor ukoliko se govori tempom sporijim od normalnog i ako mu se neko obraća direktno. Često mora zahtijevati da mu se nešto ponovi
Čitanje i razumijevanje	<ul style="list-style-type: none"> • Dijete zna pročitati poznate i neke nepoznate riječi i pasuse iz kratkih tekstova, koji govore o svakodnevnom životu, rutinskim događanjima ili koji sadrže jednostavna uputstva • U svakodnevnim tekstovima (npr. oglasi, prospekti, jelovnici, red vožnje) zna pronaći konkretne informacije i može razumjeti kratka jednostavna pisma • Na javnim mjestima razumije natpise koji se često pojavljuju
Govor	<ul style="list-style-type: none"> • Dijete zna opisati porodicu, druge ljude, čime se bavi, vlastito porijeklo, obrazovanje ... • Može razgovarati na zadanu temu ali komunikacija može biti otežana i može doći do nesporazuma • Razgovor o svakodnevnim temama još je ograničen zbog malog fonda riječi te se služi uglavnom jednostavnim strukturama • Poteškoće kod izgovora mogu povremeno otežati komunikaciju i još uvijek se primjećuje strani naglasak • Vlada najosnovnijim fondom jednostavnih, naučenih izraza, osnovnim vokabularom i osnovnim gramatičkim strukturama, ali često pravi greške i kod veoma jednostavnog nešto produženog razgovora
Pisanje	<ul style="list-style-type: none"> • Dijete zna dosta tačno pisati najčešće riječi ali stalno pravi osnovne greške i daje mnogo nespretnih formulacija (iz konteksta možemo zaključiti šta je željelo reći). • Može pisati jednostavne tekstove lične prirode u okviru predvidivih svakodnevnih potreba i iskustva (jednostavan tekst na razglednici, lične podatke, jednostavan diktat). • Kod slobodnog pismenog izražavanja pravi brojne greške različite prirode.
Znanje o jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca svjesno usvajaju znanje o jeziku

PROGRAMSKI SADRŽAJI

Tematske cjeline:

- život u porodici
- stanovanje
- škola i učenje
- slobodno vrijeme: odlazak u kino, pozorište, muzej, posjeta prijatelju/prijateljici, odlazak na izlet, igra u parku...
- vikend
- kupovina na tržnici
- životinjski svijet
- moja zemlja

Funkcije i sposobnosti	Vještine	Gramatika	Vokabular
<p>Djeca će znati:</p> <p>jednostavnim izrazima iskazati šta vole a šta ne</p> <p>zamoliti za jednostavne svakodnevne stvari</p> <p>razumjeti ako se od njih nešto zahtijeva, zahvaliti</p> <p>razumjeti elementarne informacije bazirane na brojevima</p> <p>popuniti jednostavne formulare podacima o sebi</p> <p>napisati sasvim jednostavna saopćenja</p> <p>pisati jednostavne poštanske karte ili e-mail</p> <p>u programu kina odabrati film, razumjeti mjesto i vrijeme</p> <p>razumjeti jednostavne pisane upute, posebno ako su ilustrirane</p> <p>zapisati jednostavne bilješke koje sadrže podatke o mjestu i vremenu (npr. plan učenja, putovanja i slično)</p>	<p>SLUŠANJE I RAZUMIJEVANJE</p> <p>Djeca će slušati izgovoreni tekst i reagirati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - povezivanjem slike i slušanog teksta - označavanjem tačnih i netačnih tvrdnji - davanjem kratkih odgovora na nastavnikova pitanja ili pitanja koja su čula sa kasetofona i sl. - popunjavanjem praznina u tekstu - popunjavanjem tabela - rješavanjem zadataka višestrukog izbora <p>ČITANJE I RAZUMIJEVANJE</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tražiti osnovne informacije u tekstu pritom rješavajući zadatke poput: - pridruživanja slike tekstu - pridruživanja podnaslova dijelovima teksta - označavanja tačnih i netačnih tvrdnji, - odgovaranja na postavljena pitanja - dopunjavanja teksta - popunjavanja tabela i sl. 	<p>Djeca će učiti o tome i koristiti :</p> <p>Imenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sa članom u jednini u dativu (kao odgovor na pitanje wem? ali i na pitanje wo?) - der Mutter helfen, in der Küche, <p>Zamjenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lične zamjenice u akuzativu (množina) - Lične zamjenice u dativu (mir, dir, Ihnen) - Prisvojne zamjenice u 2. i 3. licu množine (euer, ihr) - Bezlična zamjenica es u idiomatskim izrazima (Es regnet. Wie geht es dir?) - Pokazna zamjenica der/die/das u nominativu i akuzativu (Welcher Mantel gefällt dir? – Der!) - Upitna zamjenica welcher/welche/welches <p>Pridjevi:</p> <p>u predikativnoj upotrebi</p>	<p>Djeca će usvajati novi i proširivati već usvojeni vokabular koji se odnosi na date teme:</p> <p>Škola:</p> <p><i>Ich lerne Deutsch besonders gern. Mathe mag ich nicht...</i></p> <p>Stanovanje:</p> <p><i>Wo liegt deine Wohnung? Die Küche ist ziemlich klein, aber sie gefällt mir. Das Zimmer ist nicht groß, aber ich habe genug Platz....</i></p> <p>Posjeta prijatelju/prijateljici:</p> <p><i>Wie geht es dir?, Möchtest du etwas trinken?, Ich möchte lieber eine Cola...</i></p> <p>Kućni ljubimci:</p> <p><i>Ich habe Tiere gern Meine Eltern sind gegen Haustiere. Mein Lieblingstier ist... Ich habe kein Haustier. Mein Vogel kann....</i></p>

	<p>GOVOR:</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - govoriti kratke iskaze sa mnogo pauza i tražeći odgovarajuće izraze, - postavljati jednostavna pitanja - davati važne informacije o sebi ineposrednom okruženju - riječi i grupe riječi i rečenice povezivati jednostavnim veznicima i, ili, onda - igrati uloge - pripremati i provoditi jednostavne dijaloge - voditi dijaloge prema datoj skici - - PISANJE <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisivati rečenice i kraće tekstove - rekonstruirati riječi i rečenice - dopunjavati izostavljene riječi, dijelove rečenice ili cijele rečenice, - pisati kratki jednostavan tekst prema datom tekstualnom modelu - samostalno napisati kratki tekst (vođeno pisanje) 	<p>Glagoli:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezent glagola sa razdvojnim prefiksom - prezent modalnih glagola mögen, müssen, wollen, - prezent povratnih glagola, - konstrukcija es gibt + akuzativ, - preterit glagola sein i haben (1. i lice jednine) <p>Brojevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redni brojevi (za iščitavanje datuma) <p>Rečenica:</p> <ul style="list-style-type: none"> - glavna rečenica (izjavna, upitna (W-Fragen, Ja/Nein-Fragen), - nezavisno složena rečenica (Der Vater liest die Zeitung und die Mutter kocht) <p>Djeca će koristiti ali ne i učiti slijedeće:</p> <p>Priloge - najfrekventnije priloge za mjesto i vrijeme</p> <p>Prijedloge u njihovoj funkcionalnoj upotrebi</p> <p>Veznike und, aber, oder</p>	<p>Odlazak u kino, pozorište, muzej</p> <p><i>Wann beginnt die Vorstellung?, Haben wir schon Eintrittskarten? Welchen Film möchtest du sehen? Der Film läuft im Kino Imperial. Wie findest du den Film? der Zeichentrickfilm, der Krimi, die Zirkusnummer...</i></p> <p>Kupovina na tržnici:</p> <p><i>Was darf es sein? Ein Pfund Tomaten, Was kostet...?</i></p> <p>Odlazak na izlet:</p> <p><i>einen Ausflug machen, etwas mitnehmen/vergessen, Ball spielen ...</i></p> <p>Vikend:</p> <p><i>richtig ausschlafen, zu Hause bleiben, die Clique treffen, frei haben</i></p>
--	--	---	--

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE I PREPORUKE

Suvremena nastava stranog jezika treba proizilaziti iz najnovijih dostignuća nauke o jeziku, suvremenih psihološko-pedagoških teorija i saznanja o procesu učenja i kao takva treba da bude usmjerena ka djetetu. Metodika nastave stranog jezika i u ovom razredu treba omogućiti skladno razvijanje djetetovih sposobnosti, potiče slobodu i kreativnost ideja, te razvija njegove kulturne, estetske i intelektualne vrijednosti i sposobnosti. Na ovim polazištima zasnivaju se i didaktička uputstva.

Prije svega neophodno je uspostaviti pozitivne emotivne odnose i atmosferu uzajamnog povjerenja i razumijevanja između nastavnika/nastavnice i djeteta, jer taj afektivni potencijal predstavlja preduvjet za nesmetani razvoj kognitivnih sposobnosti u procesu učenja. I na ovom nivou (peta godina učenja) treba istaći poseban značaj motivacije, kao i pažljivog izbora nastavnih sadržaja usklađenih sa spoznajnim svijetom djeteta i njegovim doživljajima i uzrastom. Raznolike aktivnosti trebaju imati za cilj učenje stranog jezika bez pritiska i straha od neznanja, uz punu slobodu neverbalnog i verbalnog izražavanja. Sredstva, načini i postupci kojima nastavnik/nastavnica može pomoći djeci u svjesnom učenju jezika su raznoliki.

Preporučuju se:

- dinamičnost i krativnost
- favoriziranje interaktivnog i grupnog rada
- poticanje inicijative djeteta
- obogaćivanje nastave elementima igre, ritma i dramatizacije
- unošenje civilizacijskih i interkulturoloških elemenata
- upotreba suvremenih tehničkih sredstava
- stalno ohrabivanje i poticanje djece na samostalno učenje
- analiziranje teškoća u procesu učenja
- upoznavanje djece s kriterijima učenja itd.

Treba ponoviti da u ovoj fazi djeca svjesno stiču kognitivne sposobnosti razvijanjem vještina slušanja, govora, čitanja i pisanja. Između usmenih i pismenih aktivnosti treba nastojati uspostaviti finu ravnotežu.

Kod slušanja postepeno se pristupa slušanju malo dužih tekstova i dijaloga, a prije njihovih slušanja nastavnik/nastavnica odgovarajućim aktivnostima priprema djecu za uspješno prihvatanje sadržaja.

Mada komunikativan pristup u nastavi podrazumijeva usklađenost sve četiri vještine, značajnu pažnju treba posvetiti razvijanju vještine govora. Za uspješno razvijanje ove vještine potrebni su: pažljiva priprema, izbor i prilagođenost teme, precizna uputstva, optimalan period za razmišljanje i pripremanje, nuđenje potrebnih riječi i izraza i sl. Poželjno je da u ovim aktivnostima učestvuje što veći broj djece. Preporučuje se rad u parovima ili u manjim grupama kako bi se svi uključili. Tokom aktivnosti usmenog izražavanja dijete ne treba prekidati niti ispravljati, već mu nakon toga, uz pohvalu za aktivno učešće, na prikladan način ukazati na greške.

Cilj vještine čitanja je osposobiti dijete za samostalno čitanje tekstova odgovarajućom brzinom i razumijevanje njihove osnovne ideje, određene pojedinačne informacije, za uočavanje pojedinih detalja. Pri izboru tekstova treba voditi računa o tome koje tekstove odabrati za ovaj uzrast, da bi im bili što atraktivniji, raznovrsniji i pristupačniji. Treba voditi računa i o korelaciji nastavnih sadržaja, koliko je to moguće.

Cilj razvijanja veštine pisanja je osposobljavanje djeteta da u pisanoj formi ostvari komunikaciju i svoje misli izrazi na logičan i razumljiv način. Metodički pristup pisanju podrazumijeva da se

poštuje zadata tema, da se logički slijede događaji koji se opisuju, koristi odgovarajuća leksika, poštuju gramatička i sintaksička pravila, kao i pravila pravopisa i interpunkcije. Naravno ulogu igra i kreativnost izražavanja. Pisanje može biti kontrolirano (dovršavanje teksta, pisanje prema modelu, popunjavanje formulara, diktati) ili slobodno (kreativno), kao što su pisanje pisama, oglasa, izvještaja, SMS ili e-mail poruka itd. Sve ove vještine trebaju biti u skladu sa jezičkim kompetencijama djece ovog uzrasta.

Korelacija među predmetima

Na ovom nivou za učenje stranog jezika koriste se znanja iz maternjeg jezika i drugih stranih jezika. Već usvojena teoretska znanja iz maternjeg jezika olakšat će razumijevanje pojedinih jezičkih kategorija u stranom jeziku. Pri učenju stranog jezika djeca će također koristiti stečena znanja iz geografije historije i umjetnosti, što će im omogućiti da se bolje upoznaju i shvate sličnosti i razlike međuljudskih odnosa. Određeni nastavni sadržaji koji se obrađuju u ovom razredu povezani su sa biologijom (okolina, životna sredina), fizikom i hemijom.

Djeca će nastojati uspostaviti kontakte sa korespondentima iz zemlje čiji jezik uče. Tu će im pomoći znanje iz informatičkih tehnologija.

Da bi se ostvarila što bolja međupredmetna povezanost potrebna je suradnja kolega u školi i po mogućnosti zajedničko planiranje godišnjih nastavnih planova.

Provjeravanje znanja i ocjenjivanje

Provjeravanje i ocjenjivanje vrši se kontinuiranim praćenjem aktivnosti na nastavnim satima, prilikom rada u parovima, individualnog izlaganja, tumačenja i razumijevanja. Provjeravanje znanja je sastavni dio nastave i treba se po mogućnosti obavljati na svakom satu. Cilj provjeravanja znanja je da dijete dobije povratnu informaciju o svom radu, ali i da nastavnik/nastavnica sagleda uspješnost metoda svog rada. Radi uspješnijeg i objektivnijeg ocjenjivanja preporučuju se češće i kraće provjere znanja putem testova, kontrolnih zadataka, pismenih vježbi, upitnika, diktata (10-15 min) nakon svake obrađene nastavne jedinice uz prethodno jasno obrazložen cilj provjere. Na osnovu rezultata provjere nastavnik/nastavnica se vraća unazad, ako je potrebno usporava tempo, produbljuje, proširuje ili mijenja pedagoški pristup. Treba istaći da provjeravanje ne podrazumijeva uvijek i ocjenjivanje. Provjeravanje znanja provedeno prema unaprijed utvrđenim kriterijima, sa insistiranjem na pozitivnim stranama učenja, predstavlja pomoć djetetu i nastavniku/nastavnici.

Tokom školske godine rade se dva pismena zadatka, u svakom polugodištu po jedan. Ocjena pismenog zadatka treba biti jedan od ključnih faktora za formuliranje konačne ocjene.

INTERDISCIPLINARNI SADRŽAJI:

Djeca će također učiti jezik i proširivati svoj vokabular oslanjajući se na znanje stečeno kroz učenje nekih drugih školskih predmeta, a u okviru datih tema.

INTERKULTURALNE VJEŠTINE:

Djeca će se:

- Upoznavati sa sličnostima i različitostima između svoje zemlje i zemalja njemačkog govornog područja u području kulture, edukacije, slobodnog vremena, načina življenja, a u okviru datih tema
- Navikavati da se ophode učtivo u komunikaciji s pripadnicima kulture o kojoj uče

- Učiti da komuniciraju i da se ponašaju u svakodnevnim situacijama na način koji je prirodan za kulturu zemlje čiji jezik uče, obraćajući posebnu pažnju na odnose među ljudima pri neposrednom kontaktu, komunikaciji, na ono što ih interesuje itd.
- Naučiti da poštuju tradiciju, običaje, navike drugih ljudi itd.

UČENJE KAKO TREBA UČITI:

Djeca će učiti da:

- budu odgovorna i aktivna kada uče jezik
- koriste različite radne metode i strategije učenja tipične za učenje jezika, kao što je razumijevanje smisla iz konteksta itd.
- nadoknađuju praznine u znanju korištenjem različitih metoda, kao što je parafraziranje
- koriste informacione tehnologije kod učenja jezika
- ocjenjuju svoje aktivnosti i aktivnosti svojih drugova iz razreda, kao i nivo svog i njihovog znanja u odnosu na postavljene ciljeve i, ako je potrebno, mijenjati metode rada
- koriste samostalno udžbenike, rječnike i druge priručnike

1.2.4. ARAPSKI JEZIK

SEDMI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE - PETA GODINA UČENJA

Cilj i zadaci učenja arapskog jezika

Cilj učenja arapskog jezika je osposobljavanje djece za usmenu i pismenu komunikaciju na arapskom jeziku o različitim temama iz svakodnevnog života.

Proširivanje opće kulture djeteta kroz upoznavanje s načinom života i tradicijom zemalja u kojima se govori arapski jezik.

Kroz učenje stranog jezika kod djeteta se razvija svijest: o značaju višejezičnosti, duhu tolerancije, kosmopolitizmu, humanizmu i internacionalizmu.

Zadaci nastave arapskog jezika su:

- razvoj svih četiriju jezičkih vještina
- ovladavanje leksikom i gramatikom predviđenom za ovaj nivo
- upoznavanje kulturom naroda čiji se jezik izučava; razumijevanje i poštivanje drugih kultura
- razvijanje motivacije za učenje jezika i zadovoljstva u učenju
- razvijanje samopouzdanja i samopoštivanja
- razvijanje samostalnosti i kreativnosti
- razvijanje sposobnosti slušanja i međusobnog uvažavanja
- osposobljavanje djece za samostalno korištenje različitih izvora, odnosno ovladavanje strategijama učenja (naučiti kako učiti)

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA	
Ciljevi nastave arapskog jezika	Očekivani rezultati učenja
<ul style="list-style-type: none"> - učenje jezika, a ne o jeziku - razvijanje pozitivnog stava prema učenju jezika - razvijanje radoznalosti i kreativnosti - razvijanje razumijevanja i logičkog pamćenja - razvijanje temeljitosti, predanosti i preciznosti u učenju jezika - razvijanje samostalnosti u govoru - putem igara, pjesme i plesa učiniti da učenje arapskog jezika bude zabavno - čitanje i pisanje jednostavnih rečenica i tekstova 	<ul style="list-style-type: none"> - ljubav i spremnost za učenje arapskog jezika - razumijevanje jednostavnih sadržaja na arapskom jeziku - sloboda i samostalnost u govoru - čitanje riječi, vezanih za konkretan pojam (samostalno upotrebljenih) - čitanje i pisanje jednostavnih sintagmi, rečenica i tekstova - kratki usmeni i pismeni odgovori - dopunjavanje rečenica i kraćih tekstova

PROGRAMSKI SADRŽAJI

- Teme (opća tematska područja kao osnov za daljnji rad)
- Funkcije i vještine (usmena i pismena kompetencija)
- Aktivnosti (pomoću kojih se realiziraju vještine)
- Gramatika (osnove gramatike za dati nivo)
- Vokabular (u okviru datih tema)

Neophodno je ponoviti osnovne fraze, lične i pokazne zamjenice, komparaciju pridjeva, prijedloge, izražavanje posjedovanja, dual i plural imena, brojeve.

Nivo	Teme	Funkcije i vještine	Aktivnosti	Gramatika	Vokabular
<p>7. razred osnovne škole</p> <p>5. godina učenja arapskog jezika</p>	<p>Aktivnosti u nastavi</p> <p>Kupovina (voće, povrće, brojevi)</p> <p>Izražavanje vremena (15 minuta, 20 minuta, pola sata)</p> <p>Opisati slobodne aktivnosti (sportske, kulturne, posjeta prijatelju/ prijateljici, odlazak na izlet i dr.)</p> <p>Moja domovina, glavni grad</p> <p>Arapske zemlje i glavni gradovi</p> <p>Kod liječnika</p> <p>Dani, mjeseci, godišnja doba</p>	<p>Djeca će znati:</p> <p>Opisati jednostavnim rečenicama (imenskim i glagolskim) i ograničenim brojem riječi ljude i predmete u kući</p> <p>Imenovati predmete u školskoj torbi i učionici</p> <p>Nabrojati ograničen broj voća i povrća i neke osnovne prehrambene artikle</p> <p>Upotrebljavati brojeve do 1000</p> <p>Koristiti redne brojeve za izražavanje sati</p> <p>Nabrojati dane u sedmici, mjeseci i godišnja doba i koristiti u govoru i pisanju</p> <p>Iskazivati posjedovanje putem pronominalnih sufiksa i genitivne veze</p>	<p>SLUŠANJE I RAZUMIJEVANJE:</p> <p>Djeca će slušati izgovoreni tekst i reagirati</p> <p>1) neverbalno :</p> <ul style="list-style-type: none"> - gestikulacijom predstaviti ono što su čuli - pokazivanjem na određene ilustracije koje se odnose na riječi koje su čula odn. povezivanjem slike sa tekstom koji čuju - izvođenjem uputa koje nastavnik/nastavnica izgovara ili koja čuju sa kasetofona <p>2) verbalno:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ponavljanjem određenih sintagmi i rečenica koje je izgovorio nastavnik/nastavnica ili koje su čula sa kasetofona - davanjem kratkih odgovora na nastavnikova pitanja ili pitanja koja su čula s kasetofona - popunjavanjem praznina u tekstu i tabelama <p>ČITANJE I RAZUMIJEVANJE:</p> <p>Djeca će prepoznati jednu ili više napisanih sintagmi ili rečenica i reagirati</p> <p>1) neverbalno:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gestikuliranjem, imitiranjem - povezivanjem pisanih sintagmi i odgovarajućih ilustracija 	<p>Ženski rod (aktivni parni dijelovi tijela)</p> <p>Potpuna i nepotpuna deklinacija</p> <p>Prijedlozi (pravi i osnovni sekundarni)</p> <p>Izražavanje posjedovanja (putem pronominalnih sufiksa i genitivne veze)</p> <p>Upitni izraz "liman"</p> <p>Ime relacije (-iyyun)</p> <p>Izražavanje glagola "imati"</p> <p>Korijen i osnova riječi</p> <p>Prezent</p> <p>Imperativ</p> <p>Futur</p> <p>Modalni glagoli (želim da, volim da, mogu da)</p>	<p>Djeca proširuju vokabular u okviru zadanih tema i koriste ga za konstruiranje atributivnih sintagmi, genitivne veze, imenske i glagolske rečenice</p> <p>Kroz dijalog (igre, pjesmice, ponavljanje, prepoznavanje, crtanje i druge vježbe) uvježbavati osnovni vokabular</p> <p>Vokabular treba proširivati u skladu sa temama koje se obrađuju</p> <p>Postepeno uvoditi sinonime za leksiku koju je usvojila većina djece</p>

		<p>Jednostavnim izrazima izraziti šta žele, vole, mogu</p> <p>Razumjeti ukoliko se od njih nešto zahtijeva</p> <p>Razumjeti jednostavne pisane upute, posebno ako su ilustrirane</p>	<p>2) verbalno</p> <ul style="list-style-type: none"> - kraćim pismenim ili usmenim odgovorima na pitanja - dopunjavanjem izostavljenih sintagmi u tekstu - povezivanjem ponuđenih riječi u tekstu... <p>GOVOR:</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ponavljati riječi nastavnika/nastavnice ili iskaze koje čuju sa CD-a - voditi kraće dijaloge u parovima sa drugom djecom ili sa nastavnikom/nastavnicom - pjevati - recitirati kraće pjesmice - glumiti - postavljati jednostavna pitanja - povezivati riječi i sintagme osnovnim veznicima <p>PISANJE:</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisivati riječi, rečenice i kraće tekstove koje su prije toga usmeno usvojila - rekonstruirati sintagme i rečenice - dopunjavati izostavljene riječi, dijelove rečenice i cijele rečenice - pisati kratke tekstove prema datom tekstualnom modelu 	<p>Brojevi (100 do 1000)</p> <p>Redni brojevi (veći od 12)</p>	
--	--	--	---	--	--

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE I PREPORUKE

Suvremena nastava stranog jezika treba proizilaziti iz najnovijih dostignuća nauke o jeziku, suvremenih psihološko-pedagoških teorija i saznanja o procesu učenja i kao takva treba da bude usmjerena ka djetetu. Metodika nastave stranog jezika i u ovom razredu treba omogućiti skladno razvijanje djetetovih sposobnosti, potiče slobodu i kreativnost ideja, te razvija njegove kulturne, estetske i intelektualne vrijednosti i sposobnosti. Na ovim polazištima zasnivaju se i didaktička uputstva.

Prije svega neophodno je uspostaviti pozitivne emotivne odnose i atmosferu uzajamnog povjerenja i razumijevanja između nastavnika/nastavnice i djeteta, jer taj afektivni potencijal predstavlja preduvjet za nesmetani razvoj kognitivnih sposobnosti u procesu učenja. I na ovom nivou (peta godina učenja) treba istaći poseban značaj motivacije, kao i pažljivog izbora nastavnih sadržaja usklađenih sa spoznajnim svijetom djeteta i njegovim doživljajima i uzrastom. Raznolike aktivnosti trebaju imati za cilj učenje stranog jezika bez pritiska i straha od neznanja, uz punu slobodu neverbalnog i verbalnog izražavanja. Sredstva, načini i postupci kojima nastavnik/nastavnica može pomoći djeci u svjesnom učenju jezika su raznoliki.

Preporučuju se:

- dinamičnost i krativnost
- favoriziranje interaktivnog i grupnog rada
- poticanje inicijative djeteta
- obogaćivanje nastave elementima igre, ritma i dramatizacije
- unošenje civilizacijskih i interkulturoloških elemenata
- upotreba suvremenih tehničkih sredstava
- stalno ohrabivanje i poticanje djece na samostalno učenje
- analiziranje teškoća u procesu učenja
- upoznavanje djece s kriterijima učenja itd.

Treba ponoviti da u ovoj fazi djeca svjesno stiču kognitivne sposobnosti razvijanjem vještina slušanja, govora, čitanja i pisanja. Između usmenih i pismenih aktivnosti treba nastojati uspostaviti finu ravnotežu.

Kod slušanja postepeno se pristupa slušanju malo dužih tekstova i dijaloga, a prije njihovih slušanja nastavnik/nastavnica odgovarajućim aktivnostima priprema djecu za uspješno prihvatanje sadržaja.

Mada komunikativan pristup u nastavi podrazumijeva usklađenost sve četiri vještine, značajnu pažnju treba posvetiti razvijanju vještine govora. Za uspješno razvijanje ove vještine potrebni su: pažljiva priprema, izbor i prilagođenost teme, precizna uputstva, optimalan period za razmišljanje i pripremanje, nuđenje potrebnih riječi i izraza i sl. Poželjno je da u ovim aktivnostima učestvuje što veći broj djece. Preporučuje se rad u parovima ili u manjim grupama kako bi se svi uključili. Tokom aktivnosti usmenog izražavanja dijete ne treba prekidati niti ispravljati, već mu nakon toga, uz pohvalu za aktivno učešće, na prikladan način ukazati na greške.

Cilj vještine čitanja je osposobiti dijete za samostalno čitanje tekstova odgovarajućom brzinom i razumijevanje njihove osnovne ideje, određene pojedinačne informacije, za uočavanje pojedinih detalja. Pri izboru tekstova treba voditi računa o tome koje tekstove odabrati za ovaj uzrast, da bi im bili što atraktivniji, raznovrsniji i pristupačniji. Treba voditi računa i o korelaciji nastavnih sadržaja, koliko je to moguće.

Cilj razvijanja veštine pisanja je osposobljavanje djeteta da u pisanoj formi ostvari komunikaciju i svoje misli izrazi na logičan i razumljiv način. Metodički pristup pisanju podrazumijeva da se

poštuje zadata tema, da se logički slijede događaji koji se opisuju, koristi odgovarajuća leksika, poštuju gramatička i sintaksička pravila, kao i pravila pravopisa i interpunkcije. Naravno ulogu igra i kreativnost izražavanja. Pisanje može biti kontrolirano (dovršavanje teksta, pisanje prema modelu, popunjavanje formulara, diktati) ili slobodno (kreativno), kao što su pisanje pisama, oglasa, izvještaja, SMS ili e-mail poruka itd. Sve ove vještine trebaju biti u skladu sa jezičkim kompetencijama djece ovog uzrasta.

Korelacija među predmetima

Na ovom nivou za učenje stranog jezika koriste se znanja iz maternjeg jezika i drugih stranih jezika. Već usvojena teoretska znanja iz maternjeg jezika olakšat će razumijevanje pojedinih jezičkih kategorija u stranom jeziku. Pri učenju stranog jezika djeca će također koristiti stečena znanja iz geografije historije i umjetnosti, što će im omogućiti da se bolje upoznaju i shvate sličnosti i razlike međuljudskih odnosa. Određeni nastavni sadržaji koji se obrađuju u ovom razredu povezani su sa biologijom (okolina, životna sredina), fizikom i hemijom.

Djeca će nastojati uspostaviti kontakte sa korespondentima iz zemlje čiji jezik uče. Tu će im pomoći znanje iz informatičkih tehnologija.

Da bi se ostvarila što bolja međupredmetna povezanost potrebna je suradnja kolega u školi i po mogućnosti zajedničko planiranje godišnjih nastavnih planova.

Provjeravanje znanja i ocjenjivanje

Provjeravanje i ocjenjivanje vrši se kontinuiranim praćenjem aktivnosti na nastavnim satima, prilikom rada u parovima, individualnog izlaganja, tumačenja i razumijevanja. Provjeravanje znanja je sastavni dio nastave i treba se po mogućnosti obavljati na svakom satu. Cilj provjeravanja znanja je da dijete dobije povratnu informaciju o svom radu, ali i da nastavnik/nastavnica sagleda uspješnost metoda svog rada. Radi uspješnijeg i objektivnijeg ocjenjivanja preporučuju se češće i kraće provjere znanja putem testova, kontrolnih zadataka, pismenih vježbi, upitnika, diktata (10-15 min) nakon svake obrađene nastavne jedinice uz prethodno jasno obrazložen cilj provjere. Na osnovu rezultata provjere nastavnik/nastavnica se vraća unazad, ako je potrebno usporava tempo, produbljuje, proširuje ili mijenja pedagoški pristup. Treba istaći da provjeravanje ne podrazumijeva uvijek i ocjenjivanje. Provjeravanje znanja provedeno prema unaprijed utvrđenim kriterijima, sa insistiranjem na pozitivnim stranama učenja, predstavlja pomoć djetetu i nastavniku/nastavnici.

Tokom školske godine rade se dva pismena zadatka, u svakom polugodištu po jedan. Ocjena pismenog zadatka treba biti jedan od ključnih faktora za formuliranje konačne ocjene.

INTERDISCIPLINARNI SADRŽAJI:

Djeca će također učiti jezik i proširivati svoj vokabular oslanjajući se na znanje stečeno kroz učenje nekih drugih školskih predmeta, a u okviru datih tema.

INTERKULTURALNE VJEŠTINE:

Djeca će se:

- Upoznavati sa sličnostima i različitostima između svoje zemlje i zemalja arapskog govornog područja u području kulture, edukacije, slobodnog vremena, načina življenja, a u okviru datih tema
- Navikavati da se ophode učtivo u komunikaciji s pripadnicima kulture o kojoj uče

- Učiti da komuniciraju i da se ponašaju u svakodnevnim situacijama na način koji je prirodan za kulturu zemlje čiji jezik uče, obraćajući posebnu pažnju na odnose među ljudima pri neposrednom kontaktu, komunikaciji, na ono što ih interesuje itd.
- Naučiti da poštuju tradiciju, običaje, navike drugih ljudi itd.

UČENJE KAKO TREBA UČITI:

Djeca će učiti da:

- budu odgovorna i aktivna kada uče jezik
- koriste različite radne metode i strategije učenja tipične za učenje jezika, kao što je razumijevanje smisla iz konteksta itd.
- nadoknađuju praznine u znanju korištenjem različitih metoda, kao što je parafraziranje
- koriste informacione tehnologije kod učenja jezika
- ocjenjuju svoje aktivnosti i aktivnosti svojih drugova iz razreda, kao i nivo svog i njihovog znanja u odnosu na postavljene ciljeve i, ako je potrebno, mijenjati metode rada
- koriste samostalno udžbenike, rječnike i druge priručnike

1.3. DRUGI STRANI JEZIK

ENGLESKI

FRANCUSKI

NJEMAČKI

ARAPSKI

1.3.1. Engleski jezik – drugi strani jezik

Nastavni program za sedmi razred, druga godina učenja engleskog jezika

U nastavi engleskog kao drugog stranog jezika u sedmom razredu osnovne škole treba težiti **dostizanju nivoa A1.3** za sve četiri jezičke vještine, a za vještine govora i pisanja bar **A1.2** Zajedničkog evropskog okvira za jezike – CEFR. (funkcionalno početno znanje)

Jezičke vještine	Očekivani rezultati / ishodi učenja
Slušanje i razumijevanje	<p>Dijete će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razumjeti pitanja koja se odnose na lično iskustvo, svakodnevne potvrđne i odrične zapovijesti u okviru jednostavnog rutinskog dijaloga koji se odnosi na neposrednu situaciju • pratiti standardni govor ukoliko se govori sporije od normalne brzine i ako mu se obraća direktno
Čitanje i razumijevanje	<ul style="list-style-type: none"> • pročitati kratke tekstove koji sadrže poznate riječi/fraze i govore o svakodnevnom životu, rutinskim događanjima, ili sadrže jednostavne upute • pronaći određenu informaciju u tekstu u kojem se koristi jednostavan jezik (lična prepiska, vozni red, jelovnici, vremenska prognoza)
Govor	<ul style="list-style-type: none"> • opisati sebe i razgovarati o osnovnim svakodnevnim temama • učestvovati u jednostavnom neformalnom razgovoru i obavljati jednostavne transakcije (u kupovini, u restoranu) • koristiti osnovni fond jednostavnih naučenih izraza, vokabulara i osnovnih gramatičkih struktura, ali će imati otežanu komunikaciju uslijed malog fonda vokabulara i poteškoća u izgovoru
Pisanje	<ul style="list-style-type: none"> • ispunjavati jednostavne obrasce • pisati jednostavne poruke, razglednice ili jednostavna pisma, diktat primjerene težine • pisati jednostavne tekstove lične prirode u okviru predvidivih svakodnevni rutina, ali će praviti brojne greške kod slobodnog pismenog izražavanja
Znanje o jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca su već usvojila neka znanja /pravila o jeziku i razvila osnovne strategije učenja stranog jezika i počinju ih svjesno primjenjivati, posebno kroz usvajanje/učenje prvog stranog jezika..

1.3.1. Engleski jezik – drugi strani jezik
Nastavni program za sedmi razred, druga godina učenja engleskog jezika

Nivo	Teme	Funkcije i sposobnosti	Vještine	Gramatika	Vokabular
<p style="text-align: center;">7. razred osnovne škole</p> <p style="text-align: center;">2. godina učenja engleskog jezika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Porodica • Škola • Svakodnevni život • Slobodno vrijeme • Moje okruženje • Zemlje, narodi • Životinje • Praznici 	<p>Djeca će znati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upućivati odgovarajuće pozdrave i odgovarati na njih - predstaviti sebe i druge - obraćati se ljudima - identificirati ljude i predmete - locirati ljude i predmete - opisivati: <ul style="list-style-type: none"> - ljude i predmete - neka raspoloženja stanja - trenutnu aktivnost - postavljati poznata pitanja i odgovarati na njih 	<p>RECEPCIJA:</p> <p style="text-align: center;">a) SLUŠANJE I REAGIRANJE:</p> <p>Djeca će slušati izgovoreni tekst i reagirati:</p> <p>1. neverbalno:</p> <p>pokazivanjem/doticanjem predmeta ili dijela tijela koji se spominje, izvršavanjem uputa i naređenja, zaokruživanjem tačnog odgovora/opcije, ispunjavanjem tabele označavajući na odgovarajući način potvrdne ili tačne odgovore, odnosno negativne ili netačne odgovore, povezivanjem određenih ilustracija s odgovarajućim tekstom, označavanjem tačnih/netačnih tvrdnji itd.</p> <p>2. verbalno:</p> <p>ponavljanjem riječi, izraza ili čitavih rečenica koje je izgovorio nastavnik ili koje su čuli sa kasetofona, davanjem kratkih odgovora na pitanja koja je postavio nastavnik ili druga djeca ili koja su čuli sa kasetofona</p>	<p>Djeca će ponavljati i učiti:</p> <p>Imenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brojive, nebrojive - pravilnu/nepravilnu množinu <p>Zamjenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lične (padež subjekta i objekta) - pokazne (this, that, these, those) - upitne (who, which, what, whose) - prisvojne (mine, yours...) - neodređene (somebody, anybody, nobody, something...) <p>Pridjeve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - determinatore, - članove: a/an, the, zero - prisvojne pridjeve, - pokazne pridjeve, this (girl) 	<p>Djeca će učiti osnovni vokabular koji se odnosi na date teme npr:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Članovi uže i neki članovi šire porodice (mother, grandfather, uncle, aunt, grandson) - Svakodnevni život - rutinske aktivnosti, kupovina (at the supermarket, buying some vegetables and fruit), going out (library, swimming pool), my clothes, visiting relatives, friends itd. - Slobodno vrijeme – at the park (slide, gym, swing, jump rope), outings, entertainment - Okruženje, seasons of the year, weather (rainy, sunny...) in the garden, vegetable/flower garden), some gardening tools (spade, rake, watering can), in the country (camping, tent, lunch box, fire)

		<ul style="list-style-type: none"> - tražiti i nuditi pomoć (Can you help me? Can I help you?) - tražiti i davati informacije - slušati očekujući da čuju određenu informaciju - izraziti na vrlo jednostavan način: - slaganje i neslaganje - znanje i neznanje - sposobnost i dopuštanje (can, may) - ponudu (pismenu ili usmenu) koristeći najosnovniji vokabular - emocije: slaganje, neslaganje, dopadanje, nedopadanje, zadovoljstvo, zanimanje i oduševljenje za 	<p>b) ČITANJE I REAGIRANJE:</p> <p>Djeca će čitati kratke tekstove, u sebi ili naglas, tražeći određenu informaciju ili detalje i reagirati:</p> <p>1. neverbalno:</p> <p>izvršavanjem uputa i naređenja, povezivanjem određenih ilustracija sa odgovarajućim tekstom, povezivanjem nabrojanih riječi sa odgovarajućim brojevima ili simbolima, označavanjem tačnih/netačnih tvrdnji, ispunjavanjem tabela i križaljki, dovršavanjem rečenica, popunjavanjem praznina, povezivanjem riječi u stupcima A i B, sklapanjem ispreuranog teksta u smisaonu cjelinu</p> <p>2. verbalno:</p> <p>postavljanjem pitanja nastavniku/nastavnici ili djeci davanjem odgovora na pitanja nastavnika ili djece , prepričavanjem kraćih tekstove, opisivanjem predmeta, situacije ili aktivnosti</p>	<p>that (boy), these (girls), those boys)</p> <ul style="list-style-type: none"> - pridjeve neodređene količine broja (some, any, much, many, all) - upitne pridjeve (what, which, whose) - opisne pridjeve (najčešće): u okviru datih tema <p>Brojeve: 1- 100</p> <p>Glagole: Present Simple (potvrдна, odrična, upitna forma) Present Continuous (potvrдна, odrična, upitna forma) Glagole: be, have/have got (potvrдна, odrična, upitna forma) Modalne glagole: can, may (potvrдна, odrična, upitna forma) Imperativ (sva lica jednine i množine) Past Simple (have, be, do)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Škola (school premises, school subjects, furniture, pupils' things, extracurricular activities, some musical instruments...) - Zemlje i oblasti, peoples, their culture (osnovni vokabular) - Životinje, domestic, wild animals, pets (osnovni vokabular) - Praznici <p>Osim što će stalno proširivati vokabular, djeca će ponavljati ili učiti da koriste:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skraćenice, najčešće (a.m., p.m., UK, USA, skraćenice za dane u sedmici i mjesecu - Afikse u vezi sa datim temama i gramatikom (-s, -ing)
--	--	--	--	--	--

		<p>nešto, iznenađenje, razočarenje, zahvalnost</p> <ul style="list-style-type: none"> - posjedovanje (have, have got, John's book, his house etc.) - izviniti se i prihvatiti izvinjenje - sugerirati neku akciju (Let's ...) - prihvatiti i odbiti ponudu ili molbu - govoriti na jednostavan način o svakodnevnim aktivnostima i radnjama 	<p>PRODUKCIJA:</p> <p>a) GOVOR:</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvovati u razgovoru s drugom djecom ili nastavnikom/nastavnicom - davati upute i naređenja - igrati uloge - recitirati, pjevati i igrati jezične igre <p>b) PISANJE:</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pisati po diktatu - ispunjavati tabele/križaljke - ubacivati/podvlačiti riječi ili fraze, redati riječi u smisaone rečenice - pisati rečenice koristeći tačnu formu glagola u zagradi - dovršavati rečenice - pisati kratke sastave na poznate teme itd. 	<p>Priloge (najčešće):</p> <ul style="list-style-type: none"> - mjesto - smjer (left, right, east, west) - vrijeme - način (slowly, quickly) <p>Prijedloge:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mjesto (in, on, under, behind, in front of) - vrijeme: in, on, at <p>Rečenice:</p> <p>Osnovni red riječi u potvrdnoj, odričnoj, upitnoj i zapovijednoj rečenici</p> <p>There is a/There are some...Is there a...? Are there any...?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Antonime u vezi sa datim temama (fast – slow, up – down, hot – cold) - Složenice u vezi sa datim temama (football, basketball, swimmingpool, pen-friend) - Kolokacije u vezi sa datim temama (outdoor sports, to do homework, make a phone call)
--	--	--	--	---	--

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE I PREPORUKE

S obzirom da učenici/učenice sedmog razreda već petu godinu uče prvi strani jezik i poznaju gramatičke kategorije u maternjem jeziku, tu činjenicu treba iskoristiti i u nastavi drugog stranog jezika. Shodno tome, didaktičko-metodičke napomene date za prvi strani jezik odnose se i na nastavu drugog stranog jezika.

1.3.2. Francuski jezik – drugi strani jezik

Nastavni program za sedmi razred, druga godina učenja francuskog jezika

Cilj nastave francuskog jezika kao drugog stranog jezika u sedmom razredu osnovne škole je razviti komunikacijske sposobnosti djeteta, omogućiti djeci uživanje u učenju i motivaciju za učenje. Izučavanje još jednog stranog jezika treba pomoći djeci da pozitivno odgovore na izazove svijeta koji se brzo mijenja. Učenje jezika pruža šanse da otvorenije prihvataju različitosti, da imaju više poštovanja prema drugima. Nastava i učenje još jednog stranog jezika treba pomoći djeci da steknu neophodna znanja koja će doprinijeti njihovom ukupnom intelektualnom razvoju. U nastavi francuskog jezika, kao drugog stranog jezika, u sedmom razredu osnovne škole treba težiti dostizanju nivoa **A 1.3** Evropskog okvira za strane jezike (funkcionalno početno znanje).

Jezičke vještine	Očekivani rezultati / ishodi učenja
Slušanje i razumijevanje	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca razumiju, uz znatan napor, jednostavan formalan i neformalan razgovor. Često zahtijevaju da im se nešto ponovi. • Razumiju glavnu poentu u kratkim jednostavnim porukama koje sadrže neke nepoznate informacije • Razumiju kraće tekstove sastavljene od poznatih informacija
Čitanje i razumijevanje	<ul style="list-style-type: none"> • U stanju su razumjeti kratke, jednostavne tekstove (pisma, kratke vijesti, jednostavne upute) • Mogu razumjeti glavne ideje i neke detalje u tekstu koji se sastoji od nekoliko pasusa • Sporije čitaju i teže razumiju čak i relativno kratke odlomke teksta
Govor	<ul style="list-style-type: none"> • Učestvuju u razgovoru s nastavnikom/nastavnicom i drugom djecom • Jednostavnim rečenicama izražavaju svakodnevne aktivnosti, ali prave mnogo primjetnih pauza i grešaka • U stanju su postaviti jednostavna pitanja i daju odgovor na njih • Vladaju najosnovnijim gramatičkim strukturama u proširenijem usmenom izlaganju, ali još uvijek prave mnogo osnovnih grešaka
Pisanje	<ul style="list-style-type: none"> • Znaju napisati kratke, jednostavne poruke (lična pisma, bilješke) u vezi sa svakodnevnim potrebama • Uz pomoć nastavnika/nastavnice pišu kratke tekstove koristeći osnovne riječi i osnovna glagolska vremena • Izrađuju jednostavne projekte
Znanje o jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • Na ovom nivou učenja djeca prepoznaju, upotrebljavaju i stječu znanja o jeziku

Nivo	Teme	Funkcije i sposobnosti	Aktivnosti	Gramatika	Vokabular
<p>7. razred osnovne škole</p> <p>2. godina učenja francuskog jezika</p> <p>Funkcionano osnovno znanje</p>	<p>Porodica</p> <p>Škola</p> <p>Slobodno vrijeme</p> <p>Moje okruženje</p> <p>U restoranu</p> <p>U supermarketu</p> <p>Praznici i odmori</p>	<p>Djeca će znati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstaviti sebe i članove svoje porodice - vršiti upoznavanje - obraćati se ljudima - opisivati: ljude i predmete - neka raspoloženja i stanja - trenutnu aktivnost - postavljati i odgovarati na pitanja koja se odnose na obradjene teme - locirati ljude i predmete 	<p>RECEPCIJA</p> <p>SLUŠANJE I REAGIRANJE:</p> <p>Djeca će slušati izgovoreni tekst i reagirati:</p> <p>1) neverbalno, pokazivanjem/doticanjem predmeta koji se spominje, izvršavanjem uputa i naređenja, zaokruživanjem tačnog odgovora, povezivanjem određenih ilustracija s odgovarajućim tekstom ...</p> <p>2) verbalno, davanjem kratkih odgovora na postavljena pitanja, popunjavanjem rečenica ključnim riječima (les mots clé)</p> <p>ČITANJE I REAGIRANJE:</p> <p>Djeca će čitati kratke tekstove, u sebi ili naglas i reagirati:</p> <p>1) neverbalno, traženjem određenih informacija, povezivanjem pisanih riječi i odgovarajućih ilustracija, označavanjem vrai/faux, podvlačenjem određenih informacija ...</p>	<p>Djeca će učiti o tome, ponavljati i <u>koristiti</u> :</p> <p>Imenice sa članom</p> <ul style="list-style-type: none"> - jednina i množina - pravilna množina na -s - neki primjeri nepravilne množine (le journal – les journaux...) <p>Zamjenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - lične nenaglašene - lične naglašene (subjekatski i objekatski padež) - upitne: <i>Qui?, De/à qui?, Que?, De/à quoi</i> - proste odnosne zamjenice: <i>qui, que, dont, où</i> <p>Pridjeve</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisne 	<p>Djeca će učiti <u>samo osnovni</u> vokabular koji se odnosi na teme :</p> <p>Porodica: članovi šire porodice i porodične veze – les rencontres familiales (le frère de mon oncle, les parents de ma belle-soeur etc)</p> <p>Škola (proširivanje vokabulara): les activités à l'école (clubs, spectacles, etc)</p> <p>Slobodno vrijeme: les activités sportives et culturelles (faire du sport, aller au stade, aller à la piscine, aller au cinéma, aller au théâtre, etc)</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - tražiti i nuditi pomoć - tražiti i davati informacije - izraziti slaganje i neslaganje, dopadanje i nedopadanje, izvinjenje, čestitanje - govoriti na jednostavan način o porodici, slobodnom vremenu, svom okruženju, svakodnevnim aktivnostima 	<p>2) verbalno, odgovaranjem na postavljena pitanja, biranjem tačnog odgovora, dovršavanjem rečenica, popunjavanjem praznina zadatim riječima, sklapanjem ispreturnog teksta u smisaonu cjelinu ...</p> <p>PRODUKCIJA</p> <p>a) GOVOR:</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvovati u kratkom razgovoru s drugima - davati upute i informacije - prepričavati kratke priče, pjevati, recitirati <p>b) PISANJE:</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praviti rečenice od datih elemenata - pisati kraće diktate - popunjavati tabele i jednostavne križaljke - prepričavati kraće tekstove - pisati kratke tekstove na poznatu temu (carte postale, lettre, plan de la ville) 	<ul style="list-style-type: none"> - prisvojne - pokazne <p>Glagole (potvrđni i odrični oblik)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Present (ponavljanje) - Present nekih nepravilnih glagola (<i>pouvoir, vouloir, savoir, devoir</i>) - Imperativ (ponavljanje) - Bliski futur - Perfekat glagola na – er <p>Priloge za</p> <ul style="list-style-type: none"> - mjesto: ici, là, où, - vrijeme: aujourd'hui, hier, demain, tôt, tard - količinu: peu, assez, beaucoup, trop, très <p>Prijedloge</p> <p>À, dans, de, chez, avec, etc.</p> <p>Brojeve do 100</p>	<p>Moje okruženje: naselja (grad/selo): les établissements d'une ville – la mairie, le théâtre, la bibliothèque, l'hôpital, la banque, la poste; campagne, la ferme, les animaux, jardinier, etc</p> <p>U restoranu, osnovni vokabular: carte/menu, commander un plat, etc</p> <p>U supermarketu, osnovni vokabular npr. Situations propres aux actes d'achat, acheter et, payer, etc</p> <p>Praznici i odmori, osnovni vokabular: faire des projets de vacances: visiter la famille, aller à la mer, à la montagne, faire / défaire la valise etc</p>
--	--	---	--	---	--

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE I PREPORUKE

S obzirom da učenici/učenice sedmog razreda već petu godinu uče prvi strani jezik i poznaju gramatičke kategorije u maternjem jeziku, tu činjenicu treba iskoristiti i u nastavi drugog stranog jezika. Shodno tome, didaktičko-metodičke napomene date za prvi strani jezik odnose se i na nastavu drugog stranog jezika.

1.3.3. Njemački jezik – drugi strani jezik

Nastavni program za sedmi razred, druga godina učenja njemačkog jezika

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

U nastavi njemačkog kao drugog stranog jezika u sedmom razredu osnovne škole treba težiti dostizanju nivoa A1.3 Evropskog okvira za strane jezike (funkcionalno početno znanje).	
Jezičke vještine	Očekivani rezultati/ ishodi učenja
Slušanje i razumijevanje	<p>Dijete može:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razumjeti pitanja koja se odnose na lično iskustvo i svakodnevne zahtjeve, potvrdne i negativne zapovijesti u okviru jednostavnog rutinskog dijaloga koji se odnosi na neposrednu situaciju. • pratiti standardan govor ukoliko se govori tempom sporijim od normalnog i ako mu se neko obraća direktno
Čitanje i razumijevanje	<ul style="list-style-type: none"> • zna pročitati poznate i neke nepoznate riječi i pasuse iz kratkih tekstova, koji govore o svakodnevnom životu, rutinskim događanjima ili koji sadrže jednostavne upute • može pronaći određenu informaciju u tekstovima u kojima se koristi jednostavan jezik (razglednice, vremenska prognoza). • teško razumije i treba mu dosta vremena da pročita čak i kratke dijelove teksta
Govor	<ul style="list-style-type: none"> • zna opisati sebe i razgovarati o osnovnim svakodnevnim temama Može voditi jednostavne neformalne razgovore i obavljati jednostavne transakcije (npr. u prodavnici). Povremeno mu može zatrebati pomoć • izgovara bez poteškoća poznate riječi, ali pravi primijetne pauze i oklijeva kad izgovara manje poznate riječi • poteškoće kod izgovora mogu povremeno otežati komunikaciju • vlada osnovnim fondom jednostavnih, naučenih izraza, osnovnim vokabularom i osnovnim gramatičkim strukturama
Pisanje	<ul style="list-style-type: none"> • može pisati jednostavne tekstove lične prirode u okviru predvidivih svakodnevnih potreba i iskustva • zna pisati jednostavne poruke (jednostavan tekst na razglednici, lične podatke, jednostavan diktat). • kod slobodnog pismenog izražavanja pravi brojne greške različite prirode
Znanje o jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • djeca svjesno usvajaju znanje o jeziku

PROGRAMSKI SADRŽAJI

Tematske cjeline:

- ljetni raspust
- škola (školski predmeti, raspored sati)
- svakodnevni život
- život u porodici
- praznici
- odlazak u kupovinu
- stanovanje
- ljudsko tijelo i zdravlje
- moje okruženje
- odijevni predmeti
- životinski svijet

Funkcije i sposobnosti	Vještine	Gramatika	Vokabular
<p>Djeca će znati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imenovati nastavne predmete, govoriti o svojim omiljenim predmetima - čitati raspored sati i opisati svoj raspored sati - čitati vrijeme na satu (ne samo pune sate i na pola sata) - iskazati mišljenje o nečem (Ich finde es super!) - opisati ljude i predmete 	<p>SLUŠANJE I RAZUMIJEVANJE</p> <p>Djeca će slušati izgovoreni tekst i reagirati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - povezivanjem slike i slušanog teksta - označavanjem tačnih i netačnih tvrdnji - davanjem kratkih odgovora na nastavnikova pitanja ili pitanja koja su čula sa kasetofona i sl. - popunjavanjem praznina u tekstu - popunjavanjem tabela - rješavanjem zadataka višestrukog izbora <p>ČITANJE I RAZUMIJEVANJE</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitati rečenice i kraće tekstove - tražiti osnovne informacije u tekstu pritom rješavajući zadatke poput: pridruživanja slike tekstu, pridruživanja podnaslova dijelovima teksta - označavanja tačnih i netačnih tvrdnji - odgovaranja na postavljena pitanja - dopunjavanja teksta - popunjavanja tabela i sl. 	<p>Djeca će učiti o tome i <u>koristiti</u> :</p> <p>Imenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sa članom u jednini u dativu (kao odgovor na pitanje wem i na pitanje wo?) <i>der Mutter helfen, in der Küche</i> <p>Zamjenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lične zamjenice u akuzativu - Privojne zamjenice u nominativu i akuzativu - Bezlična zamjenica es u idiomatskim izrazima (Es regnet. Wie geht es dir?) - Pokazna zamjenica der/die/das u nominativu i akuzativu - (Welcher Mantel gefällt dir? – Der) - Upitna zamjenica welcher/welche/welches <p>Pridjevi:</p> <p>u predikativnoj upotrebi</p>	<p>Djeca će usvajati novi i proširivati već usvojeni vokabular koji se odnosi na date teme</p> <p>Ljetni raspust: <i>am Meer, im Gebirge, Ich war mit meinen Eltern im Ausland.</i></p> <p>Škola: <i>das Schuljahr, Deutsch, Mathe, Wann haben wir Deutsch? in der ersten Stunde, Deutsch finde ich super.</i></p> <p>Život u porodici: <i>Ich stehe um 7 Uhr auf. Gegen Mittag komme ich nach Hause. Die Mutter ist zu Hause und wartet auf mich.</i></p> <p>Praznici: <i>Frohe Weihnachten! der Weihnachtsmann, Geschenke, der Wunschzettel...</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> - govoriti o trenutnoj aktivnosti - pitati nekog za zdravlje, poželjeti mu brzo ozdravljenje - imenovati zgrade u gradu - imenovati odijevne predmete - iskazati na najjednostavniji način dopadanje i nedopadanje - izviniti se - tražiti i nuditi pomoć, jednostavne informacije i sl. - napisati čestitku 	<p>GOVOR</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - govoriti kratke iskaze sa mnogo pauza i tražeći odgovarajuće izraze - postavljati jednostavna pitanja - davati važne informacije o sebi i neposrednom okruženju - riječi i grupe riječi i rečenice povezivati jednostavnim veznicima i, ili, onda - igrati uloge - pripremati i provoditi jednostavne dijaloge - voditi dijaloge prema datoj skici <p>PISANJE</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisivati rečenice i kraće tekstove - rekonstruirati riječi i rečenice - dopunjavati izostavljene riječi, dijelove rečenice ili cijele rečenice - pisati kratki jednostavan tekst prema datom tekstualnom modelu - samostalno napisati kratki tekst (vođeno pisanje) 	<p>Glagoli:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezent nepravilnih glagola (fahren, sprechen) - prezent modalnih glagola mögen, müssen, wollen - prezent povratnih glagola - konstrukcija es gibt + akuzativ - preterit glagola sein i haben (1. i 3. lice jednine) <p>Brojevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - glavni brojevi do 1000 <p>Rečenica:</p> <ul style="list-style-type: none"> - glavna rečenica (izjavna, upitna (Wfragen Ja/Nein-Fragen), - nezavisno složena rečenica (Der Vater liest die Zeitung und die Mutter kocht). <p>Djeca će koristiti ali ne i učiti :</p> <p>Priloge - najfrekventnije priloge za mjesto i vrijeme</p> <p>Prijedloge u njihovoj funkcionalnoj upotrebi</p> <p>Veznike und, aber, oder</p>	<p>Odlazak u kupovinu: <i>der Supermarkt, der Einkaufswagen, zahlen, Was kostet...?</i></p> <p>Stanovanje: <i>in der Stadtmitte, im Haus, in der Wohnung, im zweiten Stock, das Wohnzimmer, die Küche....</i></p> <p>Ljudsko tijelo, zdravlje: <i>Wie geht es dir? Gute Besserung! Medikamente nehmen, im Bett liegen....</i></p> <p>Kupovina odjeće <i>Die Jacke gefällt mir. Ich finde die Jacke schön und modern.</i></p> <p>Moja okolina: <i>der Wald, der Park, die Wiese, einen Ausflug machen...</i></p>
---	---	---	--

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE I PREPORUKE

S obzirom da učenici/učenice sedmog razreda već petu godinu uče prvi strani jezik i poznaju gramatičke kategorije u maternjem jeziku, tu činjenicu treba iskoristiti i u nastavi drugog stranog jezika. Shodno tome, didaktičko-metodičke napomene date za prvi strani jezik odnose se i na nastavu drugog stranog jezika.

1.3.4 . Arapski jezik – drugi strani jezik

Nastavni program za sedmi razred, druga godina učenja arapskog jezika

Cilj i zadaci učenja arapskog jezika

Cilj učenja arapskog jezika je osposobljavanje djece za usmenu i pismenu komunikaciju na arapskom jeziku o različitim temama iz svakodnevnog života.

Proširivanje opće kulture učenika kroz upoznavanje s načinom života i tradicijom zemalja u kojima se govori arapski jezik.

Kroz učenje stranog jezika kod učenika se razvija svijest: o značaju višejezičnosti, duhu tolerancije, kosmopolitizmu, humanizmu i internacionalizmu.

Zadaci nastave arapskog jezika su:

- razvoj svih četiriju jezičkih vještina
- ovladavanje osnovnim leksičkim, fonetskim i gramatičkim minimumom
- upoznavanje s kulturom naroda čiji se jezik izučava i razumijevanje i poštovanje drugih kultura
- razvijanje motivacije za učenje jezika i zadovoljstva u učenju
- razvijanje samopouzdanja i samopoštivanja
- razvijanje samostalnosti i kreativnosti
- razvijanje sposobnosti slušanja, i međusobnog uvažavanja
- osposobljavanje djece za samostalno korištenje različitih izvora znanja, odnosno ovladavanje strategijama učenja (naučiti kako učiti)

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA	
Ciljevi nastave arapskog jezika	Očekivani rezultati učenja
<p>Nastaviti sa naglašavanjem ciljeva koji su dati u prvoj godini učenja</p> <ul style="list-style-type: none"> - učenje jezika, a ne o jeziku - razvijanje pozitivnog stava prema učenju jezika - razvijanje radoznalosti i kreativnosti - razvijanje razumijevanja i logičkog pamćenja - razvijanje temeljitosti, predanosti i preciznosti u učenju jezika - razvijanje samostalnosti u govoru - putem igara, pjesme i plesa učiniti da učenje arapskog jezika bude zabavno - postupan prelaz ka čitanju i pisanju riječi i rečenica 	<ul style="list-style-type: none"> - ljubav i spremnost za učenje arapskog jezika - razumijevanje jednostanih sadržaja na arapskom jeziku - sloboda i samostalnost u govoru - čitanje riječi, vezanih za konkretan pojam (samostalno upotrebljenih) - čitanje jednostavnih rečenica - prepisivanje riječi i kratkih sadržaja - kratki usmeni i pismeni odgovori - popunjavanje slova i riječi - razvijanje samopouzdanja u izražavanju - prepoznavanje zadovoljstva i koristi pri proširivanju znanja arapskog jezika

PROGRAMSKI SADRŽAJI

- Teme (opća tematska područja kao osnov za daljnji rad)
- Funkcije i vještine (usmena i pismena kompetencija)
- Aktivnosti (pomoću kojih se realiziraju vještine)
- Gramatika (osnovi gramatike za dati nivo)
- Vokabular (u okviru datih tema)

Specifičnosti arapskog pisma će uvjetovati i rad u drugoj godini učenja arapskog jezika (VII razred). Usvajanje grafičke strukture slova (po grupama slova), kratki i dugi vokali, pisanje tanwina, pisanje određenog člana, "sunčevih" i "mjesečevih" slova. S obzirom da je drugi strani jezik zastupljen sa dva sata sedmično, treba uzeti u obzir da će pojedina djeca imati problema s arapskom grafijom.

Nivo	Teme	Funkcije i vještine	Aktivnosti	Gramatika	Vokabular
Sedmi razred osnovne škole Druga godina učenja arapskog jezika Prvi stepen elementarnog znanja	Proširivanje tema: - Pozdravljanje i upoznavanje - Porodica i prijatelji - Kuća - Svakodnevni život - Škola - Bliža okolina - Odjevni predmeti - Hrana i piće	Djeca će znati: - Pozdravljati na formalan i neformalan način - Predstaviti sebe i druge - Imenovati članove svoje uže porodice - Opisati jednostavnim rečenicama (imenskim) i ograničenim brojem riječi ljude i predmete u kući - Imenovati predmete u školskoj torbi i učionici - Brojati od 1 do 10 - Reći koliko je sati (puni sat)	SLUŠANJE I RAZUMIJEVANJE Djeca će slušati izgovoreni tekst i reagirati 1) neverbalno, npr.: <ul style="list-style-type: none"> - razvrstavanjem slika, - povezivanjem slike i teksta, - označavanjem tačnih i netačnih tvrdnji - navikavanje na izgovor i intonaciju izvornih govornika (zvučni zapisi) 2) verbalno, npr.: <ul style="list-style-type: none"> - davanjem kratkih odgovora na nastavnikova pitanja ili pitanja koja su čuli sa kasetofona - dopunjavanjem teksta ČITANJE I RAZUMIJEVANJE Djeca će <ul style="list-style-type: none"> - čitati kraće tekstove naglas i u sebi, - tražiti određene informacije u tekstu i reagirati 1) neverbalno, npr: <ul style="list-style-type: none"> - crtanjem - razvrstavanjem slika - pridruživanjem slike tekstu - označavanjem tačnih i netačnih tvrdnji 	Lične zamjenice ('ana, 'anta, 'anti, huwa, hiya, nahnu) Upitne zamjenice (man, ma, kam) Pokazne zamjenice (hara, harihi, ralika, tilka) Potvrdne i odrične riječi (na`am, la) Upitne partikule (hal, 'a) Prijedlozi (fi, min, 'ila, `ala) Sekundarni prijedlozi (tahta, fawqa, 'amama, wara'a)	Djeca će: Učiti samo osnovni vokabular, koji će biti osnova za tvorbu kratkih (imenskih) rečenica. Kroz dijalog (igre, pjesmice, ponavljanje, prepoznavanje, i druge vježbe) uvježbavati osnovni vokabular.

		<ul style="list-style-type: none"> - Nabrojati dane u sedmici - Nabrojati ograničen broj odjevnih predmeta - Nabrojati nekoliko osnovnih prehrambenih proizvoda i vrsta pića 	<p>2) verbalno, npr:</p> <ul style="list-style-type: none"> - davanjem kraćih odgovora - dopunjavanjem teksta - rješavanjem jednostavnijih zadataka sa višestrukim izborom <p>GOVOR</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - postavljati jednostavna pitanja, - odgovarati na pitanja, - igrati uloge, - učestvovati u dramtizacijama, - pripremati i provoditi jednostavne dijaloge <p>PISANJE</p> <p>Djeca će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepisivati pojedinačne riječi i kraće tekstove - rekonstruirati riječi - dopunjavati izostavljene riječi - od ponuđenih riječi rekonstruirati kraće rečenice - prepoznavati i koristiti slova koja ne postoje u bosanskom jeziku (qaf, sad, ʾ yn itd.) 	<p>Upitna riječ “ayna”</p> <p>Prepoznavanje gramatičkog ženskog roda (okruglo “ta”)</p> <p>Brojevi (1 do 10) Pridjevi (kabir, sagir, qasir, tawil, lamil i drugi frekventni pridjevi)</p> <p>Boje (osnovne)</p> <p>Razlomljeni plural (nekoliko usvojenih imenica)</p>	
--	--	---	---	---	--

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE

S obzirom da učenici/učenice sedmog razreda već petu godinu uče prvi strani jezik i poznaju gramatičke kategorije u maternjem jeziku, tu činjenicu treba iskoristiti i u nastavi drugog stranog jezika. Shodno tome, didaktičko-metodičke napomene date za prvi strani jezik odnose se i na nastavu drugog stranog jezika.

1.4. MATEMATIKA

MATEMATIKA

UVOD: Program nastave matematike za sedmi razred sadrži pet tema. U prve tri teme proširuju se do sada stečena znanja o brojevima i osnovnim računskim operacijama s brojevima. Naime, uvodi se decimalni zapis za pozitivne racionalne brojeve, zatim se djeca upoznaju s pojmom negativnog cijelog broja i operacijama i poretkom u skupu cijelih brojeva. U trećoj temi uvodi se skup racionalnih brojeva, osnovne računске operacije i uređenje skupa racionalnih brojeva. Ovim djeca obogaćuju svoja saznanja o brojevima i koriste ih u rješavanju konkretnih problema (rješavanje linearnih jednačina i nejednačina i sl.)

Naredne dvije teme obnavljaju i produbljuju znanja iz oblasti geometrije i daju nove spoznaje o uglovima, trouglu, kružnici i četverouglu. Proširuju se osnovna znanja o međusobnim odnosima tih pojmova u ravni i stiču nova znanja o osnovnim konstruktivnim problemima i zadacima. Također, definiraju se se pojmovi obima i površine i daju se formule za njihovo izračunavanje.

PROGRAMSKI SADRŽAJ

1. TEMA – RAZLOMCI U DECIMALNOM OBLIKU

Decimalni zapis razlomka. Decimalni brojevi. Pretvaranje decimalnog broja u razlomak oblika $\frac{a}{b}$ ($a, b \in \mathbf{N}$).

Pridruživanje tačaka brojne poluprave decimalnim brojevima. Upoređivanje decimalnih brojeva. Zaokruživanje decimalnih brojeva. Osnovne računске operacije s decimalnim brojevima. Brojevni izrazi. Jednačine (jednadžbe) i nejednačine (nejednadžbe) u skupu Q^+ (decimalni zapis).

2. TEMA – CIJELI BROJEVI

Pojam negativnog cijelog broja. Skup cijelih brojeva. Pridruživanje cijelih brojeva tačkama brojne prave. Suprotni brojevi.

Apsolutna vrijednost cijelog broja. Uređenje u skupu cijelih brojeva. Osnovne računске operacije u skupu cijelih brojeva i njihova svojstva. Jednačine i nejednačine u skupu cijelih brojeva

3. TEMA – RACIONALNI BROJEVI

Uvođenje u skup racionalnih brojeva. Pozitivni i negativni racionalni brojevi. Predstavljanje racionalnih brojeva na brojevnoj pravoj.

Upoređivanje racionalnih brojeva. Apsolutna vrijednost racionalnog broja. Uređenje u skupu racionalnih brojeva.

Decimalni zapis racionalnog broja. Osnovne računске operacije u skupu racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom zapisu) i njihova svojstva. Brojevni izrazi. Linearne jednačine i nejednačine u skupu racionalnih brojeva – rješavanje i primjena.

4. TEMA – UGAO I TROUGAO

Ponavljanje pojma ugla. Jednakost uglova. Uglovi sa paralelnim kracima. Uglovi sa normalnim kracima.

Trougao. Vrste trouglova prema stranicama i uglovima. Uglovi trougla. Zbir uglova trougla. Odnos stranica i uglova u trouglu. Odnos stranica u trouglu. Simetrala duži i simetrala ugla. Konstrukcije nekih uglova (600, 1200, 450, 750, 1350). Izometrijska preslikavanja. Podudarnost trouglova. Primjena pravila o podudarnosti trouglova. Osnovne konstrukcije trougla. Pravi trougao. Značajne tačke trougla i njihove konstrukcije. Centralni i periferni ugao. Uzajamni položaj prave i kružnice. Konstrukcija tangente kružnice. Uzajamni položaj dviju kružnica. Opisana i upisana kružnica trougla.

5. TEMA – ČETVEROUGAO. OBIM I POVRŠINA TROUGLA I ČETVEROUGLA

Četverougao. Vrste četverouglova. Uglovi četverougla. Paralelogram. Svojstva paralelograma. Vrste paralelograma. Pravougaonik. Romb. Kvadrat. Konstrukcije paralelograma. Trapez. Svojstva trapeza. Srednja linija trapeza. Konstrukcije trapeza. Deltoid. Pojam i svojstva. Konstrukcije deltoida. Obim trougla i četverougla. Mjerenje površina. Površina paralelograma. Površina trougla. Površina trapeza. Površina četverougla sa normalnim dijagonalama.

SADRŽAJI	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJA	AKTIVNOST UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
<p>1. RAZLOMCI U DECIMALNOM OBLIKU</p> <ul style="list-style-type: none"> Decimalni zapis razlomka. Decimalni brojevi. Pretvaranje decimalnog broja u razlomak. Pridruživanje tačaka brojne poluprave decimalnim brojevima. Upoređivanje decimalnih brojeva. Zaokruživanje decimalnih brojeva. Sabiranje i oduzimanje decimalnih brojeva. Svojstva sabiranja decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva : $x+a=b$; $x-a=b$; $a-x=b$; $(x-a)+b=c$; $(x+a)-b=c$ Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva: $x+a<b$; $x+a>b$; $x-a<b$; $x-a>b$; $a-x<b$; $a-x>b$. Množenje decimalnih brojeva . Osobine množenja decimalnih brojeva. Dijeljenje decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva: $ax=b$; $x:a=b$; $a:x=b$; $ax+b=c$; $ax-b=c$. Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> Usvajaju pojam decimalnog razlomka i decimalnog broja, način zapisivanja i čitanja te prevođenja iz jednog oblika u drugi. Prikazuju decimalne brojeve sa jednom decimalom na brojnoj polupravoj. Istražuju koji je od dva decimalna broja veći, redaju tri ili više decimalnih brojeva po veličini. Zaokružuju decimalne brojeve do zadanog broja decimale. Izvođe osnovne računске operacije sa decimalnim brojevima; vrše procjenu rješenja prije računanja; primjenjuju stečeno znanje na preračunavanje mjernih jedinica. Rješavaju razilčite jednačine i nejednačine pomoću svojstava računskih operacija. Rješavaju tekstualne zadatke uz primjenu jednačina i nejednačina. 	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavaju se za pismeno i usmeno matematičko izražavanje. Prepoznaju matematičke sadržaje u tekstualnim zadacima. Na konkretnim primjerima dijeljenje uviđaju potrebu izračunavanja i zadržavanja određenog broja decimale. Primjenjuju znanja o decimalnim brojevima u rješavanju zadataka iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Značaj znanja o vezi razlomaka i decimalnih brojeva. Interes za rješavanje zadataka u životnim situacijama. Osjećanje odgovornosti i kritičnosti prema svome i tuđem radu. 	<ul style="list-style-type: none"> Uvježbavaju računanje s decimalnim brojevima kako bi ih mogli primjenjivati u nastavi geometrije i fizike. Rješavaju osnovne matematičke probleme potrebne za nastavak školovanja. Aktivno učestvuju u svim oblicima nastavnog rada u školi, a kod kuće rade domaće zadatke. 	<ul style="list-style-type: none"> Vježba učenike transformacijama i upoređivanju razlomaka uporedo u oba zapisa. U operacijama sa decimalnim brojevima i razlomcima izbjegava glomazna računanja. Insistira na razumjevanju pojmova i uvježbavanju pojedinih postupaka. Za nastavnu jedinicu: dijeljenje decimalnih brojeva priprema veći broj zadataka i uvježbava učenike kako bi ta operacija postala njihovo trajno vlasništvo. Odabire problemske zadatke prema mogućnostima učenika. Razvija sposobnost učenika za samostalan rad, odgovornost za rad, tačnost, urednost i sistematičnost. Posvećuje pažnju izradi domaćih zadataka.
<p>2. CIJELI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> Pojam negativnog cijelog broja. Skup cijelih brojeva. Pridruživanje cijelih brojeva tačkama brojne prave. Suprotni brojevi. Apsolutna vrijednost cijelog 	<ul style="list-style-type: none"> Razlikuju pozitivne i negativne cijele brojeve i prepoznaju ih u primjerima iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Pravilno shvataju potrebu uvođenja negativnih brojeva. Upotrebljavaju 	<ul style="list-style-type: none"> Pokazuju želju za usvajanjem novih znanja i proširivanje 	<ul style="list-style-type: none"> Učestvuje u svim etapama i oblicima rada (par, grupa). Računaju na 	<ul style="list-style-type: none"> Ponavlja usvojena znanja o skupu prirodnih brojeva. Postepeno formira skup cijelih brojeva kao proširenje skupa N.

<p>broja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uređenje u skupu cijelih brojeva. • Sabiranje cijelih brojeva. • Oduzimanje cijelih brojeva. • Svojstva sabiranja cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Množenje cijelih brojeva i svojstva množenja. • Dijeljenje cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pridružuju cijele brojeve tačkama brojevnne prave. • Usvoje pojmove suprotan broj i apsolutna vrijednost. • Određuju apsolutnu vrijednost cijelog broja i cijele brojeve ako je zadana njihova apsolutna vrijednost. • Upoređuju zadane cijele brojeve. • Usvajaju postupak za izvođenje računskih operacija sa cijelim brojevima. • Znaju nabrojati svojstva operacija u skupu cijelih brojeva. • Uspješno rješavaju jednačine i nejednačine datih oblika u skupu cijelih brojeva. • Izvode računске operacije u skup Z racionalnim postupcima. 	<p>prethodno stečeno znanje o svojstvima računskih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usvojeno znanje o cijelim brojevima znaju primjeniti pri rješavanju zadataka iz svakidašnjice. • Osposobljavaju se za izračunavanje vrijednosti jednostavnijih izraza sa više operacija i zagrada u skupu cijelih brojeva. 	<p>postojećih.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju upornost, dosljednost i ostale pozitivne crte ličnosti. 	<p>različite načine, vertikalno i horizontalno, pomoću brojne prave.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Logički zaključuju i vrše procjenu pri rješavanju zadataka. • Predviđaju približan rezultat. • Pomažu nastavniku u izradi zidnih slika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Od samog početka cijele brojeve prikazuje na brojevnoj pravoj i u vezi s tim definira uređenost u skupu cijelih brojeva. • Uz adekvatnu motivaciju objašnjava i uvježbava postupke za izvođenje računskih operacija, jednačina i nejednačina na osnovu definicija računskih radnji. • Podstiče na razumijevanje i primjenu na razne probleme iz okoline. • Redovno prati i ocjenjuje rad učenika.
<p>3. RACIONALNI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivni i negativni racionalni brojevi. Skup racionalnih brojeva. • Predstavljanje racionalnih brojeva na brojevnoj pravoj. • Apsolutna vrijednost racionalnog broja. Uređenje u skupu racionalnih brojeva. • Decimalni zapis racionalnog broja. • Sabiranje i oduzimanje racionalnih brojeva. • Svojstva sabiranja racionalnih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Množenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom zapisu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Shvataju uvođenje pozitivnih i negativnih racionalnih brojeva, zapisuju racionalne brojeve u obliku razlomka i decimalnog broja. • Procjenjuju i zaključuju između koja dva cijela broja se nalazi zadani racionalni broj i na brojevnoj pravoj prikazuju racionalne brojeve sa nazivnikom manjim od 10. • Upoređuju racionalne brojeve zapisane u obliku $\frac{a}{b}$ i u obliku decimalnog broja. • Izvode osnovne računске 	<ul style="list-style-type: none"> • Prenosjenjem definicija i pravila sa jednog skupa na drugi osposobljavaju se za zaključivanje po analogiji. • Ovladaju operacijama racionalnim brojevima do nivoa njihove primjene i potpune usvojenosti. • Primjenjuju pravila računanja u izradi praktičnih zadataka iz geometrije pri izračunavanju 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj svijesti o potrebi računanja i primjene stečenog znanja u zadacima iz životnih situacija. • Samostalno sastavljaju zadatke koristeći matematički jezik za iskazivanje teksta. • Motiviranost za individualni i rad u parovima. • Jasan osjećaj vlastitog 	<ul style="list-style-type: none"> • Učenici treba da ponove pozitivne razlomke, decimalne brojeve i cijele brojeve kako bi mogli usvojiti nova znanja (skup Q). • Pregledno i uredno zapisuju i rješavaju zadatke. • Da vrše samokontrolu svoga rada i provjeravaju rješenja. • Sami odlučuju o načinu rješavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Formira skup racionalnih brojeva kao proširenje već poznatih skupova. • Radi boljeg uočavanja ilustrira pridruživanje tačaka brojevnne prave racionalnim brojevima. • Uvježbava računске operacije u skupu Q i u izračunavanju vrijednosti brojnih izraza. • Razvija naviku racionalisanja postupaka u radu. • U rješavanju jednačina i nejednačina sa učenicima razgovara o prirodi rješenja i insistira na provjeravanju dobivenih rezultata.

<ul style="list-style-type: none"> • Svojstva množenja racionalnih brojeva. • Dijeljenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom obliku). • Brojevni izrazi sa racionalnim brojevima sa osnovnim računskim operacijama (sa zagradama i bez zagrada). • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Primjena linearnih jednačina sa jednom nepoznatom. 	<p>operacije u skupu racionalnih brojeva uz korištenje svojstava tih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rješavaju jednačine i nejednačine u skupu racionalnih brojeva, usvajaju pojam rješenja jednačine, vrše provjeru rješenja i objašnjavaju postupak rješavanja. • Čitaju, sastavljaju i određuju vrijednosti jednostavnijih izraza sa racionalnim brojevima. • Izvode računске operacije u skupu Q racionalnim postupcima. 	<p>površina raznih figura.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razumiju i analiziraju problemske zadatke, mogu zapisati jednostavnije probleme u obliku jednačine. • Razvijaju sposobnost da grešku shvataju kao podsticaj za ponovni rad. • Osposobljavaju se da samostalno izaberu pogodniji oblik racionalnog broja u smislu racionalnog pristupa u rješavanju zadatka. 	<p>dostignuća.</p>	<p>zadatka i o karakteru rješenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koriste udžbenik i dostupne zbirke zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljava učenike u prevođenju tekstualnih zadataka u oblik jednačine i nejednačine. • Izbor problema vrši kvalitativno i u skladu sa mogućnostima učenika. • Koristi radne listiće za provjeru usvojenosti pojedinih računskih operacija u skupu racionalnih brojeva, izrađuje programirani materijal za samostalno učenje.
<p>4. UGAO I TROUGAO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jednakost uglova • Uglovi sa paralelnim kracima. • Uglovi sa normalnim kracima. • Trougao. Elementi trougla. • Uglovi uz presječnicu paralelnih pravih (transferzalni uglovi). • Vrste trouglova prema prema stranicama i prema uglovima. • Zbir unutrašnjih uglova trougla. • Vanjski uglovi trougla. • Odnos stranica i uglova u trouglu. • Odnos stranica u trouglu. • Konstrukcije uglova (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°). • Podudarnost trouglova. Pravila podudarnosti. • Primjena pravila podudarnosti kod pravouglug i jednakokrakog trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaju jednake uglove • Usvoje pojam trougla i elemente, razlikuju vrste trouglova i primjenjuju pravilo odnosa između elemenata trougla. • Definiiraju pojam transferzale i prepoznaju uglove uz presječnicu. • Znaju dokazati jednostavnije tvrdnje o uglovima trougla i primjenjivati ih u zadacima. • Konstruiraju uglove primjenjujući svojstva simetrale ugla. • Svate podudarnost trouglova i usvoje simbol podudarnosti. • Razlikuju pravila o podudarnosti trouglova i znaju ih primijeniti u 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju sposobnost za posmatranje, zapažanje i zaključivanje. • Svojstva transferzalnih uglova znaju primijeniti na rješavanje zadataka. • Uočavaju praktični značaj primjene znanja o podudarnosti trouglova. • Uočavaju neophodnost primjene podudarnosti kada to nije naglašeno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju preciznost u mjerenju, crtanju i geometrijskim konstrukcijama. • Razvijanje sposobnosti posmatranja, zapažanja i logičkog mišljenja. • Razvijanje zapažanja posebnog i općeg. • Uočavaju ulogu i značaj matematike u 	<ul style="list-style-type: none"> • Prati predavanja nastavnika. • Aktivno posmatra, uočava odnose među elementima. • Samostalno crta, zapisuje i primjenjuje matematičku simboliku. • Priprema didaktički materijal i vrši potrebne oglede. • Vrednuje rezultate svoga rada i izražava kritičnost u radu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Novi sadržaj nadovezuje na ranije stečeno znanje o trouglu. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova trougla pri čemu navodi učenike na samostalno logičko zaključivanje. • Objašnjava odnos stranica i uglova u trouglu pomoću svojstava osne simetrije. • Dokazuje tvrdnju o odnosu stranica u trouglu i izvodi oglede na svom demonstracionom modelu a učenici na svojim modelima. • Pravila podudarnosti primjenjuje kroz raznovrsne zadatke i sa umjerenim

<ul style="list-style-type: none"> • Osnovne konstrukcije trougla. • Pravougli trougao • Centar opisane i centar upisane kružnice trougla. • Težište i orto centar trougla. • Značajne tačke trougla. • Centralni i periferijski ugao. • Uzajamni položaj prave i kružnice. Konstrukcija tangente kružnice. • Uzajamni položaj dvije kružnice. • Opisana i upisana kružnica trougla 	<p>izvođenju osnovnih konstrukcija trougla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvode osnovne konstrukcije trougla primjenom sve četiri etape (skiciraju, analiziraju, konstruiraju i diskutuju rješenje). • Konstruktivno određuju značajne tačke trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za analitičko mišljenje naročito uočavanjem zavisnosti među datim elementima trougla kao i za utvrđivanje redoslijeda konstruktivnih koraka. • Osposobljavaju se za precizno izražavanje i simboličko zapisivanje. 	<p>svakodnevnom životu.</p>		<p>zahtjevima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posebnu pažnju posvećuje svakom koraku u rješavanju konstruktivnog zadatka. • Učenike potiče na urednost i preciznost u radu, pravilno formulisanje iskaza i zaključka. • Koristi model za demonstraciju zbira unutrašnjih uglova u trouglu, mehaničko kretanje modela trougla pri dokazivanju podudarnosti, grafskop, nastavne plakate i dr.
<p>5. ČETVEROUGAO. OBIM I POVRŠINA TROUGLA I ČETRVEROUGLA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Četverougao. Elementi četverougla. • Vrste četverouglova. • Uglovi četverougla. • Paralelogram. Svojstva paralelograma. • Vrste paralelograma. Pravougaonik, romb, kvadrat. • Konstrukcije paralelograma. • Trapez. Svojstva trapeza. Srednja linija trapeza. • Konstrukcije trapeza. • Deltoid. Svojstva deltoida. • Konstrukcija deltoida. • Obim trougla i četverougla. • Mjerenje površina. • Površina paralelograma. • Površina trougla. • Površina trapeze. • Površina četverougla sa normalnim dijagonalama. 	<ul style="list-style-type: none"> • Usvoje pojam četverougla i elemente, razlikuju vrste četverouglova i prepoznaju ih na predmetima i modelima. • Učenici trebaju naučiti definirati paralelogram, kvadrat, romb, kvadrat, trapez i deltoid. • Znaju dokazivati tvrdnje kod paralelograma i trapeza i iste primjenjivati u zadacima. • Svataju zajednička i posebna svojstva paralelograma i primjenjuju ih. • Izvode konstrukcije svih četverouglova i obrazlažu ih. • Rješavaju jednostavnije zadatke sa srednjom linijom trapeza. • Savladati pojmove obima i površine • Naučiti formule za računanje obima i površine 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za uočavanje i raspoznavanje četverouglova u okolini. • Stiču vještinu korištenja pribor, tačnost i preciznost u radu. • Razvijaju matematičko mišljenje primjenom dedukcije u dokazima svojstava paralelograma. • Osposobljavaju se za precizno formulisanje pojmova i definicija kod podjele četverouglova. • Koriste pravilno matematičko izražavanje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje radnih navika, smisla za preciznost, tačnost, upornost. • Razvijanje sposobnosti za posmatranje, opažanje i logičko stvaralačko mišljenje. • Razvijanje osjećaja odgovornosti za izvršavanje postavljenih zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažljivo prati rad nastavnika, pravilno piše i crta u svojoj teci. • Samostalno uočava i logički zaključuje. • Učestvuje neposredno u dokazivanju tvrdnji. • Redovno radi domaće zadatke i ulaže napor da shvati gradivo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ponavlja pojam izlomljene linije i mnogougla, završava izgrađivanje pojma četverougla. • Izvršava klasifikaciju četverouglova naglašavajući nove pojmove i odnose. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova četverougla zajedno sa učenicima. • Dokazuje svojstva srednje linije trapeza i svojstva jednakokrakog trapeza. • Odgovarajuću pažnju obraća pojmu deltoida i razumjevanju njegovih svojstava. • Priprema modele za što prirodniji pristup pojmu obima i površine trougla i četverougla

SADRŽAJI	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJA	AKTIVNOST UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
<p>6. RAZLOMCI U DECIMALNOM OBLIKU</p> <ul style="list-style-type: none"> Decimalni zapis razlomka. Decimalni brojevi. Pretvaranje decimalnog broja u razlomak. Pridruživanje tačaka brojeve poluprave decimalnim brojevima. Upoređivanje decimalnih brojeva. Zaokruživanje decimalnih brojeva. Sabiranje i oduzimanje decimalnih brojeva. Svojstva sabiranja decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva : $x+a=b$; $x-a=b$; $a-x=b$; $(x-a)+b=c$; $(x+a)-b=c$ Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva: $x+a<b$; $x+a>b$; $x-a<b$; $x-a>b$; $a-x<b$; $a-x>b$. Množenje decimalnih brojeva . Osobine množenja decimalnih brojeva. Dijeljenje decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva: $ax=b$; $x:a=b$; $a:x=b$; $ax+b=c$; $ax-b=c$. Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> Usvajaju pojam decimalnog razlomka i decimalnog broja, način zapisivanja i čitanja te prevođenja iz jednog oblika u drugi. Prikazuju decimalne brojeve sa jednom decimalom na brojevnoj polupravoj. Istražuju koji je od dva decimalna broja veći, redaju tri ili više decimalnih brojeva po veličini. Zaokružuju decimalne brojeve do zadanog broja decimala. Izvide osnovne računске operacije sa decimalnim brojevima; vrše procjenu rješenja prije računanja; primjenjuju stečeno znanje na preračunavanje mjernih jedinica. Rješavaju razilčite jednačine i nejednačine pomoću svojstava računskih operacija. Rješavaju tekstualne zadatke uz primjenu jednačina i nejednačina. 	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavaju se za pismeno i usmeno matematičko izražavanje. Prepoznaju matematičke sadržaje u tekstualnim zadacima. Na konkretnim primjerima dijeljenja uviđaju potrebu izračunavanja i zadržavanja određenog broja decimala. Primjenjuju znanja o decimalnim brojevima u rješavanju zadataka iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Značaj znanja o vezi razlomaka i decimalnih brojeva. Interes za rješavanje zadataka u životnim situacijama. Osjećanje odgovornosti i kritičnosti prema svome i tuđem radu. 	<ul style="list-style-type: none"> Uvježbavaju računanje sa decimalnim brojevima kako bi ih mogli primjenjivati u nastavi geometrije i fizike. Rješavaju osnovne matematičke probleme potrebne za nastavak školovanja. Aktivno učestvuju u svim oblicima nastavnog rada u školi, a kod kuće rade domaće zadatke. 	<ul style="list-style-type: none"> Vježba učenike transformacijama i upoređivanju razlomaka uporedo u oba zapisa. U operacijama sa decimalnim brojevima i razlomcima izbjegava glomazna računanja. Insistira na razumjevanju pojmova i uvježbavanju pojedinih postupaka. Za nastavnu jedinicu: dijeljenje decimalnih brojeva priprema veći broj zadataka i uvježbava učenike kako bi ta operacija postala njihovo trajno vlasništvo. Odabira problemske zadatke prema mogućnostima učenika. Razvija sposobnost učenika za samostalan rad, odgovornost za rad, tačnost, urednost i sistematičnost. Posvećuje pažnju izradi domaćih zadataka.
<p>7. CIJELI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> Pojam negativnog cijelog broja. Skup cijelih brojeva. Pridruživanje cijelih brojeva tačkama brojeve prave. Suprotni brojevi. Apsolutna vrijednost cijelog 	<ul style="list-style-type: none"> Razlikuju pozitivne i negativne cijele brojeve i prepoznaju ih u primjerima iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Pravilno shvataju potrebu uvođenja negativnih brojeva. Upotrebljavaju 	<ul style="list-style-type: none"> Pokazuju želju za usvajanjem novih znanja i proširivanje 	<ul style="list-style-type: none"> Učestvuje u svim etapama i oblicima rada (par, grupa). Računaju na 	<ul style="list-style-type: none"> Ponavlja usvojena znanja o skupu prirodnih brojeva. Postepeno formira skup cijelih brojeva kao proširenje skupa N.

<p>broja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uređenje u skupu cijelih brojeva. • Sabiranje cijelih brojeva. • Oduzimanje cijelih brojeva. • Svojstva sabiranja cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Množenje cijelih brojeva i svojstva množenja. • Dijeljenje cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pridružuju cijele brojeve tačkama brojevnne prave. • Usvoje pojmove suprotan broj i apsolutna vrijednost. • Određuju apsolutnu vrijednost cijelog broja i cijele brojeve ako je zadana njihova apsolutna vrijednost. • Upoređuju zadane cijele brojeve. • Usvajaju postupak za izvođenje računskih operacija sa cijelim brojevima. • Znaju nabrojati svojstva operacija u skupu cijelih brojeva. • Uspješno rješavaju jednačine i nejednačine datih oblika u skupu cijelih brojeva. • Izvode računске operacije u skup Z racionalnim postupcima. 	<p>prethodno stečeno znanje o svojstvima računskih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usvojeno znanje o cijelim brojevima znaju primjeniti pri rješavanju zadataka iz svakidašnjice. • Osposobljavaju se za izračunavanje vrijednosti jednostavnijih izraza sa više operacija i zagrada u skupu cijelih brojeva. 	<p>postojećih.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju upornost, dosljednost i ostale pozitivne crte ličnosti. 	<p>različite načine, vertikalno i horizontalno, pomoću brojne prave.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Logički zaključuju i vrše procjenu pri rješavanju zadataka. • Predviđaju približan rezultat. • Pomažu nastavniku u izradi zidnih slika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Od samog početka cijele brojeve prikazuje na brojevnoj pravoj i u vezi s tim definira uređenost u skupu cijelih brojeva. • Uz adekvatnu motivaciju objašnjava i uvježbava postupke za izvođenje računskih operacija, jednačina i nejednačina na osnovu definicija računskih radnji. • Podstiče na razumijevanje i primjenu na razne probleme iz okoline. • Redovno prati i ocjenjuje rad učenika.
<p>8. RACIONALNI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivni i negativni racionalni brojevi. Skup racionalnih brojeva. • Predstavljanje racionalnih brojeva na brojevnoj pravoj. • Apsolutna vrijednost racionalnog broja. Uređenje u skupu racionalnih brojeva. • Decimalni zapis racionalnog broja. • Sabiranje i oduzimanje racionalnih brojeva. • Svojstva sabiranja racionalnih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Množenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom zapisu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Shvataju uvođenje pozitivnih i negativnih racionalnih brojeva, zapisuju racionalne brojeve u obliku razlomka i decimalnog broja. • Procjenjuju i zaključuju između koja dva cijela broja se nalazi zadani racionalni broj i na brojevnoj pravoj prikazuju racionalne brojeve sa nazivnikom manjim od 10. • Upoređuju racionalne brojeve zapisane u obliku $\frac{a}{b}$ i u obliku decimalnog broja. • Izvode osnovne računске 	<ul style="list-style-type: none"> • Prenošanjem definicija i pravila sa jednog skupa na drugi osposobljavaju se za zaključivanje po analogiji. • Ovladaju operacijama racionalnim brojevima do nivoa njihove primjene i potpune usvojenosti. • Primjenjuju pravila računanja u izradi praktičnih zadataka iz geometrije pri izračunavanju 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj svijesti o potrebi računanja i primjene stečenog znanja u zadacima iz životnih situacija. • Samostalno sastavljaju zadatke koristeći matematički jezik za iskazivanje teksta. • Motiviranost za individualni i rad u parovima. • Jasan osjećaj vlastitog 	<ul style="list-style-type: none"> • Učenici treba da ponove pozitivne razlomke, decimalne brojeve i cijele brojeve kako bi mogli usvojiti nova znanja (skup Q). • Pregledno i uredno zapisuju i rješavaju zadatke. • Da vrše samokontrolu svoga rada i provjeravaju rješenja. • Sami odlučuju o načinu rješavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Formira skup racionalnih brojeva kao proširenje već poznatih skupova. • Radi boljeg uočavanja ilustrira pridruživanje tačaka brojevnne prave racionalnim brojevima. • Uvježbava računске operacije u skupu Q i u izračunavanju vrijednosti brojnih izraza. • Razvija naviku racionalisanja postupaka u radu. • U rješavanju jednačina i nejednačina sa učenicima razgovara o prirodi rješenja i insistira na provjeravanju dobivenih rezultata.

<ul style="list-style-type: none"> Svojstva množenja racionalnih brojeva. Dijeljenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom obliku). Brojevi izrazi sa racionalnim brojevima sa osnovnim računskim operacijama (sa zagradama i bez zagrada). Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. Primjena linearnih jednačina sa jednom nepoznatom. 	<p>operacije u skupu racionalnih brojeva uz korištenje svojstava tih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> Rješavaju jednačine i nejednačine u skupu racionalnih brojeva, usvajaju pojam rješenja jednačine, vrše provjeru rješenja i objašnjavaju postupak rješavanja. Čitaju, sastavljaju i određuju vrijednosti jednostavnijih izraza sa racionalnim brojevima. Izvođe računске operacije u skupu Q racionalnim postupcima. 	<p>površina raznih figura.</p> <ul style="list-style-type: none"> Razumiju i analiziraju problemske zadatke, mogu zapisati jednostavnije probleme u obliku jednačine. Razvijaju sposobnost da grešku shvataju kao podsticaj za ponovni rad. Osposobljavaju se da samostalno izaberu pogodniji oblik racionalnog broja u smislu racionalnog pristupa u rješavanju zadatka. 	<p>dostignuća.</p>	<p>zadatka i o karakteru rješenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> Koriste udžbenik i dostupne zbirke zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljava učenike u prevođenju tekstualnih zadataka u oblik jednačine i nejednačine. Izbor problema vrši kvalitativno i u skladu sa mogućnostima učenika. Koristi radne listiće za provjeru usvojenosti pojedinih računskih operacija u skupu racionalnih brojeva, izrađuje programirani materijal za samostalno učenje.
<p>9. UGAO I TROUGAO</p> <ul style="list-style-type: none"> Jednakost uglova Uglovi sa paralelnim kracima. Uglovi sa normalnim kracima. Trougao. Elementi trougla. Uglovi uz presječnicu paralelnih pravih (transferzalni uglovi). Vrste trouglova prema prema stranicama i prema uglovima. Zbir unutrašnjih uglova trougla. Vanjski uglovi trougla. Odnos stranica i uglova u trouglu. Odnos stranica u trouglu. Konstrukcije uglova (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°). Podudarnost trouglova. Pravila podudarnosti. Primjena pravila podudarnosti kod pravouglug i jednakokrakog trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> Prepoznaju jednake uglove Usvoje pojam trougla i elemente, razlikuju vrste trouglova i primjenjuju pravilo odnosa između elemenata trougla. Definiraju pojam transferzale i prepoznaju uglove uz presječnicu. Znaju dokazati jednostavnije tvrdnje o uglovima trougla i primjenjivati ih u zadacima. Konstruiraju uglove primjenjujući svojstva simetrale ugla. Svate podudarnost trouglova i usvoje simbol podudarnosti. Razlikuju pravila o podudarnosti trouglova i znaju ih primijeniti u 	<ul style="list-style-type: none"> Razvijaju sposobnost za posmatranje, zapažanje i zaključivanje. Svojstva transferzalnih uglova znaju primijeniti na rješavanje zadataka. Uočavaju praktični značaj primjene znanja o podudarnosti trouglova. Uočavaju neophodnost primjene podudarnosti kada to nije naglašeno. 	<ul style="list-style-type: none"> Razvijaju preciznost u mjerenju, crtanju i geometrijskim konstrukcijama. Razvijanje sposobnosti posmatranja, zapažanja i logičkog mišljenja. Razvijanje zapažanja posebnog i općeg. Uočavaju ulogu i značaj matematike u 	<ul style="list-style-type: none"> Prati predavanja nastavnika. Aktivno posmatra, uočava odnose među elementima. Samostalno crta, zapisuje i primjenjuje matematičku simboliku. Priprema didaktički materijal i vrši potrebne oglede. Vrednuje rezultate svoga rada i izražava kritičnost u radu. 	<ul style="list-style-type: none"> Novi sadržaj nadovezuje na ranije stečeno znanje o trouglu. Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova trougla pri čemu navodi učenike na samostalno logičko zaključivanje. Objašnjava odnos stranica i uglova u trouglu pomoću svojstava osne simetrije. Dokazuje tvrdnju o odnosu stranica u trouglu i izvođa oglede na svom demonstracionom modelu a učenici na svojim modelima. Pravila podudarnosti primjenjuje kroz raznovrsne zadatke i sa umjerenim

<ul style="list-style-type: none"> • Osnovne konstrukcije trougla. • Pravougli trougao • Centar opisane i centar upisane kružnice trougla. • Težište i orto centar trougla. • Značajne tačke trougla. • Centralni i periferijski ugao. • Uzajamni položaj prave i kružnice. Konstrukcija tangente kružnice. • Uzajamni položaj dvije kružnice. • Opisana i upisana kružnica trougla 	<p>izvođenju osnovnih konstrukcija trougla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvode osnovne konstrukcije trougla primjenom sve četiri etape (skiciraju, analiziraju, konstruiraju i diskutuju rješenje). • Konstruktivno određuju značajne tačke trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za analitičko mišljenje naročito uočavanjem zavisnosti među datim elementima trougla kao i za utvrđivanje redoslijeda konstruktivnih koraka. • Osposobljavaju se za precizno izražavanje i simboličko zapisivanje. 	<p>svakodnevnom životu.</p>		<p>zahtjevima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posebnu pažnju posvećuje svakom koraku u rješavanju konstruktivnog zadatka. • Učenike potiče na urednost i preciznost u radu, pravilno formulisanje iskaza i zaključka. • Koristi model za demonstraciju zbira unutrašnjih uglova u trouglu, mehaničko kretanje modela trougla pri dokazivanju podudarnosti, grafoskop, nastavne plakate i dr.
<p>10. ČETVEROUGAO. OBIM I POVRŠINA TROUGLA I ČETVEROUGLA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Četverougao. Elementi četverougla. • Vrste četverouglova. • Uglovi četverougla. • Paralelogram. Svojstva paralelograma. • Vrste paralelograma. Pravougaonik, romb, kvadrat. • Konstrukcije paralelograma. • Trapez. Svojstva trapeza. Srednja linija trapeza. • Konstrukcije trapeza. • Deltoid. Svojstva deltoida. • Konstrukcija deltoida. • Obim trougla i četverougla. • Mjerenje površina. • Površina paralelograma. • Površina trougla. • Površina trapeze. • Površina četverougla sa normalnim dijagonalama. 	<ul style="list-style-type: none"> • Usvoje pojam četverougla i elemente, razlikuju vrste četverouglova i prepoznaju ih na predmetima i modelima. • Učenici trebaju naučiti definirati paralelogram, kvadrat, romb, kvadrat, trapez i deltoid. • Znaju dokazivati tvrdnje kod paralelograma i trapeza i iste primjenjivati u zadacima. • Svataju zajednička i posebna svojstva paralelograma i primjenjuju ih. • Izvode konstrukcije svih četverouglova i obrazlažu ih. • Rješavaju jednostavnije zadatke sa srednjom linijom trapeza. • Savladati pojmove obima i površine • Naučiti formule za računanje obima i površine 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za uočavanje i raspoznavanje četverouglova u okolini. • Stiču vještinu korištenja pribor, tačnost i preciznost u radu. • Razvijaju matematičko mišljenje primjenom dedukcije u dokazima svojstava paralelograma. • Osposobljavaju se za precizno formulisanje pojmova i definicija kod podjele četverouglova. • Koriste pravilno matematičko izražavanje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje radnih navika, smisla za preciznost, tačnost, upornost. • Razvijanje sposobnosti za posmatranje, opažanje i logičko stvaralačko mišljenje. • Razvijanje osjećaja odgovornosti za izvršavanje postavljenih zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažljivo prati rad nastavnika, pravilno piše i crta u svojoj teći. • Samostalno uočava i logički zaključuje. • Učestvuje neposredno u dokazivanju tvrdnji. • Redovno radi domaće zadatke i ulaže napor da shvati gradivo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ponavlja pojam izlomljene linije i mnogougla, završava izgrađivanje pojma četverougla. • Izvršava klasifikaciju četverouglova naglašavajući nove pojmove i odnose. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova četverougla zajedno sa učenicima. • Dokazuje svojstva srednje linije trapeza i svojstva jednakokrakog trapeza. • Odgovarajuću pažnju obraća pojmu deltoida i razumjevanju njegovih svojstava. • Priprema modele za što prirodniji pristup pojmu obima i površine trougla i četverougla

SADRŽAJI	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJA	AKTIVNOST UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
<p>11. RAZLOMCI U DECIMALNOM OBLIKU</p> <ul style="list-style-type: none"> Decimalni zapis razlomka. Decimalni brojevi. Pretvaranje decimalnog broja u razlomak. Pridruživanje tačaka brojne poluprave decimalnim brojevima. Upoređivanje decimalnih brojeva. Zaokruživanje decimalnih brojeva. Sabiranje i oduzimanje decimalnih brojeva. Svojstva sabiranja decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva : $x+a=b$; $x-a=b$; $a-x=b$; $(x-a)+b=c$; $(x+a)-b=c$ Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva: $x+a<b$; $x+a>b$; $x-a<b$; $x-a>b$; $a-x<b$; $a-x>b$. Množenje decimalnih brojeva . Osobine množenja decimalnih brojeva. Dijeljenje decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva: $ax=b$; $x:a=b$; $a:x=b$; $ax+b=c$; $ax-b=c$. Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> Usvajaju pojam decimalnog razlomka i decimalnog broja, način zapisivanja i čitanja te prevođenja iz jednog oblika u drugi. Prikazuju decimalne brojeve sa jednom decimalom na brojnoj polupravoj. Istražuju koji je od dva decimalna broja veći, redaju tri ili više decimalnih brojeva po veličini. Zaokružuju decimalne brojeve do zadanog broja decimala. Izvide osnovne računске operacije sa decimalnim brojevima; vrše procjenu rješenja prije računanja; primjenjuju stečeno znanje na preračunavanje mjernih jedinica. Rješavaju razilčite jednačine i nejednačine pomoću svojstava računskih operacija. Rješavaju tekstualne zadatke uz primjenu jednačina i nejednačina. 	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavaju se za pismeno i usmeno matematičko izražavanje. Prepoznaju matematičke sadržaje u tekstualnim zadacima. Na konkretnim primjerima dijeljenja uviđaju potrebu izračunavanja i zadržavanja određenog broja decimala. Primjenjuju znanja o decimalnim brojevima u rješavanju zadataka iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Značaj znanja o vezi razlomaka i decimalnih brojeva. Interes za rješavanje zadataka u životnim situacijama. Osjećanje odgovornosti i kritičnosti prema svome i tuđem radu. 	<ul style="list-style-type: none"> Uvježbavaju računanje sa decimalnim brojevima kako bi ih mogli primjenjivati u nastavi geometrije i fizike. Rješavaju osnovne matematičke probleme potrebne za nastavak školovanja. Aktivno učestvuju u svim oblicima nastavnog rada u školi, a kod kuće rade domaće zadatke. 	<ul style="list-style-type: none"> Vježba učenike transformacijama i upoređivanju razlomaka uporedo u oba zapisa. U operacijama sa decimalnim brojevima i razlomcima izbjegava glomazna računanja. Insistira na razumjevanju pojmova i uvježbavanju pojedinih postupaka. Za nastavnu jedinicu: dijeljenje decimalnih brojeva priprema veći broj zadataka i uvježbava učenike kako bi ta operacija postala njihovo trajno vlasništvo. Odabira problemske zadatke prema mogućnostima učenika. Razvija sposobnost učenika za samostalan rad, odgovornost za rad, tačnost, urednost i sistematičnost. Posvećuje pažnju izradi domaćih zadataka.
<p>12. CIJELI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> Pojam negativnog cijelog broja. Skup cijelih brojeva. Pridruživanje cijelih brojeva tačkama brojne prave. Suprotni brojevi. Apsolutna vrijednost cijelog 	<ul style="list-style-type: none"> Razlikuju pozitivne i negativne cijele brojeve i prepoznaju ih u primjerima iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Pravilno shvataju potrebu uvođenja negativnih brojeva. Upotrebljavaju 	<ul style="list-style-type: none"> Pokazuju želju za usvajanjem novih znanja i proširivanje 	<ul style="list-style-type: none"> Učestvuje u svim etapama i oblicima rada (par, grupa). Računaju na 	<ul style="list-style-type: none"> Ponavlja usvojena znanja o skupu prirodnih brojeva. Postepeno formira skup cijelih brojeva kao proširenje skupa N.

<p>broja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uređenje u skupu cijelih brojeva. • Sabiranje cijelih brojeva. • Oduzimanje cijelih brojeva. • Svojstva sabiranja cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Množenje cijelih brojeva i svojstva množenja. • Dijeljenje cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pridružuju cijele brojeve tačkama brojevnne prave. • Usvoje pojmove suprotan broj i apsolutna vrijednost. • Određuju apsolutnu vrijednost cijelog broja i cijele brojeve ako je zadana njihova apsolutna vrijednost. • Upoređuju zadane cijele brojeve. • Usvajaju postupak za izvođenje računskih operacija sa cijelim brojevima. • Znaju nabrojati svojstva operacija u skupu cijelih brojeva. • Uspješno rješavaju jednačine i nejednačine datih oblika u skupu cijelih brojeva. • Izvode računске operacije u skup Z racionalnim postupcima. 	<p>prethodno stečeno znanje o svojstvima računskih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usvojeno znanje o cijelim brojevima znaju primjeniti pri rješavanju zadataka iz svakidašnjice. • Osposobljavaju se za izračunavanje vrijednosti jednostavnijih izraza sa više operacija i zagrada u skupu cijelih brojeva. 	<p>postojećih.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju upornost, dosljednost i ostale pozitivne crte ličnosti. 	<p>različite načine, vertikalno i horizontalno, pomoću brojne prave.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Logički zaključuju i vrše procjenu pri rješavanju zadataka. • Predviđaju približan rezultat. • Pomažu nastavniku u izradi zidnih slika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Od samog početka cijele brojeve prikazuje na brojevnoj pravoj i u vezi s tim definira uređenost u skupu cijelih brojeva. • Uz adekvatnu motivaciju objašnjava i uvježbava postupke za izvođenje računskih operacija, jednačina i nejednačina na osnovu definicija računskih radnji. • Podstiče na razumijevanje i primjenu na razne probleme iz okoline. • Redovno prati i ocjenjuje rad učenika.
<p>13. RACIONALNI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivni i negativni racionalni brojevi. Skup racionalnih brojeva. • Predstavljanje racionalnih brojeva na brojevnoj pravoj. • Apsolutna vrijednost racionalnog broja. Uređenje u skupu racionalnih brojeva. • Decimalni zapis racionalnog broja. • Sabiranje i oduzimanje racionalnih brojeva. • Svojstva sabiranja racionalnih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Množenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom zapisu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Shvataju uvođenje pozitivnih i negativnih racionalnih brojeva, zapisuju racionalne brojeve u obliku razlomka i decimalnog broja. • Procjenjuju i zaključuju između koja dva cijela broja se nalazi zadani racionalni broj i na brojevnoj pravoj prikazuju racionalne brojeve sa nazivnikom manjim od 10. • Upoređuju racionalne brojeve zapisane u obliku $\frac{a}{b}$ i u obliku decimalnog broja. • Izvode osnovne računске 	<ul style="list-style-type: none"> • Prenošanjem definicija i pravila sa jednog skupa na drugi osposobljavaju se za zaključivanje po analogiji. • Ovladaju operacijama racionalnim brojevima do nivoa njihove primjene i potpune usvojenosti. • Primjenjuju pravila računanja u izradi praktičnih zadataka iz geometrije pri izračunavanju 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj svijesti o potrebi računanja i primjene stečenog znanja u zadacima iz životnih situacija. • Samostalno sastavljaju zadatke koristeći matematički jezik za iskazivanje teksta. • Motiviranost za individualni i rad u parovima. • Jasan osjećaj vlastitog 	<ul style="list-style-type: none"> • Učenici treba da ponove pozitivne razlomke, decimalne brojeve i cijele brojeve kako bi mogli usvojiti nova znanja (skup Q). • Pregledno i uredno zapisuju i rješavaju zadatke. • Da vrše samokontrolu svoga rada i provjeravaju rješenja. • Sami odlučuju o načinu rješavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Formira skup racionalnih brojeva kao proširenje već poznatih skupova. • Radi boljeg uočavanja ilustrira pridruživanje tačaka brojevnne prave racionalnim brojevima. • Uvježbava računске operacije u skupu Q i u izračunavanju vrijednosti brojnih izraza. • Razvija naviku racionalisanja postupaka u radu. • U rješavanju jednačina i nejednačina sa učenicima razgovara o prirodi rješenja i insistira na provjeravanju dobivenih rezultata.

<ul style="list-style-type: none"> • Svojstva množenja racionalnih brojeva. • Dijeljenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom obliku). • Brojevni izrazi sa racionalnim brojevima sa osnovnim računskim operacijama (sa zagradama i bez zagrada). • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Primjena linearnih jednačina sa jednom nepoznatom. 	<p>operacije u skupu racionalnih brojeva uz korištenje svojstava tih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rješavaju jednačine i nejednačine u skupu racionalnih brojeva, usvajaju pojam rješenja jednačine, vrše provjeru rješenja i objašnjavaju postupak rješavanja. • Čitaju, sastavljaju i određuju vrijednosti jednostavnijih izraza sa racionalnim brojevima. • Izvode računске operacije u skupu Q racionalnim postupcima. 	<p>površina raznih figura.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razumiju i analiziraju problemske zadatke, mogu zapisati jednostavnije probleme u obliku jednačine. • Razvijaju sposobnost da grešku shvataju kao podsticaj za ponovni rad. • Osposobljavaju se da samostalno izaberu pogodniji oblik racionalnog broja u smislu racionalnog pristupa u rješavanju zadatka. 	<p>dostignuća.</p>	<p>zadatka i o karakteru rješenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koriste udžbenik i dostupne zbirke zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljava učenike u prevođenju tekstualnih zadataka u oblik jednačine i nejednačine. • Izbor problema vrši kvalitativno i u skladu sa mogućnostima učenika. • Koristi radne listiće za provjeru usvojenosti pojedinih računskih operacija u skupu racionalnih brojeva, izrađuje programirani materijal za samostalno učenje.
<p>14. UGAO I TROUGAO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jednakost uglova • Uglovi sa paralelnim kracima. • Uglovi sa normalnim kracima. • Trougao. Elementi trougla. • Uglovi uz presječnicu paralelnih pravih (transferzalni uglovi). • Vrste trouglova prema prema stranicama i prema uglovima. • Zbir unutrašnjih uglova trougla. • Vanjski uglovi trougla. • Odnos stranica i uglova u trouglu. • Odnos stranica u trouglu. • Konstrukcije uglova (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°). • Podudarnost trouglova. Pravila podudarnosti. • Primjena pravila podudarnosti kod pravouglonog i jednakokrakog trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaju jednake uglove • Usvoje pojam trougla i elemente, razlikuju vrste trouglova i primjenjuju pravilo odnosa između elemenata trougla. • Definišu pojam transferzale i prepoznaju uglove uz presječnicu. • Znaju dokazati jednostavnije tvrdnje o uglovima trougla i primjenjivati ih u zadacima. • Konstruiraju uglove primjenjujući svojstva simetrale ugla. • Svate podudarnost trouglova i usvoje simbol podudarnosti. • Razlikuju pravila o podudarnosti trouglova i znaju ih primijeniti u 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju sposobnost za posmatranje, zapažanje i zaključivanje. • Svojstva transferzalnih uglova znaju primijeniti na rješavanje zadataka. • Uočavaju praktični značaj primjene znanja o podudarnosti trouglova. • Uočavaju neophodnost primjene podudarnosti kada to nije naglašeno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju preciznost u mjerenju, crtanju i geometrijskim konstrukcijama. • Razvijanje sposobnosti posmatranja, zapažanja i logičkog mišljenja. • Razvijanje zapažanja posebnog i općeg. • Uočavaju ulogu i značaj matematike u 	<ul style="list-style-type: none"> • Prati predavanja nastavnika. • Aktivno posmatra, uočava odnose među elementima. • Samostalno crta, zapisuje i primjenjuje matematičku simboliku. • Priprema didaktički materijal i vrši potrebne oglede. • Vrednuje rezultate svoga rada i izražava kritičnost u radu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Novi sadržaj nadovezuje na ranije stečeno znanje o trouglu. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova trougla pri čemu navodi učenike na samostalno logičko zaključivanje. • Objašnjava odnos stranica i uglova u trouglu pomoću svojstava osne simetrije. • Dokazuje tvrdnju o odnosu stranica u trouglu i izvodi oglede na svom demonstracionom modelu a učenici na svojim modelima. • Pravila podudarnosti primjenjuje kroz raznovrsne zadatke i sa umjerenim

<ul style="list-style-type: none"> • Osnovne konstrukcije trougla. • Pravougli trougao • Centar opisane i centar upisane kružnice trougla. • Težište i orto centar trougla. • Značajne tačke trougla. • Centralni i periferijski ugao. • Uzajamni položaj prave i kružnice. Konstrukcija tangente kružnice. • Uzajamni položaj dvije kružnice. • Opisana i upisana kružnica trougla 	<p>izvođenju osnovnih konstrukcija trougla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvode osnovne konstrukcije trougla primjenom sve četiri etape (skiciraju, analiziraju, konstruiraju i diskutuju rješenje). • Konstruktivno određuju značajne tačke trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za analitičko mišljenje naročito uočavanjem zavisnosti među datim elementima trougla kao i za utvrđivanje redoslijeda konstruktivnih koraka. • Osposobljavaju se za precizno izražavanje i simboličko zapisivanje. 	<p>svakodnevnom životu.</p>		<p>zahtjevima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posebnu pažnju posvećuje svakom koraku u rješavanju konstruktivnog zadatka. • Učenike potiče na urednost i preciznost u radu, pravilno formulisanje iskaza i zaključka. • Koristi model za demonstraciju zbira unutrašnjih uglova u trouglu, mehaničko kretanje modela trougla pri dokazivanju podudarnosti, grafoskop, nastavne plakate i dr.
<p>15. ČETVEROUGAO. OBIM I POVRŠINA TROUGLA I ČETVEROUGLA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Četverougao. Elementi četverougla. • Vrste četverouglova. • Uglovi četverougla. • Paralelogram. Svojstva paralelograma. • Vrste paralelograma. Pravougaonik, romb, kvadrat. • Konstrukcije paralelograma. • Trapez. Svojstva trapeza. Srednja linija trapeza. • Konstrukcije trapeza. • Deltoid. Svojstva deltoida. • Konstrukcija deltoida. • Obim trougla i četverougla. • Mjerenje površina. • Površina paralelograma. • Površina trougla. • Površina trapeza. • Površina četverougla sa normalnim dijagonalama. 	<ul style="list-style-type: none"> • Usvoje pojam četverougla i elemente, razlikuju vrste četverouglova i prepoznaju ih na predmetima i modelima. • Učenici trebaju naučiti definirati paralelogram, kvadrat, romb, kvadrat, trapez i deltoid. • Znaju dokazivati tvrdnje kod paralelograma i trapeza i iste primjenjivati u zadacima. • Svataju zajednička i posebna svojstva paralelograma i primjenjuju ih. • Izvode konstrukcije svih četverouglova i obrazlažu ih. • Rješavaju jednostavnije zadatke sa srednjom linijom trapeza. • Savladati pojmove obima i površine • Naučiti formule za računanje obima i površine 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za uočavanje i raspoznavanje četverouglova u okolini. • Stiču vještinu korištenja pribor, tačnost i preciznost u radu. • Razvijaju matematičko mišljenje primjenom dedukcije u dokazima svojstava paralelograma. • Osposobljavaju se za precizno formulisanje pojmova i definicija kod podjele četverouglova. • Koriste pravilno matematičko izražavanje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje radnih navika, smisla za preciznost, tačnost, upornost. • Razvijanje sposobnosti za posmatranje, opažanje i logičko stvaralačko mišljenje. • Razvijanje osjećaja odgovornosti za izvršavanje postavljenih zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažljivo prati rad nastavnika, pravilno piše i crta u svojoj teći. • Samostalno uočava i logički zaključuje. • Učestvuje neposredno u dokazivanju tvrdnji. • Redovno radi domaće zadatke i ulaže napor da shvati gradivo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ponavlja pojam izlomljene linije i mnogougla, završava izgrađivanje pojma četverougla. • Izvršava klasifikaciju četverouglova naglašavajući nove pojmove i odnose. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova četverougla zajedno sa učenicima. • Dokazuje svojstva srednje linije trapeza i svojstva jednakokrakog trapeza. • Odgovarajuću pažnju obraća pojmu deltoida i razumjevanju njegovih svojstava. • Priprema modele za što prirodniji pristup pojmu obima i površine trougla i četverougla

SADRŽAJI	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJA	AKTIVNOST UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
<p>16. RAZLOMCI U DECIMALNOM OBLIKU</p> <ul style="list-style-type: none"> Decimalni zapis razlomka. Decimalni brojevi. Pretvaranje decimalnog broja u razlomak. Pridruživanje tačaka brojeve poluprave decimalnim brojevima. Upoređivanje decimalnih brojeva. Zaokruživanje decimalnih brojeva. Sabiranje i oduzimanje decimalnih brojeva. Svojstva sabiranja decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva : $x+a=b$; $x-a=b$; $a-x=b$; $(x-a)+b=c$; $(x+a)-b=c$ Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva: $x+a<b$; $x+a>b$; $x-a<b$; $x-a>b$; $a-x<b$; $a-x>b$. Množenje decimalnih brojeva . Osobine množenja decimalnih brojeva. Dijeljenje decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva: $ax=b$; $x:a=b$; $a:x=b$; $ax+b=c$; $ax-b=c$. Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> Usvajaju pojam decimalnog razlomka i decimalnog broja, način zapisivanja i čitanja te prevođenja iz jednog oblika u drugi. Prikazuju decimalne brojeve sa jednom decimalom na brojevnoj polupravoj. Istražuju koji je od dva decimalna broja veći, redaju tri ili više decimalnih brojeva po veličini. Zaokružuju decimalne brojeve do zadanog broja decimala. Izvide osnovne računске operacije sa decimalnim brojevima; vrše procjenu rješenja prije računanja; primjenjuju stečeno znanje na preračunavanje mjernih jedinica. Rješavaju razilčite jednačine i nejednačine pomoću svojstava računskih operacija. Rješavaju tekstualne zadatke uz primjenu jednačina i nejednačina. 	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavaju se za pismeno i usmeno matematičko izražavanje. Prepoznaju matematičke sadržaje u tekstualnim zadacima. Na konkretnim primjerima dijeljenje uviđaju potrebu izračunavanja i zadržavanja određenog broja decimala. Primjenjuju znanja o decimalnim brojevima u rješavanju zadataka iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Značaj znanja o vezi razlomaka i decimalnih brojeva. Interes za rješavanje zadataka u životnim situacijama. Osjećanje odgovornosti i kritičnosti prema svome i tuđem radu. 	<ul style="list-style-type: none"> Uvježbavaju računanje sa decimalnim brojevima kako bi ih mogli primjenjivati u nastavi geometrije i fizike. Rješavaju osnovne matematičke probleme potrebne za nastavak školovanja. Aktivno učestvuju u svim oblicima nastavnog rada u školi, a kod kuće rade domaće zadatke. 	<ul style="list-style-type: none"> Vježba učenike transformacijama i upoređivanju razlomaka uporedo u oba zapisa. U operacijama sa decimalnim brojevima i razlomcima izbjegava glomazna računanja. Insistira na razumjevanju pojmova i uvježbavanju pojedinih postupaka. Za nastavnu jedinicu: dijeljenje decimalnih brojeva priprema veći broj zadataka i uvježbava učenike kako bi ta operacija postala njihovo trajno vlasništvo. Odabira problemske zadatke prema mogućnostima učenika. Razvija sposobnost učenika za samostalan rad, odgovornost za rad, tačnost, urednost i sistematičnost. Posvećuje pažnju izradi domaćih zadataka.
<p>17. CIJELI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> Pojam negativnog cijelog broja. Skup cijelih brojeva. Pridruživanje cijelih brojeva tačkama brojeve prave. Suprotni brojevi. Apsolutna vrijednost cijelog 	<ul style="list-style-type: none"> Razlikuju pozitivne i negativne cijele brojeve i prepoznaju ih u primjerima iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Pravilno shvataju potrebu uvođenja negativnih brojeva. Upotrebljavaju 	<ul style="list-style-type: none"> Pokazuju želju za usvajanjem novih znanja i proširivanje 	<ul style="list-style-type: none"> Učestvuje u svim etapama i oblicima rada (par, grupa). Računaju na 	<ul style="list-style-type: none"> Ponavlja usvojena znanja o skupu prirodnih brojeva. Postepeno formira skup cijelih brojeva kao proširenje skupa N.

<p>broja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uređenje u skupu cijelih brojeva. • Sabiranje cijelih brojeva. • Oduzimanje cijelih brojeva. • Svojstva sabiranja cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Množenje cijelih brojeva i svojstva množenja. • Dijeljenje cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pridružuju cijele brojeve tačkama brojevnje prave. • Usvoje pojmove suprotan broj i apsolutna vrijednost. • Određuju apsolutnu vrijednost cijelog broja i cijele brojeve ako je zadana njihova apsolutna vrijednost. • Upoređuju zadane cijele brojeve. • Usvajaju postupak za izvođenje računskih operacija sa cijelim brojevima. • Znaju nabrojati svojstva operacija u skupu cijelih brojeva. • Uspješno rješavaju jednačine i nejednačine datih oblika u skupu cijelih brojeva. • Izvode računске operacije u skup Z racionalnim postupcima. 	<p>prethodno stečeno znanje o svojstvima računskih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usvojeno znanje o cijelim brojevima znaju primjeniti pri rješavanju zadataka iz svakidašnjice. • Osposobljavaju se za izračunavanje vrijednosti jednostavnijih izraza sa više operacija i zagrada u skupu cijelih brojeva. 	<p>postojećih.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju upornost, dosljednost i ostale pozitivne crte ličnosti. 	<p>različite načine, vertikalno i horizontalno, pomoću brojne prave.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Logički zaključuju i vrše procjenu pri rješavanju zadataka. • Predviđaju približan rezultat. • Pomažu nastavniku u izradi zidnih slika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Od samog početka cijele brojeve prikazuje na brojevnoj pravoj i u vezi s tim definira uređenost u skupu cijelih brojeva. • Uz adekvatnu motivaciju objašnjava i uvježbava postupke za izvođenje računskih operacija, jednačina i nejednačina na osnovu definicija računskih radnji. • Podstiče na razumijevanje i primjenu na razne probleme iz okoline. • Redovno prati i ocjenjuje rad učenika.
<p>18. RACIONALNI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivni i negativni racionalni brojevi. Skup racionalnih brojeva. • Predstavljanje racionalnih brojeva na brojevnoj pravoj. • Apsolutna vrijednost racionalnog broja. Uređenje u skupu racionalnih brojeva. • Decimalni zapis racionalnog broja. • Sabiranje i oduzimanje racionalnih brojeva. • Svojstva sabiranja racionalnih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Množenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom zapisu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Shvataju uvođenje pozitivnih i negativnih racionalnih brojeva, zapisuju racionalne brojeve u obliku razlomka i decimalnog broja. • Procjenjuju i zaključuju između koja dva cijela broja se nalazi zadani racionalni broj i na brojevnoj pravoj prikazuju racionalne brojeve sa nazivnikom manjim od 10. • Upoređuju racionalne brojeve zapisane u obliku $\frac{a}{b}$ i u obliku decimalnog broja. • Izvode osnovne računске 	<ul style="list-style-type: none"> • Prenošanjem definicija i pravila sa jednog skupa na drugi osposobljavaju se za zaključivanje po analogiji. • Ovladaju operacijama racionalnim brojevima do nivoa njihove primjene i potpune usvojenosti. • Primjenjuju pravila računanja u izradi praktičnih zadataka iz geometrije pri izračunavanju 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj svijesti o potrebi računanja i primjene stečenog znanja u zadacima iz životnih situacija. • Samostalno sastavljaju zadatke koristeći matematički jezik za iskazivanje teksta. • Motiviranost za individualni i rad u parovima. • Jasan osjećaj vlastitog 	<ul style="list-style-type: none"> • Učenici treba da ponove pozitivne razlomke, decimalne brojeve i cijele brojeve kako bi mogli usvojiti nova znanja (skup Q). • Pregledno i uredno zapisuju i rješavaju zadatke. • Da vrše samokontrolu svoga rada i provjeravaju rješenja. • Sami odlučuju o načinu rješavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Formira skup racionalnih brojeva kao proširenje već poznatih skupova. • Radi boljeg uočavanja ilustrira pridruživanje tačaka brojevnje prave racionalnim brojevima. • Uvježbava računске operacije u skupu Q i u izračunavanju vrijednosti brojnih izraza. • Razvija naviku racionalisanja postupaka u radu. • U rješavanju jednačina i nejednačina sa učenicima razgovara o prirodi rješenja i insistira na provjeravanju dobivenih rezultata.

<ul style="list-style-type: none"> • Svojstva množenja racionalnih brojeva. • Dijeljenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom obliku). • Brojevni izrazi sa racionalnim brojevima sa osnovnim računskim operacijama (sa zagradama i bez zagrada). • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Primjena linearnih jednačina sa jednom nepoznatom. 	<p>operacije u skupu racionalnih brojeva uz korištenje svojstava tih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rješavaju jednačine i nejednačine u skupu racionalnih brojeva, usvajaju pojam rješenja jednačine, vrše provjeru rješenja i objašnjavaju postupak rješavanja. • Čitaju, sastavljaju i određuju vrijednosti jednostavnijih izraza sa racionalnim brojevima. • Izvode računске operacije u skupu Q racionalnim postupcima. 	<p>površina raznih figura.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razumiju i analiziraju problemske zadatke, mogu zapisati jednostavnije probleme u obliku jednačine. • Razvijaju sposobnost da grešku shvataju kao podsticaj za ponovni rad. • Osposobljavaju se da samostalno izaberu pogodniji oblik racionalnog broja u smislu racionalnog pristupa u rješavanju zadatka. 	<p>dostignuća.</p>	<p>zadatka i o karakteru rješenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koriste udžbenik i dostupne zbirke zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljava učenike u prevođenju tekstualnih zadataka u oblik jednačine i nejednačine. • Izbor problema vrši kvalitativno i u skladu sa mogućnostima učenika. • Koristi radne listiće za provjeru usvojenosti pojedinih računskih operacija u skupu racionalnih brojeva, izrađuje programirani materijal za samostalno učenje.
<p>19. UGAO I TROUGAO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jednakost uglova • Uglovi sa paralelnim kracima. • Uglovi sa normalnim kracima. • Trougao. Elementi trougla. • Uglovi uz presječnicu paralelnih pravih (transferzalni uglovi). • Vrste trouglova prema prema stranicama i prema uglovima. • Zbir unutrašnjih uglova trougla. • Vanjski uglovi trougla. • Odnos stranica i uglova u trouglu. • Odnos stranica u trouglu. • Konstrukcije uglova (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°). • Podudarnost trouglova. Pravila podudarnosti. • Primjena pravila podudarnosti kod pravouglug i jednakokrakog trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaju jednake uglove • Usvoje pojam trougla i elemente, razlikuju vrste trouglova i primjenjuju pravilo odnosa između elemenata trougla. • Definiiraju pojam transferzale i prepoznaju uglove uz presječnicu. • Znaju dokazati jednostavnije tvrdnje o uglovima trougla i primjenjivati ih u zadacima. • Konstruiraju uglove primjenjujući svojstva simetrale ugla. • Svate podudarnost trouglova i usvoje simbol podudarnosti. • Razlikuju pravila o podudarnosti trouglova i znaju ih primijeniti u 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju sposobnost za posmatranje, zapažanje i zaključivanje. • Svojstva transferzalnih uglova znaju primijeniti na rješavanje zadataka. • Uočavaju praktični značaj primjene znanja o podudarnosti trouglova. • Uočavaju neophodnost primjene podudarnosti kada to nije naglašeno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju preciznost u mjerenju, crtanju i geometrijskim konstrukcijama. • Razvijanje sposobnosti posmatranja, zapažanja i logičkog mišljenja. • Razvijanje zapažanja posebnog i općeg. • Uočavaju ulogu i značaj matematike u 	<ul style="list-style-type: none"> • Prati predavanja nastavnika. • Aktivno posmatra, uočava odnose među elementima. • Samostalno crta, zapisuje i primjenjuje matematičku simboliku. • Priprema didaktički materijal i vrši potrebne oglede. • Vrednuje rezultate svoga rada i izražava kritičnost u radu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Novi sadržaj nadovezuje na ranije stečeno znanje o trouglu. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova trougla pri čemu navodi učenike na samostalno logičko zaključivanje. • Objašnjava odnos stranica i uglova u trouglu pomoću svojstava osne simetrije. • Dokazuje tvrdnju o odnosu stranica u trouglu i izvodi oglede na svom demonstracionom modelu a učenici na svojim modelima. • Pravila podudarnosti primjenjuje kroz raznovrsne zadatke i sa umjerenim

<ul style="list-style-type: none"> • Osnovne konstrukcije trougla. • Pravougli trougao • Centar opisane i centar upisane kružnice trougla. • Težište i orto centar trougla. • Značajne tačke trougla. • Centralni i periferijski ugao. • Uzajamni položaj prave i kružnice. Konstrukcija tangente kružnice. • Uzajamni položaj dvije kružnice. • Opisana i upisana kružnica trougla 	<p>izvođenju osnovnih konstrukcija trougla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvode osnovne konstrukcije trougla primjenom sve četiri etape (skiciraju, analiziraju, konstruiraju i diskutuju rješenje). • Konstruktivno određuju značajne tačke trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za analitičko mišljenje naročito uočavanjem zavisnosti među datim elementima trougla kao i za utvrđivanje redoslijeda konstruktivnih koraka. • Osposobljavaju se za precizno izražavanje i simboličko zapisivanje. 	<p>svakodnevnom životu.</p>		<p>zahtjevima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posebnu pažnju posvećuje svakom koraku u rješavanju konstruktivnog zadatka. • Učenike potiče na urednost i preciznost u radu, pravilno formulisanje iskaza i zaključka. • Koristi model za demonstraciju zbira unutrašnjih uglova u trouglu, mehaničko kretanje modela trougla pri dokazivanju podudarnosti, grafoskop, nastavne plakate i dr.
<p>20. ČETVEROUGAO. OBIM I POVRŠINA TROUGLA I ČETRVEROUGLA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Četverougao. Elementi četverougla. • Vrste četverouglova. • Uglovi četverougla. • Paralelogram. Svojstva paralelograma. • Vrste paralelograma. Pravougaonik, romb, kvadrat. • Konstrukcije paralelograma. • Trapez. Svojstva trapeza. Srednja linija trapeza. • Konstrukcije trapeza. • Deltoid. Svojstva deltoida. • Konstrukcija deltoida. • Obim trougla i četverougla. • Mjerenje površina. • Površina paralelograma. • Površina trougla. • Površina trapeze. • Površina četverougla sa normalnim dijagonalama. 	<ul style="list-style-type: none"> • Usvoje pojam četverougla i elemente, razlikuju vrste četverouglova i prepoznaju ih na predmetima i modelima. • Učenici trebaju naučiti definirati paralelogram, kvadrat, romb, kvadrat, trapez i deltoid. • Znaju dokazivati tvrdnje kod paralelograma i trapeza i iste primjenjivati u zadacima. • Svataju zajednička i posebna svojstva paralelograma i primjenjuju ih. • Izvode konstrukcije svih četverouglova i obrazlažu ih. • Rješavaju jednostavnije zadatke sa srednjom linijom trapeza. • Savladati pojmove obima i površine • Naučiti formule za računanje obima i površine 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za uočavanje i raspoznavanje četverouglova u okolini. • Stiču vještinu korištenja pribor, tačnost i preciznost u radu. • Razvijaju matematičko mišljenje primjenom dedukcije u dokazima svojstava paralelograma. • Osposobljavaju se za precizno formulisanje pojmova i definicija kod podjele četverouglova. • Koriste pravilno matematičko izražavanje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje radnih navika, smisla za preciznost, tačnost, upornost. • Razvijanje sposobnosti za posmatranje, opažanje i logičko stvaralačko mišljenje. • Razvijanje osjećaja odgovornosti za izvršavanje postavljenih zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažljivo prati rad nastavnika, pravilno piše i crta u svojoj teci. • Samostalno uočava i logički zaključuje. • Učestvuje neposredno u dokazivanju tvrdnji. • Redovno radi domaće zadatke i ulaže napor da shvati gradivo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ponavlja pojam izlomljene linije i mnogougla, završava izgrađivanje pojma četverougla. • Izvršava klasifikaciju četverouglova naglašavajući nove pojmove i odnose. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova četverougla zajedno sa učenicima. • Dokazuje svojstva srednje linije trapeza i svojstva jednakokrakog trapeza. • Odgovarajuću pažnju obraća pojmu deltoida i razumjevanju njegovih svojstava. • Priprema modele za što prirodniji pristup pojmu obima i površine trougla i četverougla

SADRŽAJI	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJA	AKTIVNOST UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
<p>21. RAZLOMCI U DECIMALNOM OBLIKU</p> <ul style="list-style-type: none"> Decimalni zapis razlomka. Decimalni brojevi. Pretvaranje decimalnog broja u razlomak. Pridruživanje tačaka brojeve poluprave decimalnim brojevima. Upoređivanje decimalnih brojeva. Zaokruživanje decimalnih brojeva. Sabiranje i oduzimanje decimalnih brojeva. Svojstva sabiranja decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva : $x+a=b$; $x-a=b$; $a-x=b$; $(x-a)+b=c$; $(x+a)-b=c$ Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem decimalnih brojeva: $x+a<b$; $x+a>b$; $x-a<b$; $x-a>b$; $a-x<b$; $a-x>b$. Množenje decimalnih brojeva . Osobine množenja decimalnih brojeva. Dijeljenje decimalnih brojeva. Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva: $ax=b$; $x:a=b$; $a:x=b$; $ax+b=c$; $ax-b=c$. Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem decimalnih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> Usvajaju pojam decimalnog razlomka i decimalnog broja, način zapisivanja i čitanja te prevođenja iz jednog oblika u drugi. Prikazuju decimalne brojeve sa jednom decimalom na brojevnoj polupravoj. Istražuju koji je od dva decimalna broja veći, redaju tri ili više decimalnih brojeva po veličini. Zaokružuju decimalne brojeve do zadanog broja decimala. Izvide osnovne računске operacije sa decimalnim brojevima; vrše procjenu rješenja prije računanja; primjenjuju stečeno znanje na preračunavanje mjernih jedinica. Rješavaju razilčite jednačine i nejednačine pomoću svojstava računskih operacija. Rješavaju tekstualne zadatke uz primjenu jednačina i nejednačina. 	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavaju se za pismeno i usmeno matematičko izražavanje. Prepoznaju matematičke sadržaje u tekstualnim zadacima. Na konkretnim primjerima dijeljenje uviđaju potrebu izračunavanja i zadržavanja određenog broja decimala. Primjenjuju znanja o decimalnim brojevima u rješavanju zadataka iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Značaj znanja o vezi razlomaka i decimalnih brojeva. Interes za rješavanje zadataka u životnim situacijama. Osjećanje odgovornosti i kritičnosti prema svome i tuđem radu. 	<ul style="list-style-type: none"> Uvježbavaju računanje sa decimalnim brojevima kako bi ih mogli primjenjivati u nastavi geometrije i fizike. Rješavaju osnovne matematičke probleme potrebne za nastavak školovanja. Aktivno učestvuju u svim oblicima nastavnog rada u školi, a kod kuće rade domaće zadatke. 	<ul style="list-style-type: none"> Vježba učenike transformacijama i upoređivanju razlomaka uporedo u oba zapisa. U operacijama sa decimalnim brojevima i razlomcima izbjegava glomazna računanja. Insistira na razumjevanju pojmova i uvježbavanju pojedinih postupaka. Za nastavnu jedinicu: dijeljenje decimalnih brojeva priprema veći broj zadataka i uvježbava učenike kako bi ta operacija postala njihovo trajno vlasništvo. Odabira problemske zadatke prema mogućnostima učenika. Razvija sposobnost učenika za samostalan rad, odgovornost za rad, tačnost, urednost i sistematičnost. Posvećuje pažnju izradi domaćih zadataka.
<p>22. CIJELI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> Pojam negativnog cijelog broja. Skup cijelih brojeva. Pridruživanje cijelih brojeva tačkama brojeve prave. Suprotni brojevi. Apsolutna vrijednost cijelog 	<ul style="list-style-type: none"> Razlikuju pozitivne i negativne cijele brojeve i prepoznaju ih u primjerima iz svakodnevnog života. 	<ul style="list-style-type: none"> Pravilno shvataju potrebu uvođenja negativnih brojeva. Upotrebljavaju 	<ul style="list-style-type: none"> Pokazuju želju za usvajanjem novih znanja i proširivanje 	<ul style="list-style-type: none"> Učestvuje u svim etapama i oblicima rada (par, grupa). Računaju na 	<ul style="list-style-type: none"> Ponavlja usvojena znanja o skupu prirodnih brojeva. Postepeno formira skup cijelih brojeva kao proširenje skupa N.

<p>broja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uređenje u skupu cijelih brojeva. • Sabiranje cijelih brojeva. • Oduzimanje cijelih brojeva. • Svojstva sabiranja cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem cijelih brojeva. • Množenje cijelih brojeva i svojstva množenja. • Dijeljenje cijelih brojeva. • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem cijelih brojeva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pridružuju cijele brojeve tačkama brojevnne prave. • Usvoje pojmove suprotan broj i apsolutna vrijednost. • Određuju apsolutnu vrijednost cijelog broja i cijele brojeve ako je zadana njihova apsolutna vrijednost. • Upoređuju zadane cijele brojeve. • Usvajaju postupak za izvođenje računskih operacija sa cijelim brojevima. • Znaju nabrojati svojstva operacija u skupu cijelih brojeva. • Uspješno rješavaju jednačine i nejednačine datih oblika u skupu cijelih brojeva. • Izvode računске operacije u skup Z racionalnim postupcima. 	<p>prethodno stečeno znanje o svojstvima računskih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usvojeno znanje o cijelim brojevima znaju primjeniti pri rješavanju zadataka iz svakidašnjice. • Osposobljavaju se za izračunavanje vrijednosti jednostavnijih izraza sa više operacija i zagrada u skupu cijelih brojeva. 	<p>postojećih.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju upornost, dosljednost i ostale pozitivne crte ličnosti. 	<p>različite načine, vertikalno i horizontalno, pomoću brojne prave.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Logički zaključuju i vrše procjenu pri rješavanju zadataka. • Predviđaju približan rezultat. • Pomažu nastavniku u izradi zidnih slika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Od samog početka cijele brojeve prikazuje na brojevnoj pravoj i u vezi s tim definira uređenost u skupu cijelih brojeva. • Uz adekvatnu motivaciju objašnjava i uvježbava postupke za izvođenje računskih operacija, jednačina i nejednačina na osnovu definicija računskih radnji. • Podstiče na razumijevanje i primjenu na razne probleme iz okoline. • Redovno prati i ocjenjuje rad učenika.
<p>23. RACIONALNI BROJEVI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivni i negativni racionalni brojevi. Skup racionalnih brojeva. • Predstavljanje racionalnih brojeva na brojevnoj pravoj. • Apsolutna vrijednost racionalnog broja. Uređenje u skupu racionalnih brojeva. • Decimalni zapis racionalnog broja. • Sabiranje i oduzimanje racionalnih brojeva. • Svojstva sabiranja racionalnih brojeva. • Jednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa sabiranjem i oduzimanjem racionalnih brojeva. • Množenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom zapisu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Shvataju uvođenje pozitivnih i negativnih racionalnih brojeva, zapisuju racionalne brojeve u obliku razlomka i decimalnog broja. • Procjenjuju i zaključuju između koja dva cijela broja se nalazi zadani racionalni broj i na brojevnoj pravoj prikazuju racionalne brojeve sa nazivnikom manjim od 10. • Upoređuju racionalne brojeve zapisane u obliku $\frac{a}{b}$ i u obliku decimalnog broja. • Izvode osnovne računске 	<ul style="list-style-type: none"> • Prenošanjem definicija i pravila sa jednog skupa na drugi osposobljavaju se za zaključivanje po analogiji. • Ovladaju operacijama racionalnim brojevima do nivoa njihove primjene i potpune usvojenosti. • Primjenjuju pravila računanja u izradi praktičnih zadataka iz geometrije pri izračunavanju 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj svijesti o potrebi računanja i primjene stečenog znanja u zadacima iz životnih situacija. • Samostalno sastavljaju zadatke koristeći matematički jezik za iskazivanje teksta. • Motiviranost za individualni i rad u parovima. • Jasan osjećaj vlastitog 	<ul style="list-style-type: none"> • Učenici treba da ponove pozitivne razlomke, decimalne brojeve i cijele brojeve kako bi mogli usvojiti nova znanja (skup Q). • Pregledno i uredno zapisuju i rješavaju zadatke. • Da vrše samokontrolu svoga rada i provjeravaju rješenja. • Sami odlučuju o načinu rješavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Formira skup racionalnih brojeva kao proširenje već poznatih skupova. • Radi boljeg uočavanja ilustrira pridruživanje tačaka brojevnne prave racionalnim brojevima. • Uvježbava računске operacije u skupu Q i u izračunavanju vrijednosti brojnih izraza. • Razvija naviku racionalisanja postupaka u radu. • U rješavanju jednačina i nejednačina sa učenicima razgovara o prirodi rješenja i insistira na provjeravanju dobivenih rezultata.

<ul style="list-style-type: none"> • Svojstva množenja racionalnih brojeva. • Dijeljenje racionalnih brojeva (u obliku $\frac{a}{b}$ i u decimalnom obliku). • Brojevi izrazi sa racionalnim brojevima sa osnovnim računskim operacijama (sa zagradama i bez zagrada). • Jednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Nejednačine u vezi sa množenjem i dijeljenjem racionalnih brojeva. • Primjena linearnih jednačina sa jednom nepoznatom. 	<p>operacije u skupu racionalnih brojeva uz korištenje svojstava tih operacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rješavaju jednačine i nejednačine u skupu racionalnih brojeva, usvajaju pojam rješenja jednačine, vrše provjeru rješenja i objašnjavaju postupak rješavanja. • Čitaju, sastavljaju i određuju vrijednosti jednostavnijih izraza sa racionalnim brojevima. • Izvode računске operacije u skupu Q racionalnim postupcima. 	<p>površina raznih figura.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razumiju i analiziraju problemske zadatke, mogu zapisati jednostavnije probleme u obliku jednačine. • Razvijaju sposobnost da grešku shvataju kao podsticaj za ponovni rad. • Osposobljavaju se da samostalno izaberu pogodniji oblik racionalnog broja u smislu racionalnog pristupa u rješavanju zadatka. 	<p>dostignuća.</p>	<p>zadatka i o karakteru rješenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koriste udžbenik i dostupne zbirke zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljava učenike u prevođenju tekstualnih zadataka u oblik jednačine i nejednačine. • Izbor problema vrši kvalitativno i u skladu sa mogućnostima učenika. • Koristi radne listiće za provjeru usvojenosti pojedinih računskih operacija u skupu racionalnih brojeva, izrađuje programirani materijal za samostalno učenje.
<p>24. UGAO I TROUGAO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jednakost uglova • Uglovi sa paralelnim kracima. • Uglovi sa normalnim kracima. • Trougao. Elementi trougla. • Uglovi uz presječnicu paralelnih pravih (transferzalni uglovi). • Vrste trouglova prema prema stranicama i prema uglovima. • Zbir unutrašnjih uglova trougla. • Vanjski uglovi trougla. • Odnos stranica i uglova u trouglu. • Odnos stranica u trouglu. • Konstrukcije uglova (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°). • Podudarnost trouglova. Pravila podudarnosti. • Primjena pravila podudarnosti kod pravouglug i jednakokrakog trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaju jednake uglove • Usvoje pojam trougla i elemente, razlikuju vrste trouglova i primjenjuju pravilo odnosa između elemenata trougla. • Definiiraju pojam transferzale i prepoznaju uglove uz presječnicu. • Znaju dokazati jednostavnije tvrdnje o uglovima trougla i primjenjivati ih u zadacima. • Konstruiraju uglove primjenjujući svojstva simetrale ugla. • Svate podudarnost trouglova i usvoje simbol podudarnosti. • Razlikuju pravila o podudarnosti trouglova i znaju ih primijeniti u 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju sposobnost za posmatranje, zapažanje i zaključivanje. • Svojstva transferzalnih uglova znaju primijeniti na rješavanje zadataka. • Uočavaju praktični značaj primjene znanja o podudarnosti trouglova. • Uočavaju neophodnost primjene podudarnosti kada to nije naglašeno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju preciznost u mjerenju, crtanju i geometrijskim konstrukcijama. • Razvijanje sposobnosti posmatranja, zapažanja i logičkog mišljenja. • Razvijanje zapažanja posebnog i općeg. • Uočavaju ulogu i značaj matematike u 	<ul style="list-style-type: none"> • Prati predavanja nastavnika. • Aktivno posmatra, uočava odnose među elementima. • Samostalno crta, zapisuje i primjenjuje matematičku simboliku. • Priprema didaktički materijal i vrši potrebne oglede. • Vrednuje rezultate svoga rada i izražava kritičnost u radu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Novi sadržaj nadovezuje na ranije stečeno znanje o trouglu. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova trougla pri čemu navodi učenike na samostalno logičko zaključivanje. • Objašnjava odnos stranica i uglova u trouglu pomoću svojstava osne simetrije. • Dokazuje tvrdnju o odnosu stranica u trouglu i izvodi oglede na svom demonstracionom modelu a učenici na svojim modelima. • Pravila podudarnosti primjenjuje kroz raznovrsne zadatke i sa umjerenim

<ul style="list-style-type: none"> • Osnovne konstrukcije trougla. • Pravougli trougao • Centar opisane i centar upisane kružnice trougla. • Težište i orto centar trougla. • Značajne tačke trougla. • Centralni i periferijski ugao. • Uzajamni položaj prave i kružnice. Konstrukcija tangente kružnice. • Uzajamni položaj dvije kružnice. • Opisana i upisana kružnica trougla 	<p>izvođenju osnovnih konstrukcija trougla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izvode osnovne konstrukcije trougla primjenom sve četiri etape (skiciraju, analiziraju, konstruiraju i diskutuju rješenje). • Konstruktivno određuju značajne tačke trougla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za analitičko mišljenje naročito uočavanjem zavisnosti među datim elementima trougla kao i za utvrđivanje redoslijeda konstruktivnih koraka. • Osposobljavaju se za precizno izražavanje i simboličko zapisivanje. 	<p>svakodnevnom životu.</p>		<p>zahtjevima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posebnu pažnju posvećuje svakom koraku u rješavanju konstruktivnog zadatka. • Učenike potiče na urednost i preciznost u radu, pravilno formulisanje iskaza i zaključka. • Koristi model za demonstraciju zbira unutrašnjih uglova u trouglu, mehaničko kretanje modela trougla pri dokazivanju podudarnosti, grafoskop, nastavne plakate i dr.
<p>25. ČETVEROUGAO. OBIM I POVRŠINA TROUGLA I ČETRVEROUGLA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Četverougao. Elementi četverougla. • Vrste četverouglova. • Uglovi četverougla. • Paralelogram. Svojstva paralelograma. • Vrste paralelograma. Pravougaonik, romb, kvadrat. • Konstrukcije paralelograma. • Trapez. Svojstva trapeza. Srednja linija trapeza. • Konstrukcije trapeza. • Deltoid. Svojstva deltoida. • Konstrukcija deltoida. • Obim trougla i četverougla. • Mjerenje površina. • Površina paralelograma. • Površina trougla. • Površina trapeze. • Površina četverougla sa normalnim dijagonalama. 	<ul style="list-style-type: none"> • Usvoje pojam četverougla i elemente, razlikuju vrste četverouglova i prepoznaju ih na predmetima i modelima. • Učenici trebaju naučiti definirati paralelogram, kvadrat, romb, kvadrat, trapez i deltoid. • Znaju dokazivati tvrdnje kod paralelograma i trapeza i iste primjenjivati u zadacima. • Svataju zajednička i posebna svojstva paralelograma i primjenjuju ih. • Izvode konstrukcije svih četverouglova i obrazlažu ih. • Rješavaju jednostavnije zadatke sa srednjom linijom trapeza. • Savladati pojmove obima i površine • Naučiti formule za računanje obima i površine 	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavaju se za uočavanje i raspoznavanje četverouglova u okolini. • Stiču vještinu korištenja pribor, tačnost i preciznost u radu. • Razvijaju matematičko mišljenje primjenom dedukcije u dokazima svojstava paralelograma. • Osposobljavaju se za precizno formulisanje pojmova i definicija kod podjele četverouglova. • Koriste pravilno matematičko izražavanje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje radnih navika, smisla za preciznost, tačnost, upornost. • Razvijanje sposobnosti za posmatranje, opažanje i logičko stvaralačko mišljenje. • Razvijanje osjećaja odgovornosti za izvršavanje postavljenih zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažljivo prati rad nastavnika, pravilno piše i crta u svojoj teci. • Samostalno uočava i logički zaključuje. • Učestvuje neposredno u dokazivanju tvrdnji. • Redovno radi domaće zadatke i ulaže napor da shvati gradivo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ponavlja pojam izlomljene linije i mnogougla, završava izgrađivanje pojma četverougla. • Izvršava klasifikaciju četverouglova naglašavajući nove pojmove i odnose. • Dokazuje tvrdnju o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova četverougla zajedno sa učenicima. • Dokazuje svojstva srednje linije trapeza i svojstva jednakokrakog trapeza. • Odgovarajuću pažnju obraća pojmu deltoida i razumjevanju njegovih svojstava. • Priprema modele za što prirodniji pristup pojmu obima i površine trougla i četverougla

PODRUČJA	CILJEVI	OČEKIVANI REZULTATI
ZNANJE	STICANJE ZNANJA <ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje sa odnosom pozitivnog razlomka i decimalnog broja i pretvaranje iz jednog oblika u drugi, - Usvajanje pravila za izvođenje računskih operacija sa decimalnim brojevima, - Shvatanje matematičke i praktične potrebe uvođenja negativnih brojeva, upoznavanje strukture skupa Z i skupa Q, - Određivanje apsolutne vrijednosti cijelog i racionalnog broja, - Usvajanje postupka za izvođenje osnovnih računskih operacija u skupu Z i u skupu Q uz korištenje njihovih svojstava, - O rješavanju izraza sa racionalnim brojevima, - O jednačinama i nejednačinama u skupu Z i u skupu Q, - Upoznavanje podjele trouglova i četverouglova i usvajanje njihovih osnovnih svojstava, - Shvatanje relacije podudarnosti trouglova i njene primjene u izvođenju osnovnih konstrukcija trougla i četverougla, - Upoznavanje značajnih tačaka trougla. - Računanje obima i površine trougla i četverougla 	DIJETE ĆE ZNATI: <ul style="list-style-type: none"> - Uočiti vezu između razlomaka i decimalnih brojeva i znati ih predstavljati na brojevnoj pravoj, - Obavljati sve četiri računске operacije sa decimalnim brojevima, - Prepoznati cijele i racionalne brojeve i odrediti njihov položaj na brojnoj pravoj, - Izvoditi osnovne računске operacije u skupu Z i u skupu Q i primjenjivati racionalne postupke u računanju, - Rješavati i primjenjivati jednačine i nejednačine u praktičnim problemima, - Dokazivati jednostavnije tvrdnje i rješavati praktične zadatke primjenom tvrdnji o trouglu i četverouglu, - Izvoditi osnovne konstrukcije trougla i značajne tačke trougla i osnovne konstrukcije četverougla. - Računati obim i površinu trougla i nekih četverouglova

SPOSOBNOSTI I VJEŠTINE	RAZVIJANJE SPOSOBNOSTI I VJEŠTINA: <ul style="list-style-type: none"> - Za brzo i tačno računanje (usmeno i pismeno), - Precizno izražavanje i simboličko zapisivanje, - Kombiniranje i racionalisanje postupaka u radu, - Samostalnog otkrivanje novih činjenica, - Logičkog mišljenja primjenom misaonih operacija komparacije, analize i sinteze, - Izvođenje pravilnih zaključaka putem indukcije i dedukcije, - Razvijanje mišljenja identifikacijom i diferencijacijom, - Samostalno sastavljanje zadataka. 	DIJETE ĆE MOĆI: <ul style="list-style-type: none"> - Raditi sistematično, ustrajno, precizno i postupno, - Logički povezivati podatke i izvoditi zaključke, - Prevoditi tekstualne zadatke na matematički jezik, - Planski pristupiti problemima i rješavati ih, - Sigurno i spretno koristiti geometrijski pribor, - Samostalno sticati znanje primjenom didaktičkog materijala, - Pripremati se za nastavak daljeg matematičkog obrazovanja.
VRIJEDNOSTI I STAVOVI:	RAZVIJANJE SPOZNAJA O DRUŠTVENIM VRIJEDNOSTIMA: <ul style="list-style-type: none"> - Razvijanje samopouzdanja i odgovornosti, - Samokontrole i kontrole drugih u radu, - Kritičko o samokritičko prihvatanje greške, - Rada, drugarstva i uzajamne pomoći u učenju, - Uspostavljanje grupne saradnje, - Karakternim osobinama učenikove ličnosti. 	DIJETE ĆE: <ul style="list-style-type: none"> - Razvijati iskustvo i potrebu za kolektivni rad, - Razumjeti razlike u sposobnostima i predznanju drugih, - Uvažavati zahtjeve govorne komunikacije i stavove drugih učenika, - Prepoznati primjenu matematičkog mišljenja u životu suvremenog čovjeka.

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

1. TEMA – RAZLOMCI U DECIMALNOM OBLIKU

U ovoj temi obraditi decimalne brojeve, računske operacije sa decimalnim brojevima i racionalnu tehniku računanja.

- Uvesti pojam decimalnog broja kao rezultat mjerenja veličine koja se ne može tačno izmjeriti jedinicom za mjerenje nego i merenim dijelovima. Potrebno je da učenici sami mjere veličine i predstavljaju ih decimalnim brojevima.
- Vježbati čitanje i pisanje decimalnih brojeva, pomjerati zarez u datim decimalnim brojevima udesno ili ulijevo.
- Uspoređivati decimalne brojeve po analogiji sa uspoređivanjem prirodnih brojeva (najjednostavnije je poredati ih tako da im se dopisivanjem nula izjednači broj decimala, a onda izvršiti poređenje kao da su prirodni brojevi).
- Sabiranje i oduzimanje decimalnih brojeva obraditi na konkretnim problemima (prvo kao sabiranje i oduzimanje imenovanih brojeva) uz naglašavanje kako treba vršiti potpisivanje.
- Kod množenja ići ovim redom: množenje decimalnog broja prirodnim (jednocifrenim, dekadnom jedinicom, višecifrenim brojem) a zatim množenje decimalnog broja decimalnim brojem.
- Provjeravati zakone komutacije, asocijacije i distribucije u računskim zadacima.
- Dijeljenje decimalnih brojeva vršiti koristeći imenovane brojeve pa tek onda preći na dijeljenje neimenovanih brojeva.
- Vježbati i dijeljenja u kojima je rezultat beskonačan periodičan decimalan broj i objasniti periodičnost decimalnog broja..
- Pokazati pravila u vezi sa odbacivanjem zadnjih decimala (zaokruživanje decimalnih brojeva na približne vrijednosti koje mogu biti manje ili veće od datih decimalnih brojeva).

2. TEMA – CIJELI BROJEVI

Pri uvođenju cijelih brojeva treba iskoristiti znanja o prirodnim brojevima, ali je potrebno koristiti i druga znanja i iskustva učenika.

- Formirati pojam pozitivnog i negativnog broja korištenjem nekih matematičkih i praktičnih razloga: rješavanja jednačina, izvodljivosti računskih operacija, računanja sa veličinama koje se mogu mijenjati u dva suprotna smjera (vrijeme, kretanje udesno – ulijevo, gore – dole, geografska dužina i širina itd).
- Definirati pojam suprotnog broja na brojevnoj pravoj povezujući to sa centralnom simetrijom.
- Istaknuti značenje predznaka + i – brojeva za razliku od znakova za računske operacije sabiranja i oduzimanja.
- Prvo definirati skup cijelih negativnih brojeva i uvesti drugi naziv za skup prirodnih brojeva (kao skup pozitivnih cijelih brojeva), a zatim definirati skup cijelih brojeva.
- Ilustrirati apsolutnu vrijednost i upoređivanje cijelih brojeva na brojevnoj pravoj i upotrijebiti termin „koordinata tačke“.
- Sabiranje cijelih brojeva izvesti koristeći primjere stanja temperature, promjene vodostaja rijeke, nadmorske visine – dubine mora, dobitka – gubitka i dr. Zatim sabiranje ilustrirati na

brojevnoj pravoj i poslije više primjera usmenog računanja uvesti definiciju sabiranja cijelih brojeva.

- Operaciju oduzimanja uvesti kao obrnutu operaciju sabiranju čime je postignut jedan od ciljeva proširivanja skupa prirodnih brojeva do skupa cijelih brojeva.
- Koristiti odgovarajuće primjere iz stvarnosti za uvođenje definicije množenja u skupu cijelih brojeva. Poslije toga dati zadatke u kojima se izračunavaju proizvodi od dva faktora, a zatim preći na proizvode od više faktora.
- Dijeljenje definisati kao obrnutu operaciju operaciji množenja.
- Pokazati svojstva operacija sabiranja i množenja na primjerima.
- Jednačine u skupu Z rješavati na osnovu svojstava računskih operacija, a za rješavanje nejednačina koristiti svojstva nejednakosti i svojstva računskih operacija.

3. TEMA – RACIONALNI BROJEVI

Realizacija ove tematske cjeline vrši se proširivanjem skupa Z cijelih brojeva na osnovu čega se određenim matematičkim postupcima gradi i razvija skup Q racionalnih brojeva i skup R realnih brojeva (8. razred).

- Uvesti prvo skup negativnih razlomaka a zatim skup racionalnih brojeva.
- Ponoviti sa učenicima decimalni zapis pozitivnog razlomka da bi mogli usvojiti decimalni zapis racionalnog broja.
- Operacije sabiranja i oduzimanja koje su već definisane u skupu cijelih brojeva proširiti sa skupa cijelih u skup svih racionalnih brojeva.
- Potvrditi na primjerima svojstva sabiranja u skupu Q , ne treba ih dokazivati.
- Uvesti definiciju oduzimanja u skupu Q polazeći od definicije oduzimanja u skupu Q^+ (6. razred) i ilustraciju oduzimanja na brojevnoj pravoj.
- Obraditi rješavanje jednačina i nejednačina u skupu Q određujući nepoznate komponente zbira ili razlike na osnovu zavisnosti rezultata od komponenata.
- Koristiti znanja o množenju pozitivnih razlomaka i o množenju cijelih brojeva za usvajanje pravila za množenje racionalnih brojeva.
- Dijeljenje, kao obratnu operaciju uvesti pomoću već poznatih pravila množenja.
- Rješavanje jednačina i nejednačina zasnovati na definicijama operacija množenja i dijeljenja. Obratiti pažnju slučaju kada se nejednačina množi, odnosno dijeli negativnim brojem.

4. TEMA – UGAO I TROUGAO

Proučavanje trougla treba nadovezati na usvojena znanja o trouglu u nižim razredima. Zato je potrebno ponoviti sve što se zna o trouglu a nova znanja usvajati posmatranjem, neposrednim mjerenjem i ogledom.

- Formirati pojam trougla kao skup tačaka.
- Crtati uglove sa paralelnim i normalnim kracima korištenjem pribora.
- Predočiti sve elemente trougla i insistirati da nasuprot svakog vrha odnosno ugla trougla je odgovarajuća stranica i obrnuto.
- Odrediti zbir uglova trougla eksperimentalno na modelu trougla od papira, a zatim izvesti dokaz da je $\alpha + \beta + \gamma = 180^\circ$.

- Odnos stranica i uglova u raznostraničnom trouglu uočiti posmatrajući ilustracije ili projekciju sa grafolije više trouglova. Dokazati tvrdnju.
- Odnos stranica u trouglu najprije pokazati na odgovarajućem modelu a zatim izvesti dokaz tvrdnje. Obrnutu tvrdnju ne treba dokazivati.
- Ponoviti podudarnost duži, uglova i geometrijskih figura uopće prije obrade sadržaja o podudarnosti trouglova.
- Dokazati podudarnost trouglova koristeći ogled (mehaničko kretanje modela trougla). Upotrijebiti i grafoskop.
- Koristiti osobine simetrala duži i ugla u obradi centra opisane i centra upisane kružnice.
- Eksperimentalno provjeriti težište trougla i objasniti odnos dijelova težišne duži jer se to koristi kod određivanja poluprečnika upisane i opisane kružnice jednakostraničnog trougla.
- Izvesti zaključak o centru opisane kružnice pravouglog trougla.
- Osnovne konstrukcije trougla bazirati na primjeni pravila podudarnosti i elementarnih konstrukcija (određivanje presjeka dvije prave, prave i kružnice i dvije kružnice).
- Rješavati konstruktivne zadatke po etapama, a naročito insistirati na analizi jer je ona bitna za uviđanje zavisnosti među datim elementima, kao i za utvrđivanje svih koraka u samoj konstrukciji.

5. TEMA – ČETVEROUGAO. OBIM I POVRŠINA TROUGLA I ČETVEROUGLA

Znanja o nekim četverouglovima učenici su dobili u mlađim razredima što sada treba ponoviti i nastaviti sa detaljnom obradom ovog sadržaja.

- Objasniti pojam četverougla pomoću pojma mnogougla. Početi sa posmatranjem objekata u učionici i na pripremljenim modelima.
- Precizirati pojmove: suprotne stranice i suprotni uglovi, susjedne stranice i uzastopni uglovi.
- Dokazati tvrdnje o zbiru unutrašnjih i vanjskih uglova četverougla koristeći tvrdnje o zbiru unutrašnjih uglova trougla i suplemenatnost uporednih uglova. Ove dokaze učenici mogu samostalno izvoditi uz pomoć nastavnika.
- Ukazati na određenost četverougla sa pet elemenata.
- Ukazivati na uslove sadržane u definicijama jer to smanjuje broj potrebnih elemenata za konstrukciju paralelograma, trapeza, deltoida,... Učenicima mora biti jasno zašto je za konstrukciju ma kog četverougla neophodno pet elemenata, a za kvadrat samo jedan.
- Dokazati osnovna svojstva paralelograma: jednakost suprotnih stranica, jednakost suprotnih uglova, da se dijagonale polove i izvesti zaključak da ova svojstva imaju i posebni paralelogrami: pravougaonik, kvadrat i romb. Insistirati na tome da svaki učenik zna ove dokaze.
- Crtati i konstruisati različite deltoide i u različitim položajima radi pravilnog shvatanja ovog četverougla, jer sama definicija asocira na romb i kvadrat.
- Izvršiti sistematizaciju znanja o četverouglovima prikazivanjem skupa četverouglova Venovim dijagramom (koristiti grafolije ili crteže četverouglova).
- Pomoću svakodnevnih primjera uvesti pojam obima i površine trougla i četverougla.
- Naučiti ih da sistemom slaganja slika znaju izračunati površinu komplikovanih slika pomoću površina jednostavnijih već poznatih slika (kombinacije trouglova, pravougaonika i sl.).

Ocjenjivanje

Napredovanje učenika treba kontinuirano provjeravati i ocjenjivati, vodeći računa o individualnim mogućnostima, sposobnostima i sklonostima.

U skladu s tim, ocjenjivanje treba biti zasnovano na različitim metodama, procedurama i instrumentima. Najbolji način za procjenjivanje da li učenik može izvršiti neku aktivnost je posmatrati ga i ocjenjivati dok on izvodi zadanu aktivnost. Pored tradicionalnog pristupa ocjenjivanju potrebno je pratiti i ocjenjivati: kreativnu razradu nekog zadatka, rad na projektu, učenički doprinos za vrijeme grupnog rada, specifične komunikativne i radne vještine, uključujući i kolegijalno (međusobno) ocjenjivanje i samoocjenjivanje i dr. U svakom polugodištu radi se po jedna školska pisana zadaća.

1.5. FIZIKA

FIZIKA

Zašto učiti fiziku

Fizika je fundamentalna prirodna nauka i osnova razvoja tehnologije. Kako naučna i tehnološka dostignuća predstavljaju neodvojiv dio kulturnog naslijeđa čovječanstva, nastava fizike značajno doprinosi općem obrazovanju, za nastavak školovanja i profesionalno usmjeravanje.

Ovaj program fizike koncipiran je tako da se učenici kroz znanje fizike upoznaju s bitnim elementima procesa fizikalnog saznanja i spoznajama do kojih je fizika došla tokom svog razvoja. U kontekstu toga, nastava fizike doprinosi razvoju mišljenja svojstvenog nauci i usvajanju jezika i metoda fizike, kao i koncepata, zakona i teorija koje uokviruju savremena saznanja o materijalnom svijetu i korištenju tog znanja u različitim situacijama. Nastava fizike također podržava učenika/cu u razvoju njegove/njene osobnosti i u formiranju modernog pogleda na svijet, te pravljenju svakodnevnih izbora, posebno onih koji su vezani za demokratsku i kulturnu participaciju u društvu, očuvanje prirodne sredine i racionalnu upotrebu energetske resursa. S druge strane, ona olakšava učeniku ovladavanje gradivom hemije, biologije, geografije, matematike, tehničke kulture, informatike, a i u izvjesnoj mjeri i drugih nastavnih predmeta u osnovnoj školi.

Područja učenja	CILJEVI I ZADACI Učiti:	OČEKIVANI REZULTATI / OBRAZOVNI ISHODI Učenik:
<p><u>Znanje fizike:</u></p> <p>Procesi</p>	<p>Posmatrati i mjeriti radi prikupljanja informacija o tijelima i pojavama u prirodi;</p> <p>Klasificirati tijela i pojave na osnovu sličnosti, razlika i povezanosti;</p> <p>Postavljati hipoteze;</p> <p>Izvoditi eksperimente radi otkrivanja informacija i testiranja hipoteza;</p>	<p>Razumije i koristi osnovne elemente metoda fizike i kritičkog mišljenja:</p> <p>Identificira kvalitativne i kvantitativne fizikalne veličine; Koristi odgovarajući pribor/ eksperimentalne uređaje i instrumente; Koristi SI mjerne jedinice i prefikse (mikro, mili, centi, kilo, mega);</p> <p>Koristi određena svojstva na osnovu kojih smješta tijelo ili pojavu u sistem klasifikacije; Identificira svojstva na kojim je sistem klasifikacije zasnovan;</p> <p>Formulira pitanja na koja treba odgovoriti tokom istraživanja, pravi pretpostavke zasnovane na iskustvu i konceptualnom razumijevanju;</p> <p>Planira i implementira jednostavne eksperimente prema datom uputstvu, uključujući izbor pribora i tehnologije; Identificira nezavisnu i zavisnu varijablu;</p>

<p style="text-align: center;">Sadržaj</p>	<p>Modelirati;</p> <p>Pronalaziti rješenja;</p> <p>Komunicirati;</p> <p>Činjenice koje se odnose na predmet proučavanja fizike i njenu primjenu, povezanost fizike sa drugim naukama i razvoj tehnologija, fizikalna svojstva tijela i pojava, građu tvari, efekte međudjelovanja, sile u prirodi, energiju i njeno korištenje, promjene stanja tvari;</p> <p>Konceptualni okvir tijela, tvari, fizičke pojave, fizikalnog stanja, međudjelovanja, sile, kretanja, energije, rada, toplote, električnog naboja, električnog polja, istosmjerne struje stalne jačine, magnetnog polja, povezanosti električnih i magnetskih pojava, talasnog kretanja, zvuka, svjetlosti, prirodne strukture, građe atoma, procesa vezanih za promjene u atomskom jezgru;</p>	<p>Interpretira dati model, vrši predviđanja zasnovana na modelu i poredi ga s fizikalom realnošću;</p> <p>Rješava zadatke i primjerene probleme kvalitativno i kvantitativno;</p> <p>Opisuje, bilježi i izvještava o podacima i rezultatima istraživanja/mjerenja koristeći se jezikom fizike i odgovarajućim tabelama, graficima, matematičkim formulama, pisanim izvještajem; Diskutuje i objašnjava dobivene rezultate;</p> <p>Zna opisati čime se bavi fizika i njenu primjenu;</p> <p>Razumije ulogu i značaj fizike za razvoj nauke i tehnologije, njene koristi za svakodnevni život, kao i to da se fizikalna slika svijeta mijenja;</p> <p>Poznaje simbole i SI mjerne jedinice, pretvara veće jedinice u manje i obrnuto; Koristi fizikalne veličine da opiše svojstva tijela i tvari i da ih objasni uz pomoć tih veličina, kao i šire, za objašnjenje različitih pojava; Vršiti različita mjerenja;</p> <p>Opisuje građu i stanje tvari koristeći se čestičnim modelom;</p> <p>Identificira i opisuje različita međudjelovanja u prirodi i predviđa promjene; Istražuje i upoređuje efekte djelovanja rezultujuće sile; Zna vezu između mase i težine tijela;</p> <p>Opisuje, objašnjava i analizira ravnomjerno i ravnomjerno ubrzano pravolinijsko kretanje u različitim reprezentacijama; Razumije razliku između kinematičkog i dinamičkog opisa kretanja, te stanja ravnoteže;</p> <p>Zna da se pritisak kroz čvrsta tijela i fluide ne prenosi na isti način, opisuje efekte djelovanja sile potiska;</p>
---	--	--

	<p>Zakoni: kretanja u kinematici, Newtonovi zakoni, Pascalov zakon, Arhimedov zakon, zakoni održanja, Ohmov zakon, Joule-Lenzov zakon, Faradayev zakon, zakoni geometrijske optike;</p> <p>Primjena znanja fizike</p> <p>Korelacija fizike s drugim predmetima</p>	<p>Identificira i opisuje različite oblike energije, transformaciju energije i povezanost sa radom; Uočava da neke fizikalne veličine imaju stalnu vrijednost i značaj zakona održanja u prirodi; Shvata princip rada jednostavnih mehaničkih uređaja i zna njihovu primjenu</p> <p>Razlikuje pojmove temperatura, toplota i količina toplote; Zna da se unutrašnja energija tijela može mijenjati radom i toplotom; Razumije stanje toplotne ravnoteže; Razlikuje prenošenje toplote vođenjem, strujanjem i zračenjem; Razumije da su makrosvojstva tvari povezana sa njenom strukturom, objašnjava zašto se temperatura tvari ne mijenja dok je u toku proces promjene agregatnog stanja, analizira svakodnevne primjere vezane za toplotu;</p> <p>Identificira primjere električne i magnetne sile u svakodnevnom životu; Uočava povezanost električnih i magnetnih pojava; Zna veličine koje karakterišu električno i magnetno polje; Prikazuje i analizira električno kolo; Opisuje i objašnjava elektromagnetsku indukciju i njenu primjenu u prijenosu energije; Primjenjuje znanje fizike u tehničkoj kulturi i informatici;</p> <p>Ispituje i opisuje prostiranje talasa u različitim sredinama, opisuje njihove karakteristike i pojave odbijanja i prelamanja; Identificira karakteristike i pojave zvuka i svjetlosti; Istražuje odbijanje i prelamanje svjetlosti koristeći se modelom zrake svjetlosti i funkcioniranje ogledala, sočiva i prizme; Objašnjava kako vidimo različito obojena tijela;</p> <p>Uočava lanac i razmjeru prirodnih struktura, od osnovnih čestica do galaksija, zna kako ilustrirati ove strukture i sisteme sa odgovarajućim modelima; Opisuje strukturu jezgra atoma, tipove i efekte radioaktivnog zračenja, fisiju i fuziju; Primjenjuje znanje fizike za razumijevanje hemije;</p>
--	--	---

<p>Vrijednosti, stavovi, navike</p>	<p>Podsticati interes učenika za proučavanje prirode i dalje obrazovanje u fizici;</p> <p>Razvijati navike na urednost, preciznost i tačnost, sistematičnost, međusobno uvažavanje, rad u grupama/ timu, samostalan rad, evaluaciju i samoevaluaciju;</p> <p>Razvijati naviku korištenja raznovrsnih izvora informacija;</p>	<p>Usvoji naučni pogled na svijet;</p> <p>Stekne neophodno saznanje o koristima učenja fizike;</p> <p>Zna cijeniti stavove i shvatanje drugih;</p> <p>Preuzima odgovornost za zajednički proces učenja grupe / tima i samostalan rad;</p> <p>Postaje osjetljiv na kritičko razmišljanje i rješavanje problema;</p>
--	--	--

Tematske cjeline/ Teme	CILJEVI I ZADACI OČEKIVANI REZULTATI/ OBRAZOVNI ISHODI		Vrijednosti, stavovi, ponašanje	Aktivnosti učenika	Aktivnosti nastavnika
	Znanje fizike: Proces i sadržaj				
	Učiti:	Učenik :			
Fizika i priroda	Pristup saznavanju prirode, metod fizike-teorija, eksperiment; Priroda, materija, kretanje, tvar, tijelo, čestica, fizikalni sistem, svojstva tijela, stanje; fizikalne pojave;	Zna da je fizika prirodna nauka i da se fizikalna slika svijeta mijenja; Kritički rasuđuje o ulozi i značaju fizike – fizika nudi objašnjenje prirode, a razvoj tehnologija doprinosi poboljšanju kvaliteta života čovjeka; Opisuje i upoređuje tijela i pojave po njihovim svojstvima, stanja tvari i promjene izazvane međudjelovanjima; Sistematski upoznaje značaj i etape eksperimenta u procesa saznanja u fizici;	Podsticanje interesa i radoznalost za spoznavanje prirode;	Promatraju i raspravljaju o različitim prirodnim pojavama i ogledima koje izvodi nastavnik; Sami izvode eksperimente, prikupljaju podatke, provjeravaju svoje ideje i zaključke, diskutuju i objašnjavaju dobivene rezultate, određuju uzroke (razloge) koji su doveli do određenog rezultata, povezujući to s prethodnim iskustvima i znanjem iz drugih predmeta;	Za uvođenje učenika u svijet fizike, nastavnik kreira problemsku situaciju, izvodeći odabrane eksperimente;
Mjerenje	Fizikalna veličina; Međunarodni sistem mjernih jedinica (SI); Mjerenje, mjerila, vrste grešaka, srednja vrijednost mjerene veličine;	Iskazuje fizikalnu veličinu kao umnožak brojne vrijednosti i mjerne jedinice; Prepoznaje simbole i SI mjerne jedinice nekih fizikalnih veličina; Razlikuju značenja za kilo, deci, centi i mili; Prepoznaje razloge zbog kojih se javljaju greške u mjerenju; Zna da odredi srednju vrijednost niza ponovljenih mjerenja;	Razvoj svijesti o povezanosti teorije i eksperimenta;	Upoznaju se sa različitim mjerilima odnosno njihovim skalama;	Pomaže učenicima da naprave prve istraživačke korake u svijet fizike, služeći se modelom crne kutije;
Mjerenje duljine	Duljina, metar (m);	Razlikuje pojmove dužina i duljina, mjeri dužine koristeći se odgovarajućim jedinicama i instrumentima. Procjenjuje pogrešku mjerenja na osnovu mjerne skale;	Razvoj navike istraživanja;	Pocjenjuju i mjere duljine dužina, opsega, debljine, prečnika, određuju srednju vrijednost; Zapisuju podatke u odgovarajuće tabele i izračunavaju srednje vrijednosti; Iskazuju rezultate mjerenja i o njima raspravljaju;	Priprema vježbe mjerenja; Vodi s učenicima raspravu o potrebi korištenja standardnih mjernih jedinica;

<p>Mjerenje površine i zapremine</p>	<p>Površina plohe, kvadratni metar (m^2); Zapremina tijela, kubni metar (m^3), litar (l);</p>	<p>Određuje površine i zapremine; Izražava te veličine odgovarajućim mjernim jedinicama. Uočava razliku između neposrednog i posrednog mjerenja;</p>	<p>Tačnost i preciznost u mjerenju;</p>	<p>Određuju površine lista papira i zapreminu kvadra, uz prethodno procjenjivanje; Mjere zapreminu tečnosti; Određuju zapreminu nepravilnog čvrstog tijela koristeći se menzуром;</p>	<p>Raspravlja s učenicima o mogućnostima mjerenja površine i zapremine;</p>
<p>Mjerenje mase</p>	<p>Masa tijela, kilogram (kg), vaga;</p>	<p>Mjeri masu tijela pomoću vage i izražava je u različitim jedinicama; Zna da svako tijelo ima određenu masu i da je njegova masa stalna veličina;</p>	<p>Razvoj navike rada u grupama/ timovima;</p>	<p>Procjenjuju i mjere mase tijela koristeći se različitim vagama i izražavaju ih u različitim mjernim jedinicama, upoređuju mase različitih tijela;</p>	<p>Ukazuje na razliku između pojmova masa i težina tijela i na povezanost mase tijela sa vrstom tvari od koje je tijelo napravljeno, kao i njegovom zapreminom;</p>
<p>Mjerenje gustine</p>	<p>Gustina, kilogram po metru kubnom (kg/m^3)</p>	<p>Zna da je gustina količnik mase i zapremine tijela i da je karakteristično svojstvo tvari; Određuje gustinu različitih tijela i izražava je različitim mjernim jedinicama; Koristeći tablicu gustina određuje vrstu tvari od koje tijelo napravljeno;</p>	<p>Razvijanje svijesti o ograničenosti ljudskih čula i redu veličina objekata u prirodi;</p>	<p>Određuju gustinu pravilnih i nepravilnih čvrstih tijela i tečnosti; Određuju gustinu smješe dvije tečnosti; Na osnovu podatka za gustinu utvrđuju od koje je tvari napravljeno tijelo;</p>	<p>Pokazuje da neka tijela jednake zapremine imaju različite mase;</p>
<p>Mjerenje vremena</p>	<p>Vremenski period, trenutak; Mjerenje vremena, sekunda (s);</p>	<p>Razlikuje pojmove trenutak i vremenski period; Zna odnos sekunde prema minuti, satu, danu;</p>		<p>Raspravlja o vremenu i jedinicama; Mjere periode trajanja nekih periodičnih pojava služeći se različitim instrumentima;</p>	<p>Ukazuje na ulogu vremena i razliku između trenutka i vremena trajanja;</p>

<p>Mjerenje temperature</p>	<p>Temperatura; Kelvin (K), stepen Celzijusov (°C); Mjerenje temperature;</p>	<p>Pravilno očitava temperaturu na Celzijusovoj i Kelvinovoj skali;</p>		<p>Mjere temperature zraka, vode, smješe hladne i zagrijane vode;</p>	<p>Priprema nizove zadataka za kontrolni rad; Ocjenjuje učenike;</p>
<p>Građa tvari/ materije</p>	<p>Čestični model tvari; Molekule, atomi; Agregatna stanja tvari;</p>	<p>Interpretira čestični model tvari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - da su tvari izgrađene od čestica i da se te čestice neprestano i nasumično kreću; - da neka fizička svojstva tvari značajno zavise od rasporeda molekula, odnosno međumolekularnom prostoru; - da je molekula građena od atoma; - da je atom građen od protona, neutrona i elektrona; <p>Klasificira tvari prema agregatnom stanju u kojem se nalaze;</p> <p>Pomoću čestičnog modela tvari opisuje i objašnjava razlike između čvrstih, tečnih i gasovitih tijela;</p>		<p>Koriste se internetom tražeći najbolju ilustraciju / simulaciju čestičnog modela tvari; Pišu eseje u kojima razmatraju fizička svojstva tijela, koristeći se čestičnim modelom tvari; Prezentiraju svoje radove;</p> <p>Zajedno s nastavnikom istražuju veze između eksperimentalnih činjenica i teorijskog modela- odgovaraju na pitanja nastavnika, iznose svoje ideje, predviđaju specifičnosti agregatnih stanja i kako ostvariti promjenu agregatnog stanja tvari;</p>	<p>Nastavnik stvara problemsku situaciju i uvodi pojam modela- vodi raspravu o građi tvari (neprekinuta ili čestična), izvodi oglede, prikazuje modele molekula i atoma; Predstavlja historijski pregled spoznaje o čestičnoj građi tvari. Demonstrira svojstva tvari u pojedinim agregatnim stanjima, služi se odgovarajućim ilustracijama/ simulacijama;</p> <p>Ukazuje na povezanost fizike s hemijom;</p> <p>Ocjenjuje učenike;</p>

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Ovaj nastavni program fizike usmjeren je na ciljeve i još više na očekivane rezultate odnosno ishode obrazovanja u fizici u osnovnoj školi. U skladu s tim, nastava fizike treba biti zasnovana na učenju fizike kao sadržaja i procesa, odgovarajućem didaktičkom pluralizmu i korištenju multimedija, i što je najvažnije, aktivnom učešću učenika u svim etapama nastavnog procesa. Obaveza je nastavnika fizike da nastavu fizike ispuni što više aktivnostima u kojim učenici stiču znanje vlastitim iskustvom, potiče radoznalost i razvijanje kod učenika pozitivnog stava prema fizici. Učeći fiziku učenici trebaju stjecati kvalitetno i primjenljivo znanje. Na nivou osnovne škole to uključuje konceptualno razumijevanje sadržaja fizike, učenje procesa promatranja opisivanja, upoređivanja, klasifikacije, prikupljanja i zapisivanja podataka, analize i tumačenja podataka, predviđanja i uopćavanja, i u skladu s tim, razvoj relevantnih sposobnosti i sticanje odgovarajućih vještina, vrijednosti, stavova i ponašanja.

Obrada nastavnih tema nije strogo obavezujuća, po redosljedu i sadržaju, datim u programu. Nastavnik ima slobodu i odgovornost da raspoređuje nastavne sadržaje i obrađuje ih u širinu i dubinu, u okviru datog broja sati u razredu, vodeći računa o potencijalima i interesima svojih učenika, utvrđenim standardima obrazovnih postignuća u fizici i ostvarivanju principa inkluzivnosti u nastavi fizike.

U nastavi fizike poželjna je kombinacija raznovrsnih metoda i oblika rada. Za realizaciju predviđenih ciljeva i očekivanih rezultata u pojedinim dijelovima programa, veoma su pogodne problemski usmjerena i istraživačka nastava i rad u grupama/ timovima, te uključivanje učenika u izradu projekata (eksperimentalnih iz fizike, koji integriraju više predmeta). Također, pored tradicionalnih medija neophodno je koristiti moderne medije, vodeći računa o njihovim didaktičkim potencijalima i funkciji. Stoga je upotreba kompjutera u nastavi fizike nezaobilazna (simulacije i animacije fizikalnih sadržaja, obrada rezultata mjerenja i njihovo grafičko predstavljanje, kreiranje modela, korištenje interneta i dr.). Rješavanje zadataka je izuzetno važna komponenta učenja fizike. Dominantno mjesto trebaju zauzeti zadaci-pitanja, jednostavni računski, grafički i eksperimentalni zadaci. Poželjno je i uključivanje problemskih zadataka, primjerenih učenicima.

Ocjenjivanje

Napredovanje učenika treba kontinuirano provjeravati i ocjenjivati, vodeći računa o individualnim mogućnostima, sposobnostima i sklonostima. Za učenje fizike od bitnog značaja su sva tri područja učenja. Njihov sklad zavisi o prirodi izučavanog gradiva, ali se kao relevantan omjer može smatrati:

Znanje sadržaja fizike	60%
Procesi, sposobnosti i vještine	30%
Afektivno učenje	10%

Ocjenjivanje treba biti zasnovano na različitim metodama, procedurama i instrumentima. Najbolji način za procjenjivanje da li učenik može izvršiti neku aktivnost je posmatrati ga i ocjenjivati dok on izvodi zadanu aktivnost. Pored tradicionalnog pristupa ocjenjivanju potrebno je pratiti i ocjenjivati: izvođenje demonstracionih oglada, laboratorijski rad učenika, kreativnu razradu nekog zadatka (esej), rad na projektu, izvedbe (referat, tehnički proizvod), učenički doprinos za vrijeme grupnog rada, specifične komunikativne i radne vještine, uključujući i kolegijalno (međusobno) ocjenjivanje i samoocjenjivanje i dr.

Resursi za realizaciju

Za realizaciju ovog programa fizike neophodno je da škola osigura specijaliziranu učionicu za fiziku, laboratorij (može zajednički za prirodne nauke) i spremište za učila. Za izvođenje eksperimenata škola osigurava potreban pribor odnosno uređaje za eksperimente (za eksperimente koje izvode učenici potrebno je najmanje šest kompleta), kao i obrazovne materijale i literaturu za potrebe redovne i izborne nastave fizike, slobodnih aktivnosti i učešće škole u raznim projektima.

1.6. BIOLOGIJA

BIOLOGIJA

Programski sadržaji biologije za sedmi razred posvećeni su izučavanju životinjskog svijeta. Svrha ovog programa je sticanje novih znanja o morfološkoj, anatomskoj, funkcionalnoj raznolikosti životinja. Znanja iz navedenih oblasti povezana su sa sistematikom životinjskog svijeta, biološkom disciplinom koja je u najvećoj mjeri zastupljena u ovom programu. Dat je također osvrt na ponašanje životinja odnosno sticanje znanja iz oblasti etologije. Istaknut je privredni značaj i važnost pojedinih skupina ili vrsta životinja kao i nužnost njihove zaštite i očuvanja. Zatim, obuhvaćeni su mnogi uzročnici zaraznih bolesti kojima su izloženi ljudi i životinje kao i način zaštite.

Područja učenja	CILJEVI I ZADACI Učiti:	OČEKIVANI REZULTATI / OBRAZOVNI ISHODI Učenik:
Cilj nastave biologije	Cilj nastave biologije je da učenicima osigura sticanje osnovnih znanja o živom svijetu, u skladu s dostignućima suvremene biološke nauke i prakse čiji su sadržaji neophodni za razumijevanje bioloških pojava, procesa i zakonitosti o prirodi, te da doprinese kod učenika razvijanju pravilnog pogleda (svjetonazora) o živom svijetu. Također, učenike će senzibilirati u pogledu pravilnog odnosa prema prirodi, a posebno prema prirodnom nasljeđu Bosne i Hercegovine.	
Znanje biologije Procesi	Posmatra, istražuje, prati i bilježi biološke pojave i procese kod živih organizama. Mikroskopirati; Modelirati; Ovladava metodama i tehnikama laboratorijskog rada u nastavi; Izvodi eksperimente radi otkrivanja informacija;	Razumije i koristi rezultate svog istraživanja za savladavanje nastavne građe i razvija kritičko mišljenje; Shvata i uočava da sva živa bića predstavljaju visoko organizirane prirodne sisteme (organizme, jedinke) građene od ćelija/stanica; Interpretira model i poredi ga sa prirodnom realnošću;

<p style="text-align: center;">Sadržaji</p>	<p>Razumije sistem klasifikacije životinjskog svijeta utemeljenog na osnovu srodničkih odnosa.</p> <p>Stiče osnovna znanja o ponašanju životinja;</p> <p>Stiče znanja koja doprinose održavanju i unapređenju zdravlja čovjeka i životinja;</p> <p>Komunicira i iznosi svoje stavove, kritički razmišlja.</p> <p>Stiče osnovna znanja o živom svijetu, u skladu s dostignućima savremene biološke nauke i prakse; uči sadržaje koji sa odnose na predmet proučavanja biologije i njihovu primjenu, povezanost biologije sa drugim naukama i razvojem tehnike; građu životinjske ćelije/stanice, diobu ćelije, razlika između biljne i životinjske ćelije; građu i funkciju životinjskog organizma</p> <p>Sistematski pregled životinjskog svijeta temeljen na filogenetičkim odnosima;</p> <p>Ponašanje životinja; korištenje životinja u ishrani čovjeka; privredni značaj i zaštita;</p> <p>Primjena znanja biologije</p> <p>Podsticati interes učenika za proučavanje prirode i dalje obrazovanje u biologiji;</p> <p>Razvija naviku korištenja raznovrsnih izvora informacija:</p>	<p>Koristi odgovarajući laboratorijski pribor, radi u grupama, parovima i pojedinačno stičući nova znanja, vještine i navike;</p> <p>Identificira i razumije različitosti i sličnosti životinjskih vrsta, klasificira stečena znanja, proširuje ih i praktično primijenjuje;</p> <p>Učenici izvode disekcije nekih organizama: priprema, izvođenje, evaluacija;</p> <p>Posmatra živi svijet u prirodnom okruženju, bilježi rezultate, također koriste i druge izvore znanja;</p> <p>Razumije i koristi osnovne elemente naučnih metoda u biologiji;</p> <p>Učenici u parovima, a zatim u velikoj grupi razgovaraju o temi „Zdravživot“</p> <p>Svojim aktivnostima, u granicama mogućnosti, doprinosi očuvanju životne sredine koja je pogodna za neometan život organizama, ali i samog čovjeka kao dijela prirode.</p> <p>Radi u grupama, prikuplja materijale, pravi potfolije sa porukama protiv narušavanja ravnoteže u prirodi,</p> <p>Prihvata pogled na svijet utemeljen na dostignućima bioloških nauka i usvaja univerzalne odgojne vrijednosti.</p> <p>Zna opisati čime se bavi biologija i njenu primjenu;</p> <p>Razumije ulogu i značaj biologije za razvoj nauke i tehnologije uopće, njene koristi za svakodnevni život, kao i to da se biološka slika svijeta mijenja tokom vremena;</p>
--	--	--

<p>Vrijednosti , stavovi, navike</p>	<p>Razvija navike u pogledu urednosti, preciznosti, tačnosti, sistematičnosti, međusobnog uvažavanja, rada u grupama/timu, samostalnog rada, evaluacije tuđih dostignuća i samoevaluacije;</p>	<p>Razumije klasifikaciju životinjskih organizma prema stepenu složenosti građe tijela i drugih karakteristika;</p> <p>Opisuje, objašnjava i analizira ponašanje životinja u sklopu obrade pojedinih sistematskih kategorija;</p> <p>Uočava povezanost biologije sa hemijom/kemijom i fizikom kao i ostalim prirodnim i društvenim naukama;</p> <p>Usvoja naučni pogled na svijet;</p> <p>Stiče neophodno saznanje o koristi izučavanja biologije;</p> <p>Izgrađuje sposobnost kritičkog razmišljanja i rješavanja problema;</p> <p>Cijeni stavove i shvatanje drugih (sposobnost tolerancije);</p> <p>Preuzima dio odgovornosti tokom zajedničkog rada, procesa učenja u grupi (timu), ali i samostalnog rada.</p>
---	--	---

Tematske cjeline/teme	Ciljevi i zadaci Očekivani rezultati/obrazovni ishodi Znanje biologije: proces i sadržaj		Vrijednosti , stavovi, ponašanje	Aktivnosti učenika	Aktivnosti nastavnika
	Učiti	Učenik			
Uvod	Učenike upoznati sa ciljevima nastave biologije u narednoj školskoj godini, tj. općenito s biološkim disciplinama iz okvira kojih će sticati nova znanja (morfologija, fiziologija, sistematika, etologija životinja). Upute za korištenje udžbenika i upoznavanje sa biološkim kabinetom (oprema).	Zna da je biologija fundamentalna prirodna nauka/znanost o životu koja uključuje niz disciplina.	Razvija naučne misli i stavove na osnovi fundamentalnih i primjenjenih bioloških znanja; Zanimanje i radoznalost za znanje o prirodi;	Vode diskusiju sa nastavnikom o izučavanju životinjskog svijeta; Posmatraju laboratorijski pribor koji mora biti čist (sterilan) prije prve upotrebe, hemikalije, mjerne instrumente, preparate...	Motivira učenike i razvija njihov interes za izučavanje biologije; Nastavni proces usaglašava s psihofizičkim razvojem i mogućnostima učenika, Podešava namještaj i prostor u razredu potrebama nastavnih aktivnosti;
Grada i funkcija životinjskog organizma Životinjska ćelija/ stanica,	Učiti o građi životinjskih organizama, prema nivoima tjelesne organizacije; ćelija/ stanica, tkivo, organ, sistem organa, organizam;	Zna građu životinjskih organizama prema nivoima tjelesne organizacije od nivoa ćelije/stanice do organizma. Usvaja pojmove: tkivo, organ, sistem/sustav organa, organizam;	Shvata pojavu bioraznolikosti kao nužne pojave u prirodi za opstanak živog svijeta i njegovog razvoja kroz vrijeme; Shvataju jedinstvo živog svijeta kroz ćelijsku građu;	Često rade u parovima i grupama za kooperativno učenje;	Priprema laboratorijsku vježbu: Mikroskopiranje životinjske ćelije i tkiva (trajni i svježi preparati)

<p>Građa i funkcija životinjskih tkiva, organa i sistema organa</p>	<p>Steći će znanja o građi životinjske ćelije/stanice, kao osnovne jedinice životinjskog organizma; organele ćelije: ćelijska opna, citoplazma, jedro, centrozom, mitohondrije, ribosomi.</p> <p>Razlika između biljne i životinjske ćelije/stanice; Diobe životinjske ćelije: mitoza i mejoza-informativno. Haploidan i diploidan broj hromosoma;</p> <p>Životinjska tkiva: epitelno, potporno, mišićno, nervno;</p> <p>Sistemi organa: kožni sistem organa, potporni sistem i kretanje životinja, probavni sistem/ sustav i prehrana, sistem organa za disanje i cirkulaciju tjelesnih tečnosti, sistem organa za izlučivanje, nervni/ živčani sistem i</p>	<p>Usvaja detaljnija znanja o životinjskoj ćeliji; znaju funkciju pojedinih organela.</p> <p>Također, zna razliku u građi između biljne i životinjske ćelije;</p> <p>Zna navesti da se mitoza odvija kroz nekoliko faza i može objasniti bitne pojave u svakoj od njih.</p> <p>Zna da polne ćelije nastaju putem mejoze i razlikuje pojmove haploidan i diploidan broj hromosoma.</p> <p>Stiče znanje o građi i funkcijama životinjskih tkiva, organa i sistema organa od najjednostavnijih do tj. najodvedenijih (komparativno morfološko – fiziološki pristup);</p>	<p>Razvoj svijesti o značaju mikroskopa;</p> <p>Ovladava metodama i tehnikama laboratorijskog rada;</p>	<p>Grafički predstavljaju pojedine faze diobe životinjskih ćelija.</p> <p>U dogovoru sa nastavnikom pripremaju različita nastavna očigledna sredstva;</p> <p>Iskazuju svoje sposobnosti posmatranja i uočavanja spoljašnje i unutrašnje građe životinja koja se temelji na filogenetičkim odnosima;</p>	<p>Samostalno i sa učenicima priprema nastavna očigledna sredstva (prirodni materijal, mokre preparate, crteže).</p> <p>Često koristi dodatne izvore podataka i podstiče učenike da prilože i svoje radove (modeli, crteži, poster i dr.);</p> <p>Izlaže radove učenika i zajednički ih ocjenjuju;</p> <p>Uključuje učenike u grupni rad; Omogućava učenicima da uče zajedno, da se druže, razmjenjuju mišljenja i saraduju; donose zaključke</p>
---	---	---	---	---	---

<p>Sistematika životinja i ponašanje životinja</p>	<p>osjetila, razmnožavanje. Komparativno morfološko - fiziološki pristup.</p> <p>Klasifikacija životinjskog carstva od praživotinja preko niza grupa ahordata: spužve, dupljari, pljosnate gliste/ pljosnati crvi, valjkaste gliste/ obli crvi, člankovite gliste/prstenasti crvi, zglavkari, insekti, mekušci i bodljokošci/ bodljari</p>	<p>Iskazuju svoje sposobnosti posmatranja i uočavanja vanjske i opće unutrašnje građe životinja koja se temelji na filogenatičkim odnosima te značaju sistematike za druge biološke discipline;</p> <p>Zna koje zarazne bolesti mogu biti izazvane protozoama – način zaštite i liječenja; Zna osnovne teorije o nastanku višćelijskih organizama.</p> <p>Stiče vještine posmatranja i analiziranja slika u udžbeniku i drugim izvorima znanja. Zna navesti glavne morfološke karakteristike svake sistematske grupe na višem nivou;</p>	<p>Razvoj navike istraživanja</p> <p>Svijest o higijenskim navikama</p>	<p>Crtaju unutrašnje organe predstavnika pojedinih grupa životinja i modeliraju ih; Donose u školu materijal koji su pronašli na internetu i drugim izvorima znanja;</p> <p>Rade u timu; Pomažu učenicima sa posebnim potrebama;</p> <p>Učestvuju u pravljenju zbirke beskičmenjaka (insekata, kućica puževa i školjaka i dr.)</p> <p>Upoznaju neke načine primjene fundamentalnih bioloških znanja u praksi (uzgoj školjaka).</p>	<p>Prilagođava nastavne sadržaje učenicima sa posebnim potrebama;</p> <p>Posvećuje pažnju odnosu elemenata učenja i odgoja u sadržajima nastave biologije;</p> <p>Predočava učenicima kriterije za ocjenjivanje i o njima raspravlja prije ispitivanja, uvažava prijedloge učenika u postupku osmišljavanja kriterija;</p>
---	--	--	---	---	--

	<p>Hordati/svitkovci: osnovne karakteristike – prisustvo unutrašnjeg osovinskog skeleta , podjela i značaj; bezlubnjaci/ kopljače; kičmenjaci/ kralješnjaci: opće morfološko-anatomske karakteristike; kolouste/kružnouse: glavne odlike i značaj</p> <p>Ribe: opće osobine, građa i razmnožavanje, rasprostranjenost, glavne grupe. Značaj u ishrani. Etologija riba.</p> <p>Vodozemci: prijelaz na život u zračnu životnu sredinu (kopno). Građa tijela, razmnožavanje i razviće. Glavne grupe i značaj.</p>	<p>Zna najbitniju i najznačajniju karakteristiku hordata – prisustvo unutrašnjeg osovinskog skeleta.</p> <p>U okviru pojedinih sistematskih grupa životinja upoznaje njihovo ponašanje kao i značaj za prirodu, a posebno za čovjeka;</p> <p>Upoznaje se sa pojavom endemizma i znat će navesti niz endemičnih svojti (podvrsta i vrsta) u fauni BiH ;</p> <p>Zna zašto je krivotok vodozemaca napredniji u odnosu na riblji, pojam postepene preobrazbe (metamorfoze).</p>	<p>Doprinosi kod učenika razvijanju pravilnog pogleda (svjetonazora) o svijetu u skladu s dostignućima suvremene biološke prakse.</p>	<p>Posjećuju neki izložbeni prostor sa prepariranim ili živim životinjama (muzejsku zbirku, zoološki vrt i dr.).</p> <p>Upoznaju neke načine primjene fundamentalnih bioloških znanja u praksi (uzgoj riba).</p> <p>Posmatraju i analiziraju slike i sheme u udžbeniku i prikupljaju materijale iz drugih izvora;</p>	<p>Priprema grupni odlazak učenika u Muzej ili Zoološki vrt.</p> <p>Priprema laboratorijsku vježbu (disekcija ribe) i određivanje riba pomoću ključa.</p>
--	--	---	---	---	---

	<p>Gmizavci/ Gmazovi: Prilagođenost zračnoj sredini. Opće osobine građe i razmnožavanja. Sistematske grupe. Izumrli gmizavci;</p> <p>Ptice: opće odlike građe i razmnožavanja, rasprostranjenost; najvažnije grupe ptica. Seoba ptica. Polni dimorfizam i briga o potomstvu.</p> <p>Sisari/sisavci: Opće odlike i raznovrsnost sisara. Važnije grupe sisara. Porijeklo i značaj (stočarstvo, lovna divljač). Polni/spolni dimorfizam i briga/ skrb o potomstvu;</p> <p>Kratak pregled filogenetičkog razvoja životinjskog svijeta,</p>	<p>Zna da su gmizavci evolucijski prvi pravi kopneni kičmenjaci;</p> <p>Zna zašto su upravo ptice za razliku od svih drugih životinja najbolji letači; Zna zašto je intenzivan metabolizam ptica; - perje kao zaštita i stalna temperatura tijela.</p> <p>Zna glavna obilježja ove veoma raznolike skupine po kojima se razlikuju od svih drugih životinja, a to su dlaka i prehrana mladunčadi mlijekom; stalna temperatura tijela.</p>	<p>Razvijanje potrebe zaštite od otrovnih životinja i u pogledu prenošenja bolesti sa životinja na čovjeka.</p> <p>Načini zaštite ptica i očuvanje njihovog staništa;</p> <p>Razvoj svijesti o ugroženosti i zaštiti sisara;</p> <p>Razvijanje pravilnog odnosa prema životinjama općenito, posebno prema domaćim i kućnim ljubimcima.</p>	<p>Istražuju ptice svog zavičaja i bilježe podatke o istraživanju.</p> <p>Sakupljaju razne tekstove i fotografije i prave zbirke i panoe prema sistematskoj podjeli sisara;</p>	<p>Priprema i izvodi laboratorijsku vježbu: disekcija žabe;</p> <p>Pregleda materijal koji donose učenici iz prirode, također i štampani materijal te raspravlja sa učenicima o važnosti i značaju određene sistematske grupe;</p> <p>Pomaže učenicima pri određivanju vrsta uz pomoć odgovarajućih ključeva i drugih izvora.</p> <p>Potiče učenike da se uključe u rad neke ornitološke organizacije.</p> <p>Raspravlja s učenicima na koje načine možemo zaštititi ugrožene sisare;</p>
--	--	--	--	---	---

<p>Značaj životinja za čovjeka</p>	<p>Značaj životinja za čovjeka. Jestive životinje vodene i vazdušne sredine. Korištenje u ishrani u vanrednim uvjetima</p>	<p>Produbljuje znanje o sistematici životinja na osnovu pregleda filogenetskog razvoja životinjskog svijeta;</p> <p>Pozna određeni broj vrsta divljih životinja koje mogu koristiti u ishrani, posebno u vanrednim uvjetima života (elementarne nepogode i rat).</p>	<p>Razvoj svijesti o značaju biologije za razumijevanje svijeta u kojem čovjek živi na osnovu znanstvenih spoznaja.</p>	<p>Istražuju koje su divlje životinje jestive i na koji način se mogu pripremati i konzervirati.</p>	<p>Značaj ponovnog naseljavanja istrijebljenih životinja u staništa odakle su nestali;</p> <p>Često koristi dodatne izvore podataka i potiče učenike da prilože svoje podatke.</p> <p>Izvodi učenike u prirodu na sigurne prostore.</p> <p>Redovno provjerava znanje učenika i ostala postignuća, te ih ocjenjuje.</p>
---	--	--	---	--	--

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Predmet nauke biologije je živi svijet koji općenito kod učenika od najranijeg stepena obrazovanja izaziva veliki interes. Ovu činjenicu treba imati stalno na umu tokom realizacije nastavnih sadržaja iz predmeta biologija i shvatiti je kao veliku prednost i olakšicu u radu s učenicima. Da bi se na ovim temeljima dalje razvijao i obogaćivao interes učenika za prirodu nastavnik u svom radu treba u velikoj mjeri uložiti potreban napor u obrazovno-odgojnom djelovanju i uticaju na učenike. Obrazovno-odgojna postignuća nastavnika iz različitih bioloških disciplina s obzirom na problem istraživanja (citologije, morfologije, sistematike, fiziologije, etologije, genetike, evolucije, ekologije), jednako i s obzirom na predmet istraživanja (botanike, zoologije, antropologije, mikologije, mikrobiologije) omogućit će učenicima da se u osnovnoj školi razvije pozitivan stav prema biološkoj znanosti. Iskustva stečena u nastavi biologije bit će dobra osnova da učenici shvate potrebu, značaj i efekte nastave biologije za svakodnevni život kao i osnovu za dalje obrazovanje.

Da bi se ostvarili navedeni ciljevi nastave biologije tokom osnovnog obrazovanja kod učenika treba razvijati sposobnosti:

- posmatranja (u prvom redu prirodnih objekata – živih organizama ili njihovih preparata),
- sakupljanja, klasificiranja i tumačenje podataka,
- uočavanja promjena u vremenu i prostoru,
- predstavljanja građe i funkcija živih organizama putem crteža, shema, grafikona i modela,
- sabiranja, prepariranja i izrade zbirki dijelova ili cijelih organizama u ograničenom broju,
- praktičnog uticaja na prirodu u skladu s potrebom zaštite i unapređenja prirode, također praktične primjene znanja u pogledu zaštite zdravlja putem dobrih higijenskih navika i pravilne ishrane.

Nastavnik mora u procesu nastave koristiti sve raspoložive oblike rada, nastavne metode i nastavna sredstva, a to će biti uvjetovano nastavnim sadržajem, psiho-fizičkim razvojnim stupnjem učenika i materijalnim mogućnostima škole. U pogledu načina primanja bioloških informacija učenici imaju vrlo visoke zahtjeve. Korištenje elektronskih nastavnih sredstava predstavlja osnovni zahtjev, što podrazumijeva da nastavnik zna i umije sabrati i emitirati zanimljive emisije iz prirode putem TV ekrana i multimedijskog projektora povezanog s kompjuterom.

Problemska i interaktivna nastava treba biti dominirajuća, jer su učenici u poziciji da budu pobuđeni na ulaganje vlastitog napora u saznavanju i donošenju zaključaka. Ovako stečeno znanje učenika je trajnije i višedimenzionalno. Učeniku pruža mogućnost da samostalno stiče i proširuje znanje u vannastavno vrijeme i priprema ga cjeloživotno učenje.

Izvođenje oglada, bilo demonstrativno ili tokom rada u grupama, treba biti obavezno uključeno u realizaciji odgovarajućih sadržaja.

Rad na terenu (u šumi, parku, livadi/travnjaku, uz obalu tekućice, bare i mora ovisno od lokacije i mogućnosti škole) treba izvesti da bi se savladalo gradivo iz sistematike, etologije i ekologije.

Korištenje mikroskopa i savladavanje tehnike mikroskopiranja treba realizirati tokom obrade gradiva vezanog za citologiju, sistematiku i to u granicama materijalnih mogućnosti škole i uzrasta učenika.

Učenicima treba redovito davati domaće zadatke vodeći računa da budu primjereni raspoloživom vremenu kojeg mogu odvojiti za predmet biologija u kompleksu ostalih zastupljenih predmeta u nastavnom planu. Zadaci mogu biti: kratki eseji, izrada postera, izrada nastavnih sredstava, sakupljanje svježeg biljnog i životinjskog materijala kao i njegovog prepariranja, posmatranje ponašanja životinja, izvođenje oglada, sakupljanje i bilježenje podataka u toku oglada i njegovog ishoda, gajenje biljaka i životinja, posmatranje TV obrazovnih emisija i informacija stečenih preko interneta.

Frontalni oblik rada treba što češće zamjenjivati radom u grupama, u parovima i individualiziranim radom. Promjena forme doprinosi zanimljivosti nastave, ali i razvijanju sposobnosti učenika da kolektivno rade i preuzimaju dio odgovornosti za postignute rezultate rada.

Napredovanje učenika

Nastavnik je dužan kontinuirano pratiti rad učenika da bi mogao steći uvid u njihovo napredovanje u pogledu sticanja znanja, vještina i navika. To se postiže putem kontinuirane provjere. Provjeru prati ocjenjivanje - aktivnost nastavnika od izuzetne važnosti. S obzirom da treba maksimalno težiti da ova aktivnost bude objektivna i da broj ocjena bude velik, treba primjenjivati usmeni, pismeni i praktični oblik provjere napredovanja učenika. Ocjena mora biti javna, a u proces ocjenjivanja treba uključiti i učenike. Ukoliko nastavnik stekne naviku da učeniku obrazloži ocjenu koju mu je dao on će postupno sticati uvid u kriterije ocjenjivanja te će s vremenom i sam moći vrlo objektivno ocjenjivati sebe i svoje kolege.

Rerursi za realiraciju programa

Za nastavu biologije neophodna je specijalizirana učionica (kabinet) koja neće biti okrenuta sjevernoj strani. Ovaj laboratorij treba pratiti manja prostorija u kojoj će nastavnik pripremati nastavu. Školski namještaj (klupe i stolice) trebaju biti prilagođene za premiještanje tj. za organiziranje različitih oblika rada. Također, ova učionica treba biti opremljena modelima, suhim i mokrim preparatima, mikroskopima, mikroskopskim preparatima, priborom za disekciju, zidnim slikama, ali isto tako svim audiovizuelnim pomagalicama i sredstvima. Na više mjesta trebaju biti instalirani mokri čvorovi i izvodi električne struje. Internet konekcija također mora biti prisutna.

Također, jedan dio prostora mora biti odvojen za organizaciju živog kutka, a na bar jednom zidu treba postaviti podlogu pogodnu za postavljanje postera, izložaka koje priprema nastavnik i učenici. Ukoliko škola ima širi zeleni pojas u svom okruženju nastavnik može zajedno s učenicima organizirati i održavati školski vrt. Rad u vrtu će polučiti dobre odgojne i obrazovne vrijednosti, ponekad i skromne ekonomske učinke. U nedostatku uvjeta za osnivanje vrta donekle adekvatna zamjena može biti cvijetnjak ili dio dvorišnog prostora uz školsku zgradu.

1.7. GEOGRAFIJA

ODGOJNO - OBRAZOVNI ZADACI I CILJEVI PROGRAMSKIH SADRŽAJA GEOGRAFIJE			
PODRUČJA UČENJA- TEMATSKE CJELINE	CILJEVI I ZADACI	PRETHODNA ZNAJANJA	OČEKIVANI REZULTATI
<p style="text-align: center;">Evropa - Prirodne i društvene karakteristike-osobnosti</p>	Učiti – znanje	<p>Kontinenti, gdje se nalazi Evropa, reljef, klima, stanovništvo i naselja na Zemlji. Služiti se geografskom kartom, koristiti kartografske znakove; Nabrojati vrste kraških oblika, flore i faunističke karakteristike, morske i riječne slivove, otoke i poluotoke, moreuze, vrste mora; Šta je struktura stanovništva, gustina naseljenosti, dinamika stanovništva; Šta su naselja i koje su vrste naselja, od čega zavisi karakter naselja na Zemlji;</p>	<p>Znati na geografskoj karti pokazati granice Evrope, geomorfološke cjeline (mlađe i starije planine – geomorfološke različitosti), rijeke i jezera; Utjecaj klimatskih faktora na floru i faunu Evrope, znati analizirati klimatske dijagrame, klimatske karte. Znati pokazati na geografskoj karti, evropska mora, poluotoke, otoke, zaljeve, moreuze, znati objasniti razuđenost obala. Analizirati značaj rijeka za snabdijevanje stanovništva vodom, za saobraćaj, za proizvodnju energije. Znati pokazati i objasniti morske slivove, najveće rijeke u njima; Znati strukturu stanovništva, (raznolikost etničkog i jezičkog sastava stanovništva), gustinu naseljenosti, dinamiku stanovništva (analizirati demografske karte) migraciona kretanja u prošlosti i danas, njihove posljedice, demografska stagnacija; Znati objasniti uslove privrednog razvoja, prirodna bogatstva, industrijalizacija, uslovi za razvoj</p>
	<p>Značenje i uzajamna povezanost prirodnih i društvenih pojava i procesa u svjetlu savremenih zbivanja u svijetu;</p> <p>Regije svijeta – njihova međusobna povezanost, prirodnogeografske i društvenogeografske odlike, međusobni utjecaj i međusobna zavisnost;</p> <p>Služiti se literaturom i samostalno dolaziti do potrebnih informacija;</p> <p>Posmatrati okolinu u kojoj žive, radi prikupljanja informacija o pojavama u prirodi i društvu i njihovoj analizi;</p> <p>Klasificirati prirodne i društvene pojave i uočavati međusobnu zavisnost i utjecaj jednih na druge;</p> <p>Prepoznavanje geografskih objekata na geografskim kartama, znati koristiti se, kartografskim znacima;</p>		

	<p>Određivati udaljenosti u prirodi uz pomoć brojčane razmjere(mjerila) i razmjernika;</p> <p>Činjenice – pojmovi, koji se odnose na izučavanje regionalne geografije Evrope i svijeta</p> <p>Evropa, regije Evrope, njihove prirodne i društvene karakteristike, faktori-činioci, koji su utjecali na formiranje Evrope i njenih regija, ovakve kakve su danas</p> <p>Zemlje koje su nastale na prostoru Evrope, a posebnu reprezentativne zemlje</p> <p>Uvođenje učenika u metode naučnog istraživanja (neposredno posmatranje, crtanje, skiciranje, rad na uzorcima, pisanje izvještaja o istraživanju;</p>		<p>poljoprivrede, znati analizirati ekonomsku kartu Evrope i koristiti se njom.</p> <p>Privredni tokovi i najveći privredni centri Evrope;</p> <p>Znati značaj EU i zašto sve zemlje Evrope nastoje postati njene članice;</p>
	Sposobnosti		
	<p>Samostalng pronaleženja informacijama o zakonomjernosti i međuzavisnosti odvijanja prirodnih i društvenih pojava i procesa;</p> <p>Povezivanje poznatog (već naučenog) gradiva</p>	<p>Gdje se nalazi Sredozemlje, pokazati na geografskoj karti, šta su otoci, poluotoci, koja mora nazivamo sredozemnim, obala i njena razudenost, a iz historije znaju o kulturama i civilizacijama, koje su nastale na ovom</p>	<p>Znati objasniti(na geografskoj karti) geografski položaj, saobraćajni, privredne i turistički značaj;</p> <p>Znati pokazati pripadajuća mora, poluotoke i otoke Sredozemlja.</p> <p>Znati pokazati geomorfološke cjeline</p>

<p>Sredozemlje – Mediteran</p>	<p>sa novim i nepoznatim;</p> <p>Planeta zemlja, prirodnogeografske i društvenogeografske karakteristike- osobnosti njenih kontinenata i regija.</p> <p>Razvijanje i njegovanje geografskog načina razmišljanja;</p> <p>Razvijanje sposobnosti izvođenja samostalnih ili zajedničkih zaključaka na osnovu prezentiranih i samostalno, prikupljenih informacija;</p> <p>Razvijanje kritičkog mišljenja, razvijanje sposobnosti samostalnog planiranja, izdvajanja bitnog od nebitnog individualnim radom</p>	<p>prostoru, klimi koja je zastupljena uz obale Sredozemnog mora, pravac pružanja planina, raspored padavina u toku godine;</p> <p>Karakteristike biljnog i životinjskog svijeta;</p>	<p>(reljefne različitosti), razlikovati i objasniti kraške oblike i strukturu zemljišta Sredozemlja;</p> <p>Karakteristike klime, hidrografske karakteristike;</p> <p>Stanovništvo i naselja Sredozemlja, privredna razvijenost i uslovi za razvoj privrede;</p> <p>Značaj Sredozemlja na historijska zbivanja u prošlosti i njegov utjecaj na današnji privredni razvoj i kulturu;</p> <p>Prirodna bogatstva i mogućnosti njihovog iskorištavanja.</p>
<p>Evropsko Sredozemlje</p>	<p>Razvijanje kritičkog mišljenja, naučnog razmišljanja i izlaganja;</p> <p>Razvijanje socio-emocionalnih sposobnosti učenika</p>	<p>Prostiranje i položaj Evropskog Sredozemlja, zašto je Evropsko, njegov značaj u geografskom i historijskom smislu, što je korelacija između nastavnih predmeta geografije i historije;</p> <p>Geomorfološke, klimatske i hidrografske karakteristike;</p> <p>Narodi koji su se nastanali na ovom prostoru, stari gradovi – centri kulturnog, industrijskog i historijskog značaja.</p>	<p>Karakteristike najznačajnijih zemalja sredozemlja i njihov utjecaj na politička i privredna zbivanja, kako u regionu, tako i na Evropskom kontinentu.</p> <p>Stanovništvo i naselja tih zemalja, najznačajniji gradovi;</p> <p>Zašto je ovo specifičan prostor u historijskom, prirodnogeografskom i društvenogeografskom smislu</p>

Azijsko Sredozemlje	Vrijednosti, stavovi navike	Prostorni obuhvat, geografski položaj Azijskog Sredozemlja, njegov značaj; Geomorfološke, klimatske i hidrografske karakteristike; Demografske karakteristike, prirodna bogatstva.	Značaj nafte, uzroke političke nestabilnosti, uzroke niskog stepena privrednog razvoja, Značaj geografskog položaja u geostrateškom i vojnom smislu, prostor sukoba interesa velikih sila; Tri reljefne cjeline i njihove karakteristike; Velike pustinje i uzroci njihovog nastanka; Značaj morskih tjesnaca (Bosfora. i Dardanela)
	Razvijanje pozitivnih stavova prema okruženju, tolerancije i vlastitog značaja u sredini u kojoj žive i rade;		
Afričko Sredozemlje	Osposobljavanje za grupni rad, samostalan rad, evaluaciju i samoevaluaciju;	Položaj Afričkog Sredozemlja na karti, njegov značaj; Pustinje i oaze; Geomorfološke, klimatske i hidrografske karakteristike; Demografske karakteristike, prirodna bogatstva.	Značaj Nila za razvoj kulture i civilizacije, prostor sukoba velikih sila, Sucki kanal – njegov saobraćajni, ali i geostrateški značaj, Prostor najvećih pustinja na Zemlji; Stočari nomadi – «pustinjski narod» Karakteristike reljefa i klime ovog područja
	Razvijanje navike za istraživanje i upoznavanje geografskog prostora u kojem žive ili se nalaze;		
	Razvijanje navike očuvanja geografske sredine, radi boljeg kvaliteta živbota sada i u budućnosti;		
Zapadna Evropa	Navika preuzimanja odgovornosti za izvršavanje dobijenih zadataka, u grupi ili samostalno;	Položaj Zapadne Evrope, razuđenost obala, geografski položaj, saobraćajni značaj, države koje su nastale na ovom prostoru prije više od X vijekova, toplotni pojas u kojem se prostire, razuđenost obale, klima i rijeke; Narodi koji nastanjuju ovaj prostor, gustina naseljenosti, dinamika stanovništva, gradski centri;	Znati na geografskoj karti objasniti položaj Zapadne Evrope, prostorni obuhvat, geomorfološke, hidrografske i klimatske karakteristike; Demografske i privredne karakteristike (visok životni standard i industrijski najrazvijenije zemlje, velika prirodna bogatstva); Sjedište NATO-a i EU -Brisel Osnovne geografske podatke o zemljama Zapadne Evrope,
	Razvijanje svijesti o značaju učenja geografije i vaspitanja u duhu geoeoloških principa, postupaka i metoda djelovanja.		

<p>Sjeverna Evropa</p>	<p>Razvijanje moralnih – etičkih vrijednosti i stavova;</p>	<p>Prostiranje Sjeverne Evrope,veliki Skandinavski poluotok,mora na koja izlazi Sjeverna Evropa,fjordovi i fjeldovi,klima Sjeverne Evrope; Narodi koji žive na ovom prostoru</p>	<p>Znati na geografskoj karti objasniti položaj Sjeverne Evrope,prostorni obuhvat,geomorfološke, hidrografske i klimatske karakteristike; Demografske i privredne karakteristike(najviši životni standard);Narode koji nastanjuju ovaj prostor;Finska zemlja jezera;</p>
<p>Srednja Evropa</p>		<p>Položaj srednje Evrope,razuđenost i karakter obala Srednje Evrope ,države koje su nastale na ovom prostoru prije više od X vijekova, toplotni pojas u kojem se prostire, razuđenost obale, klima i rijeke; Narodi koji nastanjuju ovaj prostor,gustina naseljenosti, dinamika stanovništva, gradski centri;</p>	<p>Znati na geografskoj karti objasniti položaj Srednje Evrope, prostorni obuhvat, geomorfološke, hidrografske i klimatske karakteristike; Demografske i privredne karakteristike (visok životni standard i veoma razvijena industrija, golema prirodna bogatstva); Alpske zemlje,uloga,geografski i historijski značaj;Osnovne geografske podatke o zemljama Sr. Evrope, specifičnosti pojedinih zemalja;</p>
<p>Istočna Evropa</p>		<p>Položaj Istočne Evrope,razuđenost i karakter obala Istočne Evrope, velike ravnice, Evrope, geografski položaj, države koje su nastale na ovom prostoru prije više od X vijekova, toplotni pojas u kojem se prostire, klima i rijeke; Narodi koji nastanjuju ovaj prostor, gustina naseljenosti, dinamika stanovništva,gradski centri;</p>	<p>Znati na geografskoj karti objasniti položaj Istočne Evrope,prostorni obuhvat,geomorfološke, hidrografske i klimatske karakteristike; Demografske i privredne karakteristike(golema prirodna bogatstva); Osnovne geografske podatke o zemljama Istočne Evrope,</p>

<p>Ruska Federacija (Istočnoevropska nizija i Sjeverna Azija)</p>		<p>Položaj Ruske Federacije, razuđenost i karakter obala Istočne Evrope i Sjeverne Azije, velike ravnice,, geografski položaj, država koja zauzima najveće prostranstvo na svijetu, toplotni pojas u kojem se prostire, razuđenost obale, klima i rijeke; Narodi koji nastanjuju ovaj prostor, gustina naseljenosti, dinamika stanovništva, gradski centri;</p>	<p>Znati na geografskoj karti objasniti položaj Ruske Federacije (Istočnoevropske ravnice i Sjeverne Azije), prostorni obuhvat, geomorfološke, hidrografske i klimatske karakteristike; Demografske i privredne karakteristike (golema prirodna bogatstva); Osnovni geografske podatke o Ruskoj Federaciji, značaj Ruske Federacije;</p>
--	--	---	--

TEME	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJA	AKTIVNOSTI UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
1. EVROPA :Geografski položaj, granice i veličina.	Učenici na geografskim kartama trebaju znati odrediti položaj Evrope i njene granice prema ostalim kontinentima.	Sposobnost prepoznavanja na,geografskim-zemljopisnim kartama, granice, geografskog položaja, obala i mora Evrope;	Izgrađivanje pozitivnog stava o kontinentu na kojem učenici žive, njegovim narodima i zemljama koje su nastale na tom prostoru;	Samostalna izrada slijepe karte Evrope;	Priprema didaktičkog materijala, geografskih karata, globusa, tekstova;
2.Prirodnogeografske odlike Evrope	Prepoznaju prirodnogeografska obilježja (reljef, klimu vode, biljni i životinjski svijet)	Sposobnost pronalaženja na geograf. Kartama reljefnih cjelina i oblika, rijeka i jezera; Sposobnost „čitanja“ klimatoloških,geoloških i geomorfoloških karata Evrope.	Razvijanje poštovanja prema drugim narodima, njihovim kulturama, a koji žive na prostoru cijele Evrope;	Unošenje u slijepu kartu najznačajnijih planina i ravnica (reljefnih cjelina), rijeka i jezera;	Pomaganje učenicima u izradi slijepih karata i unošenju geografskih podataka u njih;
3.Društvenogeografske odlike Evrope;	Znaju o stanovništvu (strukturi, dinamici, naseljima, saobraćaju i privrednim djelatnostima stanovništva)	Osposobiti učenike da na demografskim kartama mogu odrediti područja veće i manje gustine naseljenosti,područja velike koncentracije stanovništva i područja sa intenzivnijom dinamikom i migracijama stanovništva.		Izrada spolno – starosne piramide i obilježavanje područja sa većom gustoćom naseljenosti; (Rad u parovima i grupama);	Pomaganje učenicima pri izradistarosno-spolne piramide;
4. SREDOZEMLJE – MEDITERAN (definicija prostora, Evropsko, Azijsko i Afričko Sredozemlje);	Definirati Mediteran i odrediti njegove prirodne odlike, a naročito povoljnost klime život. Prepoznati izuzetno povoljan geografski položaj regije	Sposobnost prepoznavanja na geografskim kartama prostora Mediterana i njegovu podjelu na Evropsko, Afričko i Azijsko Sredozemlje	Razvijanje svijesti o bogatom kulturno – historijskom naslijeđu Mediterana Skrenuti pozornost na mnoge spomenike	Pronaći na karti sva mora Sredozemlja, te veće otoke ili skupine otoka, kao i četiri velika poluotoka (Iberijski - Pirinejski, Apeninski,	Nastavnici trebaju ukazati na primjeru nafte i plina kao najvažnijim energetskim izvorima, da je energija faktor koji mjenja

<p>5. Evropsko Sredozemlje</p> <p>6. Španija i Italija</p>	<p>Prepoznati da je Mediteran ishodište, žarište i rasadište posebno zapadne civilizacije, te da ova regija od antike povezuje tri kontinenta Identificirati kulture i civilizacije koje su ovdje ponikle</p> <p>Uočiti značaj regije kroz različite historijske epohe (Feničanska-država, Stara Grčka, Rimsko-carstvo – samo informativno, Suecki kanal)</p> <p>Saobraćajni značaj Mediterana kroz historiju i danas</p> <p>Markirati regiju kao najznačajnije turističko odredište Evrope i jednu od najznačajnijih turističkih destinacija u svijetu</p> <p>Prepoznati mlade vjenačne planine Mediterana (Pireineji, Alpi, Apenini, Dinaridi, Helenidi, Tauridi i Atlas, kao i vulkane južne Evrope, te klimatske sličnosti, sličnosti vegetacije i tla, ali i razlike klime i vegetacije uskog primorskog pojasa i unutrašnjih dijelova koji su pod utjecajem kontinenta</p>	<p>Odrediti i pokazati na karti mlada nabrana gorja</p> <p>Osposobiti učenike za analizu klimograma (padavine i temperature) Spoznati i istaknuti klimatske razlike (naročito u količini padavina) između zapadnog i istočnog Mediterana</p> <p>Sposobnost pronalazjenja država koje su najveće turističke destinacije Mediterana, te izvući zaključak (uzrok) zašto neke mediteranske zemlje nisu dovoljno turistički razvijene</p> <p>Prepoznati egipatske piramide kao jedno od sedam svjetskih čuda starog svijeta koje je očuvano – značaj egipatske kulture i civilizacije.</p> <p>Prisjetiti se kraške erozije</p>	<p>koji su tokom duge historije porušeni ili oštećeni, čime je okrnjena izvorna kulturna baština, te istaći potrebu za restauriranjem, obnovom i čuvanjem tih spomenika</p> <p>Razvijati osjećaj za čuvanja svih a posebno prirodnih ljepota regije, te poticati ekološku svijest (istaći opasnosti od pojave požara u ljetnjim periodu - vrućine i suše)</p> <p>Izgraditi pravilan stav prema historijskoj težnji svih naroda Mediterana za samostalnošću</p> <p>Razvijati svijest o prirodnoj raznolikosti Mediterana, bogatstvu kraških i</p>	<p>Balkanski i Maloazijski)</p> <p>Pokazati na karti mjesta sa velikom gustom naseljenosti, kao i ona rijetko naseljena</p> <p>Komparirati starosnu piramidu Italije i Egipta ili nekih drugih zemalja</p> <p>Pronaći na karti najveće i najstarije gradove</p> <p>Na karti pronaći i obilježiti sve veće rijeke (površinske i podzemne) Mediterana. Posebno označiti područja bez vodenih otokova</p> <p>Izrada slijepa karte – reljefa, većih rijeka, jezera, država, većih gradova i saobraćajnica;</p>	<p>suvremeni svijet i da su zemlje bogate naftom (S. Arabija, Kuvajt, Libija, Emirati) napravile veliki civilizacijski skok u razvoju ;</p> <p>Pored pomaganja učenicima u svim aktivnostima koje su osmišljene da se obrade u razredu, nastavnici će unaprijed pripremiti pitanja;</p> <p>Uz zadatke upoređivanja, analogije, sintetiziranja i sistematiziranja na satima ponavljanja nastavnici trebaju često koristiti zadatke bazirane na upotrebi karte i ponavljanja u obliku zamišljenog putovanja, jer su to zadaci koje najbolje pogoduju mentalnoj sferi učenika mlađeg</p>
--	--	---	--	--	---

<p>7. Balkanski poluotok – Jugoistočna Evropa prirodne i društvene odlike;</p> <p>8. Republika Hrvatska</p> <p>9. Republika Srbija</p> <p>10. Republika Crna Gora;</p> <p>11. Albanija, Grčka, Bugarska, Rumunija</p> <p>12. Azijsko Sredozemlje: Mala Azija, Bliski Istok Srednji Istok, nemirni prostor</p>	<p>Prepoznati Italiju i Španiju, kao ekonomski najrazvijenije zemlje Evropskog Sredozemlja, zemlje sa visokim standardom i izuzetno važnim saobraćajnim i turističkim značajem</p> <p>Uočiti različitosti u razvijenosti pojedinih dijelova Evropskog Sredozemlja, navesti uzroke.</p> <p>Uočiti prirodne odlike zemalja Pirinejskog i Apeninskog poluotoka, suprotnosti unutar Italije (između sjevera i juga)</p> <p>Prepoznati prirodne i društvene odlike Balkana, te identificirati sličnosti i razlike između pojedinih balkanskih zemalja</p> <p>Pojasniti specifičnu poziciju (geografski položaj) Balkana, kao mjesta susreta različitih civilizacija, te mjesta migracija i izraženih emigracijskih procesa</p> <p>Definirati i objasniti pojam jugoistočne Evrope, ekonomsku, kulturnu i političku međuovisnost zemalja ovog prostora, osobito u</p>	<p>(obrađivano u VI razredu), koja je jedan od osnovnih reljefnih procesa – degradacije zemljišta u Mediterana</p> <p>Sposobnost prepoznavanja i pronalaženja turističko-geografske sadržaja koji se odnose na regiji Mediterana</p> <p>Razviti sposobnost prepoznavanja značaja tla za proizvodnju hrane i očuvanju prirodne vegetacije koja je zbog dugog boravka čovjeka na ovim prostorima dobrim dijelom uništena - degradirana</p> <p>Razvijati navike štednje i čuvanja prirodnih resursa (geoekologija)</p>	<p>drugih reljefnih oblika, koji su od velike važnosti za život stanovništva ove regije;</p> <p>Razvijati interes kod učenika za klimu i klimatske karakteristike Mediterana</p> <p>Upoznati elemente ekološke ugroženosti Sredozemnog mora, te razvijati navike u pogledu potrebe njegovog očuvanja</p> <p>Izgraditi pravilan stav o značaju vode na kopnu za život ljudi i razvijati ekološku svijest o čuvanju voda, kojima je ovo područje siromašno</p> <p>Razvijati svijest o važnosti razvoja poljoprivrede u svim zemljama ove regije, kao pros peritetne djelatnosti</p>	<p>Označiti bojama turistički najrazvijenije, manje razvijene i zemlje koje su u početnoj fazi tog razvoja;</p> <p>U kartu ucrtati područja veće gustine naseljenosti, područja izrazite poljoprivredne aktivnosti, te područja sa najznačajnijim prirodnim resursima u Mediteranu</p> <p>Nacrtati sliepku kartu te odrediti granice i različitim bojama označiti države Balkana</p> <p>Za domaću zadaću, učenici se trebaju pripremiti za razgovore, diskusije, prezentiranje najinteresantnijih geografskih područja ili oblasti, (N pr. patuljaste</p>	<p>uzrasta, omogućavajući im da se stave u poziciju neposrednih učesnika, dozvoljavajući slobodu i slikovito izražavanje, te stvaranje neusiljene atmosfere u razredu.</p> <p>(N. pr. učenici putuju od Španije, kružno, do Maroka – Koje će veće gradove vidjeti na tom putu, koji su glavni gradovi gržava i što smo naučili o tim gradovima, preko kojih mora se ploviti, koju bi odjeću nosili sa sobom itd.)</p> <p>Na kraju svake nastavne teme, nastavnik treba uraditi zadatke za pismenu provjeru znanja.</p> <p>Zadaci mogu biti tipa tačno – netačno, ili mješoviti zadaci, zadaci</p>
---	---	---	---	---	---

<p>13. Turska i zemlje Bliskog i Srednjeg Istoka;</p> <p>14. Afričko Sredozemlje;</p> <p>15. Egipat i zemlje Afričkog sredozemlja</p>	<p>procesima tranzicije i pridruživanja</p> <p>Upoznati se sa prirodno – geografskim i društveno geografskim odlikama azijskog Sredozemlja – mjestima (prapočetka ljudske civilizacije) gdje su pronađeni neki od najstarijih ostataka ljudskog roda i najstarijih gradova svijeta</p> <p>Prepoznati zemlje azijskog sredozemlja (najveća ležišta nafte i zemnog plina; politički veoma nemiran prostor, itd.) Kao predstavnike ovog prostora, pored ostalih posebnu (pažnju posvetiti) prepoznati Tursku, Iran i Saudijsku Arabiju</p> <p>Prepoznati na primjereu Sjeverne Afrike da su kroz historiju mora često spajala različite narode i civilizacije, a prirodne osobine kopna razdvajale narode i zemlje na kojima su živjeli.</p> <p>Znati da Hamiti i Semiti čine 90% stanovništva Sjeverne Afrike, da</p>	<p>Razviti sposobnost uvažavanja svih promjena u ekonomiji usmjerenih na poboljšanje privrednog razvoja, a istovremeno upozoriti na probleme uzrokovane zastarjelošću tehnologija u tranzicijskim zemljama</p>	<p>Stjecanje navika korištenja različitih izvora znanja</p> <p>Stvarati naviku kod učenika da koriste kartu i atlas u svakodnevnom životu</p> <p>Razvijati pozitivan odnos prema radu, suradničkom učenju sa nastavnikom ili ostalim učenicima u razredu</p> <p>Sticati navike korištenja dodatnih nastavnih sredstava i pomagala u nastavnom procesu (tabele, grafikoni, dijagrami, tematske karte, itd.)</p>	<p>zemlje Evrope (najviše u južnoj Evropi); najljepši gradovi Mediterana; najstariji ili sveti gradovi Mediterana (centri vjerskog turizma); piramide Gize; antički Rim ili Atina; turizam u pojedinim zemljama; vulkani južne Evrope, itd.</p>	<p>objektivnog tipa, testovi...</p>
--	---	--	--	---	-------------------------------------

	<p>je ovo područje arapske kulture, jezika, pisma, tradicije i civilizacije, te islamske vjeroispovjesti; da je rijetko naseljeno s izuzetkom obale i doline Nila (Egipat kao dar Nila)</p> <p>Istači geografski položaj Egipta na mjestu susretanja dva kontinenta i dva mora, što mu daje izuzetno geopolitičko značenje. Egipat, kao zemlja duge historije i tradicije. Nafta i rude kao prirodna bogatstva. Turističke destinacije.</p>				
16. Zapadna Evropa	<p>Učenici trebaju steći znanja, na temelju kojih će moći imati jasanu predstavu o tome koji prostor i države obuhvataju Zapadnu Evropu</p> <p>Istaći da je geografski i saobraćajni položaj Zapadne Evrope izuzetno povoljan (izlaz na najprometnije Evropsko more), da ima povoljne klimatske uvjete, plodno zemljište, velike zalihe ruda, dobro i prihvatljivo društveno uređenje, ljudske reurse i stručne kadrove, što sve zajedno uvjetuje da su na ovom prostoru smještene najrazvijenije zemlje svijeta.</p>	<p>Razviti sposobnost uočavanja najvažnijih činjenica u određenom tekstu, kao i sposobnost komentiranja – analiziranja;</p> <p>Primjenjujući već stečena znanja o razvijenim malim Evropskim državama, razvijati sposobnost upoređivanja – komparacije sa drugim manje razvijenim zemljama na temelju poznatih podataka;</p>	<p>Razvijati pravilan stav prema posebnostima pojedinih naroda i želju za saznanjima o ostalim kulturama Evrope</p> <p>Razviti pravilan stav o doprinosu svjetske nauke i kulture ukupnom razvoju čovječanstva</p>	<p>Na slijepoj karti Zapadne Evrope ucrtati glavne gradove i najveće Evropske luke</p> <p>Izraditi slijepu kartu – reljefa, većih rijeka i bojama označiti države kroz koje protiču;</p>	<p>Na osnovu poznate nastavne materije, nastavnik produktivnim, aktivnim i stvaralačkim djelovanjem treba kod učenika ne samo mobilizirati svo znanje kojim učenici raspolažu o regije Zapadne Evrope, nego i angažirati intelektualno stvaralačke snage učenika. Tako će se povećati, motiviranost učenika za rad;</p>

<p>17. Francuska, Velika Britanija, zemlje Beneluksa</p>	<p>Uočiti veliku raznolikost reljefa, vrlo gustu riječnu mrežu, najgušće naseljene Evropske zemlje, najveće Evropske gradove (konurbacije), niske stope prirodnog prirasta, te razvijene tercijarne djelatnosti</p> <p>Upoznati učenike sa historijskim i suvremenim značajem UK u Evropi i svijetu, te značaju industrije kroz historiju i danas</p> <p>Naučiti ih da prepoznaju regije i glavna metropolitanska područja u UK, te značaj Londona</p> <p>Upoznati učenike sa prirodnim regijama Francuske, te sa političkom i privrednom situacijom u Francuskoj</p> <p>Proučiti kakva je uloga Francuske u Evropi i svijetu, u prošlosti i danas u okvirima EU</p> <p>Prepoznati male zemlje (manje od BiH), velike gustine naseljenosti, siromašne resursima, a koje su ipak visoko razvijene agroindustrijske zemlje (zemlje Beneluksa)</p>	<p>Na primjerima zemalja Zapadne Evrope, razvijati kod učenika interes i želju za čuvanjem i unapređenjem životne sredine</p> <p>Osposobiti učenike da metodom razgovora mogu istaći sve pozitivne i negativne posljedice izuzetno niske stope prirodnog priraštaja (staro stanovništvo, potreba za radnom snagom, ekonomske migracije)</p>	<p>Razviti pravilan stav o načinu života i rada u zemljama EU</p> <p>Razviti kod učenika uvjerenje da su osnovni faktori privrednog i kulturnog razvoja stručni rad i veliko zalaganje</p>	<p>Na osnovu izvora do kojih su učenici došli proučavajući Zapadnu Evropu, treba izvesti zaključke o tome šta je uvjetovalo da London i Pariz, najveći Evropski gradovi, postanu svjetske metropole</p> <p>Kroz raspravu, potaći učenike da prepoznaju englesku kulturu, a naročito jezik i njegovu poziciju i utjecaj u Evropi i svijetu</p>	<p>Frontalnim i individualnim oblikom rada nastavnik treba pokazati na koji način je industrija promijenila suvremeni svijet (markirati UK, kao zemlju iz koje je krenula industrija – industrijska revolucija)</p> <p>Pružiti pomoć učenicima pri ucrtavanju različitih sadržaja u slijepe karte</p>
---	---	---	--	---	---

<p>18. SJEVERNA EVROPA</p> <p>19. Norveška, Švedska, Finska, Danska</p> <p>20. Pribaltičke zemlje</p>	<p>Upoznati se sa sjevernom Evropom, njenim prirodnim regijama – Skandinavski poluotok, Jiland, Island, kao i ekonomskom i političkom situacijom</p> <p>uočiti na geografsko</p> <p>Navesti,uočiti na geografskoj karti i objasniti prirodne resurse na kojima pojedine SjevernoEvropske(skandinavske) zemlje zasnivaju svoj privrednu razvijenost,visok žvorni standard svog stanovništva .</p> <p>Upoznati učenike da je neravnomjerna gustina naseljenosti sjeverne Evrope, kao i pozicija gradova uvjetovana specifičnom klimom i geografskim položajem</p>	<p>Razviti sposobnost snalaženja na karti Sjeverne Evrope</p> <p>Razviti sposobnost spoznaje odnosa prirodne sredine(bogatstava) i standarda stanovništva</p>	<p>Razviti pozitivan stav o zemljama koje imaju osiguran najviši nivo zaštite i socijalne sigurnosti u svijetu, a koje su prve na UN ljestvici razvijenosti</p>	<p>Za zadaću učenici trebaju pripremiti materijal o Gradu Djeda Mraza, o danskom Legolandu i o Finskoj kao zemlji šuma i jezera</p>	<p>Pomagati učenicima pri izradi i analizi starosne piramide za sjevernu Evropu (n. pr. Švedsku) i neke zemlje gdje se stanovništvo ekstremno povećava (demografska eksplozija)</p>
<p>21. SREDNJA EVROPA</p> <p>22. Njemačka, Švicarska, Austrija</p>	<p>Znati na geografskim kartama odrediti položaj Srednje Evrope i granice dodira sa svim ostalim Evropskim regijama</p> <p>Da učenici prepoznaju prirodno – geografska obilježja regiona, kao i da steknu saznanja o stanovništvu, koje pripada svim jezičkim grupama u Evropi (germanska, romanska, slavenska, ugro-altajska)</p>	<p>Razviti sposobnost vrednovanja i uporedbe Njemačke sa ostalim zemljama Evrope</p> <p>Razviti sposobnost snalaženja na geografskoj karti (pokazati na karti sve zemlje ove regije, kao i sve reljefne cjeline Srednje Evrope)</p>	<p>Razviti pravilan stav prema društvenim i ekonomskim promjenama u zemljama istoka Srednje Evrope</p> <p>Kod učenika razvijati interes za</p>	<p>Na plakatu nacrtati visoko vegetacijske pojase u Alpima i na crtežu pokazati - objasniti kako nastaje fen:</p> <p>Nacrtati na slijepoj karti najveće rijeke Srednje</p>	<p>Pružiti pomoć učenicima pri izradi plakata i zadacima traženja zajedničkih elemenata karakterističnih za zemlje Srednje, Zapadne i Istočne Evrope</p> <p>Učenicima dati</p>

<p>23. Poljska, Slovenija, Češka, Slovačka, Mađarska</p>	<p>Da prepoznaju visoki stepen urbanizacije, nizak prirodni priraštaj, (navesti uzroke) najrazvijeniju industriju, značajne prirodne resurse, saobraćajni značaj, veliki značaj tercijarnih djelatnosti, te izrazitu turističku orijentaciju nekih od zemalja Srednje Evrope</p> <p>Znati pokazati na karti sve zemlje ove regije, kao i sve reljefne cjeline Srednje Evrope Shvatiti razlike prirodno geografskih i društveno geografskih karakteristika između Alpskih zemalja i zemalja istoka Srednje Evrope</p> <p>Znati vrijednovati i cijeniti značaj Njemačke i alpskih zemalja u Evropi danas</p>	<p>Sposobnost shvatanja razlike u prirodno geografskom i društveno geografskom pogledu između Alpskih zemalja i zemalja istoka Srednje Evrope Razviti sposobnost snalaženja na geografskoj karti; Razviti sposobnost vrednovanja i usporedbe Njemačke (privredna razvijenost) sa ostalim zemljama Evrope Kod učenika razvijati interes za humanitarni rad, solidarnost i pomoć slabije razvijenim zemljama Srednje Evrope</p>	<p>humanitarni rad, solidarnost i pomoć slabije razvijenim zemljama;</p> <p>Razvijati kod učenika smisao za samostalni rad, za korištenje pismenog teksta i grafičkih prikaza, te aktivan odnos prema radu i smisao za tačnost i urednost Kod učenika formirati pravilan stav o aktivnosti Poljske, Češke, Slovačke i Mađarske da kroz sveobuhvatne društvene i ekonomske reforme prihvate Evropske standarde i uključe se u EU</p>	<p>Evrope, te slivove kojima pripadaju</p> <p>Tražiti od učenika da samostalno, koristeći udbenik, nađu analogiju ili zajedničke elemente karakteristične za zemlje Srednje, Zapadne i Istočne Evrope</p>	<p>dopunska pitanja koja će im pažnju usmjeriti na određene objekte, pojave i karakteristike predjela na zamišljenom putovanju od izvora do ušća Dunava</p> <p>Navikavati učenike na samoobrazovanje i logičko zaključivanje, istraživačko učenje i na primjerima nejednake razvijenosti zemalja Srednje Evrope naučiti ih da uoče društvene proturiječnosti suvremenog svijeta i njihove uzroke;</p>
<p>22. ISTOČNA EVROPA 23. Ukrajina, Bjelorusija, Moldavija;</p>	<p>Objasniti i znati geografski položaj, reljef, klimu, vode i veličinu Istočne Evrope</p> <p>Značaj utjecaja ledničke erozije na formiranje reljefa ovog prostora, u kome planinski reljef</p>	<p>Razvijati kod učenika sposobnost zaključivanja i stvaranja vlastitog mišljenja,</p>	<p>Razvijati praktičan i pozitivan stav o potrebi provođenja</p>	<p>Na slijepoj karti Rusije obilježiti najveće metropolitansko područje – Moskvu, te inicirati učenike da pokušaju ocijeniti važnost geografskog</p>	<p>Pripremiti pored geografske karte i globusa, grafofolije i izvode iz dnevne štampe Pomoći učenicima da ucrtaju Trans-sibirsku</p>

<p>24. Ruska Federacija (Sjeverna Azija)</p>	<p>zahvata samo malu rubnu površinu . .Upoznati učenike sa nacionalnom šarolikošću prostora bivšeg SSSR-a i napetostima koje postoje među pojedinim narodima. Objasniti nužnost društvenih promjena</p> <p>Učenici trebaju shvatiti poziciju i politički značaj Ruske Federacije, njene velike prirodne i regionalno - geografske raznolikosti. Uočiti i shvatiti prostorni značaj Rusije, njene ogromne prirodne resurse, posebno velike rezerve nafte i plina, te ovisnost Evrope o njima</p> <p>Značaj prostornog obuhvata - veličine Ruske Federacije (11 satnih zona)</p>	<p>te potaknuti povezivanje svakodnevnih vijesti iz medija sa gradivom iz udbenika</p> <p>Razvijati sposobnost uočavanja, usporedbe - komparacije, te povezivanja i primjene ranije stečenih znanja</p>	<p>širokih društvenih i ekonomskih promjena u zemljama Zapadnog Balkana i prihvatanju Zapadnih standarda</p> <p>Razvijati pozitivan stav o snošljivosti - toleranciji između različitih nacionalnih zajednica</p>	<p>položaja Moskve;</p> <p>U slijepu kartu ucrtati neka od najvažnijih prirodnih bogatstava Rusije</p> <p>Na primjeru Ruske Federacije koja obuhvata sve klimatsko vegetacijske zone pojasniti ove zone</p> <p>U okviru ponavljanja, zadatak učenika je pokušati osmisliti raspravu na temu o glavnim problemima zemalja u tranziciji</p>	<p>željeznicu i objasne njen značaj za naseljavanje i privredno iskorištavanje azijskog dijela Rusije..... Pripremiti materijal o Černobilu, podvlačeći razmjere ekološke katastrofe, a s druge strane istaći Belovešku prašumu – nedirnutu prirodu Bjelorusije – sa jedinstvenim primjercima Evropskog bizona; Jasno je da se nastavnicima ostavlja sloboda i drugačijeg pristupa i osmišljavanja obrade nastavnih sadržaja.</p>
--	--	---	---	---	---

DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE

Nastavni program geografije se zasniva na savremenim dostignućima geografije, kao nauke, prilagođene suvremenim potrebama i mogućnostima kako učenika tako i nastavnika. Ovaj program je prilagođen suvremenim i tradicionalnim metodama nastave u osnovnoj školi, gdje će grupni rad, individualizacija nastavnog procesa biti osnova za obradu ovako zamišljenih nastavnih sadržaja, a u skladu sa principima okvirnog nastavnog programa nastave geografije u osnovnoj školi.

Predmet geografija se počinje izučavati u VI razredu devetogodišnjeg obrazovanja, ali se direktno naslanja na sadržaje prirode i društva u 1. i 2. trijadi, kao i predmeta društvo u V razredu čiji je u suštini sastavni dio.

Nastavne teme predmeta Društvo (V razred), su direktni uvod u geografske i historijske sadržaje koji će se obrađivati u VI, VII, VIII i IX razredu, tj. na kraju 2. trijade i tokom čitave 3. trijade osnovnog obrazovanja.

Ovaj nastavni program je izvršio preraspodjelu nastavnog gradiva, izvršio racionalizaciju i sveo nastavne sadržaje na prihvatljivu mjeru, promijenivši pristup redoslijedu obrade nastavnog gradiva, ne zanemarujući osnovne didaktičko-metodske principe.

Ovaj program osigurava korelaciju između srodnih nastavnih područja(predmeta), izbjegavajući obradu nastavnih sadržaja, koji se obrađuju u okviru drugih nastavnih predmeta, da bi se izbjegla ponavljanja(dupliranja), kao i radi sticanja percepcije cjelovitosti prirode i društva koji ih okružuju.

Korelacija geografije s prirodnim grupama nauka(predmeta) a i s ostalim nastavnim predmetima je vrlo bitna, radi stvaranja cjelovite slike geografije svijeta uvažavajući naučnu, odnosno stručnu tematiku, naučnu terminologiju i specifičnost učenika i nastavnoga procesa.

Obim znanja, predviđen ovim NP, je u skladu sa potrebama i mogućnostima(sposobnostima)djece, a koncipiran je tako da nastavniku, pa i učeniku omogućava slobodu izbora sadržaja, koji će se temeljitije obraditi, odnosno kojima će se šire baviti, (kroz timski rad, rad u parovima, samostalan rad, samostalno pronalaženje činjenica – informacija, koji tretiraju određeni problem).

- Terenska i nastava van učionice treba biti logistički i stručno dobro pripremljena, (u korelaciji s drugim nastavnim predmetima – historija, biologija, bosanski, hrvatski, srpski jezik...). Jedan od zadataka nastavnog programa geografije jest i razvijanje smisla za timski rad kako bi učenici usvojili određene vrijednosti i usvojili pozitivne stavove o potrebi saradnje među ljudima i poštovanja tuđega rada. Njegovanje ljubavi prema zavičaju i domovini stalni je zadatak nastave geografije, a ogleda se u vrijednostima kao što su:
- znatiželja i oduševljenje prirodom i prirodnim pojavama,
- želja za očuvanjem i zaštitom prirodne i kulturne baštine,
- ekološka svijest i zaštita biljnog i životinjskog svijeta,
- osjećaj za lijepo, ljubav prema zavičaju
- Izborne su teme predložene kao projekti i istraživanja.

Ocjenjivanje:

Napredovanje učenika treba provjeravati i ocjenjivati u kontinuitetu, vodeći računa o individualnim mogućnostima i sposobnostima učenika. Za učenje geografije (kao i za druge nastavne predmete) bitna su sva tri područja učenja. Njihova zakonomjernost i usklađenost zavise od niza faktora, koji su često i objektivne i subjektivne prirode, o čemu se mora voditi računa.

Teoretska znanja su bitna, kao što su bitna znanja iz oblasti kartografije, a element aktivnog učenja je također vrlo važan prilikom ocjenjivanja i provjeravanja.

Usmeno i pismeno provjeravanje znanja trebaju biti ravnomjerno raspoređeni i da imaju cilj provjeru postignuća učenika, kao i provjere uspješnosti primjenjenih nastavnih metoda i sredstava koja su korištena prilikom obrade nastavnog gradiva geografije-zemljopisa.

U skladu sa naprijed navedenim, prilikom provjeravanja i ocjenjivanja treba se koristiti različitim metodama, sredstvima, procedurama i instrumentima, a sve u skladu s uvjetima rada škole i mogućnostima učenika.

Pored tradicionalnog ocjenjivanja, treba koristiti i druge metode i sredstva, kako bi ocjenjivanje bilo što objektivnije i na zadovoljstvo i učenika i nastavnika - učesnika u nastavnom procesu. Primjenjivati u svakom, mogućem slučaju, zajedničko ocjenjivanje i samoocjenjivanje, da bi kod učenika razvili sposobnost kritičkog odnosa prema vlastitom i tuđem rade, kao i objektivnog odnosa prema sebi i okolini u kojoj živi.

Resursi za realizaciju ovog programa:

Za realizaciju programa nastave geografije nadležne institucije su obavezne osigurati kabinete za geografiju, opremljene svim vrstama geografskih karata, grafoskopom, videotopom, odnosno kompjuterom, telurijem ili nekim suvremenijim sredstvom za objašnjavanje revolucije i rotacije, literaturu, koju će učenici samostalno-individualno analizirati i prezentirati, na satima slobodnih aktivnosti, dodatne nastave i terenske nastave. Posebnu prostoriju kao spremište za nastavna sredstva, koja će biti u svakom trenutku pri ruci i nastavnicima i učenicima.

1.8. HISTORIJA

HISTORIJA

Zašto učiti historiju?

Historija je društvena nauka. Prvi put pojavljuje se u V stoljeću p.n.e. kod grčkog pisca Herodota. Ime joj je od grčke riječi *historija* koja u prijevodu znači učenje ili značenje kroz priču, pripovijedanje. Cilj joj je upoznavanje razvoja ljudskog društva na općem, regionalnom i lokalnom nivou u okvirima spoznaje tokova i razvoja kroz koje je prolazilo čovječanstvo u različitim epohama. Da bi bila što objektivnija, sva zbivanja posmatra u vremenu i prostoru. Zato se može i kazati da cijeli svijet ima svoju historiju.

Izučavanjem historije učenici treba da se upoznaju sa razvojem ljudskog društva u općim, evropskim i bosanskohercegovačkim okvirima kroz sve epohe kojima je prolazilo. Posebno treba voditi računa da učenici steknu pravilnu predstavu o historiji kao nauci i nastavnom predmetu. Takođe treba da sagledaju politički, društveni, ekonomski i obrazovno-kulturni razvoj čovječanstva u svim historijskim periodima i da shvate njihova glavna obilježja. Da bi u tome uspjeli potrebno je da steknu predstavu i o Bosni i Hercegovini kao integralnom dijelu evropske i svjetske zajednice. Proučavanjem historije učenici treba da razviju spoznaju i o okruženju u kome žive, te da shvate razvijanje savremenog društva i njegove historijske uslovljenost. Historija kod učenika treba razviti duh tolerancije i demokratnog prava na različitost mišljenja, kao i težnje da se na osnovu dostupnih činjenica dođe do objektivne prestave o prošlosti. Da bi to postigao potrebno je učenika osposobiti za samostalno korištenje historijskih izvora zasnovanih na naučno-historijskim činjenicama.

Historija kao predmet olakšava učeniku da stekne više znanja u ovladavanju gradiva i iz jezika, književnosti, geografije, likovne i muzičke kulture i drugih nastavnih predmeta koji su zastupljeni u osnovnoj školi. Ta multidisciplinarnost još više obogaćuje učenikovo znanje u prihvatanju historije kao predmeta koji je uvijek cijenjen kao ozbiljna naučna oblast i zahvaljujući kome imamo realnu predstavu o svojoj i prošlosti naših naroda, susjednih zemalja i cijelog čovječanstva. Što se historija više uči to se i više zna, a time ima i manje predrasuda jer je cijeli univerzum povezan brojnim vidljivim i nevidljivim historijskim nitima. Zato je historija kao predmet u svim vremenima i sredinama nezaobilazna i kao nauka i kao predmet u školi.

Područja učenja	CILJEVI I ZADACI Učiti:	OČEKIVANI REZULTATI / OBRAZOVNI ISHODI Učenik:
<p>Znanje historije:</p> <p>Procesi:</p> <p>Sadržaj:</p>	<p>Historijske vještine</p> <p>Tumačenje historijskih događaja</p> <p>Kritičku analizu historijskih izvora</p> <p>Prepoznavanje činjenica i objektivnost</p> <p>Hronološko i tematsko razumijevanje uzroka i posljedica</p> <p>Zauzimati stav uz korištenje dokaza, kritički analizirati dokaze i postavljati analitička pitanja</p> <p>Osnovne činjenice i pojmove koji se odnose na: politički, društveni, ekonomski i obrazovno-kulturni razvoj čovječanstva u svim historijskim periodima, na nacionalnu historiju Bosne i Hercegovine u regionalnom kontekstu sa susjednim zemljama, ličnosti iz opće i nacionalne historije koje su obilježile različit vremenski period, položaj i ulogu žena u društvu kroz različite historijske periode, na historiju sva tri konstitutivna naroda i nacionalne manjine u BiH.</p>	<p>Razlikuje prošlost, sadašnjost i budućnost, tumači podatke predstavljene u vremenskim okvirima</p> <p>Istražuje, analizira, tumači i ocjenjuje različite historijske izvore</p> <p>Razlikuje bitne od nebitnih informacija, razlikuje činjenice i mišljenja, objektivnost i subjektivnost</p> <p>Razumije značajne i manje značajne uzroke, kratkoročne dugoročne, namjerne i nenamjerne posljedice, kao i odnos uzroka i posljedica</p> <p>Identifikuje i objašnjava promjene i kontinuitet unutar i kroz historijske periode</p> <p>Identifikuje, bira i koristi različite historijske izvore da bi dao obrazloženo historijsko tumačenje</p> <p>Zna opisati čime se bavi historija i njen značaj.</p> <p>Poznaje najvažnije historijske činjenice i pojmove, stavlja ih u odgovarajući redosljed, razumije njihovo značenje, identificira uzroke historijskih događaja, mjeri relevantni značaj činjenica, može da interpretira temu u kontekstu šire slike.</p> <p>Na karti pokazuje predhistorijska, antička i srednjovjekovna nalazišta u BiH i važnija nalazišta u susjednim zemljama</p> <p>Usvaja naučni pogled na svijet; spoznaju o okruženju u kome živi, shvata razvijanje savremenog društva i njegove historijske uvjetovanosti</p>

<p>Vrijednosti, stavovi, navike</p>	<p>Razvijati svijest da se svaki događaj može interpretirati na više načina;</p> <p>Kritički odnos prema različitim mišljenjima o jednom te istom pitanju/događaju;</p> <p>Razvijati naviku korištenja raznovrsnih izvora informacija;</p> <p>Znanja i vještine koje omogućavaju stvaranje vlastite slike o historiji</p> <p>Razvija sposobnosti empatije</p>	<p>Stiče neophodne saznanje o koristima učenja historije;</p> <p>Zna cijeniti stavove i shvata druge;</p> <p>Preuzima odgovornost za zajednički proces učenja grupe / tima i samostalan rad;</p> <p>Postaje osjetljiv na kritičko razmišljanje i rješavanje problema;</p> <p>U stanju je da uđe u način razmišljanja ljudi koji su živjeli u prošlosti</p>
--	---	--

TEME	ZNANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI PONAŠANJE	AKTIVNOSTI DJECE	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA
Osnovna obilježja Srednjeg vijeka	Periodizacija, feudalizam, baština i pronija, kako je izgledao feudalni posjed. Društveni život u feudalizmu.	Zna vremenske granice i podjelu Srednjeg vijeka. Osnovna obilježja feudalnog društva-ključne pojmove(feud,feudalizam,feudalizacija,feudalac, kmet,vazal,feudalna hijerarhija,baština,pronija). Razumije i prepoznaje period srednjeg vijeka,može da se snalazi u vremenu,objasni strukturu društva i uoči razlike i sličnosti između robovlasničkog i feudalnog društva.	Razvijanje sposobnosti hronološkog razumjevanja. Sposobnost analize ,ocjene i bilježenja dokaza Razvijanje kritičkog mišljenja kroz analizu različitih historijskih izvora	Analizira različite izvore i iznosi vlastito mišljenje. Mogu da objasni osnovne pojmove vezane za temu. Na osnovu primjera iz svakodnevnog života u može da objasni način života i društvene odnose u srednjem vijeku.	Priprema analizu izvora. Izvora bira u skladu sa ciljevima koje želi postići . Pitanja formuliše jasno i precizno Potiče učenike da iznose svoje promišljanje, poglede,stavove i tumačenje ponuđenog izvora. Procjenjuje pretpostavke i razmišljanja učenika Usmjerava aktivnosti u učionici i razvija kulturu dijaloga , djelotvorno komunicira sa učenicima Pomaže učenicima da razvije sposobnosti orijentacije na karti Pomaže učenicima da razumiju i nauče nove pojmove.
Evropa, Bizant i Arapski svijet u ranom srednjem vijeku	Uzburkana Evropa.Franačka država, Bizant(Vizantija), Arapi i uspon islama , Susret istoka i zapada, Kršćanstvo i islam, kultura srednjeg vijeka	Zna pojam "Velika seoba naroda" i njene posljedice.Tokove historijskog razvitka Franačke, Bizantije i Arapske države.Velike srednjovjekovne civilizacije. Glavne ličnosti koje su obilježile pojavu kršćanstva i islama.Pojam monoteizam. Glavna obilježja srednjovjekovne kulture. Regione srednjovjekovne umjetnosti.	Razvijanje pozitivnog stava prema različitim civilizacijama i njihovim dostignućima. Razvijanje vještina empatije i njegovanje duha vjerske tolerancije, uvažavanje drugih i drugačijih	U parovima ili grupi analiziraju kartu i historijske izvore daju odgovore na postavljena pitanja. Informacije o događajima slažu u slijed.	
Evropsko društvo u razvijenom i kasnom Srednjem vijeku.	Život ljudi u Srednjem vijeku,privreda.Križarski ratovi,sukob carstva i papstva.Hereza .Suprotnosti srednjovjekovnog društva,Srednjovjekovni parlament		.Izgrađivanje pozitivnog odnosa prema umjetnosti i estetici.	Pripremaju igrokaz kojim predstavljaju društvene odnose.	
Bosna u srednjem vijeku	Slaveni (život u pradomovini).Slavenske države u Srednjem vijeku.Politički,privredni i društveni razvoj Bosne u Srednjem vjeku,vjerska slika,kultura i umjetnost.				Ocjenjuje učenike

<p>Osmansko carstvo</p> <p>Bosna u osmanskome periodu do kraja XVIII st.</p>	<p>Nastanak, državno i društveno uređenje. Teritorijalni razvitak.</p> <p>Uspostava i organizacija osmanske vlasti u Bosni. Širenje islama, vjerski mozaik, manjinski narodi. Bosna od 1580-1791 god. Društvo, privreda, kultura i umjetnost.</p>	<p>Razumije posljedice velike seobe naroda I prepoznaje osnovne grupe naroda u Evropi (Germani, Romani, Slaveni i dr.). Snažni su na karti. Razumije i zna objasniti his. značaj pojave kršćanstva i islama. Može objasniti kako su istočna i zapadna civilizacija utjecale jedna na drugu i razumije posljedice tih utjecaja. Razumije važnost razvoja nauke i kulture. Jednostavno uočava različite stilove u umjetnosti. Jasno prepoznaje reprezentativna umjetnička djela nastala u srednjem vijeku.</p> <p>Zna osnovne tokove društvenog, privrednog i političkog razvoja Evrope u razvijenom i kasnom srednjem vijeku. Zna o svakodnevnom životu ljudi. Razvija kreativno i kritičko mišljenje i logičko zaključivanje. Razvija sposobnost empatije (suosjećanje i razumjevanje ljudi iz prošlosti).</p>	<p>Razvijanje vještina korištenja dokaza Učenici su u stanju da opišu vizuelni izvor</p> <p>Razvijanje interesa za proučavanje srednjeg vijeka.</p> <p>Razvijaju svijest o tome da o historijskim događajima postoje različita gledišta</p> <p>Razvijaju „širu sliku“ hronološki kontekst (vremenska crta) i geografski kontekst (mapa) Izgrađivanje svijesti o kontinuitetu državnosti pozitivnog stava o civilizacijskim vrijednostima BiH. Razvijanje interesa za prošlost BiH</p> <p>Razvijanje pozitivnog stava prema drugim kulturama</p>	<p>Učenici se uključuju u atmosferu perioda srednjeg vijeka, procjenjuju pouzdanost izvora, opisuju različite elemente izvora i odgovaraju na pripremljena pitanja, završavaju analizu Učenici analiziraju različite izvore, i odgovaraju na postavljena pitanja</p> <p>Analiziraju različite izvore, opisuju izvore i odgovaraju na postavljena pitanja. Razmjenjuju iskustva i u grupama pripremaju prezentaciju zadate teme</p> <p>Analiziraju izvore, u grupi ili paru razmjenjuju razmišljanja, odgovaraju na pripremljena pitanja. Iznose vlastiti stav</p>	<p>Priprema analizu vizuelnih izvora (dokumentarni ili igrani film) koji obrađuje period srednjeg vijeka</p> <p>Primjenjuje multiperspektivnost u nastavi: priprema analizu izvora koji daju različitu sliku o križarskim ratovima</p> <p>Ocjenjuje učenike</p> <p>Priprema analizu različitih izvora: vizuelnih, pisanih, karte, arheološki artefakti, pjesme... Priprema posjetu historijskom lokalitetu</p> <p>Ocjenjuje učenike</p> <p>Priprema analizu različitih izvora, organizira različite oblike rada u učionici, usmjerava aktivnosti učenika</p> <p>Ocjenjuje učnike</p>
--	---	--	--	---	--

		<p>Može objasniti i razumjeti suprotnosti feudalnog društva. Razvijaju sposobnost komunikacije sa drugima.</p> <p>Učenici znaju slavenske narode i njihove države. Znaju kako je tekao državni, društveni i privredni razvoj Bosne u Srednjem vijeku. Zna vjersku sliku i osnovna obilježja kulture i umjetnosti. Snađi se na karti (prepoznaju i pokazu pradžomovinu Slavena, slavenske države, teritorijalno širenje Bosne). Razumije društvene, privredne i političke tokove i zna ih objasniti. Razumije vjerske prilike, povezuje prošlost sa sadašnjšću. Razumiju značaj kulturnog razvoja Bosne u Srednjem vijeku.</p> <p>Teritorijalno politički razvoj Osmanskog carstva. Državno i društveno uređenje (ključni pojmovi: bejluk, emir, sultan, veliki vezir, timarsko-spahijski sistem, asker, raja, ejalet...).</p>	<p>Uvažavanje različitih civilizacijskih uticaja na razvijanje kulturnog identiteta BiH</p> <p>Upoznavanje sa historijom nacionalnih manjina u BiH (Jevreja</p>	<p>Posmatraju, objašnjavaju izvore, povezuju predhodna znanja, iznose stav</p> <p>Istražuju, prikupljaju informacije, stečena</p>	<p>Priprema analizu izvora: Vizuelnih pisanih</p> <p>Usmjeravaju učenike na istraživanja (np. hrana)</p>
--	--	---	---	---	--

		<p>Mogu prepoznati i na karti pokazati kako se širilo Osmansko carstvo.Mogu objasniti i razumjeti društveni i politički razvoj.Razumiju posljedice osmanskih osvajanja.</p> <p>Učenici znaju kako je uspostavljena osmanska država.Upravno teritorijalnu organizaciju,vjersku strukturu i manjinske narode.Polički razvoj Bosanskog ejaleta u XVII i XVIII st.Razvoj bosanskog društva,privredne tokove,osnovna obilježja kulture i umjetnosti. Objasne i razumiju osnovne oblike historijskog razvoja Bosne od XVI do kraja XVIIIst. Mogu dati vlastita tumačenja određenih događaja na osnovu izvora. Razlikuju bitne od nebitnih činjenica.</p>			
--	--	--	--	--	--

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Kad učenici uče historiju, grade posebno razumjevanje, kompetencije i vještine - uče kako da misle, konkretne historijske vještine (sredstvo rada jednog historičara).

U realizaciji sadržaja uloga nastavnika je da pomogne učenicima da upoznaju i razumiju prošlost i svijet u kome žive. Uz pomoć različitih izvora kod učenika treba da razvijaju konkretne vještine historičara. Suvremenim pristupom u poučavanju, nastavnici treba da organizuju interaktivno učenje, nastavu u kojoj će se učenici aktivno i odgovorno uključiti u procesu učenja. To će se postići tako što će u toku nastave, pored osnovnog teksta iz udžbenika koristiti različite izvore znanja (objavljene izvore, slike, crteže slajdove, dokumentarne filmove sa historijskim sadržajima...) Za uspješno korištenje bilo kojega od navedenih ili nekih drugih vrsta povjesnih izvora rješenje opet treba potražiti u postavljanju dobrih pitanja, a to prije svega znači konstruktivnih i razumljivih pitanja. Uvijek treba ići od onih osnovnih, globalnih pitanja ka onim složenijim koji će i dati odgovore. Nastavnikov zadatak je da uz korištenje različitih izvora oslobodi kreativnost učenika, da traži od učenika da daju sudove i obrazloženja (tumačenja) o historijskim događajima, da razvija kulturu dijaloga što znači da poštuju različita mišljenja, te da razlikuju činjenice od mišljenja. U odabiru izvora također treba obratiti pažnju na ciljeve i definisane ishode koji se žele postići. Izvori pružaju široke mogućnosti proučavanja i sticanja novih znanja. Nastavnik treba da usmjerava aktivnosti u učionici, nudi resurse i fokus nastave pomiče sa predavanja na učenje.

Također u sklopu nastave sa učenicima trebaju da posjete muzeje i historijske lokalitete u sredinama u kojima borave, a po mogućnosti i šire. Ovakav pristup u obradi sadržaja omogućava sticanje znanja za cijeli život koje se može koristiti i prenositi na mnoga druga područja.

Ocjenjivanje

Provjera znanja i ocjenjivanje ne treba da budu odvojene od nastave i učenja historije. Ono treba da prirodno izrasta iz prolaska kroz gradivo, testiranja znanja, razumjevanja i vještina koje učenici stiču. Nastavnim planom i programom definisani su standardi znanja Standardi opisuju šta se od učenika očekuje, razgraničavaju znanje i vještine koje učenici grade kao rezultat nastave u razredu, oni definišu šta svaki učenik treba da zna i da je u stanju raditi. Kriteriji za ocjenjivanje određuju se u skladu sa propisanim standardima. Kriteriji za ocjenjivanje su poredani od najnižeg (nivo reprodukcije), do najvišeg (znanje na nivou sinteze i procjene)

Resursi za realizaciju:

Udžbenici za historiju, radne sveske za učenike, priručnici za nastavnike, dokumenti na CD-u, historijski atlas, dokumentarni filmovi, slajdovi, Internet.

1.9. T E H N I Ć K A K U L T U R A

TEHNIČKA KULTURA

Zašto učiti tehničku kulturu?

Tehnička kultura je primjenjena disciplina u kojoj se učenici upoznaju sa osnovnim granama tehnike i tehnologije. Tehnički uređaji u moderno doba sve više zamjenjuju rad čovjeka. Na taj način je olakšan svakodnevni život čovjeka, tako da on ima više vremena za svoje aktivnosti koje su vezane za odmor, kulturni život i uopšte društveni život. Kako naučna i tehnološka dostignuća predstavljaju neodvojiv dio ukupne aktivnosti čovjeka, nastava tehničkog kulture značajno doprinosi općem obrazovanju i razvijanju modernog pogleda na svijet.

Program tehničke kulture osmišljen je tako da se učenici kroz znanje ovog predmeta upoznaju s bitnim elementima u raznim granama tehnike: mašinske tehnike, elektrotehnike, građevinske tehnike, saobraćaja itd. Također se upoznaju sa osnovnim elementima historijata pojedinih tehničkih dostignuća, bez kojih bi život savremenog čovjeka bio nezamisliv. U okviru praktičnih radova iz ovog predmeta učenici razvijaju svoju radne navike, inventivnost, spretnost, a takođe se navikavaju na timski rad i usvajaju navike koje su vezane za racionalno trošenje materijala i energije, očuvanje životne sredine, elemente tehničke zaštite na radu i sl. Uporedo s tim, kroz aktivnosti u okviru tehničke kulture učenici potpunije mogu da sagledaju i primjenjivost nekih drugih disciplina kao što su: matematika, fizika, hemija, organizacija rada, pri čemu im znanja i vještine sa kojima se susreću u tehničkom odgoju omogućavaju da sve te discipline posmatraju integralno. Naročitu ulogu tehnička kultura ima kada je u pitanju buduća profesionalna orijentacija učenika, kao i sticanje znanja primjenjivih u domaćinstvu i u svakodnevnom životu.

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA		
PODRUČJA UČENJA	CILJEVI	OČEKIVANI REZULTATI - ISHODI UČENJA
ZNANJE	<p>Sticanje znanja:</p> <p>upoznavanje osnovnih osobina materijala: drvo, PVC, žica; njihovih tehničkih karakteristika i načina proizvodnje i prerade</p> <p>upoznavanje s historijatom arhitekture i građevinarstva</p> <p>uvođenje djece u građevinsku tehniku</p> <p>-upoznavanje učenika sa mjerama zaštite na radu u građevinarstvu,</p> <p>razvijanje spretnosti i kreativnosti u oblikovanju i sastavljanju modela i maketa</p> <p>sticanje novih znanja iz oblasti saobraćajno-tehničke kulture</p> <p>sticanje novih znanja iz oblasti tehnike u zaštiti životne sredine i podizanje nivoa svijesti o značaju očuvanja životne okoline i uticaja tehnike u zaštiti životne okoline</p>	<p>Djeca trebaju imati znanje i razumijevanje o:</p> <p>pravilnom čitanju i tumačenju gotove tehničke dokumentacije koja se odnosi na jednostavne modele i makete</p> <p>materijalima koji su namijenjeni njihovom uzrastu: drvo, PVC, žica (pri tome koriste povremeno po potrebi i materijale sa kojima su se susreli u 5. razredu: papir, karton, ljepenka, koža, platno, plastična folija), kao i o alatima i priborima za obradu ovih materijala</p> <p>obradi materijala, prema uputama nastavnik/nastavnica</p> <p>zahtjevima i potrebama koje trebaju ispunjavati građevinski objekti u cilju ispunjavanja njihovih funkcija</p> <p>razvoju graditeljstva na području BiH i u svijetu</p> <p>arhitekturi, građevinarstvu, zanimanjima u građevinskoj tehnici i razvoju građevinske tehnike, stilovima i pravcima u arhitekturi</p> <p>građevinskom tehničkom crtanju, simbolima u građevinarstvu, ulozi i značaju tehničkih crteža – projekata u izgradnji građevinskog objekta (crteži formata A4, sa osnovnim crtežima - nacrt, tlocrt i bokocrt, sa ilustracijom simbola), tehničkom pismu, materijalima i alatima u građevinarstvu</p> <p>graditeljskoj baštini, o historijatu značajnih građevina iz ranijih historijskih perioda u BiH i na Balkanu</p> <p>o saobraćajno - tehničkoj kulturi, javnim putevima, objektima na putu i saobraćajnim znakovima, putničkom saobraćaju</p> <p>o ekološkim aspektima kulture stanovanja vezanim za zaštitu životne i radne sredine, mjerama koje treba preduzeti u cilju osavremenjavanja životnih i radnih uvjeta u građevinskim objektima</p>

<p>SPOSOBNOSTI I VJEŠTINE</p>	<p>Razvijanje tehničkih sposobnosti i vještina:</p> <p>samostalno uočavanje, saopćavanje poznatih i novih termina i procesa u tehnici</p> <p>samostalna i kvalitetna interpretacija tehničkih dostignuća</p> <p>sistematiziranja tehničkih znanja uz korištenje tehničkih termina</p> <p>prikupljanje, selekcija i korištenje informacija</p> <p>upoređivanje</p> <p>vizuelizacija i vizuelno grupiranje</p> <p>procjenjivanje</p> <p>različiti načini tehničkog izražavanja i komuniciranja</p> <p>induktivno i analogno zaključivanje</p> <p>prostorno organiziranje i orijentiranje</p>	<p>obrazlaganje adekvatne primjene raznih alata u samostalnoj izradi originalnih predmeta</p> <p>pokazivanje zainteresovanosti i ljubavi prema tehnici, svjesnost o značaju i potrebi tehnike u životu</p> <p>svjesno prihvatanje i ispravljanje grešaka pri izradi modela i praktičnim radovima, ukazivanje na greške drugih</p> <p>korištenje prethodnih tehničkih iskustava i termina u daljnjem učenju</p> <p>korištenje induktivnim i analognim mišljenjem u rješavanju različitih zadataka i problema</p> <p>improvizacija i prezentacija ideja (individualno i u grupi) i predviđanje rezultata</p> <p>korištenje već formiranih kriterija za procjenu kvaliteta prilikom realizacije tehničkih ideja</p> <p>izražavanje pozitivnog odnosa prema tehnici i želje za praćenjem tehničkih dostignuća</p>
<p>VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE</p>	<p>Razvijanje pozitivnih vrijednosti i stavova:</p> <p>sve snažnije i intenzivnije ispoljavanje estetske osjetljivosti na kvalitet tehničkih dostignuća</p> <p>svjesnost značaja tehnike u životu i potrebi učenja o tehnici kroz čitav život</p> <p>vrlo jasno ispoljavanje razvoja interesa i intenzivne želje za bavljenjem tehnikom koja treba da postane trajna potreba</p> <p>poticanje na samostalnost i samoinicijativu</p> <p>uvažavanje argumentacije u branjenju stavova</p> <p>donošenje sudova na osnovu provjerenih činjenica i izgrađenih kriterija</p>	<p>tražene odgovora pred novim tehničkim zadatkom</p> <p>slobodno izlaganje mišljenja i ideja i poređenje ostvarenog</p> <p>razvijanje samopouzdanja, kao i zalaganje i odgovornost za kvalitet tehničkih realizacija</p> <p>dobronamjerno iskazivanje svog mišljenja i poštivanje mišljenja i stavova drugih</p> <p>uključivanje u tehničke aktivnosti sa vidnim zadovoljstvom te djelovanje i na druge da slijede njegov primjer</p> <p>pokazuje više zanimanja za timski rad i socijalizaciju</p> <p>slušanje argumentacije i kritičko preispitivanje ličnih stavova i stavova drugih</p> <p>pokazivanje spremnosti da se pomogne drugima</p>

	<p>afirmacija rada, posebno timskog rada</p> <p>razvijanje pozitivnih crta ličnosti</p> <p>ocjenjivanje i samocjenjivanje na osnovu objektivnog i konstruktivnog vrednovanja</p> <p>samopouzdanje</p> <p>kritičko mišljenje i zaključivanje u donošenju različitih odluka</p>	<p>prepoznavanje važnosti tehničkih znanja u rješavanju problema i sveprisutnosti tehnike u životu</p>
--	---	--

Tematske cjeline/ Teme	CILJEVI I ZADACI OČEKIVANI REZULTATI/ OBRAZOVNI ISHODI Znanje Tehničke kultura: Proces i sadržaj		Vrijednosti, stavovi, ponašanje	Aktivnosti učenika	Aktivnosti nastavnika
	Učiti:	Učenik :			
Uvod u nastavni predmet	Organizacija radnog mjesta, rad u radionici, higijensko-tehničkoj zaštiti;	Shvata značaj tehničke kulture;	Svjesnost značaja tehnike u životu i potrebi učenja o tehnici kroz čitav život; Poticanje na samostalnost i samoinicijativu;	Upoznaju se sa radnim mjestom i osnovnim načelima rada u radionici, kao i sa higijensko-tehničkomj zaštitom;	Priprema nastavnu tehniku i tehnologiju; Izrađuje didaktički materijal; Izlaže nastavno gradivo primjenom različitih metoda u cilju što kvalitetnije i prezentacije gradiva;
Tehničko crtanje u mašinstvu	Osnove tehničkog crtanja u mašinstvu: formati crteža, mjerenje, kotiranje, tehničko pismo, zaglavlje sa sastavnicom, ortogonalni i aksonometrijski crtež, čitanje mašinskih crteža, izrada jednostavnih mašinskih tehničkih crteža;	Izrađuje, čita i koristi mašinske tehničke crteže;	Afirmacija rada i stvaralaštva; Otvorenost za nove ideje i informacije; Iskazivanje svijesti o značaju tehnike u porodici, školi i okolini;	Usvajaju znanja vezana za pravila čitanja i analizu gotovih tehničkih crteža, izrađuju tehničke crteže;	Primjenjuje model interaktivne nastave; Ostvaruje radnu i stvaralačku atmosferu u razredu;
Materijali u mašinstvu	Vrste mašinskih materijala, mehaničke i tehnološke osobine mašinskih materijala, primjena;	Vrši pravilan izbor i korištenje mašinskih materijala;	Pozitivan odnos prema rezultatima svog rada i rada svojih drugova;	Upoznaju se sa različitim vrstama mašinskih materijala, sa njihovim mehaničkim i tehnološkim osobinama, kao i sa njihovom primjenom;	Bira zadatke i probleme usklađene sa mogućnostima;
Osnovni elementi mašina	Vrste mašinskih elemenata, primjena tih elemenata u mašinstvu, grafičko predstavljanje najprostijih mašinskih elemenata;	Vrši izbor materijala za izradu pojedinih mašinskih elemenata; Snima najprostije mašinske elemente;	Sve snažnije i intenzivnije ispoljavanje estetske osjetljivosti na kvalitet tehničkih dostignuća;	Usvajaju osnovna znanja o elementima mašina, izboru materijala za njihovu izradu, namjeni, opterećenju;	Postavlja različite vrste jednostavnih pitanja u cilju poticanja učenika na kvalitetne odgovore;

<p>Alati i mašine za obradu metala</p>	<p>Princip rada alatnih mašina, pogoni, načini stezanja radnog komada, mjere zaštite na radu, održavanje mašina, pružanju prve pomoći u slučaju povreda na radu, važnosti pravilnog rukovanja i održavanja mašina,</p>	<p>Korištenje najprostije mašine uz prisustvo i kontrolu nastavnika;</p> <p>Osposobljava se za pravilnu upotrebu i rukovanje pojedinim mjernim i kontrolnim alatima;</p> <p>Shvata značaj pravilnog izbora postupka obrade metala;</p>	<p>Razvijanje i poticanje svijesti o potrebi razvoja estetike, maštovitosti i vlastite kreativnosti;</p> <p>Kritičko mišljenje i zaključivanje u donošenju različitih odluka;</p> <p>Procjenjivanje i vrednovanje vlastitih stavova i stavova drugih;</p>	<p>Izučavaju osnovne principe rada alatnih mašina, uključuju i puštaju u rad alatne mašine koje se nalaze u školskoj radionici, uz saglasnost, prisustvo i kontrolu predmetnog nastavnika;</p>	<p>Pokazuje simulacije na kompjuteru;</p> <p>Objašnjava i prezentira prethodno pripremljeni obrazovni panoa, koji kreira zajedno sa učenicima;</p> <p>Podstiče interes za rad aktivnim uključanjem u zajednički rad;</p>
<p>Postupci obrade metala</p>	<p>Savladavanje postupaka obrade putem praktičnih vježbi u školskoj radionici ili kabinetu (izrada jednostavnih radnih komada): ocrtavanje i obilježavanje radnih komada, ravnjenje i rezanje, turpijanje, savijanje, bušenje i brušenje, zakivanje, lemljenje, zaštita metala od korozije, (pri tome koristiti gotov tehnički crtež ili ga izraditi – procjena nastavnika)</p>	<p>Ekonomično koristi materijal i energiju;</p> <p>Razvija sposobnosti izrade prostijih radnih komada koristeći tehnologiju: obilježavanja i ocrtavanja, rezanja, ravnjanja, turpijanja, savijanja, bušenja, brušenje i sl.</p> <p>Osposobljava se za korištenje mjernih i kontrolnih instrumenata;</p> <p>Osposobljava se za međusobnu komunikaciju i za saradnju sa nastavnikom;</p>	<p>Interes za rješavanje problema i zadataka timskim radom;</p> <p>Svjesno obavljanje zadatke i obaveze radi postizanja kolektivnog uspjeha;</p> <p>Razvijanje pozitivnih stavova prema tehnici ličnim primjerom i djelovanjem u razredu;</p> <p>Razvijanje vještina i navika u cilju profesionalne orijentacije učenika;</p>	<p>Stežu određeni radni komad u stegu i vrše radne operacije potrebne za izradu radnog komada (obilježavanje i ocrtavanje, rezanje, ravnjanje, turpijanje, savijanje, bušenje, brušenje i sl.); pri čemu aktivno primjenjuju usvojena znanja iz obrade materijala;</p> <p>Izvršavaju neophodna mjerenja i očitavanja dimenzija radnog komada u cilju postizanja njegovih predviđenih mjera, kao i u cilju uvježbavanja i obučavanja u korištenju kontrolnih alata (najprostijih);</p>	<p>Motiviše i upućuje učenike na druge izvore znanja pored udžbenika;</p> <p>Koristi različite metode i strategije u praćenju postignuća i sposobnosti učenika;</p> <p>Pomaže učenicima u samostalnom i grupnom radu;</p> <p>Precizira znanja: dovoljnog, srednjeg i visokog nivoa, koja treba učenik usvojiti, odvajanjem bitnog od nebitnog;</p> <p>Procjenjuje interesovanje i napredak učenika;</p>

<p>Motoristika</p> <p>Robotika</p> <p>Izborni dio (konkretan program izbornog dijela utvrđuju nadležni organi škole na osnovu potreba lokalne zajednice, interesa učenika i mogućnosti škole).</p>	<p>Vrste motora, princip rada, goriva i maziva, održavanje motora;</p> <p>Razvoj robota, radnom prostoru robota, načinu prenosa kretanja kod robota, pogonu robota;</p> <p>-proširivanje znanja i sticanje novih znanja iz jedne od sljedećih oblasti:</p> <p>a) konstruisanje, proizvodnja i montaža: - elemenata mašina, - različitih vrsta mašinskih konstrukcija, - mehanizama i uređaja,</p>	<p>Stiče praktične vještine za obavljanje jednostavnih poslova u kućanstvu;</p> <p>Koristi stečena znanja, vještine i navike za profesionalnu orijentaciju (izbor zanimanja);</p> <p>Razumije značaj pravilnog održavanja i upotrebe motora SUS i motornih vozila;</p> <p>Shvata značaj razvoja tehnike i tehnologije u životu čovjeka;</p> <p>Proširuje svoja znanja o korištenju tehnike u cilju zamjene ljudskog rada radom mašina.</p> <p>Proširuje već stečena znanja iz pojedinih oblasti koje odabrao za izbornu nastavu;</p>	<p>Ispoljavanje spremnosti i sposobnosti za sticanje novih znanja i vještina i njihovu primjenu u rješavanju praktičnih problema;</p> <p>Poštovanje kućnog reda u školskoj radionici, poštovanje uputstava nastavnika i izgrađivanje jasnih stavova o radnoj i tehnološkoj disciplini;</p> <p>Usavršavanje različitih misaonih operacija (analiza, sinteza, generalizacija) na osnovu praktičnog rada, eksperimentiranja i promatranja;</p> <p>Razvijanje smisla za racionalno korištenje energije i materijala;</p> <p>Razvijanje smisla za tačnost, urednost i savjesnost pri obavljanju zadataka teorijskim praktičnim i eksperimentalnim radom;</p>	<p>Vrše vježbu zakivanja, lemljenja i premazivanja zaštitnim slojem u svrhu zaštite od korozije;</p> <p>Pri tome poštuju opće i lične mjere zaštite na radu, a prije navedenih operacija izvršavaju uvid u sadržaj kutije prve pomoći; Pažljivo prate izlaganja i demonstriranja nastavnika o motorima i sklopovima motora i aktivno učestvuju u nastavnom procesu; pri tome koriste šeme, fotografije, model, kao i slajdove ili multimedijalne prikaze;</p> <p>Aktivno prate izlaganja i nastavnika o osnovama robotike; pri tome koriste šeme, fotografije, model, kao i slajdove ili multimedijalne prikaze;</p> <p>Dosljedno izvršavaju sve zahtjeve nastavnika u individualnom, grupnom i frontalnom radu; Pored udžbenika i osnovne literature koriste i druge izvore: enciklopedije,</p>	<p>Poredi rezultate prilikom praćenja i procjene individualnih postignuća;</p> <p>Redovno ocjenjuje rad učenika i vođenje urednih zabilješki;</p> <p>Vodi evidenciju svojih zapažanja o napredovanju učenika;</p> <p>Sarađuje sa roditeljima;</p> <p>Objašnjava opće i lične mjere zaštite na radu;</p> <p>Objašnjava važnost poštovanja radne i tehnološke discipline (sve ove mjere su neophodne jer se učenici prvi put susreću sa ovakvim mašinama i programima rada);</p> <p>Vrši pravilan izbor grafičkih priloga, jasno prezentira osnovne podatke iz različitih oblasti tehnike u skladu s uzrastom i mogućnostima učenika;</p>
---	---	--	---	--	---

	<p>b) robotika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mehanička osnova robota, - povezivanje robota s računarom, - programiranje robota, - gradnja sklopova u robotici, <p>c) saobraćaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vrste saobraćaja, - razvoj saobraćaja, - motori SUS i motorna vozila. 	<p>Samostalno proučava odabrane oblasti, prikuplja informacije i podatke, stiče vještine, posmatra i zaključuje;</p>	<p>Razvijanje navike održavanja sredstava za rad, primjenu mjera zaštite na radu i zaštite okoline;</p> <p>Ispoljavanje spremnosti i sposobnosti za sticanje novih znanja i primjenu novih naučnih dostignuća u korist blagostanja čovjeka;</p> <p>Jasno ispoljavanje interesa i želje za bavljenje tehnikom koja treba da postane trajna potreba;</p> <p>Kritičko mišljenje i zaključivanje u donošenju različitih odluka;</p>	<p>priručnike, internet (po mogućnosti);</p> <p>Učestvuju u izradi ilustracija-crteža, prate zanimljive članke i informacija sa medija; kreiraju obrazovni pano;</p> <p>Dopunjavaju pano novim zapisima;</p> <p>Uočavaju važnost korelacije nastavnih sadržaja iz ostalih predmeta i tehničke kulture i primjenjuju već stečenih znanja u rješavanju postavljenih zadataka;</p>	<p>Koordinira rad i usmjerava aktivnosti učenika;</p>
--	---	--	---	---	---

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Nastava ovog predmeta se realizuje putem praktičnih vježbi i predavanja. Za uspješnu realizaciju sadržaja ove nastave potrebno je u pripremnoj fazi za praktičan rad obezbijediti potrebnu tehničku dokumentaciju, alate, mašine i materijale, kao i sredstva higijensko-tehničke zaštite. Da bi se omogućilo svakom učeniku da za vrijeme nastave tehničke kulture praktično radi, potrebno je da se odjeljenja obavezno dijele u grupe koje mogu imati max. 16 učenika. Svakoj grupi pripada planirani fond časova, a nastava se izvodi u blok časovima (po dva časa). To omogućava svakom učeniku da cio proces doživi, tj. da planira, projektuje i praktično izrađuje predmete. Pri realizaciji programskih sadržaja ovog predmeta treba voditi računa o korelaciji nastavnih sadržaja sa drugim predmetima (matematika, likovna kultura, kultura življenja, biologija..). U realizaciji nastavnih sadržaja učenici koriste udžbenike, dnevnik rada, crteže i ostale izvore znanja. Učenici vode dnevnik rada (kao tehničku dokumentaciju) koji se, po pravilu, čuva u školi, s tim da ga učenici mogu povremeno nositi i kući na uvid roditeljima. Pored svakodnevnog vrednovanja tehničkih znanja, vježbi i praktičnih radova, dva puta godišnje treba sistematizovati pređeno gradivo i izvršiti vrednovanje putem zadataka objektivnog tipa. Programske zadatke nastave ovog predmeta škola ostvaruje putem: redovne nastave, slobodnih tehničkih aktivnosti, dodatne nastave, osmišljenih odgojno-obrazovnih sadržaja (izložbe, smotre, takmičenja).

Ocjenjivanje

Napredovanje učenika treba kontinuirano provjeravati i ocjenjivati, vodeći računa o individualnim mogućnostima, sposobnostima i sklonostima. Za učenje tehničke kulture od bitnog značaja svi elementi koji su relevantni za postizanje potrebnog znanja učenika:

- Znanje sadržaja predmeta
- Sposobnosti i vještine
- Odnos prema tehničkim sredstvima i prema ekonomičnom trošenju materijala i energije
- Odnos prema tehničkoj zaštiti na radu

Njihov udio u sklopu ukupne ocjene zavisi od prirode izučavanog gradiva. U skladu s tim, ocjenjivanje treba da bude zasnovano na različitim metodama i instrumentima. Najpogodniji način za procjenjivanje da li učenik može izvršiti neku aktivnost je posmatrati ga i ocijenjivati dok on izvodi zadanu aktivnost. Pored tradicionalnog pristupa ocjenjivanju potrebno je pratiti i ocjenjivati: izvođenje eksperimentalnih i praktičnih vježbi, rad na projektu, aktivnosti na smotrama tehničke kulture, učnički doprinos za vrijeme grupnog rada, aktivnosti u okviru izbornog programa predmeta, specifične komunikativne i radne vještine itd.

Resursi za realizaciju

Nastava tehničke kulture realizuje se u kabinetu, školskoj radionici ili na poligonu koji je u tu svrhu posebno pripremljen (samo pojedini dijelovi programa). Kabinet za tehničku kulturu treba biti opremljen potrebnim alatima, priborima, mašinama i materijalima koji su neophodni za realizaciju programskih sadržaja.

1.10. INFORMATIKA

INFORMATIKA

UVOD

Nastavni predmet Informatika ima značajnu ulogu u procesu upoznavanja djece sa savremenom informacijskom i komunikacijskom tehnologijom.

Dostignuća i sadržaji iz područja informacijske i komunikacijske tehnologije prilagođeni su uzrasnoj dobi djece u osnovnoj školi i treba da omoguće:

- upoznavanje s osnovnim principima i praktičnim rješenjima na kojima je zasnovana računarska odnosno informacijska i komunikacijska tehnologija (**osnovna znanja**)
- sticanje **umijeća** upotrebe savremenih računara i aplikativnih programa
- stvaranje **navika** za korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije i
- sticanje i razvijanje **sposobnosti za rješavanje problema** u različitim oblastima primjene informacijske i komunikacijske tehnologije.

Osnovna znanja, umijeća, navike i sposobnosti za rješavanje problema primjenom informacijske i komunikacijske tehnologije četiri su odrednice na kojima počiva koncepcija nastave Informatike.

PODRUČJA UČENJA	CILJEVI	ISHODI UČENJA
OSNOVNA ZNANJA	<ul style="list-style-type: none"> - da djeci omogući da shvate ulogu informacijskih tehnologija u savremenom društvu - da djeca upoznaju strukturu računara - da se upoznaju sa osnovnim mogućnostima softwarea opće namjene - da djeca upoznaju osnovne karakteristike programskih jezika - da upozna djecu sa načinima komuniciranja posredstvom različitih medija - da upozna djecu sa načinima korištenja Internet usluga - da djeci predstavi načine pohranjivanja i čuvanja informacija u računarima - da upozna djecu sa mjerama sigurnosti pri radu sa računarima i drugom opremom 	<ul style="list-style-type: none"> - osnovna znanja o strukturi računara, njegovoj primjeni u raznim djelatnostima, primjeni u komunikaciji i rješavanju problema - osnovna znanja i vještine povezivanja računara sa pratećom opremom, postupke uključivanja i isključivanja računara, pokretanja i korištenja uobičajenih programa (operativni sistemi, opća aplikacijska programska sredstva i okolinu programskih jezika) - osnovna znanja o jednom programskom jeziku
UMIJEĆA I VJEŠTINE	<ul style="list-style-type: none"> - da upozna djecu kako mogu uspješno upotrebljavati ulazno-izlazne uređaje - da se djeca osamostale i steknu samopouzdanje pri rukovanju i korištenju računara i pratećih uređaja - da upozna djecu kako mogu uspješno upotrebljavati pomagala za pripremu pisanih dokumenata i izradu prikaza - da djeca znaju upotrebljavati osnovne programske alate kao sredstva za učenje i istraživanje 	<ul style="list-style-type: none"> - osnovne vještine pretraživanja Interneta i slanja i primanja elektroničke pošte - osnovne vještine rješavanja problema uz pomoć računara (unos teksta i njegov prikaz, rješavanje numeričkih zadataka uz pomoć ICT-a) - vještine individualnog i kolektivnog rada u grupama rješavajući zadatke uz pomoć ICT-a - osnovne vještine pretraživanja Interneta i slanja i primanja elektroničke pošte

<p>SPOSOBNOSTI ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - da upozna djecu sa načinima rješavanja problema uz pomoć računara - da djeca upoznaju kako mogu upotrebljavati multimedijske alate kao podršku vlastitim i grupnim rezultatima učenja - da djeci predstavi moguće sklopovske i programske probleme u svakodnevnom radu i uputi na načine njihova otklanjanja 	<ul style="list-style-type: none"> - sposobnosti korištenja softwera opće namjene (opća aplikacijska programska sredstva: obrada teksta, rad sa proračunskim tablicama i grafikom) - sposobnost za donošenje zaključaka na temelju prikupljenih informacija - sposobnost algoritamskoga načina razmišljanja pri rješavanju svakodnevnih problema
<p>NAVIKE, STAVOVI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - da djeca prihvate oblik timskog rada pri rješavanju problema - da upozna djecu sa zahtjevima kulturne upotrebe računarske i informacione tehnologije - da djeci ukaže na pravne i etičke principe upotrebe informacijske i komunikacijske tehnologije i ukaže na posljedice njihova narušavanja - da djeci ukaže na potrebu da koriste raspoloživu literaturu 	<ul style="list-style-type: none"> - navika korištenja informatičke literature - navika pretraživanja i prikupljanja informacija elektronskim putem, putem Interneta

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Navedeni nastavni sadržaji podijeljeni su u sedam nastavnih tema, što samo po sebi ne preudicira da su obuhvaćeni svi sadržaji koje je moguće izučavati na ovom uzrasnom nivou.

Nastavne teme omogućuju da se izvedbeni program prilagodi tehničkim mogućnostima pojedinih škola. Naime, njegovo potpuno izvođenje zahtijeva određeni standard tehničke opremljenosti.

Kvalitetno organizovana nastava i realizacija programa pretpostavlja samostalan rad učenika na računaru, po principu: **jedan računar – jedno radno mjesto – jedan učenik.**

Nastavnicima koji realizuju nastavni program ostavljena je potpuna sloboda:

- izbora operativnih sistema i aplikativnog softwera koji će biti preferirani u nastavi,
- određivanja broja sati za obradu pojedinih tema (Programom je samo predviđeno koji se sadržaji obrađuju u prvom a koji u drugom polugodištu);
- izbora praktičnih vježbi koje treba kombinirati sa sadržajima drugih nastavnih predmeta.

Pri obradi nastavnih tema Programiranje i Rješavanje problema uz pomoć računara **ne preporučuje se upotreba više programskih jezika.**

Korelacija sa nastavom matematike (matematičke osnove funkcionisanja računara) i tehničke kulture (računala su sastavni dijelovi mnogih tehničkih naprava i sistema) je sama po sebi razumljiva, ali je isto tako potrebno ostvariti povezanost sa nastavom maternjernjeg jezika i književnosti, stranih jezika (obrada teksta ima neposredne veze s funkcionalnom pismenošću), likovne kulture (računarski dizajn, grafički i slikovni prikazi zahtijevaju sposobnost likovnog izražavanja) i drugih nastavnih predmeta.

Neposredna povezanost nastave informatike sa nastavnim sadržajima drugih predmeta mogla bi omogućiti bolje razumijevanje i korisniju upotrebu informacijske i komunikacijske tehnologije.

Ukoliko u odjeljenju ima više od 25 učenika/učenica, vrši se podjela u dvije grupe.

SADRŽAJ	ZNANJE I RAZUMIJEVANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE	AKTIVNOSTI DJECE	AKTIVNOST NASTAVNIKA/NASTAVNICE
<p>1. Matematičke osnove rada računara</p> <p>Predstavljanje podataka u računaru.</p> <p>Pojam bita i njegove vrijednosti (0-nula i 1-jedan), nizovi bita i moguća stanja.</p>	<p>Razumijevanje pojmova: podatak, bit, vrijednost bita, nizovi bita i moguća stanja. Poimanje predstavljanja podataka u računaru</p>	<p>Sposobnost zapisivanje bita i nizova bita.</p>	<p>Formiran pravilan stav prema matematičkim osnovama rada računara.</p>	<p>Aktivno učešće u nastavnom procesu. Zapisivanje bita i nizova bita.</p>	<p>Izlaganje nastavnih sadržaja uz upotrebu najpogodnijih metoda i oblika rada. Uključivanje djece u nastavni proces. Motiviranje djece da prate izlaganje. Kontrola individualnog napredovanja djece u usvajanju znanja. Ocjenjivanje.</p>
<p>Brojevi zapisani nizom do četiri bita, binarni zapis broja, binarna cifra, zapis broja nula i raspon zapisa brojeva. Dekadni i binarni brojni sistem</p>	<p>Usvojio je pravila binarnog predstavljanja decimalnih brojeva. Čitanje binarnih brojeva, računске operacije sa binarnim brojevima sabiranje i oduzimanje.</p>	<p>Određivanje vrijednosti bita. Zapisivanje binarnog broja Zapisivanje i čitanje binarne cifre.</p>	<p>Zauzeo je stav da treba tumačiti binarnu algebru kao matematičke osnove funkcionisanja računala i drugih elektronskih uređaja. Stekao je naviku da sa drugim učenicima raspravlja o zadacima koje treba da rješavaju.</p>	<p>Aktivno učestvuje u nastavnom procesu. Prati uputstva nastavnika.</p>	<p>Prati i procjenjuje individualno napredovanje pojedinaca. Prema potrebi daje dodatna objašnjenja grupi učenika ili svima.</p>
<p>Kodiranje, pretvaranje dekadnog broja u binarni.</p>	<p>Shvata i razumije pojam kodiranja i pretvaranje cifara iz dekadnog u binarni brojni sistem .</p>	<p>Sposoban je objasniti pojam bita, bajta, binarni zapis, decimalni zapis, kodiranje. sposobnost rješavanja jednostavnih zadataka u radu sa binarnim brojevima.</p>	<p>Pojačan interes za za pručavanje matematičkih osnova funkcioniranja računara. Kritičnost prema svom radu.</p>	<p>Samostalno rješava postavljene zadatke od strane nastavnika.</p>	<p>Provjerava postignuća učenika, njihova znanja, sposobnosti i ponašanje. Vršiti ocjenjivanje učenika.</p>

<p>2. Programiranje, osnovni pojmovi u programiranju Pojam algoritma. Osnovne algoritamske strukture: slijedna, ciklička i struktura grananja (odlučivanja).</p>	<p>Usvojio pojmove: programiranje, algoritam, algoritamske strukture. Zna šta su strukture: slijedna, ciklička i grananje.</p>	<p>Sposobnost opisivanja i objašnjavanja pojma algoritma. Sposobnost uočavanja razlike između slijedne, cikličke i strukture grananja.</p>	<p>Sve aktivnosti posmatra kao niz algoritamskih koraka. Prihvata algoritamski način razmišljanja (logiku) pri rješavanju problema.</p>	<p>Uključuje se u raspravu o algoritmu i algoritamskom načinu rješavanja problema. Aktivan je u toku nastavnog procesa.</p>	<p>Nastavnu građu iznosi na popularan način, pristupačan i prihvatljiv za većinu učenika. Vodi računa o složenosti nastavnih sadržaja pa ih zato postupno izlaže.</p>
<p>Prikaz algoritma. Grafički i jezički (pseudokod) način prikaza. Primjeri algoritama: crtanje jednostavnih i složenih geometrijskih likova.</p>	<p>Poznaje simbole za grafičko prikazivanje algoritma, te zna jezički prikaz. Posjeduje znanje kako se piše algoritam za crtanje jednostavnih geometrijskih likova.</p>	<p>Izgrađena sposobnost za pisanje algoritma, opisivanje korak po korak postupka za rješavanje nekog problema ili zadatka. Izgrađena sposobnost grafičkog predstavljanja algoritma.</p>	<p>Prihvata kao neophodnost da se rješavanje nekog problema treba planirati, unaprijed je potrebno predvidjeti postupke, korake. Prihvata činjenicu da je potrebno obezbijediti uslove za rješavanje problema.</p>	<p>Rješava postavljene zadatke. Sam postavlja jednostavnije zadatke i rješava ih. Donosi na časove članke o rogramskim jezicima iz informatičkih časopisa</p>	<p>Izlaže nastavno gradivo. Prati napredovanje učenika. Bira jednostavne primjere za izradu algoritma, a onda prelazi na složenije zadatke. Demonstrira primjere gotovih algoritama.</p>
<p>3.Rad sa podacima Excel-program za rad sa tabelarnim podacima: tablični kalkulator Excel; pokretanje/zatvaranje excela; izgled prozora excela; kretanje radnom tablicom; primjer izračuna osnovnih matematičkih operacija)</p>	<p>Prihvatio je i uspješno upotrebljava pojam tablični kalkulator te razumije šta su ćelije, redovi, kolone i šta je regija.</p>	<p>Otvora program koji obrađuje tablični kalkulator i uspješno vrši pripreme za rad. Određuje broj ćelija, broj kolona, broj redova.</p>	<p>Razvio je potrebu da razne podatke obrađuje i predstavlja u tablicama.</p>	<p>Slijedi uputstva nastavnika. Kreira samostalno izgled tablice. Pomaže drugim učenicima.</p>	<p>Ističe potrebu i značaj obrade i predstavljanja podataka putem tablica. Demonstrira mogućnosti tabličnog kalkulatora. Daje jednostavne zadatke.</p>

<p>Osnovne radnje u Excelu (rad s datotekama; odabiranje ćelija; promjena podataka i brisanje sadržaja ćelije; umetanje i brisanje ćelija, stupaca i redova; promjena veličine ćelija, stupaca i redova; premještanje i kopiranje sadržaja ćelija; apsolutna i relativna adresa - ćelije s imenom) (unos konstanti; formule; funkcije; pogreške pri unosu; automatska ispunjava - brzi unos podataka u nizu)</p>	<p>Stekao je znanje o načinima određivanja vrste i debljine linija, njihove boje te o bojenju ćelija, redova i kolona.</p> <p>Stekao znanje veličini redova, premještanju i kopiranju sadržaja ćelija. Zna kako se mogu koristiti funkcije, formule za unos podataka u ćelije</p>	<p>Kreira tabele sa svim potrebnim elementima. Uspješno formatira i koristi mogućnost autoformatiranja.</p>	<p>Kreativan je pri korištenju tabličnog kalkulatora.</p>	<p>Pokazuje veliko interesovanje za rad sa tabličnim kalkulatorom. Saraduje sa drugim učenicima i nastavnikom. Samostalno kreira realne zadatke</p>	<p>Demonstrira sortiranje i sabiranje.</p> <p>Kontroliše rad učenika. Usmerava, pokazuje. Motivira učenike.</p>
<p>4. Web preglednici, web pretraživači, načini pretrage. Zapisivanje stranica.</p>	<p>Zna kako se mogu upotrebljavati preglednici koji mu stoje na raspolaganju. Zna kako se vrši pretraživanje i nalaženje potrebnih podataka.</p>	<p>Sposoban je pronaći potrebne podatke i izvršiti selekciju.</p>	<p>Ima naviku traženja podataka koji su mu potrebni za učenje i savladavanje gradiva iz drugih nastavnih predmeta.</p>	<p>Uključuje se u rad Internet sekcije. Podatke kojima raspolaže ustupa i drugim učenicima.</p>	<p>Demonstrira korištenje preglednika, web pretraživača i daje uputstva o načinima pretrage.</p>
<p>Vrste datoteka koje se susreću na webu. Hipertekstualni dokumenti i multimedija. Slika, zvuk i video. Programi za njihovu reprodukciju.</p>	<p>Zna šta su datoteke weba.</p> <p>Zna za mogućnosti kombinovanja (istovremenog korištenja) hipertekstualnih dokumenata i multimedije.</p> <p>Zna programe kojim se vrši reprodukcija</p>	<p>Sposoban je formirati datoteku sa podacima koje je preuzeo sa www.</p> <p>Sposobnost korištenja hipertekstualnih dokumenata i multimedijalnih programa (slika, zvuk i video).</p>	<p>Ima naviku da koristi mogućnosti hiperteksta i multimedije npr. za učenje sadržaja iz muzičke kulture ali i drugih nastavnih predmeta.</p>	<p>Aktivno učestvuje u diskusijama o hipertekstu i multimediji.</p> <p>Znanja koristi u svakodnevnim aktivnostima.</p>	<p>Ponavljanje i vježbanje.</p> <p>Utvrđivanje stečenih znanja.</p>

<p>Rad sa slikovnim, zvučnim i video dokumentima. Kreiranje video zapisa, izdvajanje dijelova u zasebne datoteke, sinteza (objedinjavanje) multimedijalnog sadržaja.</p>	<p>Zna mogućnosti rada sa slikovnim, zvučnim i video dokumentima.</p> <p>Zna proceduru kreiranja video zapisa. Zna objediniti multimedijalne zapise.</p>	<p>Ima razvijenu sposobnost kombinovanja tekstualnih, slikovnih, zvučnih i video zapisa.</p> <p>Kreativan je i uspješno kreira zadne videozapise.</p>	<p>Ispoljava progresivne ideje u korištenju hiperteksta i multimedije.</p> <p>Stekao je naviku da koristi elektronska sredstva za bilježenje događaja.</p>	<p>Ispoljava postignuto znanje.</p> <p>Učestvuje u kreiranju školskih videozapisa.</p> <p>Uključuje se u rad školske videosekcije.</p>	<p>Organizuje rad školske videosekcije.</p> <p>Praćenje i evidencija postignuća učenika.</p> <p>Sprovodi transparentno ocjenjivanje.</p>
<p>5.PowerPoint-program za izradu prezentacije :Kreiranje prezentacije i rad sa jednostavnim programom za izradu prezentacije.</p>	<p>Zna kreirati prezentaciju, sačuvati, pohraniti i otvoriti postojeću prezentaciju</p>	<p>Otvora program koji obrađuje podatke izvrši pripreme za rad.</p> <p>Uspješno kreira prezentaciju. Prikazuje prezentaciju i objašnjava.</p>	<p>Koristi priliku da kreira prezentaciju i predstavi je u školi, ali i na drugim mjestima.</p>	<p>Uključuje se u grupni rad na formiranju prezentacije. Prati uputstva nastavnika.</p>	<p>Predstavlja jednostavne forme kreiranja prezentacije, pohranjivanja, prikazivanja i zatvaranja. Ističe značaj prezentacije. Provjerava postignuća učenika i vrši evidenciju. Transparentno ocjenjuje.</p>

1.11. LIKOVNA KULTURA

LIKOVNA KULTURA

STVARALAČKE KARAKTERISTIKE - OSTVARIVOST LIKOVNE PRAKSE I PROCESA			
PROGRAMSKI SADRŽAJI		CILJEVI	
LIKOVNO PROBLEMSKE CJELINE	POTICAJNE PREFERENCIJE, LIKOVNO DIDAKTIČKI I TEHNIČKI MEDIJI	LIKOVNO OBRAZOVNI	LIKOVNO ODGOJNI
<p>1. TAČKA I LINIJA</p> <p>Moći uočiti u svom okruženju, prepoznati i biti sposoban /ovladati/ primjenom teksturnih linija /crta/, moći predstaviti različite teksture upotrebom raznovrsnih kombinacija linija /crta/</p> <p>Ovladati /biti sposoban pred-staviti/ spoznati kako primjeniti linije /crte/ u cilju postizanja različitih tekstura, linija /crta/ u funkciji definisanja tekstura:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hrapava tekstura - glatka tekstura - sjajna tekstura - mat tekstura <p>Usvajanje teksturne crte /linije/ i mogućnost njene primjene</p> <p>Upoznavanje strukturne crte /linije/ i način njene primjene</p> <p>Ovladavanje sposobnosti prepoznavanja karaktera teksturnih i strukturnih crta /linija/ i ovladavanje njihovom primjenom u cilju predstavljanja građe i površine neke materije</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Događanja u neposrednom okruženju učenika: ljudi pri različitim aktivnostima, pojave u prirodi, životinje, biljke, objekti, prostori - Korelacija sa drugim nastavnim predmetima, povezivanje sadržaja drugih predmeta: maternji jezik /pripovjetka, prozni tekst, roma, pjesma, poslovice..../, matematike, stranog jezika, informatike, biologije, istorije /povjesti, zemljopisa, muzičke /glazbene/, tjelesne i tehničke kulture, BiH kulturne baštine..... -Upotreba: (udžbenika za VII razred(likovna kultura);Odgovarajuće reprodukcije ili pripremljene grafofolije;dijaprojektor-slajd;video DVD materijal;multimedija video). 	<p>Izažajne mogućnosti teksturnih linija /crta/ moći ih uočiti na umjetničkim i svojim radovima i biti sposoban primijeniti mogućnosti različitih karakteristika tekstura putem slaganja linija /crta/, mrlja i tačaka</p> <ul style="list-style-type: none"> - Upotreba različitih vrsta linija /crta/ crtačkim materijalima u cilju ostvarivanja hrapave, glatke, sjajne, mat, svijetle i tamne teksture - zasićena tekstura - prozirna, meka tekstura <p>- Biti sposoban prepoznati i upotrijebiti različite vrijednosti tekstura u cilju dobivanja složenih organizacijskih formi struktura</p> <p>- Usvojiti pojm tekstura: hrapava tekstura, glatka tekstura, sjajna tekstura, mat tekstura zasićena tekstura prozirna- meka tekstura</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Usvajanje pozitivnih stavova i odnosa prema likovnoj umjetnosti i estetskim vrijednostima, produbljivanje sposobnosti vrednovanja sadržaja ideja - Otkrivanje estetske vrijednosti teksture i mogućnosti raznovrsne primjene u realizaciji crteža u predstavljanju motiva i sadržaja - Razvijanje kritičkog mišljenja, formiranje stavova i odnosa prema pozitivnim vrijednostima, patriotizmu, očuvanje kulturne, baštine i prirodne okoline. - Dalji rad na njegovanju pozitivnog odnosa prema radu: inicijativi, samostalnosti, istrajnosti, dosljednosti i angažovanosti, spremnost za saradnju, opredjeljenost za timski rad.

<p>2. BOJA</p> <p>Razvijanje sposobnosti uočavanja i prepoznavanja lokalne boje.</p> <p>Razvijanje sposobnosti prepoznavanja i usvajanje sposobnosti primjene tonskog supnjevanja /tonska gradacija/ valerska vrijenost boje</p> <p>Ovladavanje primjenom optičkog miješanja boja /poentlizam-divizionizam/ postupak rada koji omogućava realizaciju kompozicijskih zadataka</p> <p>Dalji rad na usvajanju sposobnosti, uočavanja, analitičkoj procjeni i mogućnostima predstavljanja upotrbom lokalne boje</p> <p>Istraživanja putem primjene optičkog miješanja boja /poentlizam-divizionizam/, plave i žute tačke rezultiraju zelenu boju,...</p> <p>3. PLOHA</p> <p>Dalji rad na razvijanju primjene /predstavlja- nju/ lika /oblika/ na plohi urazličitim formama realizacije kompozicije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - simetrična kompozicija plošnih oblika - asimetrična kompozicija plošnih oblika <p>Realizacija dvodimenzionalne organizacije kompozicije u likovnim oblicima: crtanja, slikanja, primijenjene umjetnosti i grafike</p>	<p>- Akvarel, gvaš, tempera, kolaž različitim materijalima, pastel /suhi, voštani/, zgrafito /grebanje premazane osnove prethodno obojene voštanim bojama/, flomasteri u boji /za manje formate radova/, mozaik</p> <p>-Upotreba: (udžbenika za VII razred (likovna kultura); Odgovarajuće reprodukcije ili pripremljene grafofolije;dijaprojektor-slajd;video DVD materijal;multimedija video).</p> <p>- Oblik /forma, lik/ i ploha u realizaciji dvodimenzionalne organizacij kompozicije</p> <p>- Realizacija kompozicionih odnosa simetrije i asimetrije u oblasti slikanja upotrebom različitih slikarskih tehnika</p> <p>- Pozitivni i negativni odnos kao način u predstavljanju teksture, plastičnost plohe</p>	<p>- Usvojiti pojm struktura /ono što definiše organizaciju i strukturu neke plohe, oblika-forme, materiju/: rastresito-prhko tvrdo-čvrsto /sabijeno/</p> <p>- Biti sposoban prepoznati i biti u mogućnosti koristiti se lokalnom bojom,</p> <p>- Razviti kod učenika sposobnos uočavanja, davanja značaja i usvajanja primjene lokalnih boja</p> <p>- Ovladati i moći se koristiti njihovim karakteristikama valerske vrijednosti /tonskog stepenovanja boje/ i korištenja odnosa, svijetlo-tamno</p> <p>- Primjene primarnih boja punog intenziteta u funkciji optičkog miješa-nja boja i dobijanja izve-denih različitih tonskih vrijednosti</p> <p>Dalji rad na sposobnosti, uočavanja, spoznaji i mogućnostima predstavljanja bojom</p> <p>- Lokalna boja, njene karakteristike,</p> <p>- Primjena stepenovane, valerski promjenjene boje</p> <p>- Usvojenih pojmova za oblast boja: lokalna boja,</p>	<p>-Razvijanje humanih odnosa među polovima, drugarstvu, solidarnosti, jačanje i bogaćenje emocija</p> <p>- Razvijanje sposobnosti posmatranja, diferenciranje bitnog od manje važnog, povezivanja pojmova, uočavanja, zaključiva-nja, sposobnost snalaženja u rješavanju novonastale situacije, razvijanje likovne kreativnosti, konkretnog i apstraktnog mišljenja, bogaćenje mašte, orijentacija u vremenu i sigurnije rješavanje prostornih odnosa</p> <p>- Otkrivanje značaja i mogućnosti primjene lokalnih boja</p> <p>- Stepenovanje boja u funkciji ostvarivanja bogatije skale valerski vrijednosti i njihove primjene u kreativnom radu /realizaciji likovnih radova/, u odijevanju, kreiranju životnog prostora, osmišljavanju novih znakova vizuelnih komunikacija,</p>
--	---	---	--

<p>Organizacija kompozicije po principu pozitivni i negativni prostor plohe /ornament-arabeska/, Pozitivni-negativni prostor plohe u grafičkom izrazu</p> <p>Obogaćivanje izraza i osvarivanje dinamike putem variranja odnosa simetrija-asimetrija, pozitiv-negativ u primijenjenoj umjetnosti i realizaciji grafičkog lista</p> <p>4. POVRŠINA</p> <p>Proširivanje znanja o usvojenim slikarskim teksturama i fakturama kroz analizu likovnih djela i moći prepoznati ih i primijeniti u sopstvenom likovno-kreativnom radu /izrazu/</p> <p>U oblasti oblikovanje, u realizaciji kompozicionih formi primijeniti različite tekture: grebanjem površine, slaganjem urezanih linija /snopova linija/, utiskivanjem različitih materija /predmeta različite tekture/ /primjena kompozicije simetričnog i asimetričnog ritma, pozitivnih i negativnih formi/ u reljefu u prostornom oblikovanju</p> <p>Primjena mekih skulptorskih materijala prikladnih za izvođenje različitih tekstura i faktura</p>	<p>/ispupčeno-udubljeno/</p> <p>-Grafičke forme i odnosi svijetlih i tamnih ploha, pozitivno i negativno, primjena kontrasta statičnih i dinamičnih ploha, ostvarivanje ritma crnog i bijelog /pozitivnog i negativnog/, organizacija prostora primjenom simetrije /asimetrije/ u realizaciji grafičkog lista</p> <p>-Upotreba: (udžbenika za VII razred (likovna kultura); Odgovarajuće reprodukcije ili pripremljene grafofolije;dijaprojektor-slajd;video DVD materijal;multimedija video).</p> <p>- Primjena slikarskih tekstura i faktura u funkciji predstavljanja različitih karakteristika, vrijednosti i karaktera površine</p> <p>- U realizaciji sa materijalom u oblasti prostornog oblikovanja, predstaviti suprotnosti u formi pozitivno-negativno /ispupčeno-udubljeno/ kroz primjenu različitih tekstura; površine sa crtama /parnicama, urezanim linijama/ složenim u gušćem i rijedem</p>	<p>stepenovanje boje /valerske vrijednosti/, optičko miješanje boja</p> <p>- Sagledavanje značaja vizuelnih karakteristika lika /forme, oblika/ u realizaciji dvodimenzionalne organizacije kompozicije</p> <p>- Razumijevanje i usvajanje mogućnosti primjene kompozicionih odnosa simetrije i asimetrije</p> <p>- Sposobnost primjene odnosa simetrije i asimetrije, pozitivno i negativno u likovnim područjima: crtanja, slikanja, grafike i primijenjene umjetnosti</p> <p>Ovladati sposobnostima prepoznavanja, vrednovanja i primjene Odnosa simetrije i asimetrije, crnih i bijelih /pozitivnih i negativnih/ ploha, u organizaciji grafičkog lista</p> <p>- Usvojeni pojmovi za oblast ploha: Lik, ploha, dvodimenzionalno, simetrija, asimetrija, pozitivno, negativno, višebojna grafika</p>	<p>primijenjenoj umjetnosti /kreiranju upotrebnih predmeta/....</p> <p>- Razvijanje sposobnosti predstavljanja sadržaja; proznog teksta, pripovjetke, pjesme, priče, događaja, pojava u prirodi, osjećanja, emocija i drugo putem likovnog izraza</p>
--	---	---	---

<p>5. MASA I PROSTOR</p> <p>Dalji rad na usvajanju odnosa mase i prostora u trodimenzionalnoj organizaciji kompozicije</p> <p>Linijски istanjena masa, Žica ili nit u funkciji realizacije kompozicije linijски istanjenom masom</p> <p>Karakteristike oblika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jednostavni i - složeni oblici - simetrija i asimetrija u prostornim organizacijama - pozitivne i negativne forme u predstavljanju prostornih struktura upotrebom mase i prostora <p>Složene prostorne strukture i kompozicije u oblasti arhitekture</p> <ul style="list-style-type: none"> - urbanizacija prostora - forme urbanih organizacija, naselje, grad, selo /ravničarsko, planinsko.../ 	<p>rasporedu, tačkama, utisnutim različitim oblicima /predmetima/ u cilju ostvarivanja različit faktura i ponavljanja oblika, ostvarivanje simetrije i asimetrije u realizaciji prostornih kompozicija</p> <p>-Upotreba: (udžbenika za VII razred (likovna kultura);</p> <p>Odgovarajuće reprodukcije ili pripremljene grafofolije; dijaprojektor-slajd; video DVD materijal; multimedija video).</p> <p>- Dalji rad na potpunijem doživljavanju, analitičkom pristupu i sagledavanju/upoređivanju elemenata skulptorskog jezika, mase i prostora, na umjetničkim djelima i učeničkim radovima</p> <p>- Upotrebom različitih skulptorskih materijala, glinamol, glina, plastelin, sapun.... predstaviti prostorne organizacije /forme/, putem mase i prostora</p> <p>- Pri realizaciji skulptorskih formi koristiti se linijски istanjenom masom pri realizaciji prostorne kompozicije</p> <p>- Izvođenje složene prostorne strukture /kompozicije/ kroz izradu makete predstavljanjem karaktera urbanih prostora: grad, selo /ravničarsko, planinsko.../ naselje, varoš</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Biti sposoban uočiti i prepoznati različite tekstu-re i fakture na umjetničkim djelima i u realizaciji svog rada - Uočavanje, razumijevanje i ovladavanje mogućnostima predstavljanja na svojim radovima, u sopstvenom likovnom izrazu različitih slikarskih i skulptorskih tekstura i faktura - U prostornom oblikovanju predstaviti simetrične i asimetrične oblikovne forme - Pozitivno i negativno kao način "govora" u skulptorskom izrazu - Usvojeni pojmovi za oblast površina: <ul style="list-style-type: none"> - slikarska faktura, - rukopis umjetnika /način nanošenja boje kistom ili lopaticom/ - skulptorska faktura, /način nanošenja, obrade materijala/ u oblasti prostornog oblikovanja: <ul style="list-style-type: none"> - pozitivne i negativne forme kao element teksture i fakture - skulptorski/kiparski/ vajarski materijali, glina, glinamol, vosak, sapun <p>U svom okruženju i skulptorskim djelima registrovati, moći izvršiti i procjeniti odnos mase i prostora</p>	
--	--	--	--

	<p>-Upotreba: (udžbenika za VII razred (likovna kultura); Odgovarajuće reprodukcije ili pripremljene grafofolije; dija projektor-slajd; video DVD materijal; multimedija video).</p>	<p>- Shavatanje i sposobnost predstavljanja mase i prostora, i oblika u prostoru upotrebom: - simetričnih i asimetričnih formi, - pozitivnih i negativnih formi</p> <p>- Ovladavanje sposobnosti predstavljanja trodimenzionalnih oblika putem linijski istanjene mase</p> <p>- Prepoznavanje karakteristika različitih materija i sposobnost upotrebe u vlastitom likovnom izrazu pri predstavljanju trodimenzionalnih /prostornih/ organizacija iz oblasti arhitekture</p> <p>Usvojeni pojmovi: linijski istanjena masa, oblikovanje žicom, prostorna organizacija, urbanizacija prostora, selo /ravničarsko, planinsko.../, grad, nase</p>	
--	---	---	--

OČEKIVANI REZULTATI

Učenici nastavljaju rad na usvajanju i proširivanju znanja o načinu i mogućnostima upotrebe materijala i sredstava za kreativni rad koji se koriste u oblastima:

Tačka i linija:

- da mogu razlikovati teksturne crte /linije/, i praviti gradaciju između njih
- da spoznaju karakteristike i mogućnosti strukturne linije u realizaciji svojih ideja, osmišljavanju i predstavljanja kompozicionih formi i definisanja prostora
- moći predstaviti kompozicije sa naglašenom strukturom
- moći prepoznati strukturne linije; linije koje definišu neki oblik, linije koje predstavljaju neku formu
- okoristiti se primjenom različitih vrsta u cilju ostvarivanja različitih struktura u osmišljavanju kreativnog rada
- moći prepoznati karakter i karakteristike strukturnih linija
- ovladavanje kstrukturnim linijama, linija u funkciji dpredstavljanja oblika /forme/
- primjena savladanog i usvojenog znanja o liniji u cilju predstavljanja teksturalnih razlika /karakteristika različitih materijala/, realizacija kroz crtež, sposobnost predstavljanja karaktera različitih materijala /tekstur/ slaganjem različitih rasporeda ukrštenih linija /šrafurom/
- da usvoji termine: hrapava tekstura, glatka tekstura, sjajna tkstura, mat tekstura, zasićena tekstura, prozračna- meka tekstura
- Usvojiti pojm sruktura /ono što definiše organizaciju i strukturu neke plohe, oblika-forme, materiju/: rastresito-prhko, tvrdo-čvrsto /sabijeno/

Slikarstvo:

- da proširuju i dopunjuju znanja o slikarskim tehnikama; akvarelu, gvašu, temperi, pastelu, flomasterima u boji, kolažu, mozaiku
- da proširuju znanje o lokalnim bojama /bojama koje karakterišu određeni oblik/
- da prepoznaju i u svojim radovima koriste lokalne boje
- da prošire znanje o tonskom stupnjevanju /stepenovanju/ boje, u cilju predstavljanja prostornosti, plastičnosti /trodimenziionalnosti/ oblika
- da na svojim radovima upotrebljavaju pripremljene /na paleti miješane/ boje u cilju ostvarivanja skale različitih valerskih vrijednosti /primjena svjetlije i tamnije boje/ jednog tona u realizaciji tonskog stupnjevanja boje
- da proširuju znanje o optičkom miješanju boja i njegovom djelovanju: da dvije osnovne boje postavljene jedna pored druge u formi sitnih tačkica, rezultiraju trećom bojom /kao rezultat daju izvedenu, koja bi se dobila i fizičkim miješanjem, ali je na ovaj način dobijena boja intenzivnija/ Na ovom principu funkcioniše kolor ofset štampa
- dalji rad na proširivanju i usvajanju znanja o osnovnim boja i mogućnostima njihove primjene
- dalji rad na pravilnoj primjeni slikarskih tehnika, upotrebi materijala i sredstava za rad u oblasti slikanje

Ploha:

- da razviju sposobnost prepoznavanja, procjene i primjene simetričnih i asimetričnih plošnih oblika kompozicija
- da su sposobni u svom kreativnom radu realizovati likovne kompozicije u formi simetričnog i asimetričnog rasporeda elemenata
- da su sposobni realizovati likovne kompozicije u kojima dominiraju pozitivne i negativne forme /oblici/
- dalji rad na savladaju znanja u pripremanju šablona za visoki tisak, linorez, gipsorez, karton /papir/ grafika u kojima dominira simetrija, asimetrija
- dalji rad na usvajanju primjene dvodimenzionalne organizacije kompozicije u likovnim oblastima; grafike, crtanja i slikanja
- prepoznavanje i primjena u likovnom izrazu pozitivne i negativne forme u organizacije kompozicije
- uočavanje, usvajanje i primjena pozitivnih i negativnih ploha u organizaciji kompozicije /plohe koje predstavljaju geometrijske oblike, pozitivno-negativno/
- usvajanje i primjena simetrije /preslikavanje u ogledalu/ i asimetrije
- Usvojeni pojmovi za oblast ploha:
- simetrija /preslikavanje u ogledalu/, asimetrija, pozitivno, negativno

Površina masa i prostor:

- dalji rad na uočavanju odnosa mase i prostora, uočavanje simetrije i asimetrije u realizaciji prostornih organizacija, prepoznavanje karaktera oblika
- dalji rad na prepoznavanju i usvajanju slikarskih tekstura i faktura /"rukopis" autora/, biti sposoban primijeniti ih u sopstvenom likovno kreativnom izrazu
- da su sposobni prepoznati i razlikovati pozitivne i negativne forme i koristiti ih u svom kreativnom radu
- u prostornom oblikovanju, uočiti i moći predstaviti kontrast oblika i kontrast različitih tekstura u prostornim organizacijama /primjena kompozicije različitih tekstura/
- dalji rad sa primjenom mekih skulptorskih materijala podesnih za realizovanje različitih tekstura
- u okruženju i na skulptorskim djelima prepoznati, moći izvršiti analizu i procijeniti odnos mase i prostora u odnosu pozitivno i negativno
- biti sposoban uočiti karakteristike simetričnih i asimetričnih oblika
- biti sposoban prepoznati i napraviti složenu prostornu organizaciju, urbanističku prostornu organizaciju /upotrebom simetrije i asimetrije/ u oblasti arhitekture
- moći izvršiti analizu dijelova zgrade i uočiti formu organizacije, prisustvo simetrije-asimetrije
- Usvojeni pojmovi za oblast površina:
- slikarska faktura, rukopis umjetnika /način nanošenja boje kistom ili lopaticom/, skulptorska faktura, /način nanošenja, obrade materijala/
- u oblasti prostornog oblikovanja:
- pozitivne i negativne forme kao element teksture i fature skulptorski/kiparski/, vajariski materijali, glina, glinamol, vosak, sapun

STRUKTURA PROGRAMA

1. TAČKA I LINIJA

Likovno područje crtanje:

Usvojiti pojam teksturne crte /linije/, biti sposoban prepoznati njihove različitosti, istražiti putem teksturnih linija, spoznati njihove mogućnosti i moći izraziti različite teksture putem linija/crta i tačaka, imjenama dužina, pravaca i punoće šrafure u predstavljanju različitih tekstura. Prepoznavati u svom neposrednom okruženju, usvojiti i biti sposoban /ovladati/ primjeniti različite vrijednosti tekstura putem linija/crta u cilju predstavljanja različitih kvaliteta /vrsta/ površina. Moći prepoznati različitost između teksturnih i strukturnih linija. Teksturne linije/crte, linije koje objašnjavaju izgled neke plohe u smislu glatka, hrapava, sjajna, mat, zasićena /zatamnjena/, prozirna /svijetla/... Strukturne linije/crte u funkciji definisanja karaktera oblika i položaja u prostoru, linije koje definišu oblik, njegovu formu i materiju. Strukturne linije/crte u funkciji predstavljanja karaktera materije putem šrafura linija, u cilju definisanja oblika i karakteristika materijala. Različite vrste struktura; tvrda /čvrsta/, kristalna /sačinjena od malih kristala /kamen granit, mramor, kocka šećera i sl./, meka /tijesto, plastelin, vata i sl./

2. BOJA

Likovno područje slikanje:

Dalji rad na razvijanju sposobnosti uočavanja, analitičkog pristupa, vrednovanja i usvajanja lokalnog tona boja. Šta je to lokalna boja? Tonsko stupnjevanje tona boja. Ostvarivanje skale valerskih vrijednosti /količina svjetla u tonu boje/, boje stepenovane do bijele /dodavanje svjetla/ ili do crne /oduzimanje svjetla/.

Optičko miješanje boja na plohi putem slaganja tačkica sa osnovnim bojama /poentilizam –fr. Point = tačka, divizionizam/. Dvije osnovne boje rezultiraju izvedenom bojom /miješaju se u oku posmatrača i stvaraju utisak izvedene boje/, boje koja se dobije fizičkim miješanjem odabranih osnovnih boja. Plava i žuta kao rezultat mješanja daju vizuelni utisak zelene plohe, crvene i žute tačkice utisak narandžaste boje a crvena i plava utisak ljubičaste. Dodavanjem većeg procenta jedne ili druge boje i ton boje se mjenja, boja je svjetlija ako na plohi ima manje obojenih tačkica a dodavanjem crne boja gubi svoju zasićenost /slabi gubi intenzitet/ i postaje tamnija. Na pomenutom principu optičkog mješanja boja se realizuje i kolor tisak/štampa, ofset štampa, koja je danas prisutna u svim sferama života. Siva boja se ostvaruje mješanjem tačkica svih osnovnih boja na jednoj plohi.

3. PLOHA

Kroz tematsku oblast PLOHA realizovaće se sva likovna područja koja se u svojoj realizaciji predstavljaju u dvodimenzionalnoj formi /na plohi/, crtanju, slikanju, grafici, primijenjenoj umjetnosti i dizajnu /u formi skice, predložka za izvođenje/.

Razvijanje sposobnosti uočavanja karakteristika i primjene u predstavljanju oblika na plohi putem različitih formi komponovanja, korištenjem simetrije i asimetrije. Primjena kompozicije sa naglašenom organizacijom kompozicije u simetričnom rasporedu elemenata. Realizacija kompozicije kroz formu asimetričnih odnosa elemenata. Dvodimenzionalna organizacija

kompozicije i njena primjena u likovnim područjima crtanja, slikanja i grafike, primijenjenoj umjetnosti i dizajnu /u formi skice, predložka za izvođenje/. Pri organizaciji kompozicije plohe mogu imati svoje karakteristike mogu biti: simetrične i asimetrične plohe kao i pozitivne i negativne /svijetle ili tamne, predstavljene u ogledalu/.

Ovladavanje sposobnostima uočavanja, vrednovanja i primjene simetrije i asimetrije, pozitivnih i negativnih ploha, pozitivnog i negativnog /crnog i bijelog/ oblika i prostora na grafičkom listu /otisku/. Rad na daljem savladavanju izrade klišea i principa rada u oblasti grafike, primjene jednobojnog i višebojnog visokog tiska, u tehnici gipsoreza, linoreza i karton /papir/ grafike.

Primjena teksturnih i strukturnih vrijednosti u grafičkom izrazu, slaganje snopova linija u cilju ostvarivanja odgovarajuće šrafure, predstavljanja plohe ili definisanja oblika /materijala/.

4. POVRŠINA

U tematskoj oblasti Površina, u likovnim djelima umjetnika prepoznati i analizirati karakteristike slikarskih tekstura i faktura i biti sposoban služiti se njima i primijeniti ih u sopstvenom likovno-kreativnom radu /izrazu/. Tekstura karakteriše plohu i slojevitost nanese-ne boje, a faktura predstavlja rukopis, odnosno način na koji je boja nanesena na neku plohu. Boja nanesena u jednom smjeru, kružno, u različitim smjerovima /pravcima/, tanjim ili debljim /širim/ kistom.

Karakteristike skulptorskih /vajarskih/ tekstura. U prostornom oblikovanju, realizacijom figura u prostoru /prostornih organizacija/, u niskom i visokom reljefu prepoznati i moći predstaviti kontraste različitih tekstura, pozitivnih i negativnih oblika. i primjene simetrije i asimetrije. Korištenje i upotreba različitih materijala koji su podesni za realizaciju različitih tekstura /površina/ glina glinamol, plastelin i sl. u cilju predstavljanja; hrapavo, izbrzdano, izgrebano, neravno, uglačano, ravno...

5. MASA I PROSTOR

Tematska cjelina, masa i prostor realizuje se u likovnim oblastima: oblikovanje, građenje, primijenjena umjetnost i dizajn.

Od učenika se očekuje da u svom okruženju, na skulptorskim djelima kao i djelima primijenjene umjetnosti i dizajna, mogu registrovati, analizirati i procijeniti odnos mase i prostora. Ako govorimo o volumenu koji je ispunjen /sačinjen/ određenim materijalom, onda on predstavlja masu. Masu definišemo kao materijal koji ispunjava i zauzima neki prostor /primjer: kamen, komad drveta, puna cigla, kao oblik koji je u potpunosti isunjen svojom strukturom/. Masa i prostor, kao naizmjenične forme mogu bit prisutne u realizaciji kompozicionih organizacija odnosa pozitivno-negativno. Organizovanje kompozicija na principu primjene simetričnog rasporeda prostornih elemenata.

Primjena asimetrije u realizaciji likovno kreativnih kompozicionih organizacija.

Usvajanje od strane učenika pojam linijski istanjena masa, ili masa koja ima izuzetno malen volumen, i koja može da se organizuje na takav način da se sa njom ostvaruju složene kompozicione forme /oblici/.

Arhitektonske i urbanističke organizacije u formi izražavanja strukturnih prostornih kompozicija. Primjena arhitektonskih /urbanističkih/ organizacija u cilju ostvarivanja kompozicionih odnosa simetrije, asimetrije, odnosa pozitivno i negativno. Karakteristika savremene gradnje je jednostavnost, koja se ogleda u odnosu velikih "čistih" ploha u kombinaciji sa savremenim arhitektonskim /građevinskim/ materijalima. Prilikom pravljenju urbanističkog rješenja jedan od osnovnih zadataka je racionalnost /iskorištenost/, infra struktura, saobraćajnice, pješačke staze, namjena prostora i objekata svim sferama života, zelene površine /parkovi/, igrališta za djecu i funkcionalnosti prostora.

DIDAKTIČKO - METODIČKE NAPOMENE

Likovna kultura u VII razredu, podrazumijeva sintetičko koncipiranje vizuelnog doživljaja, povezivanje novih vizuelnih iskustava i spoznaja sa do tada prethodno stečenim znanjem, bogaćenjem novim likovnim sadržajima i likovnim iskustvima, nivoom usvojenog doživljavanja likovne umjetnosti, odnosi se fazu likovnog izražavanja vizuelni realizam. Pristup doživljavnji i percipiranju okoline je intelektualno vizuelni, a mišljenje apstraktno.

Dalje usvajanje znanja, likovnog jezika i likovno kreativni rad realizuje se kroz forme prostorne organizacije kompozicije:

1. OBLIKOVANJE NA PLOHI - dvodimezionalna organizacija kompozicije

2. OBLIKOVANJE U PROSTORU – rješavanja trodimenzionalnih formi

Ove dvije podjele kerativnog rada po prostornoj organizaciji kompozicije, realikuju se kroz LIKOVNE OBLASTI /likovna područja, koja čine strukturu programa predmeta LIKOVNA KULTURA.

Za oblikovanje na plohi kroz područja:

- CRTANJE

- SLIKANJE

- GRAFIKA

- PODRUČJE VIZUELNIH KOMUNIKACIJA

- PRIMIJENJENA UMJETNOST i DIZAJN /u formi skica, izvedbenih predložaka/

Oblikovanje u prostoru kroz područja:

- PROSTORNO OBLIKOVANJE I GRAĐENJE

- PODRUČJE VIZUELNIH KOMUNIKACIJA

- PRIMIJENJENA UMJETNOST i DIZAJN /realizacija u materijalu, krajnje idejno rješenje/

Programski sadržaji predmeta LIKOVNA KULTURA u osnovnoj školi realizuju se kroz likovno problemske cjeline koje bi trebale biti ustrojene /unificirane/ jednobrazno za sve razrede od 1-9. Razreda, /što trenutno nije slučaj, od 1–3 razreda/.

1. TAČKA I LINIJA

2. BOJA

3. PLOHA

4. POVRŠINA

5. MASA I PROSTOR

Ovakva forma ima za cilj da obezbijedi kontinuitet u usvajanju i proširivanju znanja, sposobnosti i likovne kreativnosti djece, permanentno kroz cjelokupni osnovnoškolski odgoj i obrazovanje. Likovno problemske cjeline bi se realizovale kroz likovno kreativni rad u svakom polugodištu, što znači da bi svaka tematska cjelina bila dva puta uključena u realizaciju u toku školske godine. Ovakav pristup zaokruživanja jedne cjeline kroz likovne zadatke /likovne probleme/ obezbijedio bi veću preglednost u sistematizovanju gradiva koje učenici trebaju usvojiti i njegovo logičko ponovno proširivanje u drugom polugodištu. Ponavljanje likovno problemskih cjelina u formi koncentričnih krugova pruža mogućnost preispitivanja usvojenih i prezentira-nja novih sadržaja i znanja.

Ovako postavljene tematske cjeline ne isključuju ni jednu oblast, niti bilo koju tehniku.

Kvalitet učenja u likovnoj kulturi je proces kada učenici vizueliziraju problem koji ranije nisu znali, prepoznaju i razriješavaju ga putem likovno tehničkih sredstava. Taj proces kod učenika razvija kreativno mišljenje, sposobnosti i saznanja što utiče na formiranje likovno oblikovnih temelja koji će im pomoći u analizi složenih vizuelno likovnih ideja i problema u komponovanju osmišljenih likovnih kompozicija.

Likovna pismenost podstiče se kroz nastavu koja učenike uključuje u aktivan proces vizuelnog istraživanja, doživljaj zadovoljstva u razrješavanju problema, sposobnosti analize i vrednovanja. Razvoj likovne pismenosti obuhvata razradu zadatih nastavnih tema putem kojih učenici spoznaju /stvaraju predstavu/ o značaju likovne umjetnosti u vlastitom životu, i interakciju umjetnosti, nauke i društva, novih medija i okruženja.

Poticajne preferencije su motivi – teme /likovni sadržaji/

Prikladne teme za likovno kreativni rad predstavljaju učenički doživljaji i spoznaje. Motive prema svojoj vizuelizaciji sadržaja dijelimo na:

1. Vizuelne motive
2. Nevizuelne motive
3. Motive likovne forme /likovni i kompozicioni elementi/

- iz neposrednog okruženja djeteta; porodica, škola, mjesto stanovanja, prostori, muzika, muzički spotovi, znakovi vizuelnih komunikacija, plakati /sportski, muzički, kulturnih dešavanja.../, objekti, pojave u prirodi, biljke.....

- sadržaji drugih predmeta /korelacija sa drugim predmetima/; maternjeg jezika /priča, roman, pripovjetka, poezija/, matematike, prirode i društva, glazbene kulture, tjelesne i zdravstvene kulture i kulture življenja

- iz narodnih običaja /tradicije/; značajni datumi, praznici, etnografsko nasljeđe

- značajna umjetnička ostvarenja iz svjetske likovne /baštine/ umjetnosti

- likovni i kompozicioni elementi; shodno učeničkom uzrastu razrješavanje likovnih zadataka kroz upotrebu likovnih i kompozicionih elemenata /likovnog jezika/

- nevizuelni poticaji; emocije /osjećanja/, čulni poticaji, sreća, tuga, strah, muzika, vjetar...

POJMOVI KOJE ĆE UČENICI USVOJITI

CRTANJE : usvojiti pojmove: usvojiti pojm tekstura, hrapava tekstura, glatka tekstura, sjajna tekstura, mat tekstura, zasićena tekstura, prozirna- meka tekstura

Usvojiti pojm struktura /ono što definiše organizaciju i strukturu neke plohe, oblika-forme, materiju/: rastresito-prhko, tvrdo-čvrsto /sabijeno, kompaktno/

SLIKANJE: proširivanje usvojenih pojmova za tematsku oblast boja: lokalna boja, stepenovanje boje /valerske vrijednosti/, optičko miješanje boja /boje se miješaju u oku posmatrača i nataj način ostvaruju utisak, privid izvedene boje/, slikarska faktura, rukopis umjetnika /način nanošenja boje kistom ili lopaticom/

GRAFIKA: proširivanje usvojenih pojmova za oblast ploha: lik, ploha, dvodimenzionalno, simetrija, asimetrija, pozitivno, negativno, višebojna grafika

PROSTORNO OBLIKOVANJE I GRAĐENJE:

- Usvojeni pojmovi za oblast površina: skulptorska faktura /način nanošenja, obrade materijala/, pozitivne i negativne forme kao element tekture i fakture, skulptorski/kiparski/ vajarski materijali, glina, glinamol, vosak, sapun, linijski istanjena masa, oblikovanje žicom, prostorna organizacija, urbanizacija prostora, selo /ravničarsko, planinsko.../, grad, naselje...

OCJENJIVANJE

Ocjenjivanje u predmetu Likovna kultura je izuzetno složen segment rada nastavnika, s obzirom na to da crtež predstavlja cjelinu koja u sebi sadrži komplekse sposobnosti i osobina djeteta, upornosti i iskustva, stečenog znanja i usvojenih navika, pozitivnog i negativnog uticaja sredine, kao i sklad emocionalnih i izražajnih sposobnosti transponovanih u formu likovnog izraza. Iz tog razloga i dječiji crtež moguće je analizirati sa različitih aspekata:

1. estetskog
2. psihološkog
3. pedagoškog.

Ako prihvatimo da se djeca likovno izražavaju jer imaju potrebu da iskažu svoj svijet, svoje viđenje svijeta, predmeta i pojava, svoje strahove i oduševljenja, onda su svi ti radovi odraz unutrašnjeg stanja života /„duše“ djeteta i kao takvi moraju biti dobri, ne mogu biti loši.

Činjenica je da se nastavnik u razredu susreće sa učenicima koji su nadareni i onima koji nisu, i sa opravdanjem se postavlja pitanje šta u takvim situacijama raditi? Stav nastavnika bi trebao biti, da učenici koji nisu nadareni ne bi trebali biti "kažnjeni" slabim ocjenama zato što je priroda "zaboravila" da ih obdari sposobnošću za likovno-kreativno izražavanje /zato što ne posjeduju likovni talenat/.

Predmet Likovna kultura složen je iz dva segmenta;

1. Likovna Forma /Likovni jezik/ i
2. Likovnih sadržaja

Oblast Likovna Forma /Likovni jezik/ koji se odnosi na likovne elemente i principe kompo-novanja su teoretskog karaktera i mogu se savladati i usvojiti /naučiti/.

Dakle, učenici koji nisu talentovani trebaju imati priliku u skladu sa svojim mogućnostima da usvajaju likovni jezik i njime se izražavaju. Prilikom ocjenjivanja manje nadarenih učenika treba pratiti i imati u vidu individualne mogućnosti, stepen zalaganja i želje da se realizuje postavljeni zadatak, napor koji dijete ulaže u realizaciju zadatka da bi postiglo rezultat, aktivnost na časovima likovne kulture. To znači da nastavnik, dobar pedagog može iznaći način za rješavanje tog „problema“ uzimajući u obzir trud /zalaganje/, aktivnost na času, želju za postizanjem rezultata i sl. Nema loših dječijih radova.

Vizuelno estetska kultura razvija kod učenika sposobnost uživanja i razumijevanja umjetnosti, odnos prema estetskom, pravilno doživljavanje vizuelnih informacija, odnos prema svjetskoj i našoj kulturnoj baštini.

Pravilan odnos nastavnika prema učeničkim radovima je od izuzetnog značaja za likovno kreativni rad djece. Ako nastavnik traži od djece da tačno "prepisuju" percipirano, da doživljavaju i gledaju očima odraslih svijet oko sebe, onda takva nastava Likovne kulture ne odgovara osnovnim principima savremene nastave, ciljevima i zadacima koji se pred nju postavljaju.

1.12. MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA

	<p><u>Razvijanje muzičke sposobnosti i vještine:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - razvijanje ritmičke reprodukcije– složenije kombinacije, vokalne reprodukcije, obima glasa, muzičke memorije, kao i osjećaja za harmoniju i višeglasno pjevanje – kanoni; - prepoznaje u notnom tekstu triolu i izvodi je ritmičkim slogovima (ta-te-ti) kao i podjelu jedinice brojanja na četiri dijela (ta-fa-te-fe); - prepoznaje promjenu mjere u notnom tekstu; - izvođenje brojlica na osnovu notnog zapisa (dvodijelna, trodijelna i četvor. podjela jedinice brojanja); - pjevanje pjesama na osnovu notnog zapisa u C - duru; - tokom slušanja pamti naziv djela, ime kompozitora i poredi ga sa drugim slušanim djelima; - razlikuje vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna djela, izvođače i izvođačke sastave; 	<p>sviranje na osnovu notnog zapisa;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uživanje u sve slobodnijem predstavljanju publici; - Slobodno izlažu svoje mišljenje i ideje i prave poređenja ostvarenog; - Informativno upoznaje pjevanje i sviranje na osnovu notnog zapisa; - Samopouzdanje u pjevanju i sviranju je sve veće, kao i zalaganje i odgovornost za kvalitet skupnog muziciranja;
<p>VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE</p>	<p><u>Razvijanje pozitivnih vrijednosti i stavova:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sve veća samokritičnost prema sebi kao izvođaču (vokalnom i instrumentalnom) i u odnosu na druge, - Sve veće ispoljavanje emocionalne i estetske osjetljivosti na kvalitet muzike; -Ispoljavanje interesa i ljubavi prema sadržajima iz muzičke baštine BiH; - Sve veća svjesnost značaja muzike u životu i potrebi učenja o muzici i i bh kompozitorima; <p>Vrlo jasno ispoljavanje razvoja interesa i intenzivne želje za bavljenjem muzikom koja treba da postane trajna potreba</p>	<p>Iskreno i dobronamjerno iskazuje svoje mišljenje i kritiku a poštuje i cijeni mišljenja i stavove drugih;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uočava i hvali; aplauzom nagrađuje najkvalitetnije izvođenje; - Ispoljava svoj odnos prema muzici i želju da je često sluša u školi, na koncertima i sl. - Samostalno se uključuje u muzičke sekcije, a djeluje i na druge da slijede njegov primjer;

STRUKTURA SADRŽAJA

- I PJEVANJE I SVIRANJE;
- II MUZIČKE/GLAZBENE IGRE;
- III BROJALICE ;
- IV SLUŠANJE MUZIKE;
- V DJEČIJE STVARALAŠTVO.

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Nastava muzičke kulture se ostvaruje pjevanjem novih dječjih pjesama, pjevanjem pjesama narodne tradicije naroda Bosne i Hercegovine kao i drugih naroda, sviranjem na ritmičkim i melodijskim instrumentima Orffovog instrumentarija, izvođenjem muzičkih igara naroda Bosne i Hercegovine, upoznavanjem i usvajanjem muzičkih pojmova, učenjem notnog pisma u okvirima njihovih potreba, slušanjem muzike/glazbe i dječjim stvaralaštvom. Program je sastavljen tako da se nastavna građa izlaže linearno i sistemom koncentričnih krugova, te se njegovom realizacijom sistematiziraju prethodna znanja i stižu nova. U središtu nastavnog djelovanja i dalje ostaje rad na otklanjanju problema koje djeca imaju: razvoj opsega dječjeg glasa, preciznost intonacije, pravilna dikcija i akcenti, fraziranje, disanje, kultivisanje glasa, reprodukcija ritma i razvijanje muzičke memorije.

Pjevanjem i sviranjem treba u toku školske godine obraditi najmanje **12 pjesama**. Predložene pjesme odgovaraju opsegu dječjeg glasa, a po sadržaju i karakteru su primjerene djeci ovog uzrasta. Djeca i dalje uče pjesme po sluhu, prvenstveno uz pjevanje profesora i slušanje tonskog zapisa. Pjevajući i učeći pjesmu učenici/ice učvršćuju svoja znanja o formi kompozicije (fraza, rečenica, mala dvodijelna i trodijelna pjesma). Pjesmu učiti uz pratnju melodijskog instrumenta (klavir, sintisajzer, gitara). U sedmom razredu učenici/ice pjevaju lakše pjesmice na osnovu notnog zapisa, i dalje u obimu oktave, C – dur ljestvice, kao u šestom razredu. Tokom sviranja treba postavljati iste zahtjeve. Ponoviti abecedu i solmizaciju, te svirati lakše pjesmice na metalofonu, ksilofonu, blok-flauti, na instrumentu kojim nastavnik (škola) raspolaže. Upoznati učenike sa načinom nastajanja povišenih i sniženih tonova uz pomoć klavijature (jedna oktava). Upoznati a-mol prirodni, harmonski i melodijski kroz pjevanje - doživljaj molskog tonaliteta. Teoretiziranje svesti na najmanju moguću mjeru. Na spisku se nalazi 6 narodnih pjesama iz BiH koje je potrebno prvo slušati u izvođenju *najpoznatijih interpretatora* narodne muzike. Preporučuje se obrada najmanje 3. U Programu se nalaze pjesme zemalja iz regije, odnosno, najbližeg okruženja i drugih zemalja (Hrvatska, Srbija, Poljska, Belgija, Rusija, Izrael...), čime se ostvaruje multikulturalni muzički/glazbeni odgoj.

U toku školske godine učenici treba da nauče **3 muzičke igre i 2 brojalice**. Učenjem muzičkih igara učenici upoznaju narodnu tradiciju naroda Bosne i Hercegovine. Koreografije narodnih kola i igara imaju utvrđene figure i kretnje, te je potrebno djecu upoznati sa njihovim pravilima. Potrebno je naučiti prvo pjesmu, pa zatim učiti pravila igre, pokrete, spojiti elemente igre i tada izvoditi igru odnosno kolo u cjelini. *Tokom obrade brojalice i pjesama, na osnovu slušnog primanja, obraditi ritmičke figure koje sadrže.* Upoznati učenike sa **membranofonim tradicionalnim instrumentima BiH**: bubanj, bubnjić-doboš (mali bubanj), bubanj na đerdinu, talambas i def.

Slušanjem muzike učenici upoznaju kompozicije domaćih i stranih autora. Potrebno je tokom godine *obraditi sve kompozicije uvrštene u program* sa težištem na umjetničko-doživljajnoj komponenti i sa ciljem da pozitivni interesi i stavovi prema muzičkim vrednotama budu sve jasnije izraženi. U program su uvrštene vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne kompozicije. Slušanjem učenici/ice zvučno i vizuelno razlikuju orkestarske instrumente (pojedinačno i po grupama), pjevačke glasove (dječji, ženski, muški glas), hor/zbor (dvoglasni, troglasni, četveroglasni), vrste hora (dječiji, ženski i mješoviti) i orkestra. Odabrane kompozicije treba slušati u cjelini sa CD-a (globalno slušanje, emocionalno) ali po potrebi i selektivno. Pored umjetničkog doživljaja slušane kompozicije, sa učenicima treba analizirati djela postavljanjem zadatka koji se odnose na uočavanje karaktera kompozicije, tempa, dinamike, artikulacije, izvođača, muzičkog oblika (informativno) itd. Nakon analize slijedi razgovor sa učenicima, zaključak o slušanom djelu te ponovno slušanje istog.

Dječije stvaralaštvo u oblasti pjevanja i sviranja ispoljavat će se kroz dječiju primjenu novih muzičkih znanja u izradi pratnje i aranžmana, te sviranju na Orffovim ritmičkim i melodijskim instrumentima. Posebnu pažnju treba posvetiti organiziranju maštovitih načina improviziranja na instrumentima, ohrabrujući djecu i poštujući njihove prijedloge. Podsticati djecu da svoja zapažanja i doživljaje muzike izraze usmeno, opisno, likovno i pokretom jer se time podstiče njihova kreativnost, kao i na izmišljanje muzičko-scenskih igara.

Pored redovne nastave, važnu ulogu imaju **izborna nastava** i **nastava koja uključuje dodatnu aktivnost i vrijeme** (posjete koncertima, itd). Od izuzetnog značaja su **vannastavne aktivnosti**: hor (mlađa i starija uzrasna grupa) i orkestar (tamburaški, harmonikaški i drugi). Za hor/zbor je potrebno 2 časa sedmično po dionici (dvoglasni hor 4 časa). Za orkestar je potrebno 2 časa sedmično za svaku grupu instrumenata. Mlađi hor/zbor čine učenici od trećeg do petog razreda (dvoglasno pjevanje) a učenici od 6. – 9. razreda formiraju hor starije uzrasne grupe (troglasno pjevanje). Pjevanje u horu ili sviranje u orkestru kao najviši stupanj muziciranja ima najsnažniji efekt u muzičkom/glazbenom razvoju djeteta te svakako zaslužuju svoje mjesto u godišnjem programu rada svake osnovne škole. Posebno zainteresovane i talentirane učenike treba uključivati u hor/zbor i orkestar te predlagati da se upisuju u muzičku/glazbenu školu.

SADRŽAJ	ZNAJNE I RAZUMIJEVANJE	SPOSOBNOSTI	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE	AKTIVNOST UČENIKA	AKTIVNOSTI NASTAVNIKA (ORGANIZACIJA I METODE NASTAVE I UČENJA, OCJENJIVANJE)
<p>I PJEVANJE I SVIRANJE-IZBOR</p> <p>1. Stoljeće ljubavi, Slavko Olujić, stihovi Rešad Hadrović,</p> <p>2. Kako je divna, Julio Marić, stihovi Miroslav Kovačević,</p> <p>3. Ispraćaj zime, N. R. Korsakov,</p> <p>4. Simpatija, tekst i muzika: Ajka Kolaković,</p> <p>5. Prijatelj, tekst: Mahir Vehabović, muzika: Belkisa Vehabović,</p> <p>6. Nek' svud' ljubav sja, Belgija ili Kad se pjeva, narodna iz Poljske,</p> <p>7. Podmoskovske večeri, Rusija,</p> <p>8. Čvrsta volja, L.V. Beethoven, odlomak iz opere "Fidelio",</p> <p>9. Džo banana, Minja Subota, kantautor, pjeva Minja Subota i dječji hor,</p> <p>10. Moja mala djevojčica, pjevaju Zdenka Vučković i Ivo Robić,</p> <p>11. Bulbul mi poje, zora mi rudi,</p> <p>12. Čija je ono djevojka,</p> <p>13. Tamburalo momče uz</p>	<p>Pjevanjem jednoglasnih pjesama i kanona učenici/ice obogaćuju fond pjesama i uporedo proširuju teoretska znanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uočavaju i određuju karakter pjesme, mjeru, tempo, dinamiku, i primjenjuju ih tokom izvođenja pjesama; - poznaju notna trajanja, pauze, violinski i bas ključ; - prihvataju korekcije i poštuju pravila (preciznija intonacija, artikulacija, dikcija, disanje, fraziranje); - imenuju solmizacijom i abecedom tonove iz niza c1 – c2 u violinskom ključu, - pjevanje pjesmica prema notnom zapisu u C – duru; - imaju više povjerenja u sebe i samostalnije pjevaju i sviraju Orffove instrumente; - sviranje na metalofonu; 	<p>Kod učenika/ica se poboljšava vokalna reprodukcija, razvija muzička memorija i proširuje obim glasa,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Učenici/ice osjećaju i svjesno izvode 2, 3, 4- dijelnu mjeru, promjenu mjere i koriste pojmove "teza i arza"; -Razvija se osjet za ritam: podjela jedinice mjere na dva tri i četiri dijela; -Osjet za tempo i dinamiku je sve razvijeniji; - Samostalno istraživanje i uključivanje u sviranje pratnje pjesmi; -Poznaje mogućnosti Orffovih instrumenata i adekvatno ih koristi; - muzicira samoinicijativno i bez podsticaja, - aktivno učestvuje u izradi aranžmana i pokazuje visok nivo spretnosti u sviranju i 	<p>Vrši samoprocjenjivanje i procjenjuje pjevanje drugih;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ima pozitivnu sliku i razvija svijest o značaju svakog pojedinca u horu ili orkestru -Pokazuje veliko zalaganje i trud da svoje muziciranje usaglasa sa grupom i kolektivom; - Uviđa da treba vježbati ako se želi postići kvalitet, te često pjeva i svira; - Shvata potrebu uklapanja svog glasa u hor/zbor da se doprinese boljem zvučanju. - Svjesno obavlja muzičke zadatke i obaveze (kao pojedinac ili dio grupe), jer zna da tako trenira; 	<p>Redovno učešće u pjevanju i sviranju: nastava, priredbe, izleti, kuća;</p> <p>-Komunikacija i interakcija u muziciranju (improvizaciji) ;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Stalna briga i čuvanje školskih muzičkih instrumenata k,ao vrijednosti; -Samostalna izrada vlastitih improvizovanih instrumenata -Upotreba instrumenata u skladu sa zadacima pjesme i/ili dogovorenim aranžmanom; - Kroz svoje ponašanje i učestalo muziciranje pokazuje da muziku doživljava i cijeni - pjevanje u školskom horu/ zboru 	<ul style="list-style-type: none"> -Planira i osmišljava muzičke igre kao podsticaj za učenje zagonetke, premetaljke rebusa; -Inicira i organizira pjevanje i sviranje u interakciji (učenje u školi, u porodici), -I sam učestvuje u interpretaciji i improvizaciji i podstiče komunikaciju; -Stalno komunicira sa djecom i upućuje ih na izvore znanja pored udžbenika; - Aktivnim uključanjem u zajednički rad pomaže djeci u kolektivnom, grupnom i individualnom muziciranju. -Prati i procjenjuje njihova individualna postignuća u poređenju sa njihovim individualnim rezultatima u šestom razredu;.

<p>tamburu, 14. Hajde dušo da ašikujemo, 15. Hej ja zagrizoh šareniku jabuku, 16. Moj beharu, ko li mi te bere, KANONI 1. Troglasni kanon, Joachim Denhof, 2. Shalom Chaverim, jevrejska</p> <hr/> <p>II MUZIČKE / GLAZBENE IGRE I BROJALICE Izbor: 1. Šota, igra ili Anterija kolo, gradsko kolo bošnjačke tradicije iz Sarajeva, 2. Hercegovački linčo, Neum Klek ili Paun pase, trava raste, 3. Igre iz Sarajevskog polja, seosko srpsko stanovništvo</p> <hr/> <p>1. "Ekete pekete" i "Aka jaka patanaka", zapisala Elly Bašić, Sarajevo</p> <hr/> <p>III. SLUŠANJE MUZIKE: Izbor : 1. Refleks za flautu, klarinet, violinu, klavir, udaraljke, Andante, Jasmin Osmić</p>	<p>- izrada aranžmana za sviranje na Orffovim ritmičkim instrumentima;</p> <p>-upoznaju a-moll prirodni, harmonski i melodijski, (doživljaj)</p> <p>-Pored velikog fonda muzičkih igara, pamti i imenuje pojedine pjesme, igre i kola;</p> <p>- izvodi zadanu koreografiju;</p> <p>-primjenjuje ranije znanje na novu igru;</p> <p>-pravilno izvodi igru odnosno kolo; (informativno mješoviti taktovi)</p> <p>-prepoznaje pojedine tradicionalne nošnje;</p> <p>-primjećuje i razumije da svaka zemlja ima svoje tradicionalne igre i plesove;</p> <p>- upoznaje instrumente narodnog orkestra,</p> <p>- izvođenje ritma na osnovu notnog zapisa, sa podjelom jedine mjere (četvrtinke) na dva, ("ta-te"; triolu "ta-te-ti", i četiri šesnaestine "ta-fa-te-fe");</p> <hr/> <p>- Shvata značaj poznavanja</p>	<p>improvizaciji</p> <p>-Samostalno pjeva i igra sa osjećajem sigurnosti;</p> <p>-Samostalno izvodi zadane pokrete;</p> <p>-Samostalno igra u kolu i usvaja pokrete sa više sigurnosti;</p> <hr/> <p>- Upoređuje note i njihova trajanja, - tačno izvodi mjeru i ritam ritamskih slogovima uz taktiranje odnosno sviranje na instrumentima, -Predlaže i izvodi pratnju, kombinuje (aranžmani);</p> <hr/> <p>- Brzo pamti i pjevuši melodiju kompozicije koju sluša; - Uočava, upoređuje, razlikuje, samostalno i tačno izvodi zaključke o slušanom djelu ; - Samostalno određuje karakter kompozicije</p> <hr/> <p>- Brzo uočava i saopštava izvođača,</p> <hr/> <p>- Tačno određuje dinamiku (glasnoću), tempo (brzinu) i</p>	<p>-Komentarima i praktičnim djelovanjem pokazuje pozitivne stavove i vrednote prema muzici</p> <p>-Shvata i razumije značaj pokreta u plesu i kolu;</p> <p>-Razvijanje svijesti o kolima kao tradicionalnom muzičkom stvaralaštvu BiH sa utvrđenim pravilima (koreografija)</p> <p>-Shvata da svaka zemlja ima svoje tradicionalne igre i plesove i da je to vrijednost koju treba čuvati; (multikulturalnost)</p> <hr/> <p>- Pamti i donosi u razred nove brojalice i izmišlja nove zajedničke igre;</p> <hr/>	<p>- sviranje u školskom orkestru</p> <p>-Ponašanje u skladu sa zahtjevima muzičke igre;</p> <p>-Uključenje u modeliranje narodnih nošnji (prema originalu ili slikama);</p> <p>-Crtanje (slikanje) narodnih nošnji,</p> <p>- Učlanjenje u ritmičku i/ili folklornu sekciju</p> <p>- Predlaganje muzičke igre za priredbe;</p> <hr/> <p>-Osmišljava nove maštovite igre sa instrumentima, - Pronalaženje i zapisivanje brojalice, sortiranje i izvođenje zaključaka; -Dopunjavanje zidnog panoa novim zapisima i slikama;</p> <hr/> <p>-Prikupljanje kasete i CD-a sa djelima koja će se slušati</p>	<p>-Osmišljava, priprema i organizira igre posebno tradicionalne;</p> <p>-Vodi aktivnosti, demonstrira i usmjerava u pravcu dječijih interesa i mogućnosti , te ih stimulira direktnim učešćem u kolu,</p> <p>-Upućuje, pomaže, pokazuje simulacije na kompjutoru uključuje roditelje u rad;</p> <p>-Planira odlazak na probu folklorne sekcije u školi i u KUD (praktični rad).</p> <hr/> <p>-Demonstrira izvođenje i sviranje;</p> <p>-Razvija kreativnost, dječije radne i kulturne navike; uzima učešće u improvizaciji</p> <hr/> <p>-Osposobljava ih i podstiče za uočavanje, prikupljanje materijala i bilježenje,</p> <p>-Priprema i vodi djecu kroz aktivnosti dijaloga i</p>
--	--	--	--	---	---

<p>2. Varijacije za gudački kvartet, (I-IV), Julio Marić</p> <p>3. Tri burleske, Vlado Milošević</p> <p>4. Uvertira iz opere Carmen, G. Bizet</p> <p>5. Jutamje raspoloženje i Anitrin ples iz Peer Gynta, Suita br. 1. op. 46, E. Grieg</p> <p>6. Valcer u As-duru, J. Brahms i Arabeska u C-duru op. 18., Robert Schumann</p> <p>7. Brandenburški koncert br. 3 u G-duru, I stav Allegro moderato, Johan Sebastian Bach:</p> <p>8. Čarobna frula: Arija Papagena i Papagene i arija Kraljice noći, W.A. Mozart</p> <p>9. Koncert za mandolinu i gudače u C-duru RV 425, I stavak, Antonio Vivaldi</p> <p>10. Igra satova, odlomak iz opere "La Gioconda" (Đokonda), Amilcare Ponchielli</p> <p>11. Tako je govorio Zaratustra op. 30., simfonijska poema, Introduction, Richard Strauss, timpani,</p> <p>12. Runolist, austrijska narodna, iz mjuzikla „Moje pjesme moji snovi“ (The sound of music, Richard Rogers)</p> <p>13. XIV Rukovet, pjesma:</p>	<p>umjetničkih djela kao vrijednosti,</p> <p>- donosi estetski sud o djelu,</p> <p>- Ima bogat fond djela koja prepoznaje prilikom slušanja</p> <p>-Zna naslov djela i saopštava ime kompozitora;</p> <p>- Određuje karakter djela;</p> <p>- Prepoznaje orkestarske instrumente po grupama (gudački, duhački, udaraljke)</p> <p>- Razlikuje izvođačke ansamble: solo- pjevač ili solo-instrument, orkestar ili grupa orkestarskih instrumenta, hor/zbor ;</p> <p>- razlikuje glasove: dječji, ženski (sopran-alt), muški (tenor-bas);</p> <p>-Prepoznaje vokalno, instrumentalno i vokalno-instrumentalno izvođenje;</p> <p>-Prepoznaje narodnu muzičku tradiciju;</p> <p>-Poznaje i pamti imena bh. kompozitora i njihova najpoznatija djela;</p> <p>- poznavanje italijanskih</p>	<p>druge karakteristike djela;</p> <p>- Razlikuje i poznaje pojedine instrumente vizuelno i auditivno</p> <p>- Sposoban je da uz slušanje muzike i praćenje notnog zapisa uoči i primjeni muzičke termine za artikulaciju, dinamiku, tempo, kao i da koristi pojmove: znak ponavljanja-repeticija, ritam, melodija, itd;</p> <p>- Prilikom slušanja muzike, posebno na koncertu, poštuje pravila ponašanja;</p> <p>- Koristiti jednostavan muzički jezik za imenovanje i analizu djela;</p> <p>- Samostalno smišlja, upoređuje, dodaje, mijenja;</p> <p>- Izražava instrumentima razne ritmove iz života;</p> <p>- Pravi improvizaciju ritmičke pratnje pjesmi</p>	<p>-Na razne načine iskazuje razvijanje osjećaja za lijepo: izražava utiske o slušanom djelu, komentira osobine djela, objašnjava svoj odnos (zašto mu se dopada ili ne dopada); često traži da se djelo ponovno sluša;</p> <p>-Biranim riječima i odnosom pokazuje da cijeni muziku, izvođače i kompozitore</p> <p>- Insistira da prisustvuje uživo na koncertima;</p> <p>-Pokazuje kulturu ponašanja kad sluša izvođenje djece u razredu i na koncertu</p> <p>- Vidljivo pokazuje pozitivan odnos prema djelima i muzičkim umjetnicima: aplaudiranjem drugarima i na koncertu,</p> <p>- Razgovorom o muzici u okolini, ispoljava svoje stavove i potrebe za lijepim (auditivna ekologija);</p> <p>- Pokazuje razvoj svijesti o</p>	<p>u školi</p> <p>- U knjigama i štampi pronalaze i prikupljaju slike kompozitora i muzičkih instrumenata (simfonijski orkestar, narodni orkestar; -Izrada preglednog panoa na koji se dodaju slike tradicionalnih instrumenata i nošnji naroda BiH koje su upoznali, što ih motiviše na učenje;</p> <p>-Pronalaze i prikupljaju slike tradicionalnih narodnih instrumenata i nošnji iz regije i svijeta: te izrađuju zidne panoa sa tematskim sadržajima;</p> <p>-Izrada zajedničke makete koncertnog podijuma</p> <p>-Prikupljanje isječaka iz štampe sa najavom koncerata u gradu (Vodič kroz kulturne muzičke događaje, sa važnijim telefonskim brojevima Narodno pozorište, Opera...)</p>	<p>interakcije</p> <p>-Pomoć učenicima u samostalnom i grupnom radu.</p> <p>-Ukazuje na adekvatan način izrade preglednih zidnih kalendara sa terminima koncerata.</p> <p>-Planira termine za posjete kulturnim ustanova i bilježi ih na kalendaru</p> <p>-Osmišljava i obavlja temeljitu pripremu učenika za izlaske iz škole i posjete koncertu i kulturnim ustanovama:</p> <p>- Prati ponašanje na koncertu,</p> <p>-pohvale i nagrade u skladu sa individualnim napredovanjem u odnosu na VI razred;</p> <p>-Pisanje eseja o posjetama koncertima</p>
--	---	--	--	--	---

<p>Što no mi se Travnik zamaglio, S. S. Mokranjac (ženski ili mješoviti hor) 14. Na času pjevanja, Cherubini, Kanon (dječji hor) 15. I opet mi duša za tobom sanja ili Proljeće iz filma "Moj brat Aleksa", muzika: Ranko Rihtman, stihovi: Aleksa Šantić, pjeva Dragan Stojnić</p> <p><u>IV DJEČJE STVARALAŠTVO</u></p> <p>Izmišljanje novih pjesmica na zadani tekst - Izmišljanje teksta na zadanu melodiju;</p> <p>- Slobodna improvizacija na Orffovim instrumentima: - Literarno i /ili likovno izražavanje doživljaja muzike - Presentacija rezultata samostalnog i grupnog rada</p>	<p>oznaka za dinamiku: p, mp, mf, f, te oznake za crescendo i decrescendo;</p> <p>-poznavanje italijanskih oznaka za tempo, - uočava promjene u tempu (postepeno ubrzavanje – accelerando ili usporavanje- riterdando)</p> <p>-Samostalno eksperimentiše, istražuje, improvizira i kombinuje instrumente; -Samostalno spontano dovršava započetu pjesmu pjevanjem ili sviranjem; - Samostalno istražuje instrument i na njemu improvizira; -Na muziku progovara likovno ili literarno; - Samostalno i spontano daje svoje ideje za rad; kreira nove aranžmane za pjesme i brojalice;</p>	<p>- Stvara kombinacijom riječi, instrumenata, pokreta i likovnim izrazom.</p> <p>- Predlaže instrumente za dočaravanje likova u igrokaz</p>	<p>značaju muzike u porodici, školi i okolini</p> <p>- Shvata da muzika ima važnu ulogu za poboljšanje kvaliteta života.</p> <p>- Željom za čestim muziciranjem pokazuje pravilan odnos prema muzici;</p> <p>- Slobodnija improvizacija kolektivna, grupna, u paru (dijalogom), individualna; - Učešće sa zadovoljstvom u muzičkim igrokazima svog razreda; - Učešće u prezentaciji muzičkih igrokaza na školskoj priredbi; - Želi da učestvuje u raznim segmentima stvaranja predstave (izradi rekvizita)</p>	<p>-Posjeta najznačajnijim kulturnim objektima u mjestu. -Vođenje intervjua sa umjetnicima;</p> <p>-Posjeta koncertima u osnovnoj muzičkoj školi</p> <p>-Pronalaze i prikupljaju tradicionalne instrumente iz kraja gdje je škola</p> <p>-Predlaganje oblika muzičkog stvaralaštva; -Dogovaranje o improvizaciji koja omogućava neverbalnu komunikaciju i socijalizaciju. -Komunikacija kroz muziku i kooperacija u radu -Pronalaženje priča i bajki čiji se likovi mogu muzikom „ozvučiti“. -Izvođenje muzičkog igrokaza uz kombinaciju pojedinaca -likova i kolektiva - Sam uzima učešće u izradi kositma, slika za scenu itd.</p>	<p>- Priprema, rukovodi i planira muzičke sadržaje u korelaciji sa ostalim umjetničkim i drugim odgojnim područjima; -Saradnja sa lokalnom zajednicom, posjeta školskoj priredbi i koncertima; -Prati i ohrabruje oblike dječijeg kreativnog ispoljavanja i pronalazi područje u kojem je najslobodnije; - Upoređuje individualno postignuće i samostalnost u kreativnom izražavanju;</p>
--	--	--	--	--	---

-upoznaju a-moll prirodni, harmonski i melodijski,

I PJEVANJE I SVIRANJE-	Pjevanjem jednoglasnih	Kod učenika/ica se			-Planira i osmišljava muzičke
------------------------	------------------------	--------------------	--	--	-------------------------------

<p>IZBOR</p> <p>1. Stoljeće ljubavi, Slavko Olujić, stihovi Rešad Hadrović,</p> <p>2. Kako je divna, Julio Marić, stihovi Miroslav Kovačević,</p> <p>3. Ispraćaj zime, N. R. Korsakov,</p> <p>4. Simpatija, tekst i muzika: Ajka Kolaković,</p> <p>5. Prijatelj, tekst: Mahir Vehabović, muzika: Belkisa Vehabović,</p> <p>6. Nek' svud' ljubav sja, Belgija ili Kad se pjeva, narodna iz Poljske,</p> <p>7. Podmoskovske večeri, Rusija,</p> <p>8. Čvrsta volja, L.V. Beethoven, odlomak iz opere "Fidelio",</p> <p>9. Džo banana, Minja Subota, kantautor, pjeva Minja Subota i dječji hor,</p> <p>10. Moja mala djevojčica, pjevaju Zdenka Vučković i Ivo Robić,</p> <p>11. Bulbul mi poje, zora mi rudi,</p> <p>12. Čija je ono djevojka,</p> <p>13. Tamburalo momče uz tamburu,</p> <p>14. Hajde dušo da ašikujemo,</p> <p>15. Hej ja zagrizoh šareniku jabuku,</p> <p>16. Moj beharu, ko li mi te bere,</p>	<p>pjesama i kanona učenici/ice obogaćuju fond pjesama i uporedo proširuju teoretska znanja:</p> <p>- uočavaju i određuju karakter pjesme, mjeru, tempo, dinamiku, i primjenjuju ih tokom izvođenja pjesama;</p> <p>- poznaju notna trajanja, pauze, violinski i bas ključ;</p> <p>- prihvataju korekcije i poštuju pravila (preciznija intonacija, artikulacija, dikcija, disanje, fraziranje);</p> <p>- imenuju solmizacijom i abecedom tonove iz niza c1 – c2 u violinskom ključu,</p> <p>- pjevanje pjesmica prema notnom zapisu u C – duru;</p> <p>- imaju više povjerenja u sebe i samostalnije pjevaju i sviraju Orffove instrumente;</p> <p>- sviranje na metalofonu;</p> <p>- izrada aranžmana za sviranje na Orffovim ritmičkim instrumentima;</p> <p>-upoznaju a-moll prirodni,</p>	<p>poboljšava vokalna reprodukcija, razvija muzička memorija i proširuje obim glasa,</p> <p>- Učenici/ice osjećaju i svjesno izvode 2, 3, 4- dijelnu mjeru, promjenu mjere i koriste pojmove "teza i arza";</p> <p>-Razvija se osjet za ritam: podjela jedinice mjere na dva tri i četiri dijela;</p> <p>-Osjet za tempo i dinamiku je sve razvijeniji;</p> <p>- Samostalno istraživanje i uključivanje u sviranje pratnje pjesmi;</p> <p>-Poznaje mogućnosti Orffovih instrumenata i adekvatno ih koristi;</p> <p>- muzicira samoinicijativno i bez podsticaja,</p> <p>- aktivno učestvuje u izradi aranžmana i pokazuje visok nivo spretnosti u sviranju i improvizaciji</p> <p>-Samostalno pjeva i igra sa osjećajem sigurnosti;</p> <p>-Samostalno izvodi zadane</p>	<p>Vrši samoprocjenjivanje i procjenjuje pjevanje drugih;</p> <p>- Ima pozitivnu sliku i razvija svijest o značaju svakog pojedinca u horu ili orkestru</p> <p>-Pokazuje veliko zalaganje i trud da svoje muziciranje usaglasi sa grupom i kolektivom;</p> <p>- Uviđa da treba vježbati ako se želi postići kvalitet, te često pjeva i svira;</p> <p>- Shvata potrebu uklapanja svog glasa u hor/zbor da se doprinese boljem zvučanju.</p> <p>- Svjesno obavlja muzičke zadatke i obaveze (kao pojedinac ili dio grupe), jer zna da tako trenaju;</p> <p>-Komentarima i praktičnim djelovanjem pokazuje pozitivne stavove i vrednote prema muzici</p>	<p>Redovno učešće u pjevanju i sviranju: nastava, priredbe, izleti, kuća;</p> <p>-Komunikacija i interakcija u muziciranju (improvizaciji) ;</p> <p>-Stalna briga i čuvanje školskih muzičkih instrumenata kao vrijednosti;</p> <p>-Samostalna izrada vlastitih improvizovanih instrumenata</p> <p>-Upotreba instrumenata u skladu sa zadacima pjesme i/ili dogovorenim aranžmanom;</p> <p>- Kroz svoje ponašanje i učestalo muziciranje pokazuje da muziku doživljava i cijeni</p> <p>- pjevanje u školskom horu/ zboru</p> <p>- sviranje u školskom orkestru</p> <p>-Ponašanje u skladu sa zahtjevima muzičke</p>	<p>igre kao podsticaj za učenje zagonetke, premetaljke rebusa;</p> <p>-Inicira i organizira pjevanje i sviranje u interakciji (učenje u školi, u porodici),</p> <p>-I sam učestvuje u interpretaciji i improvizaciji i podstiče komunikaciju;</p> <p>-Stalno komunicira sa djecom i upućuje ih na izvore znanja pored udžbenika;</p> <p>- Aktivnim uključenjem u zajednički rad pomaže djeci u kolektivnom, grupnom i individualnom muziciranju.</p> <p>-Prati i procjenjuje njihova individualna postignuća u poređenju sa njihovim individualnim rezultatima u šestom razredu.;</p> <p>-Osmišljava, priprema i organizira igre posebno tradicionalne;</p> <p>-Vodi aktivnosti, demonstrira i usmjerava</p>
--	--	--	---	---	--

<p>KANONI 1. Troglasni kanon, Joachim Denhof, 2. Shalom Chaverim, jevrejska</p> <hr/> <p>IIMUZIČKE /GLAZBENE IGRE I BROJALICE Izbor: 1. Šota, igra ili Anterija kolo, gradsko kolo bošnjačke tradicije iz Sarajeva, 2. Hercegovački linčo, Neum Klek ili Paun pase, trava raste, 3. Igre iz Sarajevskog polja, seosko srpsko stanovništvo</p>	<p>harmonski i melodijski, (doživljaj) -Pored velikog fonda muzičkih igara, pamti i imenuje pojedine pjesme, igre i kola; - izvodi zadanu koreografiju; -primjenjuje ranije znanje na novu igru; -pravilno izvodi igru odnosno kolo; (informativno mješoviti taktovi) -prepoznaje pojedine tradicionalne nošnje; -primjećuje i razumije da svaka zemlja ima svoje tradicionalne igre i plesove; - upoznaje instrumente narodnog orkestra,</p>	<p>pokrete; -Samostalno igra u kolu i usvaja pokrete sa više sigurnosti; - Uspoređuje note i njihova trajanja, - tačno izvodi mjeru i ritam ritamskih slogovima uz taktiranje odnosno sviranje na instrumentima, -Predlaže i izvodi pratnju, kombinuje (aranžmani); - Brzo pamti i pjevuši melodiju kompozicije koju sluša; - Uočava, upoređuje, razlikuje, samostalno i tačno izvodi zaključke o slušanom djelu ; - Samostalno određuje karakter kompozicije - Brzo uočava i saopštava izvodača,</p>	<p>-Shvata i razumije značaj pokreta u plesu i kolu; -Razvijanje svijesti o kolima kao tradicionalnom muzičkom stvaralaštvu BiH sa utvrđenim pravilima (koreografija) -Shvata da svaka zemlja ima svoje tradicionalne igre i plesove i da je to vrijednost koju treba čuvati; (multikulturalnost) - Pamti i donosi u razred nove brojalice i izmišlja nove zajedničke igre;</p>	<p>igre; -Uključenje u modeliranje narodnih nošnji (prema originalu ili slikama); -Crtanje (slikanje) narodnih nošnji, - Učlanjenje u ritmičku i/ili folklornu sekciju - Predlaganje muzičke igre za priredbe; -Osmišljava nove maštovite igre sa instrumentima, - Pronalaženje i zapisivanje brojalice, sortiranje i izvođenje zaključaka; -Dopunjavanje zidnog panoa novim zapisima i slikama;</p>	<p>u pravcu dječijih interesa i mogućnosti , te ih stimulira direktnim učešćem u kolu, -Upućuje, pomaže, pokazuje simulacije na kompjutoru uključuje roditelje u rad; -Planira odlazak na probu folklorne sekcije u školi i u KUD (praktični rad). -Demonstrira izvođenje i sviranje; -Razvija kreativnost, dječije radne i kulturne navike; uzima učešće u improvizaciji</p>
<p>1. "Ekete pekete" i "Aka jaka patanaka", zapisala Elly Bašić, Sarajevo</p> <hr/> <p>III.SLUŠANJE MUZIKE: Izbor : 1. Refleks za flautu, klarinet, violinu, klavir, udaraljke, Andante, Jasmin Osmić 2. Varijacije za gudački kvartet, (I-IV), Julio Marić 3. Tri burleske, Vlado Milošević 4. Uvertira iz opere Carmen, G. Bizet</p>	<p>- izvođenje ritma na osnovu notnog zapisa, sa podjelom jedine mjere (četvrtinke) na dva, ("ta-te", triolu "ta-te-ti", i četiri šesnaestine "ta-fa-te-fe"); - Shvata značaj poznavanja umjetničkih djela kao vrijednosti, - donosi estetski sud o djelu, - Ima bogat fond djela koja</p>	<p>- Tačno određuje dinamiku (glasnoću), tempo (brzinu) i druge karakteristike djela; - Razlikuje i poznaje pojedine instrumente vizuelno i auditivno</p>	<p>- Na razne načine iskazuje razvijanje osjećaja za lijepo: izražava utiske o slušanom djelu, komentira osobine djela, objašnjava svoj odnos (zašto mu se dopada ili ne</p>	<p>-Prikupljanje kasete i CD-a sa djelima koja će se slušati u školi - U knjigama i štampi pronalaze i prikupljaju slike</p>	<p>-Osposobljava ih i podstiče za uočavanje, prikupljanje materijala i bilježenje, -Priprema i vodi djecu kroz aktivnosti dijaloga i interakcije -Pomoć učenicima u samostalnom i grupnom radu.</p>

<p>5. Jutarnje raspoloženje i Anitrin ples iz Peer Gynta, Suita br. 1. op. 46, E. Grieg</p> <p>6. Valcer u As-duru, J. Brahms i Arabeska u C-duru op. 18., Robert Schumann</p> <p>7. Brandenburški koncert br. 3 u G-duru, I stav Allegro moderato, Johan Sebastian Bach:</p> <p>8. Čarobna frula: Arija Papagena i Papagene i arija Kraljice noći, W.A. Mozart</p> <p>9. Koncert za mandolinu i gudače u C-duru RV 425, I stavak, Antonio Vivaldi</p> <p>10. Igra satova, odlomak iz opere "La Gioconda" (Đokonda), Amilcare Ponchielli</p> <p>11. Tako je govorio Zaratustra op. 30., simfonijska poema, Introduction, Richard Strauss, timpani,</p> <p>12. Runolist, austrijska narodna, iz mjuzikla „Moje pjesme moji snovi“ (The sound of music, Richard Rogers)</p> <p>13. XIV Rukovet, pjesma: Što no mi se Travnik zamaglio, S. S. Mokranjac (ženski ili mješoviti hor)</p> <p>14. Na času pjevanja, Cherubini, Kanon (dječji hor)</p> <p>15. I opet mi duša za tobom</p>	<p>prepoznaje prilikom slušanja</p> <p>-Zna naslov djela i saopštava ime kompozitora;</p> <p>- Određuje karakter djela;</p> <p>- Prepoznaje orkestarske instrumente po grupama (gudački, duhački, udaraljke)</p> <p>- Razlikuje izvođačke ansamble: solo- pjevač ili solo-instrument, orkestar ili grupa orkestarskih instrumenta, hor/zbor ;</p> <p>- razlikuje glasove: dječji, ženski (sopran-alt), muški (tenor-bas);</p> <p>-Prepoznaje vokalno, instrumentalno i vokalno-instrumentalno izvođenje;</p> <p>-Prepoznaje narodnu muzičku tradiciju;</p> <p>-Poznaje i pamti imena bh. kompozitora i njihova najpoznatija djela;</p> <p>- poznavanje italijanskih oznaka za dinamiku: p, mp, mf, f, te oznake za crescendo i decrescendo;</p> <p>-poznavanje italijanskih oznaka za tempo,</p>	<p>- Sposoban je da uz slušanje muzike i praćenje notnog zapisa uoči i primjeni muzičke termine za artikulaciju, dinamiku, tempo, kao i da koristi pojmove: znak ponavljanja-repeticija, ritam, melodija, itd;</p> <p>- Prilikom slušanja muzike, posebno na koncertu, poštuje pravila ponašanja;</p> <p>- Koristiti jednostavan muzički jezik za imenovanje i analizu djela;</p> <p>- Samostalno smišlja, upoređuje, dodaje, mijenja;</p> <p>- Izražava instrumentima razne ritmove iz života;</p> <p>- Pravi improvizaciju ritmičke pratnje pjesmi</p> <p>- Stvara kombinacijom riječi, instrumenata, pokreta i likovnim izrazom.</p> <p>- Predlaže instrumente za dočaravanje likova u</p>	<p>dopada); često traži da se djelo ponovno sluša;</p> <p>-Biranim riječima i odnosom pokazuje da cijeni muziku, izvođače i kompozitore</p> <p>- Insistira da prisustvuje uživo na koncertima;</p> <p>-Pokazuje kulturu ponašanja kad sluša izvođenje djece u razredu i na koncertu</p> <p>- Vidljivo pokazuje pozitivan odnos prema djelima i muzičkim umjetnicima: aplaudiranjem drugarima i na koncertu,</p> <p>- Razgovorom o muzici u okolini, ispoljava svoje stavove i potrebe za lijepim (auditivna ekologija);</p> <p>- Pokazuje razvoj svijesti o značaju muzike u porodici, školi i okolini</p> <p>- Shvata da muzika ima važnu ulogu za poboljšanje kvaliteta života.</p>	<p>kompozitora i muzičkih instrumenata (simfonijski orkestar, narodni orkestar;</p> <p>-Izrada preglednog panoa na koji se dodaju slike tradicionalnih instrumenata i nošnji naroda BiH koje su upoznali, što ih motiviralo na učenje;</p> <p>-Pronalaze i prikupljaju slike tradicionalnih narodnih instrumenata i nošnji iz regije i svijeta: te izrađuju zidne panoe sa tematskim sadržajima;</p> <p>-Izrada zajedničke makete koncertnog podijuma</p> <p>-Prikupljanje isječaka iz štampe sa najavom koncerata u gradu (Vodič kroz kulturne muzičke događaje, sa važnijim telefonskim brojevima Narodno pozorište, Opera...)</p> <p>-Posjeta najznačajnijim kulturnim objektima u mjestu.</p> <p>-Vođenje intervjua sa</p>	<p>-Ukazuje na adekvatan način izrade preglednih zidnih kalendara sa terminima koncerata.</p> <p>-Planira termine za posjete kulturnim ustanova i bilježi ih na kalendaru</p> <p>-Osmišljava i obavlja temeljitu pripremu učenika za izlaske iz škole i posjete koncertu i kulturnim ustanovama:</p> <p>- Prati ponašanje na koncertu,</p> <p>-pohvale i nagrade u skladu sa individualnim napredovanjem u odnosu na VI razred;</p> <p>-Pisanje eseja o posjetama koncertima</p> <p>- Priprema, rukovodi i planira muzičke sadržaje u korelaciji sa ostalim umjetničkim i drugim odgojnim područjima;</p> <p>-Saradnja sa lokalnom</p>
---	---	---	---	--	--

<p>sanja ili Proljeće iz filma "Moj brat Aleksa", muzika: Ranko Rihtman, stihovi: Aleksa Šantić, pjeva Dragan Stojnić</p> <hr/> <p><u>IV DJEČIJE STVARALAŠTVO</u></p> <p>Izmišljanje novih pjesmica na zadani tekst - Izmišljanje teksta na zadanu melodiju;</p> <p>- Slobodna improvizacija na Orffovim instrumentima: - Literarno i /ili likovno izražavanje doživljaja muzike - Presentacija rezultata samostalnog i grupnog rada</p>	<p>- uočava promjene u tempu (postepeno ubrzavanje – accelerando ili usporavanje- riterdando)</p> <hr/> <p>-Samostalno eksperimentiše, istražuje, improvizira i kombinuje instrumente; -Samostalno spontano dovršava započetu pjesmu pjevanjem ili sviranjem; - Samostalno istražuje instrument i na njemu improvizira; -Na muziku progovara likovno ili literarno; - Samostalno i spontano daje svoje ideje za rad; kreira nove aranžmane za pjesme i brojalice;</p>	<p>igrokaz</p>	<hr/> <p>- Željom za čestim muziciranjem pokazuje pravilan odnos prema muzici;</p> <p>- Slobodnija improvizacija kolektivna, grupna, u paru (dijalogom), individualna; - Učešće sa zadovoljstvom u muzičkim igrokazima svog razreda; - Učešće u prezentaciji muzičkih igrokaza na školskoj priredbi; - Želi da učestvuje u raznim segmentima stvaranja predstave (izradi rekvizita)</p>	<p>umjetnicima;</p> <p>-Posjeta koncertima u osnovnoj muzičkoj školi</p> <hr/> <p>-Pronalaze i prikupljaju tradicionalne instrumente iz kraja gdje je škola</p> <hr/> <p>-Predlaganje oblika muzičkog stvaralaštva; -Dogovaranje o improvizaciji koja omogućava neverbalnu komunikaciju i socijalizaciju. -Komunikacija kroz muziku i kooperacija u radu -Pronalaženje priča i bajki čiji se likovi mogu muzikom „ozvučiti“. -Izvođenje muzičkog igrokaza uz kombinaciju pojedinaca -likova i kolektiva - Sam uzima učešće u izradi kositma, slika za scenu itd.</p>	<p>zajednicom, posjeta školskoj priredbi i koncertima; -Prati i ohrabruje oblike dječijeg kreativnog ispoljavanja i pronalazi područje u kojem je najslobodnije; - Upoređuje individualno postignuće i samostalnost u kreativnom izražavanju;</p>

1.13. TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA

TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA

Osnovni cilj tjelesne i zdravstvene kulture je osposobiti učenika za primjenu osnovnih kinezioloških znanja i kinezioloških iskustava - koja će mu omogućiti samostalno tjelesno vježbanje u funkciji usavršavanja psihomotoričkih i funkcionalnih sposobnosti i stimuliranja normalnog rasta i razvoja, a sve to u interesu njegovanja i zaštite zdravlja i opće dobrobiti učenika.

Komplementarni ciljevi tjelesne i zdravstvene kulture tiču se napora usmjerenog ka stvaranju sistema uvjeta, koji će učeniku pomoći da: (1) usvoji osnovna znanja i razvije interes i naviku za njegu i zaštitu zdravlja; (2) usvoji osnovna kineziološka znanja (iz područja naučnih disciplina kineziologije) i stekne kineziološka iskustva (iz područja psihomotoričkih aktivnosti) za cjeloživotno tjelesno vježbanje; (3) usvoji znanja o kontroli osnovnih parametara kineziološkog statusa; (4) aktivno koristi slobodno vrijeme i snalazi se u urgentnim situacijama; (5) zadovolji potrebu za igrom i kretanjem i razvije interes za bavljenje sportskim, rekreativnim i, eventualno, kinezio-terapijskim aktivnostima; (6) razumije, poštuje i promovira ekološke vrijednosti u duhu biocentrizma; (7) uvažava svoje kompetencije i racionalno ih afirmira.

Polazni kriteriji za što kvalitetniji obrazovni standard tjelesne i zdravstvene kulture jesu: (1) objektivnost – prilagođenost sadržaja materijalnim uvjetima, (2) primjerenost sadržaja dobi i spolu učenika, (3) sigurnost učenika, (4) korisnost sadržaja za svakodnevni život, sportsku rekreaciju, urgentne situacije ili pogodnost za nadgradnju različitih kinezioloških aktivnosti, (5) razvoj antropoloških obilježja učenika i (6) interes i potreba učenika.

U ovom ciklusu, pored obaveznog realizira se i program koji škola mora da ponudi a učenici biraju i to: a) sportsko rekreativni sadržaji; b) sport za sportiste; c) umjetnički sadržaji (ples, sportski ples, folklor). Ovaj program realizira se jedanput sedmično sa po jednim časom, a uključivanje učenika je dobrovoljno.

Sadržaji zdravstvenog odgoja uvjetovani su činjenicom da je ovaj razvojni period karakterističan ne samo po burnom tjelesnom rastu i razvoju, koji vodi do biološke i spolne zrelosti pojedinca, već i po razvoju psiholoških obilježja ličnosti. U tom kontekstu, sadržaji zdravstvenog odgoja trebaju biti preventivnog i usmjeravajućeg karaktera a u odnosu na očekivane i stvarne probleme djece u ovoj razvojnoj dobi.

Po svojoj koncepciji, program uklanja granicu između nastave i vannastavnih aktivnosti, zbog toga je potrebno da škola, zajedno sa društvenim subjektima, pomaže svim oblicima slobodne aktivnosti učenika (sportske sekcije, školska sportska društva), a u prvom redu u osiguranju stručnog kadra, materijalnih i prostornih uvjeta.

Ciljevi	Sadržaji	Ishodi	Učenice	Učenici	
1. Obrazovni	1. Osnovna teorijska znanja	Štetna djelovanja nikotina, alkohola, dopinga i drugih sredstava ovisnosti na zdravlje (*)	Posjeduje osnovna znanja o štetnosti nikotina, alkohola, dopinga i drugih sredstava ovisnosti na zdravlje.	x	x
		Pubertet (*)	Posjeduje osnovna znanja o morfološkim, funkcionalnim i psihomotoričkim promjenama u pubertetu.	x	x
		Kriva rasta i razvoja	Zna da je razvojni period burnog tjelesnog rasta i razvoja povoljan za razvoj i usavršavanje snage i brzine, te koordinacije i gibljivosti.		
		Djelovanje tjelesnog vježbanja na čovjekov metabolizam, te funkciju krvožilnog, dišnog i koštano-zglobnog sistema	Posjeduje osnovna znanja o djelovanju tjelesnog vježbanja na čovjekov metabolizam, te funkciju krvožilnog, dišnog i koštano-zglobnog sistema.	x	x
		Poseban dnevni raspored uzimanja hrane i tekućine u vrijeme povećanih tjelesnih napora	Posjeduje osnovna znanja o dnevnom rasporedu uzimanja hrane i tekućine u vrijeme povećanih tjelesnih napora..	x	x
		Korisni i štetni sadržaji tjelovježbe za vrijeme mjesečnoga ciklusa (*)	Posjeduje osnovna znanja o korisnim i štetnim sadržajima tjelovježbe za vrijeme mjesečnoga ciklusa.	x	
		Dnevna organizacija rada, odmora i zabave i njen značaj	Posjeduje osnovna znanja o dnevnoj organizacija rada, odmora i zabave i njenom značaju za zdravlje.	x	x
		Dobrobiti igre i boravka u prirodi	Posjeduje osnovna znanja o dobrobiti igre i boravka u prirodi.	x	x
		Higijenski standardi pri izletima i ekskurzijama (*)	Posjeduje osnovna znanja o higijenskim standardima pri izletima i ekskurzijama.	x	x
		Kultura i pravilno odijevanje u cilju zaštite tijela i zdravlja od nepovoljnih vanjskih uticaja u različitim uvjetima	Posjeduje osnovna znanja o kulturi i pravilnom odijevanje u cilju zaštite tijela i zdravlja od nepovoljnih vanjskih uticaja u različitim uvjetima	x	x
	2. Osnovna motorička znanja	1. Trčanja: - Štafetna trčanja s predajom palice odozdo (*) - Trčanje na 20 m „leteći“	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o: štafetnom trčanju s predajom palice odozdo te trčanju na 20 m.	x	x
		2. Skakanja: - Skok uvis prekoračnom tehnikom „škare“ iz polukružnog zaleta	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o: skoku uvis prekoračnom tehnikom „škare“ iz polukružnog zaleta.	x	x
		3. Bacanja: - Bacanje loptice do 200 g tehnikom bacanja koplja - Bacanje male medicinke do 3 kg bočnom tehnikom	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o: bacanje loptice do 200 g tehnikom bacanja koplja, te bacanje male medicinke do 3 kg bočnom tehnikom.	x	x
		4. Kolutanja: - Leteći kolut na povišenje od mekih strunjača	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o letećem kolutu na povišenje od mekih strunjača.	x	x
		5. Višenja, upiranja i penjanja: - Podmetni saskok iz visa stojećeg prednjeg s prečke (*)	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o: podmetnom saskoku iz visa stojećeg prednjeg s prečke; njih na prečki; različitim varijante premeta u stranu; saltu natrag odrazom iz visa stojećeg na dočelnim karikama; premasima odnožno na dvovisinskom razboju uz saskok s premahom odnožnim i okretom za	x	x
		- Njih na prečki			x

	<ul style="list-style-type: none"> - Različite varijante premeta u stranu - Salto natrag odrazom iz visa stojećeg na dočelnim karikama 	90š; naskoku na gredu visine 80-120 cm s premahom odnožnim i okretom za 90š i uspravu kroz čučanj.		
	<ul style="list-style-type: none"> - Premasi odnožno na dvovisinskom razboju, saskok s premahom odnožnim i okretom za 90š - Naskok na gredu visine 80-120 cm s premahom odnožnim i okretom za 90š, usprav kroz čučanj 		X	
	<p>6. Ritmičke i plesne strukture:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Engleski valcer (*) - Disco fox 	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o: engleskom valceru; disco fox-u; složenijim koracima aerobike niskog i visokog intenziteta; okretima; valovitim kretnjama rukama i tijelom; skokovima sa spravom po izboru; „mačjem“ skoku na niskoj gredi.	X	X
	<ul style="list-style-type: none"> - Složeniji koraci aerobike niskog i visokog intenziteta - Okreti - Valovite kretnje rukama i tijelom - Skokovi sa spravom po izboru - „Mačji“ skok na niskoj gredi 		X	
	<p>7. Borilačke strukture:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnika ramenog bacanja kroz klek 	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o: tehnikama ramenog bacanja kroz klek; koreografiji aerobike.		X
	<p>7. Koreografija aerobike</p>		X	
	<p>8. Igre:</p> <p>Rukomet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Šut s pozicija krila i kružnog napadača (*) - Pojedinačni i grupni protunapad <p>Košarka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odbrambeni stav i kretanje u odbrani - Ubacivanje lopte u koš jednom rukom odozgo nakon dodane lopte - <i>košarkaški dvokorak</i> (*) - Kontranapad - završna akcija <p>Odbojka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dizanje lopte visoko na krajeve mreže - Napad iz zaleta prebacivanjem jednom rukom – “kuhanje” (*) - Mini odbojka 4:4 <p>Nogomet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnika ubacivanja lopte u igru rukama - Zaustavljanje lopte natkoljenicom principom amortizacije 	Posjeduje osnovna teorijska i praktična znanja o: rukomet - šutu s pozicija krila i kružnog napadača; pojedinačnom i grupnom protunapadu, košarka - odbrambenom stavu i kretanju u odbrani; ubacivanju lopte u koš jednom rukom odozgo nakon dodane lopte - <i>košarkaški dvokorak</i> ; kontranapadu - završna akcija, odbojka - dizanju lopte visoko na krajeve mreže; napadu iz zaleta prebacivanjem jednom rukom – “kuhanje”; mini odbojci 4:4, nogomet - tehnicu ubacivanja lopte u igru rukama; zaustavljanju lopte natkoljenicom principom amortizacije; oduzimanju lopte presjecanjem	X	X

		- Oduzimanje lopte presjecanjem (*)				
2. Antropološki	1. Motoričke sposobnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Snaga: - Brzina: - Koordinacija: - Ravnoteža: - Gибljivost: - Preciznost: 	Odgovarajući sadržaji iz: 1.2..1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 1 8., kao drugi kineziološki sadržaji, a shodno potrebama učenika i mogućnostima škole i okoline	S potrebnom snagom i brzinom izvodi složenije pokrete i kretanja.	x	x
				Posjeduje neophodnu nervno-mišićnu kordinaciju i kontrolu složenijih pokreta.	x	x
				Posebnu pažnju poklanja usavršavanju snage i brzine, te koordinacije i gibilityosti.	x	x
				Postiže optimum motoričkih sposobnosti snage, brzine, koordinacije, gibilityosti i ravnoteže.	x	x
	2. Funkcionalne sposobnosti:	Samostalno primjenjuje aerobne programe za razvoj poboljšanje maksimalnog primitka kisika.	x	x		
		Pozitivno utiče na krvožilni sistem radom na poboljšanju aktivnosti dišnog sistema.	x	x		
3. Morfološke osobine:	Vježbama snage pozitivno utiče na razvoj mišićnog i gustoću koštanoga tkiva, te poboljšava posturu, odnosno pravilan uspravni položaj tijela. Različitim vježbama istezanja pozitivno utiče na fleksibilnost zglobnih tijela i skupina zglobova.	x	x			
4. Odgojni	Odnos između slobode i odgovornosti i sposobnost izražavanja samopoštovanja i poštovanje drugih		Ima pravilan odnos prema slobodi i odgovornosti, samopoštovanju i poštovanju drugih bez obzira na njihove individualne i kolektivne osobenosti. Postupno gradi racionalan stav prema autoritetima.	x	x	
	Odnos prema tjelesnoj težini i tijelu uopće		Posjeduje zdrave prehrambene navike i zdrav stil života i racionalno se odnosi prema modnim izazovima zasnovanim na upotrebi tjelesnih osobina i sposobnosti.	x	x	
	Emocionalna samoregulacija (*)		Uspješno kontrolira agresivnost u igri.	x	x	
	Odnos prema ekološkim problemima		Posjeduje ekološke navike i aktivno sudjeluje u rješavanju ekoloških problema.	x	x	
	Kultura ponašanja		Uljudno se ponaša na satu i u školi. Aktivno, interaktivno i kreativno sudjeluje u rješavanju problema u školi i među vršnjacima. Postupno shvata da je osnovno obrazovanje „pasoš za život“.	x	x	

Ovaj razvojni period karakterističan je po burnom tjelesnom rastu i razvoju, koji vodi do biološke i spolne zrelosti učenika. Ubrzani tjelesni rast i razvoj odvija se po fazama " ispružanja i popunjavanja" pa se često stiče utisak tjelesne disharmonije. Učešće mase međusobno se mijenja i prema djelovima cijelog tijela. Ove proporcionalne promjene utiču na kontinuirani razvoj motoričkih sposobnosti, odnosno, dovode do određene stagnacije ili usporenog razvoja, što učenici teško prihvaćaju. Dodatni problem ovog razvojnog perioda predstavlja razvoj psihičkih obilježja ličnosti. Društveni zahtjevi, kao i biološke promjene u ovom razvojnem periodu vode ka emocionalnoj neujednačenosti. Pravilno vođena tjelesna aktivnost može značajno da kompenzira ovaj veoma osjetljiv period i da veliki doprinos za stvaranje i oblikovanje zdrave ličnosti.

Obzirom da su učenici naročito zainteresirani za produblјivanje znanja i širenje sadržaja rada, ovaj period je veoma pogodan za početak sportske aktivnosti. Zbog efikasnosti vježbe i bolje motivacije, u zadnje tri godine program tjelesne i zdravstvene kulture zahtijeva savremeniji didaktičko-metodički postupak nastavnika, što se, u prvom redu, odnosi na slobodniju kompoziciju časa tjelesne i zdravstvene kulture i na usavršavanje i osavremenјivanje tehnologije nastave.

Četvorodjelnu kompoziciju časa treba shvatiti samo kao obavezno polazište, koje osigurava optimalne psihološke, fiziološke i pedagoške preduvjete za realizaciju neposrednog zadatka časa tjelesne i zdravstvene kulture. Na toj osnovi, sa dosta slobode, treba i komponirati konačnu strukturu časa za svaki zadatak. Intezivnije se koriste metode rada kao što su: metod dopunskog vježbanja, kružno-intervalni metod, metod stanica, tangent-trening i sl. Da bi intezitet vježbanja bio optimalan, treba voditi računa o racionalnom korišćenju objekata, sprava, rekvizita i ostalog nastavnog pribora, te o racionalnijem korišćenju raspoloživog vremena za čas i sl.

S obzirom da je ovo razdoblje optimalno za usvajanja motoričkih znanja, obrazovna komponenta pretpostavlja usvajanje naprednih kinezioloških motoričkih znanja koja, upotpunjena temeljnim teorijskim znanjima iz kineziologije, podstiču razvoj ličnosti učenika. Uz **opća motorička znanja** za razvoj (a) razvoj funkcionalnih sposobnosti (aerobnih i anaerobnih) i (b) razvoj motoričkih sposobnosti (koordinacije, ravnoteže, brzine, preciznosti, fleksibilnosti, eksplozivne, repetitivne, statičke snage i dinamometrijske sile, te (c) regulaciju morfoloških obilježja (aktivne mišićne mase i balastne mase), potrebno je učenicima osigurati i mogućnost sticanja znanja **specificiranih** kao: (a) monostrukturalna motorička znanja, koja su dominantno obilježje aktivnosti tipa atletike, plivanja, biciklizma i dr., (b) aciklična motorička znanja, koja su bitno obilježje tzv. borilačkih aktivnosti, kao što su boks, hrvanje, judo, karate i dr., (c) kompleksna motorička znanja, daklen ciklična i aciklična, koja se susreću u sportskim igrama, kao što su nogomet, rukomet, košarka i dr., ta (d) "estetska" motorička znanja (ili znanja za koja je estetski kriterij važan faktor uspjeha), koja su sadržana u aktivnostima tipa gimnastike, ritmičke gimnastike, skokova u vodu i dr.

Ocjenjuju se: sadržaji označeni sa (*)

Procjenjuju se: morfološke osobine, funkcionalne i motoričke sposobnosti učenika u odnosu na njihovo inicijalno, stvarno i očekivano stanje osobina i sposobnosti.

